

Radu MAREȘ

Fiction-Ltd

Deplasarea
spre roșu

POLIROM

Radu MAREȘ

Fiction-Ltd

**Deplasarea
spre roșu**

Radu Mareş

Deplasarea spre roşu

roman

POLIROM
2012

© 2012 by Editura POLIROM

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;

sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-2722-6

ISBN PDF: 978-973-46-2723-3

ISBN print: 978-973-46-2594-9

Coperta: Laurențiu Midvichi

Pe copertă: Laurențiu Midvichi, *Labirint*, ulei pe pânză, 2012 (detaliu)

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

RADU MAREȘ (n. 1941) a urmat filologia la Universitatea din Cluj, oraș unde s-a și stabilit după 1971. A fost profesor, ziarist, redactor la revista *Tribuna* (1971-1997), director al Editurii Dacia (1997-2001). A publicat: *Anna sau pasărea paradisului* (roman, 1972); *Cel iubit* (proze, 1975); *Caii sălbatici* (roman, 1981); *Pe cont propriu* (1985); *Anul trecut în Calabria* (2002); *Manual de sinucidere* (eseu, 2003); *Ecluza* (roman, 2006); *Când ne vom întoarce* (roman, 2010). A fost distins cu Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor (1972), Premiul pentru roman al Filialei Cluj a UR (1981), Premiul pentru proză al Filialei Cluj a UR (2002), Premiul „Cartea anului” al Filialei Cluj a UR (2006), Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor din România, Premiul pentru proză al Filialei Cluj a UR (2010).

Căminul de copii unde aveam întâlnire cu Alin Sârbu se afla cam la 20 de kilometri de oraș, pe o colină, într-o margine de sat. Cunoșteam destule asemenea clădiri străvechi, risipite ici-colo în toată Transilvania: unele foste castele de țară, altele relicve ale unor fortificații, ocupate după război de birouri sau transformate în depozite și ateliere. Prea mari, dar și prea vechi ca să poată fi întreținute ca lumea, erau de ani buni în ruină și începeau să fie abandonate. Descrierea făcută de Alin Sârbu îmi oferise, când mi-a dat întâlnire acolo, cam aceste detalii familiare de orientare, dar trecusem prin vecinătate de multe ori și înainte și am recunoscut locul cu ușurință, imediat la ieșirea din sat. Poarta mare de fier, chiar la șosea, era larg deschisă, cu o batantă căzută într-o rână, iar dincolo de zidul împrejmuitoar al domeniului se distingeau verdeața deasă de grădină sălbătică.

Era, ca să poți înțelege mai bine, ca o vizită la castelul fermecat decisă de un nebun într-o scurtă pauză de luciditate. Nebunul sunt eu însumi la volanul mașinii, iar nebunia ecranul opac pentru care era nevoie să vină seara și să mă întorc în bârlogul meu de la etajul trei. Pauza apăruse într-o după-amiază de septembrie cu un aer ca mierea de salcâm.

Nu stabilisem o oră precisă pentru întâlnire ca să am motive de grabă, așa că am trecut de poartă lăsând mașina la pas. Aleea pavată cu piatră de râu urca în pantă lină și era pustie la acea oră de la mijlocul după-amiezii. În adâncime se zăriră imediat turnul rotund de veghe, cu acoperișul său conic, dar și pata albă în verdeața deasă, încâlcită care era zidăria din spatele clădirii. Cred că mi-am acordat aici și câteva clipe de visare romanțioasă. Mai era destul până la prima brumă – încă și mai mult până la înghețuri – și un aer somnolent de vacanță care s-a

prelungit, un rest de vară uscată învăluiau în aceleași pâcle aurii satele de pe podiș, până la munți, cu tot cu orașul de unde veneam, într-o moale fraternizare cosmică. De obicei, apropierea serii făcea să mi se accelereze pulsul, dar și până atunci mai aveam un răgaz de pace și mi-a și trecut prin cap, cu un fel de gelozie, că ar fi trebuit să profit și altădată de asemenea momente. Mă gândeam, în acel vis de după-amiază, ca și cum ar fi fost altcineva care-mi stabilea ce să fac și profitam ca să-i adresez un reproș pentru calendarul stricat și pentru atâtea zile irosite.

În prima clipă, am avut – brusc – impresia că e ceva, un corp căzut de sus, dintr-un copac de pe marginea aleii, drept în fața mașinii, dar, dacă aș fi avut puterea să judec normal, mi-aș fi dat seama că e o distanță prea mare. Căzuse, oricum, cu elasticitatea unei pisici. Când m-am trezit cu el la o palmă sau la mai puțin de o palmă de botul mașinii, nu mai era timp de nimic și, aproape deodată, în aceeași secundă, pielea sub cămașă mi-a fost inundată de o sudoare înghețată.

Toate s-au petrecut aproape simultan după aceea. Izbitura, mai întâi, transmisă ca un curent parcă prin volan și simțită în stomac. Eram totuși în viteza întâi și fără nicio accelerație. Deși paralizat de spaimă, am frânat din reflex și am mai reușit să-mi dau seama că motorul a calat. Apucasem să-l văd însă prea bine așa cum îmi apăruse în față, capul cu o palmă mai sus de partea din față a capotei și ambele brațe ridicate. Impactul fusese însă foarte puțin înainte, bufnitura surdă, după care corpul a venit rostogolindu-se spre mine și s-a oprit în parbriz. Și mai e ceva: neverosimila grimasă a râsului răutăcios sau batjocoritor în care – de asta sunt sigur – nu exista niciun pic de spaimă sau de durere. S-a făcut apoi liniște, motorul se opri și într-o clipită mașina mi-a fost înconjurată din toate părțile de copii, câteva zeci de copii.

Cu corpul încă inert aflat pe capotă, reacția mea era probabil caraghioasă. Am strigat ceva și, uitând de centură, am dat să deschid portiera și să cobor. N-

am apucat s-o fac și am simțit că zecile de copii se împingeau din afară anume ca să-mi blocheze ieșirea. Adevărul, de care ceva mai târziu m-am rușinat, e că șocul mă înnebunise. Am rămas ținut neputincios în scaun, privind prosteste drept înainte, în timp ce o sută de ochi sau mai mulți se uitau și ei la mine ca la un pește într-un acvariu.

Sunt sigur că mă văzuseră imediat ce intrasem pe alee, stând ascunși, la pândă, în tufișuri, nu departe, de vreme ce, înainte de a-mi da seama ce se întâmplă, reușiseră să mă înconjoare din toate părțile. Țâșniseră în urma mea, toți cu aceeași iuțeală incredibilă de mici vietăți pe care ochiul nici nu le poate urmări. Erau foarte mulți și toți îmbrăcați în treninguri galbene, cu un Mickey Mouse negru imprimat în medalion pe pieptul bluzei. Atât cât am putut să-mi dau seama, cei mai mari stăteau mai retrași, în rezervă, ca niște arbitri, cei mai agresivi și gălăgioși, cu țipete războinice, fiind prichindeii. Aceștia erau și cei mai numeroși, pe câțiva i-am zărit în oglinda retrovizoare venind cu întârziere în goană din urmă, alți câțiva în schimb am avut impresia că aterizaseră totuși din copacii de pe marginea aleii.

La portiera din stânga, pe unde intenționam să cobor, se înghesuiau cei mai mulți și impresia mea, la încă o verificare, a fost că o făceau anume ca să nu mă lase să ies. Pe cea din dreapta, blocată pe dinăuntru, alții se îndârjeau s-o deschidă, cu o pantomimă amenințătoare, ca și cum ar fi vrut s-o rupă din balamale. Asta a durat poate mai puțin de un minut. În tot acest interval, cei mai mulți, urcați unul peste altul pe capotă, se holbau plini de curiozitate la mine prin parbriz.

Era ciudat: de fapt, țipau și râdeau. A trebuit să treacă un timp oarecare ca să-mi dau seama de asta. Mă prinseseră prizonier și-și dădeau seama că n-am cum să mă apăr. Fără să observ cum au făcut-o, vreo doi dintre ei reușiseră să se urce sus pe mașină, iar izbiturile înfundate în tablă și tropăiturile răsunau deasupra capului meu. Cred că asta m-a și

dezmeticit. I-am amenințat cu pumnul pe cei de pe capotă:

— Coborâți de acolo!

După care am repornit motorul și am claxonat lung, furios, deși n-aveam curajul să și plec din loc cu tot ciorchinele de corpuri strâns pe mașină. Își revenise sau se prefăcea că și-a revenit și cel pe care îl lovise și asta mi-a dat un pic de curaj. Cred că în acea clipă, încălecat de alți doi la fel de mici, aproape strivit de ei după ce-i săriseră în spinare, ținându-se însă zdravăn de tijele metalice ale ștergătoarelor, am descoperit că râde. Dar râdeau împreună cu el și ceilalți, ca de o glumă care le reușise foarte bine...

— Înseamnă că le plac, îmi explică râzând Alin Sârbu, venit să mă întâmpine după ce îmi auzise claxonul. Cred că le-ați plăcut și tu, și mașina, jumate-jumate. Pe cei care vin pe aici și nu le plac se prefac că nu-i văd și, n-o să mă crezi, eu sunt unul dintre neplăcuți. Ce zici? Eu, care am venit ca un Moș Crăciun! Când mă observă că sosesc cu mașina și dacă-i găsesc pe drum, se întorc cu spatele. Încă n-am descifrat mesajul, dar e clar că le inspir ceva rău, ca vrăjitorul din basme sau ca balaurii cu chip de om...

Copiii dispăruseră, într-adevăr, ca prin farmec în timp ce mergeam alături pe aleea iarăși pustie. Pe Alin Sârbu pățania mea îl distra. Zâmbetul lui arogant, care altădată m-ar fi enervat, era ca și cum nu acorda nicio importanță pățaniei mele. Simpla lui apariție pusese pe fugă armata de copii? Nu-mi venea să cred. Dar n-avea importanță ce-mi trece mie prin cap, cel puțin deocamdată. Vezi-ți de treabă, încui-o și las-o aici, mă sfătui el, asigurându-mă că, acolo unde era, mașina mea nu încurca trecerea și nici nu se va mai atinge nimeni de ea. Am făcut ce mi-a spus. Ar fi trebuit în fine să râd, dar îmi pierise pofta de râs.

Așa cum ți-am zis, se apropia seara, dar stăruia zăpușeala uscată de vară agonică din cauza căreia de altfel eram doar în tricou și cu sandale pe piciorul gol. Vag indispus, nu puteam să nu iau în seamă că

Alin Sârbu marca și de data asta diferența la care nu-ți mai permiți să ai obiecții: cravată roșie, cămașă elegantă, impecabil călcată, costum închis, „de șef” în postură oficială. Marca, vreau adică să spun că o făcea ca la meci, cu un avantaj sesizabil de puncte, dar și cu o ostentație care era felul lui foarte special de a fi nu doar cu mine.

O să vezi că e interesant și-o să-ți placă, insistase el în ziua când îmi propusese să vin doar ca să arunc o privire și să-mi fac o idee, liber de obligația de a scrie ceva. Am acceptat fără nicio plăcere, pentru că de interes nici nu putea fi vorba. Nici eu nu mai știu de ce, probabil pentru că n-aveam nimic altceva de făcut. Acesta e adevărul: inițial, a fost fără niciun motiv. Cu autoritatea lui care nu lăsa (în general, pentru nimeni) loc de replică și cu o ironie tăioasă, când te simțea indecis, Alin Sârbu știa să dea și ordine și, în cele câteva situații la care asistasem, cu el de față, remarcasem că e ascultat la modul milităresc, fără crâcnire. În primul an de după căderea lui Ceaușescu, dar și în al doilea, era ceva foarte rar, o excepție, poate chiar o anomalie. Aproape nimeni n-avea un mandat ferm de autoritate care să nu fie supus imediat contestației, și asta nicăieri, în niciun cotlon din România, din vârful piramidei până în ultimul cătun. Acum, când fac această reconstituire, privind de la distanță, îmi dau seama că asta e ce m-a cucerit la el: siguranța de sine. Dar bănuiesc că și el mă intuise precis. Simțise, adică, lucrul de care nici eu nu eram lucid, că sunt pe jumătate mort și că încep să mă usuc, să mă atrofiez și că până la urmă voi fi mort de tot. Știa că nu voi avea energia necesară să mă împotrivesc. Cu toate astea, față de mine a adoptat o soluție ocolitoare care apela la încredere, ca la un privilegiu.

Anunțată și ea de claxonul meu dinainte, o a doua persoană, care era o femeie, apărură pe alee, lângă turnul de veghe cu zidăria lui străveche mâncată de igrasie. De acolo mai departe era curtea interioară a căminului, iar și mai departe, pe laturile neînchise de ziduri, continua verdele întunecat al copacilor din

parcul îmbătrânit. Din cauza bolovanilor din pavaj, femeia pășea cu precauție, sprijinindu-se în baston. De vină era însă și piciorul infirm mascat într-un bocanc ortopedic cu talpă groasă și încă ceva care, întrezărindu-se pe sub poalele halatului, era un fel de proteză metalică. Alin spuse:

— E directoarea, hai să te prezint. Și bagă de seamă, te rog, ce-i zici. Eu îi fac curte, să-i faci și tu.

De profesoara Bondor, de matematică, știam din auzite. Despre piciorul ei „de fier“ se pomenea în folclorul liceelor din oraș, ca și despre faima de scorpie care îi refuza pe șmecherii amatori de meditații plătite. Știam, toată lumea știa și că în 21 decembrie, în prima zi a revoluției, soțul ei, obscurul profesor Bondor, de desen, se aflate într-unul dintre grupurile de manifestanți în care trăsese armata și fusese ucis. Despre el, după aceea, în câteva ziare se povestise că la manifestația cu pricina venise beat și nimerise sub gloanțe mai ales pentru că se aruncase prosteste spre soldații înarmați aduși în centrul orașului doar ca să intimideze grupurile gălăgioase ale protestatarilor. Celelalte ziare, ale opoziției anticomuniste, îi cultivau în schimb foarte insistent o figură de erou și martir. O perioadă, urmărisem și eu aceste dezbateri interminabile, fascinat de patima oarbă a combatanților, dar de la un punct pierdusem firul. De asta nici nu mă mai interesau motivele pentru care văduva Bondor își abandonase catedra faimoasă de la Liceul de Informatică, liceu de elită, își abandonase elevii, între care erau și câțiva superdotați pentru matematică (aceștia i se adresaseră printr-o scrisoare deschisă, publicată în presă, implorând-o să revină...), ca să se exileze – cum se bârfea – tocmai la o casă de copii orfani și handicapați – mai precis, semihandicapați – dintr-un sat... Alin Sârbu, în ce-l privește, îmi pomenise în termeni foarte vagi despre ce vrea să facă la acest cămin și în ce consta ajutorul acordat văduvei Bondor. Se mulțumise doar să mă asigure că acolo „femeile conduc“, adică „românele noastre“, și nu mi dau seama dacă era serios sau ironic – conduceau,

adică, cele care fac treabă mult mai bună decât bărbații, indiferent unde le pui și mai ales dacă le dai mână liberă. Mai departe, Alin Sârbu devenea evaziv. Nu-i cerusem mai multe explicații nici eu și nici nu e sigur că m-ar fi interesat. Ce era de știut, cu adevărat important, știam și asta mi-era suficient.

Imediat, din prima lună a lui '90, când încă fumegau baricadele din oraș pe care se murise câteva săptămâni în urmă și când încă patrulau ici-colo tancuri cu soldați, ieșiseră la iveală sinistrele „case de copii” despre care se spunea că sunt „ale lui Ceaușescu” și presa se năpustise lacomă într-acolo și era presa din toată lumea, o adevărată *armada* venită să scotocească în România după subiecte cât mai terifiante. Așa începuseră să apară peste tot pozele cu copii scheletici, în zdrențe, din care mai rămăseseră doar craniile cu tâmpile scobite și ochii înfundați sub arcade. Clădiri în ruină, dușumele și paturi putrede, o mocirlă care era filmată în prim-plan în reportaje televizate și divulgată ca excremente ale copiilor luate pe tălpi și mutate peste tot. O mizerie de primă pagină care te umple de groază și de rușine, asta după ce consternarea s-a evaporat. Nu exista absolut nimic, nici cel mai mic motiv care să mă ispitească să vin aici. Dar în afară de acest vid al motivelor era în mine și un refuz, o repulsie, o senzație de vomă, ceva care într-o dezlănțuire violentă ar fi fost în stare să spargă totul ca să se apere și să fie lăsat în pace.

Directoarea știa și ea ce mă aduce acolo și nu se grăbea, după câțiva pași chinuiți cu piciorul ei „de fier” mascat într-un bocanc uriaș se opri, proptindu-se în baston.

— Doamna directoare Bondor, începu prezentările de la distanță Alin Sârbu și ridică puțin vocea. Despre care te-am anunțat ce planuri grandioase are cu copiii și cu clădirea asta nenorocită. (Nu mă anunțase nimic.) Mai trebuie să știi și că e văduva lui Caius Bondor. Știi? Normal! Stimată doamnă, schimbă el tonul și se opri ca să arate spre mine, dar fără să-mi spună numele, dânsul e ziaristul despre care v-am tot povestit că vrea neapărat să scrie

despre ce se întâmplă aici, la cămin, de când ați venit dumneavoastră. Vrea să vă laude și eu n-am nimic împotriva. Să vă laude ca să ne crape de ciudă dușmanii.

Ea nu-mi întinse mâna, dar prin ochelarii cu lentile negre i-am simțit privirea ca un ac. Părea familiarizată cu sunetul special al amenințărilor ironice ale lui Alin Sârbu. Stătea țeapănă, uscată, fără zâmbet și, când vorbește, i se văzură strălucind toți dinții de aur din față.

— Când sosește aici câte o mașină, copiilor le place s-o trateze ca pe o jucărie, mi se adresează ea, surprinzător. N-ați observat, dar v-au scos și lamele de la ștergătoare și capacele de la ventil, de la roți. Să n-aveți însă grijă, nu vă strică nimic. La plecare, vorbesc eu cu ei și o să vi le pună la loc.

Alin râdea ca de o glumă bună de care abia atunci aflase. Asta mă obliga și pe mine să ridic din umeri, resemnat cu asigurările primite. Momentul zero al vizitei mele se consumase astfel pe jumătate, fără să mi se acorde nicio clipă vreun drept de inițiativă.

Căminul avea trei corpuri dispuse în jurul curții interioare. Lespezi vechi de piatră tocită pe toată suprafața de incintă, o scară exterioară pe la colț spre etaj, palierul ca o lojă de teatru deasupra curții, multe geamuri și uși înșirate pe toată lungimea, și sus, și jos. Cu tot aspectul de șantier, clădirea somnola în pustietatea însoțită a după-amiezii. Era ciudat: toate lucrările păreau să se fi întrerupt brusc, de câteva minute. M-am uitat zadarnic în jur să văd vreo mișcare. Ca și copiii, muncitorii de pe șantier dispăruseră misterios, fără urmă. Un robinet fusese însă uitat în grabă neînchis și prin capătul furtunului, tocmai în marginea curții, țâșnea încă o șuviță de apă, iar de la betonieră se cărase cu roaba mortar nu demult. Rămăsese drept dovadă o dâră proaspătă și lăptoasă prelinsă până la prag, iar directoarea, care mergea în fața noastră, se feri, ocoli, ca să nu-și murdărească bocancii.

După câțiva pași, în mijlocul curții, Alin se opri și directoarea îl imită. Era o invitație de a contempla peisajul.

Deocamdată, ce trebuia să văd în exteriorul clădirii erau schelele și o parte din fațada proaspăt retencuită, grămezile de moloz risipite peste tot. Camioanele aduse până aici, sus, sfărâmaseră cu roțile rondurile vechi de flori, dar asta trebuie să fi fost de mult căci în șanțurile cu pământ reavăn între timp răsărise iarba. Tot vechi, sub cerul liber, erau și două stive uriașe. Deoparte fusese adunat metalul: câteva zeci de paturi de fier cu plasă de sârmă rupte în bucăți și acum mâncate de rugină, burlanele vechi, ruginite și ele, țevi, chiuvete de fontă... Separat, erau aruncate la grămadă un număr incredibil de saltele din care se revărsa umplutura de vată murdară ca niște intestine dintr-un abdomen. Toate fuseseră clădite cândva gospodărește într-o ordine oarecare, se revărsaseră

apoi în timpul furtunilor verii, al rafalelor de ploaie și din nou fuseseră strânse cât de cât la grămadă după aceea. Acum, arșița uscată le zbicea iarăși și un miros învăluitor, ascuțit, de urină umplea spațiul îngust și pustiu al unghiului pe care-l formau laturile clădirii. Cred că mirosul stagnează, cum stau, ca prinși cu clei, norii pe firmament în zilele calme. Pentru că douăzeci de metri mai încolo, după o poartă de fotbal din țevi metalice, pe care fusese întinsă o mochetă proaspăt spălată, și după niște sârme cu cearșafuri, tot scoase la uscat, ca niște pânze de corabie, erau iarăși parcul, tufișurile netunse, sălbăticate, arborii îmbătrâniți, verdele curat (mi l-am imaginat și pur, de-o puritate sticloasă, compactă) al clorofilei.

— Când o să faceți interviul, doamna directoare o să-ți povestească despre cum am făcut rost de materiale, spuse Alin și se întoarse actricește spre cea despre care-mi vorbea. Să-i spun cum fură oamenii materiale de pe șantier și ni le dau nouă? Pare incredibil, nu?

Din dosul lentilelor negre nu se văzu dacă femeia gusta acest fel de a glumi. Își arată în schimb același zâmbet rece de aur.

— Ne ajută și catolicii din Anglia și avem și un austriac de la Crucea Roșie.

Alin Sârbu nu-mi pomenise nimic de toate astea, dar nici nu-l întrebases, pentru că nu mă interesa. Acum sări însă prompt.

— I-am zis.

Și mă luă de braț:

— Hai să vezi.

„Ajutoarele“ erau depozitate într-o încăpere de la parter, transformată provizoriu în magazie, unde erau ținute sub cheie și păzite ca ochii din cap. Trebuia să-mi fie arătate ca un trofeu și directoarea o luă înainte. De ce păzite? Pentru că, dacă se fură, am sfeclit-o, spuse, de data asta grav, Alin Sârbu, dar fără să lămurească cine ar putea fi hoții. Încăperea mare, ferecată cu doi drugii de fier încrucișați, cu lacăte mari, chinezești, dar și cu o ușă de fier peste cea obișnuită, de lemn și cu geamurile zăbrelete, era, într-

adevăr, ticsită până la tavan cu baloturi, din care o parte încă nedezevelite din ambalajele de protecție pentru transport. Era o avere în toată legea, explică el. Se găsea aici tot ce trebuie pentru apă, curent și gaz. Tot, adică și ceva în plus față de ce va fi necesar. Dar și utilaje mai a' naibii, pentru care vor trebui aduși specialiști, să vedem la ce folosesc. Așadar, tot ce e bucătărie pentru masa zilnică a câtorva zeci de ființe umane, în concepție englezească, cu unități de măsură diferite de cele ale noastre, de pe continent. Dacă poți să-ți dai seama ce complicații infernale decurg de aici. Asta, pentru racordurile de țevărie, ca să nu intrăm în toate amănuntele. După aceea, tot ce înseamnă baie, săli de baie cu duș, cu toate dotările. Dar și ce va fi finalmente o spălătorie mecanizată, plus săpunuri și detergenți, plus utilaje pentru uscat în spații închise, și nu pe sârmă, în parc. Ce să mai spun? Materiale didactice, fiind vorba de copii. Și, bineînțeles, jocuri, jocuri de toate felurile, unde iarăși va fi nevoie de specialiști... Înțelegeți? Îți dai seama ce-a fost înainte și ce avem acum? Care-i de fapt diferența?

La ieșire, pe hol, am așteptat amândoi în tăcere până când directoarea a încuiat toate lacătele. Tot tăcuți, cu ea înainte, am pornit mai departe, ocolind scările zugravorilor, gălețile și periile abandonate, colacii de cablu și cartoanele zdrențuite de ambalaj risipite peste tot. Alin Sârbu zâmbea satisfăcut, iar directoarea, ascunsă după lentilele negre, tăcută, deschidea ușile înaintea noastră pășind greoi, cu mersul ei dificiltos și solemn.

Celelalte încăperi încă n-aveau clanțe și broaște montate la uși. În câteva se terminase retencuirea și se văruia, urma curățenie, bibilit, spuse Alin. Peste tot, țevăria instalațiilor de curent și încălzire era nouă. Se putea trage o linie: o treabă importantă la care s-a pus punct. Data viitoare când vii, doamna Bondor o să aibă toate cifrele pregătite și-o să ți le spună.

Bucătăria din capătul coridorului pretinse o oprire mai specială. Directoarea aprinse toate luminile, cu

toate că mai era până să se întunece, și în mijlocul încăperii apărură plitele „ultimul răcnet“, cu hotă strălucitoare de aerisire, montată de doar două zile. Uită-te numai la baterii, la chiuvete, îmi comandă Alin Sârbu cu acea autoritate care doar în aparență era zâmbitoare și directoarea îl aprobă. Fii atent la cuptor, la ce au putut inventa nebunii ăștia de engleji. Mai rămâne doar mobilierul, care există, dar trebuie montat... Deși o friptură pentru oaspeți se poate pregăti și fără cine știe ce unelte englezești. Nu?, dar friptura rămâne pe data viitoare. Alin râse, directoarea zâmbi.

Spălătoria, mașinile erau în schimb așteptate să sosească în câteva zile din Austria. Și aici, atenție mărită: despre austrieci, cu subliniere pe Crucea Roșie, trebuie neapărat scris. Să nu uităm. Neapărat-neapărat. Vor sosi așadar în trei-patru zile, maximum maximorum o săptămână. Măcar că în sala de baie gresia și faianța puteau începe să fie montate și azi. Prizele, întrerupătoarele și încă alte câteva fleacuri vor fi lăsate și ele pentru ultima clipă. Ușile și geamurile la fel. Alin se întrerupse și-mi aruncă o privire, să vadă dacă înțeleg.

Politețea mă obligase din capul locului să mă opresc și să mă uit la ce mi se arată, dar Alin Sârbu aproape mă soma să mă umplu și eu de încântare ca și el. Conștiincios, m-am străduit să fac întocmai. Utilajele englezești sau austriece, proaspăt despachetate, cu carcasele lor virgine de oțel cromat, străluceau într-adevăr ca niște jucării pentru oameni mari. Ce zici? Nu-i grozav? mă somă el și nu trecu mai departe până când nu l-am aprobat suficient de convingător. Dar fervoarea amănuntelor ce se repetă, cu variații ca și insesizabile, era din refrenul unui cântec familiar. Cu ani în urmă, lucrasem eu însumi pe brânci până mi-am pus la punct casa unde urma să mă instalez și cunoșteam bine efectul de drog euforizant al mirosurilor de tencuială încă neuscată și al lacurilor pentru lemnărie. Amintirea îmi veni fulgurantă ca o lovitură în plex și m-am strâmbat de durere, bănuiesc. Uitasem, cu prețul unui uriaș efort

de voință. Revenirea era împotriva voinței mele și tocmai de aceea atroce, îngrozitoare. Existase o perioadă, la început, când, dacă mă vizitau aceste minuscule tresăriri ale memoriei, conștiința mea intra parcă în transă și trebuia să fug ca să mă ascund. Acum au fost doar o crispare și o grimasă. Cred totuși că Alin a observat și s-a oprit.

— Bine, zise, eliptic. Hai acum să ieșim.

Vizita mea, la care Alin Sârbu ținuse morțiș, ca să-mi fac o idee despre ce e de scris, se terminase. Se mai aflau la etaj dormitoare, unde mai era încă mult de lucru. Ce e important ai văzut, mă anunță el, iar directoarea se grăbi să aprobe. Ieșiserăm între timp în curte și un puști în trening galben care părea să fi stat la pândă o zbughi, zărindu-ne, și dispăru în tufișuri ca o sălbăticiune.

Cred că atunci a venit și vorba despre numărul copiilor aflați în cămin și Alin recunoscuse că acest număr reprezenta, într-adevăr, o problemă. Căminul, cu parcul din jur, până sus pe deal, n-au garduri, în afara zidului de piatră de la șosea, nu există pază la ieșire, nici poartă încuiată. Așa se face că săptămânal dispar doi-trei copii și sunt aduși înapoi peste o lună.

— Cam astea sunt cifrele, se întoarse Alin Sârbu spre directoare, care-i răspunse cu expresia ei de statuie, cu toate că el se eschivase de la răspunsul cerut. În felul lor, evadează, deși nu-i ține nimeni legați. Dar despre asta, deocamdată, n-are rost să scrii. Își pun în cap toți să ajungă la București, unde au auzit că a fost revoluție. Însă n-au bani, cu hainele de cămin sunt ușor de identificat și poliția îi culege de prin gări sau trenuri și-i aduce înapoi la doamna Bondor.

Englezoaica apăru când mă pregăteam să plec, dar mai trebuia să aștept să-și clarifice problemele cei doi, directoarea și Alin. Ea își amintise că-i mai trebuiau nu știu câți saci de ciment, promiși de cineva care se angajase să-i aducă de la un depozit. Mai erau și camionul, sau camioanele pentru gunoi, împreună cu cei câțiva țigani promiși că vor fi trimiși cu lopeți și măhuri la curățenie. Un sâmbure mai

vechi de nemulțumire al directoarei ieși la iveală și mi s-a părut că asta se întâmpla și din cauza prezenței mele. Era limpede că Alin îi promisese de mult tot felul de lucruri. Făcea mereu prea multe promisiuni de care uita sau se dovedea că sunt promisiuni imposibil de îndeplinit. Am simțit că lipsește doar o mică, o infimă scânteie ca să înceapă cearta adevărată, însă nu puteam nici să plec și să-i las baltă. Englezoaica, pe care atunci o vedeam prima oară, și-a făcut apariția ca și cum ar fi ghicit că e nevoie de ea.

Ieșise dintr-una din încăperile de la etaj și tocmai cobora scara exterioară spre curte. N-avea deloc aerul că e din cauza noastră sau pentru noi. Că, adică, a auzit zgomot, voci străine, și vine să afle ce se întâmplă. Dimpotrivă, părea preocupată de altceva, iar ținta spre care se îndreaptă e în direcția opusă nouă, grupului de trei de jos, din mijlocul curții interioare.

— Uite-o și pe englezoaica noastră, exclamă Alin Sârbu. Hai s-o lăsăm pe doamna Bondor în pace și să mergem la ea să te prezint.

Femeia se îndreptase între timp spre noi. Purta, la început de septembrie, când eu umblam în cămașă, bocanci negri cu tureatca înaltă de mers pe munte, prin zăpadă. Asta mi-a sărit în ochi din prima clipă. Complementar era părul roșu-deschis, aproape artificial. Dar și bluza galbenă de trening a uniformei de la cămin, cu Mickey Mouse-ul negru în medalion. De departe, în afara coamei în flăcări, n-avea nimic special, poate doar ochii de un verde incert, spre albastru și faptul că nu comunicau niciun fel de interes, cercetând curtea și pe noi cu o ciudată apatie somnolentă.

— Zâmbește, spuse poruncitor Alin Sârbu și, la fel ca atunci când făcusem cunoștință cu directoarea, m-am supus. Pe englezoaică el o întâmpină de la distanță cu buna lui dispoziție jucată perfect pe care începeam s-o cunosc. I se adresă în franceză destul de cursiv:

— Iată și presa! *Voilà donc les journeaux!* și mă arată cu mâna ca pe un trofeu. Așa cum te-am avertizat, *ma chère*, în oraș s-a aflat ce face Anglia pentru copiii români și toți ziariștii vor să vină încoace să te vadă. Te-am anunțat de altfel că așa va fi. Vor informații și noi suntem obligați, *n'est-ce pas?*, să le oferim informații. Deocamdată, pe ceilalți îi voi mai ține la distanță, să aștepte până montăm băile și spălătoria, ca să le poată vedea în stare de funcționare. El – și mă arată iarăși – a profitat că suntem prieteni. Alin, mi-a zis, știu că faceți lucruri grozave acolo, vreau să văd și eu despre ce e vorba... Te rog etcetera. Și am fost silit să cedez.

Englezoaica nu ignorase din capul locului că în România toată lumea a învățat măcar câteva cuvinte franțuzești, limbă pe care o cunoștea și ea. Nu păreau s-o intimideze nici lingușelile lui Alin Sârbu. Se mulțumi, neglijentă, să-ncline capul, cu aceeași privire opacizată de indiferență.

— Ea e deci Daiana, continuă Alin imediat, se scrie ca în românește Diana, se pronunță Daiana, cea pe care doreai neapărat s-o cunoști, iar englezoaica îmi dădu mâna bărbătește, o mână rece, cu strânsoare foarte puternică. Iar el e Romulus, poți să-i spui simplu Romi, o voce temută în presă care însă pe noi ne va lăuda.

Se opri doar o clipă ca să ne contemple satisfăcut.

— Ții minte, i se adresă ei, Lupa Capitolina, pe care te-am dus s-o vezi în centrul orașului?

Ea confirmă.

— Copiii lupoaicei sunt Romulus și Remus. El e unul din cei doi.

Și râse cu poftă, ca de o glumă reușită spusă de altcineva.

Câteva clipe s-a răs cam aiurea și s-au debitat banalitățile de rigoare. Ea rămase până la capăt nu prea atentă la ce pălăvrăgește Alin. Lui însă nu-i păsa. Era radios, un pic cabotin și prea gălăgios, luat pe sus – pentru gustul meu, cel puțin – de plăcerea declamației în franțuzește, dar și de sine însuși, bănuiesc că exact în aceeași măsură. La sfârșit, ea

confirmă: pricepuse. După care întrebă, privindu-mă în ochi:

— Romi?

— Corect! Așa se pronunță, se grăbi s-o încurajeze Alin.

Vizita mea la cămin s-a încheiat exact cum îmi promisese Alin Sârbu: jumătate de oră, nicio secundă în plus. Am făcut împreună câțiva pași până unde-mi lăsasem mașina.

— Trebuie neapărat să termin tencuielile exterioare până nu vine iarna peste noi, reluă el problema cea mare care îl preocupa.

Pentru finisajele din interior și instalații, îmi mai spusese, nu mai existau bani. Se putea bizui doar pe ce va mai obține de la Crucea Roșie și de la englezi. Toate aceste soluții de salvare erau însă cu mari semne de întrebare.

Îmi vorbise despre toate astea și înainte: era unul din acele pariuri pe care la un moment dat un bărbat le face cu sine însuși, pariu pe care n-are voie să-l piardă. Cu toate astea, de fiecare dată am vrut să-l avertizez că sunt sceptic în ce privește efectul reportajelor pe care le voi scrie. Promisiunea pe care o făcusem, deși fără niciun entuziasm, trebuia însă respectată. Relația noastră era de altfel de așa natură, încât nu era deloc obligatoriu să ne justificăm unul față de celălalt. Presupun că i-am răspuns, ca și altădată, cu cele câteva propoziții cu care se umplu ultimele minute înainte de despărțire. Nu reușesc să-mi reamintesc însă cum anume a venit vorba de englezoaică, dacă eu l-am întrebat ceva despre ea și ce anume.

— Îți place? îmi amintesc însă că m-a chestionat cu bruscheta lui obișnuită.

Ca la un semnal, ne-am oprit din mers deodată. Am privit în jur: eram singuri. Directoarea dispăruse prima, neinteresată de conversația noastră cu englezoaica, dar și aceasta dispăruse la fel, fără la revedere, și era clar că nu mai are de ce să revină. Cu aerul ei somnolent, absent, după ce acceptase că ne vom revedea cândva, într-o zi, ne lăsase baltă,

îndepărtându-se fără țintă și fără scop. Ambele femei, de altfel, păreau să se fi dus și ele spre locul unde se refugiaseră și toți copiii. Nu am reușit să-mi dau seama niciodată dacă o idee care-i trecea prin minte lui Alin Sârbu se structura instantaneu sub forma unui plan expus cu aceeași inventivitate brutală și un pic vulgară sau, în altă variantă, dacă de fiecare dată totul era premeditare, disimulare perfectă, viclenie. N-aș fi mers totuși până acolo încât să mă supăr pe el și să mă consider ofensat. Bănuiesc, conta și el pe asta.

— Stai puțin, l-am somat. Despre ce vorbim noi doi? Te întreb pentru că mi se pare că n-am înțeles bine.

— Ai înțeles exact.

— Ți bați joc de mine?

— Deloc. Fata asta nu-i rea, continuă el văzând că tac, despre roșcatele cu un milion de pistrui, cum e ea, se spune că au ceva ce nu se găsește la celelalte. N-ai auzit? Cred că mirosul transpirației, când au orgasm. Vreau să stabilim de pe acum că va trebui să faci și un interviu cu ea, un miniinterviu. Două întrebări, ceva scurt, când e momentul, ne vom pune de acord cum să fie formulate. Să apară pe jumătate de coloană, nu mai mult, dar în chenar, în pagina cu reportajul tău... De curul ei ai putea să te ocupi în subsidiar.

L-am ascultat posomorât, cu speranța că tăcerea mea îl va descuraja. Mă iluzionam însă (eram și un pic, foarte vag, conștient de această iluzie), Alin Sârbu nefiind dintre cei care abandonează.

— Ai să râzi, dar nu știu ce e în capul ei, continuă el. Fata asta a făcut drumul dus-întors cu două transporturi și se pare că la al treilea n-a mai găsit de cuviință că trebuie să fie iarăși prezentă lângă șofer. Asta la întoarcerea în Anglia. Deci a rămas. Îi place, mai mult ca sigur, la noi și, la câte ne-a adus până acum, merită s-o ținem pe palme. Să-i cer socoteală? Să-i zic: du-te, fato? Așteptăm acum, așteaptă și ea noul transport, mănâncă de la cazan împreună cu copiii, iar ei o tratează ca pe o regină.

De directoare nu ține cont. Cred că nici de mine. Ceea ce, cum să spun, nu mă deranjează deloc. Presupun că se simte bine. E straniu, dar uite că România poate să-i cadă cu tronc cuiva, să nu se dea dus... Pare absurd, din punctul nostru de vedere, dar uite că se poate. E un exemplu viu.

— Și mai departe?

— Mai departe, tu ai mașină ca să te miști, știi franceza. Fata asta, am să ți-o mai spun o dată, stă singură aici zile întregi, n-am pe nimeni în oraș să-l trimit să aibă și ea cu cine schimba o vorbă. Vino tu, îți dau bani de benzină, ia-o cu mașina, du-o la un restaurant, du-o la tine acasă, fă ce vrei...! Nu cred că mă înșel, dar ceva îmi spune că are nevoie de asta, e singurul lucru cu care pot s-o plătesc. Fiecare avem un preț, nu? Țasta pare a fi prețul ei.

— Repet întrebarea: chiar vorbești serios?

— Nu-ți cer mare lucru. Sacrifică-ți și tu câteva ore din viață ca să faci ce te rog.

Ajunsesem la mașină și i-am dat ocol ca să verific. Ștergătoarele din față și din spate erau la locul lor, așa cum mă asigurase directoarea, ca și cum nu s-ar fi atins nimeni de ele între timp. Căpăcelele de la ventilul anvelopelor se furau regulat și în parcare din curtea blocului, peste noapte, așa cum se mai fura tot ce poate fi deșurubat sau smuls de la un automobil. Așteptasem, din cauza asta, momentul verificării cu o mică îngrijorare. Căpăcelele erau însă la locul lor, ca și oglinzile laterale, nu apăruseră nicăieri nicio zgârietură pe vopsea și nicio pată. Tăcut, Alin aștepta, după ce se oprise exact în fața mașinii, în locul unde-mi căzuse din cer un copil în trening galben. Își regăsise zâmbetul odată cu această poziție, cu care-mi bloca plecarea.

— Nu, i-am zis. E grozav, dar nu mă interesează. Am venit aici pentru că ai insistat, dar nu mă interesează. Caută pe altcineva, sunt destui.

Alin Sârbu își arată dinții, fără să pară surprins. M-am gândit după aceea că se aștepta la refuzul meu deși pe acest refuz nu dădea doi bani și avea o siguranță de sine pe care aș fi putut s-o iau ca ofensă.

— Văd că nu te interesează nici banii, despre care n-am vorbit încă, zise el. Apreciez asta. Ce să-ți mai ofer?

Am ridicat din umeri.

— Dacă nici pentru binele cauzei nu vrei să scrii de trei ori câte cinci-șase file, atunci fă-o pentru Diana. Îți mai spun o dată: pentru zisa ta nebunie și dezgustul de toate, atât de misterios, un medicament bun, poate cel mai bun, e o englezoaică nefutută. Încearcă măcar.

Vulgaritatea soldățească, atât de directă și repetată, m-a mirat, mai ales că venea de la tânărul inginer cu costum impecabil, cravată roșie și proaspăt frezat. Era însă genul de agresiune la care niciodată n-am știut să răspund satisfăcător. El se amuza în continuare, cu acea sfidare cu care bănuiesc că o intimida sau doar o potolea și pe doamna Bondor.

— Ții neapărat să fii eu, și nu altcineva? Și dă-te la o parte din fața mașinii.

— Ai ghicit, râse el. Întrunești toate condițiile. Ia-o ca un compliment, cu care să și terminăm.

Și mi-a întins mâna, cu toate că n-aveam de gând să spun *da*.

Înainte de a mă urca în mașină, am mai schimbat câteva cuvinte pe care nu mi le mai amintesc. Eu: mușcător, cu un râs care voia să fie cât mai ironic. Surpriza era de a nu fi reușit să mă consider jignit, cu toate că așa ar fi fost normal. Alin Sârbu: repetând calm ca un doctor să nu mă grăbesc cu un „da“ sau un „nu“. E timp pentru toate, cum spune Psalmistul. Te voi mai căuta zilele următoare să vedem ce facem.

Mai era destul până să se întunece, moment când puteam să ajung acasă. Încotro o luasem la goană? Imediat ce am trecut de ultima casă a satului, pe șoseaua de întoarcere spre oraș, pustie, care tăia câmpurile cu porumb necules, am ridicat piciorul de pe accelerație. Un drum prăfos de țară, pustiu și el, apăru în dreapta. Am intrat pe el și am avansat până la o fundătură, sub niște răchiți. Locul era bun. Se putea sta aici chiar și mai mult de o oră cu ochii închiși, atent doar la zgomotul scârțâitor de jucărie de plastic pe care-l fac găzele în ultimele raze de soare ale zilei.

Soluția cea bună, care le rezolvă pe toate, mi-a venit în minte în acel loc în intervalul de cam două ore petrecut acolo, cu capul pe volan, într-o vagă somnolență. La ora de față, când îți scriu, e altceva, dar atunci știam un singur lucru: merg înainte, drept înainte, spre glonț, ca un soldat pe linia frontului. Va veni însă ziua când probabil îți vei pune întrebări, o să vrei să știi și tu ce a fost. Rostul rândurilor care urmează e să te ajute să înțelegi. Pentru mine nu e nici simplu și nici plăcut. Însă e ultima datorie pe care o mai accept.

...L-am cunoscut pe Alin Sârbu în primăvara magică a lui 1990. Era intervalul tensionat al provizoratelor, dinaintea primelor alegeri, cu manifestații și contramanifestații, când plecam de la școală cu elevii mei din clasele mari și ne înghesuiam să purtăm pancarte și steaguri tricolore cu gaură-n mijloc. Un vânt ca de nebunie sufla peste străzile nemăturate de luni de zile, nebunie a cărei cauză nu preocupa însă pe nimeni. Apăruseră în peisaj greviștii foamei, locurile fixe din piață unde la amiază se țineau discursuri, misionarii americani în costume negre cu gențile lor tot negre, pline de Biblii și încă multe alte lucruri foarte ciudate. Dar nu

lipseau nici buchețelele de viorele și ghiocei, culese din pădure de țișcanți și vândute puținilor îndrăgostiți care mai simțeau nevoia unui gest romantic fără teama de-a părea ridicoli.

Participarea elevilor noștri la manifestații stârnise inițial câteva controverse, dacă sunt bune sau rele, pentru că și Ceaușescu scotea școlile, cu mic, cu mare, pe stadioane și-n piețe, ca să-l aclame, iar amintirea era proaspătă. N-avea însă nimeni timp și răbdare pentru concluzii și cu atât mai puțin pentru dispoziții respectate de toată lumea. Dacă-mi amintesc bine, nici pentru mine nu prea conta. Orele mele de franceză, care totuși nu erau atât de importante ca matematica sau româna, materii de bacalaureat, se dădeau, oricum, peste cap la fiecare manifestație de protest. Fosta directoare a liceului, soție de colonel de miliție, foarte severă, dispăruse încă de la primele împușcături din decembrie și se auzea că a fost internată la un sanatoriu. În locul ei, cu acordul majorității profesorilor, dar și al elevilor, care descoperiseră că și-au cucerit dreptul de a participa la decizii, veni o tânără profesoară de biologie care-și puse din prima zi în spatele biroului, unde înainte stătea obligatoriul portret al lui Ceaușescu, o frumoasă icoană cu Fecioara și Pruncul. Schimbările de acest fel se succedau cu o viteză amețitoare și făceau inima să bată ca un clopot.

În acea zi, știrea, apoi adunarea în curte, apoi plecarea spre piața unde trebuia să fie și celelalte școli veniseră pe la prânz, când și-așa cea mai importantă parte a orelor se consumase normal. Asupra scopului manifestației, ca de obicei, părerile erau împărțite. Trebuia să fie un protest, asta era sigur, dar nu se știa în legătură cu ce. Nici de unde emana dispoziția convocării nu știa nimeni. Însă nici n-ar fi îndrăznit nimeni să zică *nu* și la asta se adăuga veselia dezordonată, un pic impertinentă a elevilor care încep să simtă gustul excitant al anarhiei, mai tare ca alcoolul.

Am plecat agale, copiii încolonați, steagurile deocamdată sub braț, un grup de profesori tineri în față spre piața mică de la bibliotecă. Pe străzile din jur, mașinile celor grăbiți puteau ocoli, astfel că în îngustul spațiu al acestei piețe circulația se putea întrerupe fără probleme. Mai erau și treptele clădirilor din jur care se dovedea că pot servi foarte bine ca tribună pentru oratorii de ocazie. Soseau, ca și noi, grupuri vag organizate de funcționari care-și părăsiseră de o clipă birourile, elevi de la alte licee, studenți, câțiva indeciși gură-cască. Față de ora anunțată se pregătea o oarecare întârziere, iar aceasta se prelungea. O tălăzuire, o rumoare bruscă, amenințătoare, un vuiet surd se produse când trecu din gură în gură zvonul că într-o altă piațetă, nu departe, ne va întâmpina o contramanifestație. Nu era nimic, veni cineva în fugă, după ce verificase, cu știrea, dar tensiunea așteptării, a nerăbdării nu se atenuă.

Alin Sârbu își făcu apariția în acest moment care putea deveni critic. Se opri, întâi, în dreptul grupului nostru de profesori precedând coloana elevilor ca să se intereseze de la ce liceu suntem și vorbi ceva cu directoarea. Avea ținuta îngrijită și aerul sportiv de autoritate care place femeilor. Se va porni în câteva minute, anunță el. Să nu lăsăm copiii să se împrăstie. Aprobă și inițiativa de a aduce cu noi cele două steaguri, păstrate în magazia sălii de sport tocmai pentru asemenea ocazii, dar se arată expeditiv, neacceptând să i se pună întrebări.

Așteptarea se prelungea totuși, suficient ca în grupul nostru femeile să întoarcă pe toate fețele situația. Un interes aparte prezenta acest bărbat tânăr. Cine e? Ca în orice mare oraș de provincie, era o figură cu care puteai spune că te-ai încrucișat pe stradă cândva, asta absolut sigur. Nimic mai mult însă. Tot sigur e și că nu era dintre bărboșii nespălați, duhnind de la câțiva pași a tutun rânced și a alcool, care, la fiecare miting, știau să se vâre în față urlând cu pumnul ridicat. Femeile, ațâțate de așteptare și cu spiritul lor didactic de sistematizare a esențialului,

stabiliseră imediat: un tip aparte, în afara clasificărilor știute.

În piață, aglomerația creștea continuu, sosiseră între timp și muncitorii aduși din câteva fabrici. Alin Sârbu trecuse a doua sau a treia oară prin dreptul nostru, zâmbind cu înțeles spre profesoarele care-i răspundeau cu plăcere vădită. În câteva minute, prin telefonul fără fir, fusese de altfel identificat. Era Sârbu Alin, inginer de la Centrul de Calcul. Însurat și cu un frate sau verișor – tot Sârbu și el – elev la Liceul „Racoviță”. Soția, stomatoloagă. Sau pediatră?! Toate astea veneau de undeva din urmă, dar și din față, peste tot existând mici grupuri de femei pentru care nu există secrete. Se mai remarcase că acest Sârbu, inginerul, își făcuse un fel de gardă proprie, un grup de fetișcane gureșe, autoritare, încruntate, care-l însoțeau peste tot, și acestea începuseră să facă ordine, să îi strângă pe indeciși și să-i încoloneze câte șapte pe un rând.

Mulțimea amorfă începea să se structureze spre ieșirea din piață, dar încă nu se pornea. În cele din urmă, transmis tot din gură în gură, zvonul îmi ajunsese și mie la urechi pe neașteptate. În oraș sosise, în zorii zilei, cu un avion special, atașatul militar al Ambasadei URSS. Venise aici ca să oprească sau să interzică mutarea statuii ostașului sovietic, operațiune despre care de o săptămână se vorbea insistent, scriau și toate ziarele. Statuia era de fapt un postament monumental de marmură neagră, cu un tanc-machetă deasupra. Câteva morminte ale unor soldați ruși uciși în toamna lui 1944 făceau parte și ele din același „memorial”, totul amplasat, ostentativ, fix în centrul celei de-a doua mari piețe a orașului. Zvonul, ca orice e în legătură cu rușii, făcu să se ciulească toate urechile. Era o altă amenințare rusească? Încă una? Vuietul din piață crescuse brusc. Și tot atunci așteptarea luă sfârșit, undeva în față capul coloanei se puse-n mișcare, ne-am strâns și noi, s-au desfăcut steagurile și am pornit.

Peste câteva minute, tot de undeva dinainte, peste larma confuză a deplasării celor câteva mii de

oameni, ca o zbatere ritmică de aripă, se ridică scandarea unei lozinci. Nu era însă ceva de-nțeles și asta dură. „Banc“, se auzi în cele din urmă. Era iarăși prea puțin, dar, oricum, o indicație: coloana trebuia să se îndrepte către prefectură.

Pe fostul prim-secretar, fosta autoritate supremă a județului, lumea începea să-l uite. Cât pe ce să fie linșat de mulțimea furioasă în după-amiaza lui 22 decembrie, fusese până la urmă arestat și dus sub pază de soldați la garnizoană. Urmaseră un proces sumar și condamnarea la închisoare. Despre toate astea se discutasă și se scrisese mult, dar subiectul își pierduse inevitabil din interes.

Ca președinte al unui Consiliu Provizoriu cu puterea de a administra județul fusese adus și instalat Banc, un director de fabrică despre care nu se știa nimic precis și nici de cine era sprijinit. Numele, *Banc*, era însă și al unuia din foștii mari mahări de la București, om de încredere al lui Ceaușescu, coincidență prelucrată în nenumărate note corozive din ziarele locale. Se dovedi totuși curând că, în nebunia generală a contestărilor din primele luni de liberate, Banc al nostru, care n-avea nicio legătură cu cel al lui Ceaușescu, nu era în stare să decidă absolut nimic.

Din primele scandări cam aceasta se înțelegea, că el e ținta, împotriva lui se mobilizase defilarea de protest și era și o invitație pe care mulțimea surescitată n-avea de ce s-o recuze.

— ...a-a-a-a! se ridică iarăși în aer strigătul ca de război.

Conținutul lozincii, în afara numelui mai mult dedus decât auzit, rămase un timp imprecis. El fusese însă adoptat cu frenezie de elevii de liceu din fața noastră, cei care veniseră și cu câteva pancarte cu „Jos comunismul!“ și erau mai aproape de capul coloanei, dar și probabil mai bine dirijați. Vocile lor aveau prospețimea explozivă a tinereții, care-i și rea, mușcătoare.

— Dă-te de pe tanc! se auzi mai clar nu peste mult.

Mesajul ca atare era bizar, un pic caraghios. Într-o anumită măsură, era și de neînțeles. Oricât de ciudat ar părea, el plăcu însă tuturor, mari și mici. Unii pricepură și adoptară o altă variantă, clamând „Urcă-te!“, ceea ce nici nu altera esența mesajului. Important e că, imediat, la strigătele tinerești se asocia, cu jumătate de ton mai jos, și numeroasa funcționărie care, atrasă de larva străzii, părăsise în grabă birourile și coborâse în stradă, ocupând trotuarele. În câteva minute, tot centrul orașului vuia ca un cor uriaș:

— *Banc, Banc, Dă-te de pe tanc!*

Am aflat după aceea că de la prefectură, unde nu era niciun atașat militar sovietic, se telefonase la poliție pentru efective suplimentare de pază a sediului. Peste câteva zile, fără nici cea mai mică opreliște, mutarea solicitată (morminte, obelisc, statuie, tanc) se realizează, însă erau prea puțini care să pună în seama necunoscutului inginer de la Centrul de Calcul reușita acestei acțiuni...

Când l-am revăzut, după câteva luni, m-a uluit precizia cu care își amintea de prezența mea la mitingul din piață. Făcusem cunoștință atunci? El m-a asigurat că da, deși în memoria mea siguranța sa nu se confirma deloc. Și totuși, îmi știa numele și mai știa și altele, unele lucruri despre profesorul de franceză care eram...

Reîntâlnirea a avut loc la ziar, unde directorul, inginer și el, cunoștință din perioada studenției, mă plătea ca să-i predau săptămânal o pagină de „magazin“: curiozități piratate și traduse de prin reviste franțuzești, vechi și noi, picanterii despre celebrități, fotbal și lumea filmului ș.c.l. Alin Sârbu se pregătea să iasă din redacție, eu tocmai intram, ne-am trezit față în față.

— Pe unde umbli? m-a abordat el, ca pe o veche cunoștință, cu o cordialitate la care ești obligat să răspunzi pozitiv.

Dar sugera că ar fi trebuit să fiu mai vizibil, mai prezent, muștrare ambiguă care trebuia să mă flateze. Întâlnirea avusese loc în odăița afumată, plină de

lume a secretariatului, unde nu se putea sta de vorbă. Pe aici se trecea spre birouașul directorului, plin și el de lume și de fum de țigară, iar Alin tocmai ieșea de acolo. Adusese, mi-a spus, un protest nu mai știu în legătură cu ce, dar cu multe semnături ale celor pe care reușise să-i solidarizeze. Directorul acceptase să-i facă loc pentru textul protestului chiar în numărul aflat în tipografie și chiar pe prima pagină. Avea însă obiecții în ce privește lista semnatarilor, la care Alin Sârbu ținea morțiș. Gazetăria în primii ei ani de libertate se făcea în regim de asalt, cu mulți nervi, lucru de care lui Alin Sârbu nu părea să-i pese. Chestiunile de mică bucătărie redacțională nu mă interesau nici pe mine, iar el părea în cunoștință de cauză cu atribuțiile mele, știa și de pagina mea pe care n-o semnam (de altfel, numele meu nu figura nicăieri în ziar). Mi se adresă poate prea familiar. Zic poate, pentru că nu sunt sigur. Poate, adaug, era și tonul lui un pic ironic, pe care, receptându-l exagerat, m-am trezit că nu știu cum să-l situez. Era după 12, ieșisem nu demult de la ore și aveam încă o rezervă suficientă de oxigen în celulele cortexului ca să o duc normal, fără poticniri, până când se lăsa seara. A intervenit însă o defecțiune misterioasă care m-a făcut să ridic tonul, și asta cu o anumită bruschete agresivă. Faptul că doi ingineri, el și directorul, ajunseseră să se certe pe chestiuni de proceduri jurnalistice mi s-a părut dintr-odată o aberație și i-am și spus-o ritos. Doi diletanți care se dispensează de serviciile calificate ale profesioniștilor, inventând apa caldă. Tot ziarul era făcut din cauza asta cu curul. E drept că orientarea anticomunistă avea încă publicul ei fidel și ziarul se vindea și așa foarte bine. Încă. Dar până când?

Am debitat toate astea și altele, iar el m-a ascultat atent, fără zâmbet. La fața locului, ocoliți cum eram de toți cei care alergau grăbiți spre ieșire sau se năpusteau înăuntru fără să salute, trecând spre biroul directorului, ce spuneam eu trebuie să fi sunat un pic ridicol. Cred că i-am ridiculizat și diletantismul acestor proteste „de ziar“, protestele opoziției, pe

care cei de la putere nu le luau câtuși de puțin în serios.

Calm, de parcă nu înregistrase ce-i spusese, Alin Sârbu s-a interesat dacă rămân la redacție și cât timp și dacă poate să mă aștepte până termin. Eu mă aflam acolo doar pentru că adusesem paginile de „magazin“ traduse. Le-am predat și am ieșit împreună.

Ceva din siguranța de sine afișată ostentativ – chiar și calmul lui era iritant – nu-mi plăcea. Felul de a pune întrebări sugera, la fel, că știe răspunsurile dinainte și vrea doar să verifice. Proceda ca un doctor care ți-a pus diagnosticul de cum i-ai trecut pragul și insistă de formă sau de milă, ca să justifice onorariul pe care ți-l va pretinde. Reflectând, mai târziu, mi-am dat seama și că sesizase imediat schimbarea survenită la mine, față de cel știut din primăvara lui '90. Mă studiam și eu câteodată în oglindă: în ciuda străduințelor, a normalității adoptate ca o mască, schimbarea apărea totuși precum una din acele vopsele stridente cu care ne mângăleam pe obraz când ne jucam de-a pieile-roșii în copilărie.

— Am să te rog ceva, i-am spus, când am ieșit la aer, unde nu ne auzea nimeni. Menajează-mă. Poartă-te cu mine ca și cu un bolnav.

— Ce fel de boală? se interesă el.

— Să zicem nebunie furioasă...

De data asta a râs cu poftă, cu toate că am simțit că mă ia în serios. L-am avertizat:

— Nu te-aș încuraja să-ți faci iluzii cu buna mea creștere. Am uneori reacții isterice, urâte, pe care nu le pot controla. Le regret totdeauna. Luciditatea și autocontrolul îmi vin însă prea târziu, când nu se mai poate drege nimic.

M-a asigurat că înțelege, nu se miră și nu-i e frică. Vorbea ca unul care știe tot, chiar și ceea ce nici nu-ți trece prin cap că va fi vreodată descoperit. Irita și asta, dar, curios, în egală măsură, era o preștiință cu efect tranchilizant, anihilând așteptarea la pândă, provocatoare. Mi-a plăcut, apoi, și că nu s-a grăbit să-mi pună întrebările de care îmi era frică, întrebări

firești între bărbați. Doar retrospectiv mi-am dat seama cât de simplu e să speculezi o vulnerabilitate nedată pe față, chiar și fără a fi psihiatru. Ce efect de amortire și ceață induce în celălalt, în nebun, nepăsarea ta cu care te joci ca pe o claviatură de pian. Fără nicio altă introducere, fără să știu de fapt ce vreau, ce urmăresc, cum n-aș fi făcut cu nimeni altcineva, i-am mărturisit brusc:

— Nevastă-mea a rămas în Germania cu copilul și nu se va mai întoarce aici, iar eu beau.

Alin Sârbu n-a părut deloc surprins:

— E nemțoaică?

— Săsoaică pur-sânge de lângă Cîsnădioara, cu părinți dispăruți fără urmă și cu un frate geamăn fugit mai demult. E dentist și cu bani, la el a rămas.

— Da, făcu Alin. Înțeleg.

După ce i-am spus și numele, și-a adus aminte c-o știa: Tămaș Grete, studenta de la Conservator, de la vioară. Fuseseră studenți cam în aceeași perioadă (eu eram mai mare cu câțiva ani, doi sau trei) când ea își câștigase o oarecare notorietate la festivalurile studențești unde se nimerise ca el să fie într-un juriu...

Am mai făcut câțiva pași și am simțit că mă consideră suspicios.

— Și asta-i motivul pentru care ai înnebunit? zise. Dă-mi voie să nu cred.

— Nu-i asta, într-adevăr, am recunoscut. Dar te rog să nu-mi ceri mai mult...

Cu această predare-primire de ștafetă, ne-am despărțit. Niciunul din noi nu mai avea nimic important de spus. O să te caut, m-a asigurat, ceea ce putea fi și un fel expeditiv de a pune punct. După cum începuse discuția noastră, rămânea un gust bizar de neterminat, de curiozitate cheltuită în gol.

Ne-am mai întâlnit după aceea, întâmplător, de câteva ori. De fiecare dată îmi acorda o privire acută, de verificare, dar fără să-mi comunice rezultatul. Vreau să spun că nu sugera prin nimic că a luat în seamă mărturisirea mea că beau (care, în sine, era o prostie jalnică), dar asta n-avea de ce să-mi displacă.

Mi-a căzut bine și că nu se erija în sfătuitoare și tămăduitor. Nici nu-mi spunea, ca toți ceilalți, puținii la curent cu noua mea stare civilă, că sunt un idiot, să-mi vând apartamentul și s-o-ntind urgent dintr-o țară în care și-așa toate se duc naibii de răpă. Ce făceam la liceu nu-l interesa. Nu arăta, mai bine zis, niciun pic de curiozitate. Presupun că-i ajunseseră la ureche comentarii despre faima mea de profesor de franceză, dar nu acorda calităților mele profesionale prea mare importanță. Însă la fel trata și rolul meu la ziar, cel de salahor plătit la bucată. Era un fel de a fi în raport cu altcineva foarte elaborat, poate un truc sau o tactică, iar rezultatul pe care cred că-l sconta era de a mă face să mă simt în siguranță și disponibil. Partea jucată, actoricească, demonstrativă nu era insesizabilă și nu se străduia deloc să o facă astfel. Cum relația noastră bătea pasul pe loc și se scufunda în rutină, nu-mi păsa. Asta a fost până în ziua când m-a căutat ca să-mi comunice că are ceva pentru mine.

Îmi vorbise și înainte despre „partid“ sau folosind expresia „din partea partidului“, cu siguranța de sine pe care o afișează doar liderii. Asta m-a și făcut să-l întreb ce fel de poziție de conducere are.

— Conduc la noi cei trecuți prin închisori, bătrânii și cei aflați alături de ei în decembrie '89, chiar de la înființarea partidului. Eu am venit un pic mai târziu.

Suna ca o punere la punct, dar n-aveam de ce să fiu ofensat. Adevărul e că nu simțeam deloc dorința să știu mai multe, să mă instruiesc în chichițele politicii, după cum nu țineam deloc să merg umăr la umăr cu altcineva, indiferent cu cine, în numele unui crez. Alin Sârbu intuise asta și fără să i-o spun eu. Înțelegea exact că e mai mult decât indiferență, adică e și o tresărire de ostilitate rea (dacă se insistă) și de repulsie. Propunerea a urmat totuși ca și cum am fi fost înțeleși că am nevoie de asta, iar el, până atunci, căutase în dreapta și-n stânga să-mi găsească ceva potrivit.

Căminul de copii orfani sau abandonati – și se mai adăuga „cu retard ușor“ – se afla la o aruncătură de

băț de oraș și eu, cu mașina, puteam ajunge acolo în cel mult jumătate de oră. Nu partidul îl luase în grijă, nu era o treabă politică. (Deși, așa cum știam foarte bine amândoi, orice poate deveni gest politic.) Reieșea că e vorba de o acțiune pe care și-o asumase el personal, nu știu de ce. Și că i-ar fi plăcut să vin alături de el.

Să scoți din mizeria aia îngrozitoare niște ființe abandonate după ce toate televiziunile străine difuzaseră filme cu copiii scheletici din România, înveliți în zdrențe ca niște mici animale supuse exterminării...! Acest tablou n-avea nevoie de multe cuvinte, căci pentru fiecare din noi era încă proaspăt.

Am ridicat din umeri.

— Știu, dar răspunsul meu e tot *nu*. Nu-mi găsesc nicio picătură de vocație misionară.

Păru că se aștepta la o asemenea obiecție, dar n-o comentă. Era implicat, continuă el, și ajunsese într-un punct critic. Momentul când toți cei de la care sperai să te ajute s-au săturat de tine, te duc cu vorba și nu mișcă un deget. Rămăsese doar cu ajutoarele de afară, ale străinilor. Știi cum e cu ele? Auzisem multe povești. Străinii îți oferă ce reușesc să adune acolo, la ei, ce se nimerește, de ce se pot dispensa. Nu-i interesează și tu nu le poți pretinde să-i intereseze exact lucrurile de care-ți arde ție buza, iar la un moment dat se satură sau se plictisesc, te lasă baltă și fug în Africa, unde-s nenorocirile mari și adevărate... De asta trebuia scris ceva, un reportaj, de pildă.

— Trebuie făcută puțină vâlvă, puțină publicitate. Vreau să spun publicitate pentru cei de la care am obținut tot felul de materiale. Dar ne-au dat și mașini, pentru transport, și mână de lucru. Tot felul. Și, bineînțeles, străinii cărora nu le zice nimeni mersi. Înțelege? Merită și ei să li se acorde câteva rânduri tipărite de mulțumiri.

Evocarea mea de aici sugerează, poate, un patetism care n-a existat în realitate. Pe jumătate, cu asta m-a și câștigat: calculul rece, ingineresc, ca o lovitură la biliard care să declanșeze un lanț de

ciocniri între bilele aflate în joc, un calcul cinic, în ultimă instanță.

— Vii, îmi mai zise, cu toate că nu-mi dădusem acordul, te lămurești despre ce-i vorba și abia după aia ieși hotărârea. Deocamdată, ți-am aranjat la ziar o pagină cu două-trei poze.

— Aranjat?

Să zicem, confirmă el senin. Discutase cu directorul ziarului, și el de acord că sunt cel mai potrivit pentru un asemenea gen de text, care va trebui să fie și o replică dată presei străine. Nu te strâmba! mă admonestă. Nu oricine știe să facă asta în așa fel încât să iasă nu bine, ci perfect! Mă flata în felul lui fără subtilități de prisos, dar și râse cu poftă, ca și cum simultan și-ar fi cerut scuze. Recunosc după aceea, cu aceeași franchețe brutală: te laud, ca să te oblig. Să-mi rămâi îndatorat și să nu-ți treacă prin cap să mă refuzi.

Pentru o clipă, prea marea lui siguranță de sine m-a iritat. Ca să mă încăpățânez trebuia totuși ceva care nu-mi prisosea, poate orgoliu. Nu i-am spus însă nici că accept. Abia după ce ne-am despărțit, mi-am dat seama că Alin Sârbu nici n-avea nevoie, din partea mea, de mai mult, iar acum, după prima vizită, nu puteam și nu știam nimic în plus față de atunci.

Când am ajuns acasă, se întuneca și la ferestre, ici-colo, ardeau luminile, cu toate că nu era încă noapte deplină. M-am oprit pe locul meu din parcare, dar n-am stins motorul, inspectând împrejurimile.

Mașina doctorului Goga, vecin de la cealaltă scară, lipsea de pe platoul betonat al parării dintre blocuri. Se ivise o furgonetă străină, unica noutate pe lângă celelalte automobile ale locatarilor. Ca de obicei, lipsea și mașina neidentificabilă prin ceva anume, prin culoare, de pildă, sau marcă, dar pe care știam precis că aș fi recunoscut-o instantaneu, după micile și fulgerătoare mele deliruri unde apărea regulat. Parcare pe jumătate pustie care, peste jumătate de oră, cel mult, se va scufunda total în beznă, ca în adâncurile oceanului. Două blocuri simetrice, în față și în spate, ochii luminoși ai câtorva bucătării. Celălalt detaliu familiar mi s-a confirmat în timp ce încuiam portiera: cu brațele și pieptul rezemate de pervaz, în geamul deschis și luminată de becul din tavanul bucătăriei, Oti-neni, vecina mea de palier de la etajul trei, mă urmărea ce fac, tăcută ca o statuie. Știam, mi-o și spusese, că, la sunetul motorului de jos pe care-l recunoștea, se repezea totdeauna la geam, ca și cum ar fi fost obligată să verifice. I-am făcut un semn vag de salut. Nu mi-a răspuns. Învățasem însă că nimic din ce depindea de mine nu era în stare s-o convingă că toate sunt în regulă.

În apartamentele de la parter, unde locuiau Sas și Todor, două familii de ceferiști, fiecare cu doi copii, nu ardea lumina și geamurile dinspre parcare erau închise. Bărbații lucrau în ture lungi, pe trenuri, și veneau acasă doar ca să doarmă, ne întâlneam foarte rar. Copiii lor, toți patru elevi, mă salutau de la distanță cu grija cu care îți faci o datorie: eram profesorul scării noastre de zece apartamente... Pe mamele lor le salutam eu, cu aproximativ aceleași

sentimente. Era situația ideală și apreciată ca atare de toată lumea. Niciunul nu aveam nevoie de celălalt.

Dintr-un motiv neelucidat, becul de la parter era ars mereu. Câteva certuri aprige cu administratorul, un fost tanchist pensionat de la cealaltă scară, nu reușiseră decât să schimbe becul ars cu unul bun, care se ardea și el în câteva zile. Mie, la venirea acasă, intervalul obscur îmi convenea. Am trecut pe aici în fugă și, până la ușa mea de la etajul trei, am urcat treptele în goană, cum făceam de obicei, fără să mai aprind lumina la celelalte etaje și silindu-mă să nu fac nici cel mai mic zgomot.

După șase ani de când locuiam aici, în blocul abia terminat pe atunci, cu douăzeci de apartamente vândute în rate, fiecare știam aproape tot ce e de știut despre ceilalți. Conviețuirea cimentase ceva ciudat, un aliaj de afecțiune, silă și plictiseală. Mirosul de ceapă prăjită în tigaie, cu ulei, ținea de o fatalitate cu care trebuie să te resemnezi, pentru că se insinua prin cele mai mici fisuri după ce inunda casa scărilor. Însemna, ca la un anumit semnal sonor sau luminos, că nu poate fi decât de la doctorița Munteanu de la etajul unu, că ea e de gardă la spital și că a sosit mama soacră să gătească pentru soț, tot doctor, și copil. Pașii celui care urcă îi identificam la fel, cu maximă precizie și fără efort. Sau ușa izbită undeva de curent, pentru că a fost uitată deschisă. Sau vocea care strigă: închide-o, fi-ți-ar...! Probabil, mă gândeam uneori, singurătatea acutizase simțurile receptoare sau le îmbolnăvise.

Mai învățasem că toate precauțiile mele erau zadarnice. Că, oricât de tiptil mă furișez și chiar dacă nu aprind nicio lumină între etaje, Oti-neni știe că am sosit, iar dacă va considera că a venit momentul propice, exact când am băgat cheia în broască, chiar dacă n-a ieșit la geam, va deschide și ea, larg, ușa, ca să fiu obligat s-o salut. Mă resemnasem de mult. Fiind mai în vârstă și fără copii, adoptase față de toate familiile tinere din bloc un aer mămos pe care, cu timpul, devine imposibil să-l respingi chiar dacă te scoate din sărite. De data asta, nu m-am mai păzit

să fac zgomot. Am scos cheia din buzunar și am așteptat câteva secunde. Împotriva tuturor așteptărilor mele, nu s-a întâmplat nimic. Hotărârea pe care o luasem în câmp, nu cu mult înainte, părea să-mi simplifice toată viața de aici înainte.

Rația, anestezicul, somniferul, remediul meu secret despre care Alin Sârbu nu părea că dorește să afle mai multe erau două sticle albe de jumătate, din sortul ieftin de vodcă numit „Săniuța“, etichetă cu spice de grâu aurii. Ele ocupau exact locul liber din geantă unde, după ce mi se furaseră de câteva ori, puneam la fiecare coborâre din mașină radioul și ștergătoarele de parbriz și unde mai aveam ziare, țigări și brichetă. E un detaliu pe care trebuie să-l afli, are importanța lui în toată povestea.

Din Germania, în cele zece zile ale sejurului meu nemțesc, învățasem să zâmbesc când îi cer ceva unui străin, la care fetele din alimentara de unde îmi procuram rația zilnică răspundeau tot cu zâmbet. Era însă o nuanță în plus (sau în minus) și o privire cu subînțeles pe care o schimbau între ele când mă vedeau intrând. Poate asemenea avertismente percepute fără greș mă țineau totuși în echilibru, la o oarecare distanță de pericolul cel mare. Cred că astfel reușeam să nu cad cu totul în nepăsare, să mă controlez și să mă țin strâns în mână. Sau cum să spun altfel? Suferința, ca un cui înfipt în carne, mă ținea drept. Bănuiala că asta nu va dura la infinit îmi dădea târcoale, și ea, periodic. Și era tot ca o arsură.

Aceste sticle, aduse în casă din timp, reprezentau stocul strategic pentru noapte și la ele mă repezeam după ce încuiam ușa pe dinăuntru. Uneori, nici nu mai aprindeam lumina. În semiobscuritate, dacă eram mai grăbit, luam paharul cel mare, spălat, clătit și uscat, lăsat la îndemână pe chiuvetă la plecare, și, fără să vărs o picătură – câștigasem această dexteritate –, îl umpleam aproape cu ochii închiși. Apoi, cu aceeași mișcare, dădeam peste cap prima dușcă. Toate astea erau înainte de a mă descălța și cu pălăria pe cap. Se întâmpla rar, dar se întâmpla să-mi tremure mâna de nerăbdare, dar reușeam să o duc la

capăt aproape perfect, ca pe un exercițiu de prestidigitație, fără picături pe de lături. Era a doua probă impusă și ultima.

Nu sunt lucruri prea glorioase de povestit. Dar, ca să înțelegi, repet, va trebui să merg până la capăt.

De câteva ori, la început, mi-am propus să mă abțin și am reușit. N-am putut însă după aceea cu niciun chip să adorm. Halucinațiile insomniei, spre dimineață, devin îngrozitoare, de nesuportat, iar țiuitul singurătății amplificat în urechi și în craniu e în sine o tortură, încât întrebarea vine cumva de la sine: merită?

Pe cât era cu putință, amânam și să vin acasă. Mă urcam la volan și porneam încotro vedeam cu ochii, ca și azi, de obicei în afara orașului și cât mai departe de locurile unde exista riscul să dea cineva peste mine. Câteva nopți am dormit ghemuit pe bancheta din spate, undeva, la marginea unei păduri. Numai că soluția era proastă: dimineața, la ora 8, trebuia să fiu la liceu, cu zeci de ochi care-ți observă necruțător cea mai mică fisură în blindaj. Așa că m-am întors, resemnat, în bârlogul personal, unicul loc din lume unde mă puteam considera liber și apărat.

E greu chiar și după ce începe să se arate efectul primelor două-trei pahare. Într-o zonă încă luminată a conștiinței continuam să mă văd pe mine însumi în postura de imbecil falnic care-și construiește suferința cărămidă cu cărămidă. În altă parte, mai obscură, era însă prezentă imaginea camerei tale, unde știam că îmi e interzis să mai intru vreodată. Ceva mai târziu, când se apropia somnul letargic, apărea praful care se cerne și se va tot cerne și îmi închipuiam cum, treptat, lucrurile tale, jucăriile, mobila dispar ca sub o inundație cosmică, iar camera însăși se va tot umple, până va ajunge la tavan, zidindu-se pe dinăuntru. Zona de memorie corespondentă devenea astfel un cub de praf, praful devenea piatră. Un corp care nu-și expune spre ochiul meu decât muchiile și crusta incasabilă, pentru că a și căpătat duritatea diamantului.

O perioadă, tot la început, am evitat patul. Nu-mi inspira nimic special, dar presimțeam că acolo, pe pat, nu voi fi în stare să rămân întins și cu atât mai puțin să ațipesc. Soluția impusă prin eliminare s-a dovedit a fi bucătăria. Între pereții ei, care alcătuiau o cușcă neutră, simțeam imediat cum pulsul mi se calmează. Doborât de oboseală, am petrecut mai multe nopți cu capul pe masa din bucătărie până când afară începea să se lumineze. Dar au fost și alte nopți, nu știu dacă mai confortabile, în care n-am mai rezistat și m-am întins ca să dorm ghemuit pe un palton vechi, așternut direct pe dușumea, sub chiuvetă.

Nebunia mea secretă nu deranja însă pe nimeni. Ca într-o eprubetă, variațiile de culoare sau de temperatură, care uneori urca până la fierbere, reprezentau un experiment de uz personal, nenociv, și-l studiam cu o luciditate tăioasă ca briciul. În definitiv, îmi spuneam uneori, totul e la fel de caraghios sau stupid ca în orice suferință umană localizată în suflet... Dimineată de dimineată, trecut pe sub duș și bărbierit proaspăt, ieșeam apoi pe ușă cu cea de-a doua față a mea, îmi țineam orele de franceză la liceu, gonind apoi pe străzi, la întâmplare, cu mașina – goneam însă zadarnic căci seara, implacabil, mă ajungea din urmă oriunde aș fi fost și intram iarăși în cercul de fier al nopții.

Suna cineva la intrare uneori. Sunetul strident ajungea până-n fundul camerei unde stăteam în beznă, întins pe canapea cu mâinile sub cap, sticla desfăcută cu paharul alături pe dușumea, dar avea un efect stenic: îmi reacutiza conștiința celui care se știe la adăpost, și încă unul inexpugnabil, mă calma, îmi dădea o stare bună de biruință. Țigarii care colindă pe la blocuri, țigăncile cu sugarul în brațe sună altfel și își fac vizitele în cursul dimineților, prea rar pe scări de bloc scufundate în beznă. Fetele de la casa de rugăciuni a penticostalilor din vecinătate, cu broșuri oferite din ușă în ușă, discutau îndelung cu vecina de palier, Oti-neni, și le identificam totdeauna fără greș după cum le pune ea pe fugă. Nu puteau fi

nici ele. Distanța era prea mare ca să aud respirația oaspetelui invizibil din casa scării. Puteam bănuî în schimb că el e cel care trage cu urechea și așteaptă și aveam un zâmbet de satisfacție, un zâmbet măreț, la fel de tare ca un pahar de alcool băut dintr-odată pe inima goală.

Pușcaș, administratorul, fostul tanchist pensionat și surd, cu care mă încrucișasem într-o zi la intrarea în bloc, mă muștrase după aceea că a sunat la mine și nu i-am deschis. Îmi dădea de înțeles astfel că mă știa acasă. I-am răspuns cu o glumă, scuzându-mă grăbit, dar l-am ghicit că privește în urma mea suspicios. Peste câteva zile a apărut imediat după ce îmi parcasem mașina, ceea ce înseamnă că mă aștepta, și m-a însoțit până sus, cu opacitatea lui de surd, care nu aude decât ce-i convine, intrând la mine fără să-mi mai ceară permisiunea. Adusese cu el, sub braț, un dosar gros și chitanțierele. Tot fără să aștepte invitația mea, s-a așezat cu ele la masă, obligându-mă să fac la fel. Bănuiam despre ce e vorba și el a confirmat: cheltuielile comune, încasate lunar de la toți locatarii. În ce mă privește, și-a pus el ochelarii pe nas, existau câteva lucruri care trebuiau lămurite. Mi-am dat seama că n-am salvare și că va trebui să-l ascult până la capăt.

În calculul taxelor de plătit pentru apă, gunoieri, lumină pe scări și în uscătoare, în pivnița comună, în garaje, pentru curățenie, indemnizații etc., se strecoară uneori și greșeli, știam că din cauza asta se ceartă cu unii. Am încercat să-i spun că nu am nicio obiecție, dar nu m-a luat în seamă. Doamna, îmi spuse, când venea să plătească, îi cerea totdeauna socoteala „la bănuț“. Și mă privi scurt, sever, pe deasupra ochelarilor: ca o adevărată nemțoaică. Când, de pildă, a stat aici fratele dumneaei, cumnatul din Germania, Pușcaș venise la fel cu hârtiile lui pentru a stabili durata șederii musafirului, iar doamna îl anunțase de la bun început: zece zile. Asta înseamnă – și-mi arată cu degetul rubrica din dosar – a treia parte din lună măcar pentru consumul de apă, caldă și rece, socotit pentru a patra persoană,

vasăzică una în plus. Pe aceeași filă, la altă rubrică, figura perioada absenței noastre de două săptămâni cât fuseserăm plecați din țară: acolo, partea cuvenită din cheltuieli era scăzută. Am schițat intenția de a mă ridica să aduc banii și să-i plătesc, dar m-a oprit. De data asta, lipseau și doamna, și copilul, două persoane din trei. Trebuia să fac o cerere în nume propriu, ca titular. Să solicit calcularea taxelor pentru o singură persoană. Să precizez perioada pentru care cer asta. Și se opri din nou, pregătit să închidă dosarul.

Ca toți foștii militari, Pușcaș vorbea răstit și prea tare. Își descoperise plăcerea vicioasă a hârțogăriei după ieșirea la pensie, pentru care se ciorovăia cu femeile, cu aere de șef ierarhic. Știam că îi declară, brusc, fiecărei persoane pe care o cunoștea: un tanchist adevărat e surd! și urmărea cu mult interes efectul pe care-l produce. Cererea pe care mi-o pretindea nu era însă invenția sa și nici n-aș fi mers până acolo încât să-l bănuiesc de rele intenții. Făcuse și acum un antecalcul, ca să am cunoștință din timp de ce-mi va reveni la sfârșitul lunii. Cifrele erau pe o hârtiuță, caligrafiate îngrijit, mi-o întinse la despărțire.

În bucătărie, unde stătusem în tot acest timp, nu se afla la vedere nicio sticlă, nici golită, nici plină, și-n aer nu se simțea decât mirosul stăut de încăpere unde se fumează mult, rămasă cu geamurile închise de dimineață. Nu exista nici cea mai mică amprentă a suferinței și a nebuniei care să se deconspire pentru un ochi indiscret. Dacă Pușcaș venise să mă verifice, pleca fără să fi aflat mare lucru. Adevărul fiind că, în scurt timp, ce era de știut aflase toată lumea din blocul nostru.

— Foarte bine, foarte bine, foarte bine! se grăbise să mă întâmpine în capul scărilor doamna Otilia, chiar în ziua întoarcerii mele din Germania, și niciunul din noi nu uitase asta. Am știut, am știut, am știut! jubila ea, privindu-mă cu încântare, ca pe un trofeu cucerit personal, astfel că nici pe ea n-am putut-o împiedica să intre după mine în casă.

Pentru ea, ca și pentru oricine altcineva, bârlogul meu nu prezenta pe atunci nimic care să stârnească curiozitatea. După o absență de aproape două săptămâni, venise doar ca să mă pună la curent cu ce s-a întâmplat între timp. Ne plătise telefonul și electrica. Iată chitanțele! Le avea pregătite în buzunar de cum mă zărise de sus, de la geam coborând din mașină. Preluase de asemenea corespondența adunată în cutia poștală la care îi lăsasem cheia. Nimic important. Frumoasă mașină, se oprișe ea aici ca să-mi împărtășească această constatare admirativă, știind că asta-mi dorisem grozav. Purtam și atunci cu destulă siguranță noua mea mască, dacă nici ea nu se dovedise în stare să sesizeze ce ascund.

Relațiile cu ceilalți vecini fuseseră totdeauna un pic distante, politicoase, dar reci și n-am observat ca vreunul să vrea mai mult. Doamna e în Germania, mă oprea câte unul, dubitativ, la plecare sau la întoarcere din oraș, după ce ne salutăm. Era o constatare pe care trebuia s-o confirm. Un fel de a sugera înțelegere și simpatie, poate și un grăunte de admirație. Nimic însă, niciun milimetru mai mult. (În câte o clipă lucidă de nesomn, îmi repetam, făcându-mi curaj, că voi ajunge și eu la această normalitate salubă care e nepăsarea.)

Otilia Iluțiu, vecina mea de palier, lucra la bancă, iar soțul ei, dom' Petrică, era marinar și colinda oceanele, la distanțe uriașe de casă, pe un vapor de pescuit pe care îl admirasem în zeci de fotografii. Prin ea, cumpărasem convenabil mărci înainte de plecarea în Germania, dar relația noastră era mai complicată, plină de asemenea complicități. Nevasta de marinar, mai bine de jumătate de an singură, de o parte, și față în față pe același palier de la etajul trei „doamna“ care era instrumentistă în orchestra Operei, cu soțul ei, profesor de franceză, și cu copilul lor împărțeau nu doar ghivecele cu plante de pe palier udate pe rând. Mai era și intimitatea care, odată stabilită între femei, se transmite prin inducție și la soți. Cei doi ne tratau ca pe niște rude mai tinere

și mai neajutorate, dar cu o anumită afecțiune stranie. Știam din auzite, fără să pot verifica, că toți cei care lucrează în bănci sunt selectați și verificați de Securitate, chiar și femeile de serviciu. Libertatea de mișcare dincolo de graniță a marinarului era și ea ceva care te face să stai încordat când se pălăvrăgește la un pahar sau la o țigară. A trăi lângă asemenea oameni era ca o probă în cursa cu obstacole, dar și un noroc pe care nu-l are oricine. (Un noroc de care nu te poți feri.) Niște carne de porc adusă de la țară, o sticlă de ulei, mai rar o sticlă de whiskey marinăresc, din cele cu care dom' Petrică venea încărcat la întoarcerile acasă, în general alimente cărora le duceam dorul, schimbate pe ascuns între femei, dar și alte fleacuri prețioase și tot de negăsit, săpunuri parfumate, creme, un parfum de contrabandă etc. Din pachetele primite de noi din Germania, Oti-neni primea și ea o ciocolată, o pastă de dinți bună, un săpun. Deși nu erau lucruri după care să tânjească, nu refuza micile noastre cadouri și chiar mima surpriza și încântarea, cu o prefăcătorie pe care nu te poți supăra.

Primele împușcături din decembrie '89, răsunând în piața cea mare din centrul orașului, și dezlănțuirea violentă care a urmat imediat după aceea îl găsiseră pe dom' Petrică acasă, într-un scurt concediu de iarnă. Îl găsiseră însă și cu casa transformată în depozit de mărfuri, o cameră plină până la tavan cu baloturi și colete care degajau un parfum chimic pătrunzător. Am sesizat imediat că soții Iluțiu s-au încuiat în casă și nu vor să deschidă nimănui. N-aveam însă timp pentru ei, la fel cum nici pe ei nu părea să-i încânte deloc exaltările mele delirante de spectator la ce se întâmpla în oraș și, mai ales, în București. Așa se face că, ziua întreagă, colindam cu copilul în cârcă străzile în lung și-n lat și erau străzile de pe care nu de mult se strânseseră câteva zeci de cadavre, urlând ca un dement la toate mitingurile care-mi ieșeau în cale. Tunurile antiaeriene din garnizoană se dezlănțuiseră ore în șir într-una din acele nopți halucinante, făcând să se zguduie tot

orașul cu o canonadă cum nu mai auzise nimeni vreodată. Se va povesti a doua zi că antiaeriana apăraseră hidrocentrala și lacul ei de acumulare de o escadrilă misterioasă de avioane, ivite pe toate radarele din Transilvania. Ceva era – sau doar părea – absurd, fără nicio noimă, de-a dreptul stupid. Însă nu găsea nimeni că e și de râs.

Trecuse mult de miezul nopții, era după ce se difuzase la radio știrea condamnării la moarte a lui Ceaușescu, când vecinii noștri de palier ne-au dat primul semn, ieșind pe neașteptate din starea anterioară de claustrare. În bloc, pe scara noastră, cel puțin, lumea dormea, ici-colo la câte o fereastră se mai vedea licărirea albăstruie, întârziată a televizoarelor, în mod normal ar fi trebuit să fim și noi în pat, când cineva a sunat și-am fugit surprins să deschid. Era, în holul întunecat, dar cu ușile de la intrare date la perete, și la ei, și la noi, dom' Petrică în trening nou, cu o căciuliță tricotată de schior în cap și pantofi de tenis. Otilia, la fel, costumată ca pentru excursie în pădure, îmbrăcase și ea un trening și era cu părul strâns în fular. Amândoi erau scunzi, palizi, cu un început comic de obezitate. Tu dormeai, vorbeam toți în șoaptă. Cei doi veniseră la mine cu o rugămintă stranie: să-i las să-și aducă marfa la noi... Am acceptat pe loc. Cred că și ei contaseră pe asta. Doar o fracțiune, fulgerător, mi-a trecut prin minte să-ntreb: de ce? Nu știu de ce nu am făcut-o. Important e că, în acea noapte de Crăciun, câteva ore, mergând pe vârfuri, cu luminile stinse, doi bărbați și două femei au mutat în tăcere toată „marfa“, muntele de cutii grele, parcă pline cu pietre și baloturile – care au rămas la noi până după Anul Nou... Când am terminat, uitându-mă pe fereastră, am văzut ninsoarea cu fulgi uriași, iar când am deschis ochii, a doua zi, în 25 decembrie 1989, continua aceeași ninsoare parcă dintr-un prea plin cosmic.

Complicitățile noastre de vecini care-și dau o mână de ajutor nu erau însă din cele despre care se vorbește în gura mare. Sună dacă ai nevoie de ceva! mă încurajase matern Oti-neni imediat după

revenirea mea din Germania. Numai că eu n-aveam nevoie de nimic. Câteva zile au trecut astfel fără să am vreo inițiativă. Din când în când suna telefonul, la care hotărâsem să nu mai răspund. Auzeam uneori dimineața pe hol zgomotele care mă anunțau că vecina a ieșit de la ea, lăsându-și ușa deschisă, și udă florile. O bănuiam că trage cu urechea, încercând să descopere astfel ce fac. La ieșirea din casă, dar și seara, la întoarcere, eram sigur că pândește cu ochiul lipit de vizor. Ca și cum și-ar fi asumat respectarea unui consemn, nu trecea însă dincolo de aceste spionaje benigne.

Acceptase din capul locului ca de la sine înțeles faptul că doamna va mai întârzia în Germania cu copilul. Prevăzuse că așa va fi, recunosc eu. Știa și rostul mașinii cu care mă întorsesem: era o jucărie frumoasă după care jinduiam de ani de zile, un cadou nemțesc pe care îl meritam... Dar și pe doamna o aproba cu o surprinzătoare sinceritate entuziastă. Dacă ea, să zicem, ar fi avut un frate în Germania, un frate cu serviciu bun și mai ales cu cetățenie!... pentru nimic în lume n-ar mai fi vrut să audă de România!...

Când îmi pleda cauza, era absolut sinceră, cum pot fi doar femeile. Și ungurii pleacă! se năpusti ea într-altă zi, fără să mă lase să spun o vorbă. Bokorii, soții Bokor, la cealaltă scară, parter, tocmai și-au vândut apartamentul. Pleacă în cel mult o lună! Nagy Miska, electricianul, e deja la Debrețin, lucrează, cu nevasta rămasă aici până când își vor găsi acolo casă la un preț convenabil. Deocamdată țin secret, dar vor vinde și ei, azi-mâine. Sunt destui amatori! Numai eu, dragă domnu' Romi, ca o proastă ce sunt, rămân aici nu știu de ce să-l aștept pe Petrică al meu, cu vapoarele lui...

Erau zilele când mi-am făcut cererea de desființare a postului telefonic, de care nu aveam cum să scap altfel. Tot cam atunci am luat hotărârea de a nu mai merge să văd cine sună la ușă, indiferent cât de insistent o făcea. Experiența m-a învățat și să nu aprind lumina, seara, la întoarcerea acasă.

Cunoșteam tot traseul pe de rost, l-aș fi putut parcurge cu ochii închiși, așa că nu aprindem nici becurile de pe hol sau din baie. În bârlog, cu zăvoarele trase, după al doilea pahar dat în viteză peste cap, începeam să aștept mai liniștit primele semne ale stării de bine de la capătul nopții.

După primele pahare, îmi scoteam pantofii. Cu un rest vechi de rigoare domestică, țineam totuși cont de locul stabilit pentru fiecare din obiectele de folosință cotidiană, chiar dacă mă mișcam la lumina indirectă a străzii și a ferestrelor blocului vecin. Asta însemna zece minute, un sfert de oră. Nu controlam în schimb nici răspândirea căldurii în mușchi și nici cadența respirației. În cele din urmă ajungeam la locul final, întins pe canapea.

Restul din sticla numărul unu îl beam fără grabă, fără să mă dezbrac. Învățasem și asta și așteptam foarte calm clipa când, doborât, voi adormi.

În tot acest interval, noaptea se desena pe geam ca pe un grafic și o simțeam venind tot mai aproape și mai aproape, într-o îmbrățișare artificială, ca sărutul unei păpuși de plastic.

Din colivia de sus, apartamentul familiei Bud, de care mă despărțea doar felia planșeului de beton, știam să identific cam toate zgomotele. Un timp încă răzbătea de afară rumoarea surdă, îndepărtată a străzii, cu sonoritatea amplificată în spațiile dintre blocuri, ca într-o cutie de rezonanță. Efectul imediat următor era de reflux. O ușă izbită puternic la intrare, metal pe metal, pauză, pași care urcă. Neauzit, deduceam, cineva a coborât să-și ducă găleata de gunoi la ghenă, de unde va reveni peste câteva minute. Abia apoi și fără nicio legătură cu ce-a fost înainte pașii copilului care, deasupra, la familia Bud, fuge tropăind dintr-o cameră în alta, și iau astfel act că a trecut timpul, iar seara rămasă s-a micșorat.

Acești Bud mă inundaseră de două ori, fusese aproape să ne încăierăm. Cei doi copii ai lor, Adelina, de 10 ani, și Mugur, de 3, se jucaseră în baie, unde uitaseră robinetele deschise, scuze care contează prea puțin atunci când trebuie să scoți în

balcon covoarele şiroind de apă, să muţi toate mobilele şi s-aştepti zile, săptămâni până se zbiceşte parchetul umflat. Intervenise după aceea un armistiţiu ostil. Probabil cu asta descoperiseră şi ei, ca şi noi, că se poate convieţui şi ignorându-ţi aproapele şi că e o soluţie decentă de existenţă faţă de încăierare sau cearta cu urlete. Până la urmă, Mugur era vârat în pat. Mai rămâneau aproximativ două ore până la miezul nopţii şi treptat deasupra capului meu înceta orice mişcare.

Interveneau însă uneori şi mari pauze, minute în şir cădea o cortină grea de tăcere neverosimilă, ţiuitoare. Mă ridicam într-o rână după paharul plin pus lângă canapea şi mai dădeam peste cap o duşcă. Propriile mele mişcări de om viu care produce scârţâitul arcurilor în somieră erau calmante, cel puţin în aceeaşi măsură ca alcoolul, şi ieşeam cu ele din inerţia pândeii sterile. Măsuram astfel încă un sfert de oră, jumătate de oră.

Muzica subtilă începea după miezul nopţii, odată ce se instituia somnul peste oraş. Amplificată ca în nişte tuburi de orgă, începea vibraţia conductelor din pereţi, a ţevăriei în care nu mai intra apa caldă. Erau trosnete mici, ca nişte împuşcături de dincolo de orizont sau ca nişte semnale morse. Sau bolboroseala de cascadă de apă care cade de undeva din cer pe un traseu nesfârşit.

Trăgeam cu ochiul spre sticla ferestrei dintr-un reflex inutil: până la zori mai era.

Pozele pe care Alin Sârbu îmi ceruse să i le duc pentru a fi văzute „la partid“ erau alb-negru, format carte poștală. Fotoreporterul luat cu mine la cămin făcuse un film întreg, așa că era de unde alege. Le-am vârat pe toate într-un plic, în altul am pus prima parte a reportajului meu, dactilografiat pe curat, fără corecturi, pe care Alin mă rugase de asemenea să i-l duc. Nu m-am mirat, deși ar fi fost cazul, și nici n-am cerut lămuriri, executând întocmai ce mi se cerea, cu toate că noaptea, în câte o clipă translucidă de insomnie, din tot ce făceam peste zi, după stabilirea fermă a hotărârii finale, îmi apăreau doar niște gesturi fără noimă, executate de altcineva și despre care aflasem de la un martor ce a tras cu ochiul continuu fără a fi luat în seamă. Hotărârea cea mare nu însemna, cum îmi imaginasem, eliberare și ușurare. Mă comportam într-adevăr ca un soldat, cu aceeași orbire. Deosebirea e că, asemenea melcului, încă îmi căram peste tot delirurile și nebuniile nocturne, de care era imposibil să mă separ complet.

Una din fotografii, care a și apărut ca ilustrație la reportaj, reprezenta fațada căminului cu un colț din curtea interioară și cu schelele metalice ale șantierului. Erau multe griuri care, la transpunerea pe placă de zinc și, mai departe, la mașina plană de tipărit pe hârtie proastă, au devenit pete ilizibile ce murdăreau fragmentul de peisaj. În alta erau plitele virgine englezești în care abia se făcuse o dată focul de probă și cazanele bucătăriei, noi și strălucitoare. Intraseră în cadru inițial, la solicitarea fotografului, și două bucătărese cu bonete și halate albe. La paginație, poza fusese micșorată ca să încapă într-un colț, la fel ca și textul; dovedindu-se în ultima clipă prea lung, eliminasem eu însumi câteva pasaje descriptive din introducere. Rezultatul era mediocru, după judecata mea. Pagina de text tipărit cu

ilustrațiile ei mizerabile pleca în lumea cea mare *telle quelle* și nu i se mai putea face nimic.

În plic mai erau și pozele cu doamna Bondor sau cu englezoaica înconjurată de copii sau coborând de la etaj, surprinsă la mijlocul scării. Pe cea de-a doua Alin o studie cu atenție. Diana purta eternii ei blugi jerpeliți, bluza de trening și părea neverosimil de tânără, o fetișcană cu altă expresie decât cea știută. Schimbarea se datora, pare-se, traducerii în alb-negru a coafurii zburlite roșu-aprins. (La paginare se va decide și amânarea publicării pozelor celor două femei.)

— Cum e? se interesă Alin, după ce studie pozele, și mi-am dat seama că se referă la englezoaică. Bagă de seamă că nu te mai întreb dacă-ți place. Spune-mi cum a fost documentarea, cum te-ai înțeles cu ea.

Diana era ciudată! am zis. Inițial, nu acceptase rostul întrebărilor mele. Biserica, bisericile, mai exact, pentru că sunt multe, nu doar cele catolice, participă cu ajutoare peste tot în lume unde sunt oameni în suferință. Ea considera acest enunț banal ca satisfăcător. Și m-a și lăsat să înțeleg că nu va spune nicio vorbă în plus.

— Și?

— Până la urmă, dacă am înțeles bine, nici nu e sigur că-i credincioasă. Nici vorbă să fie catolică practicantă. Când am ajuns la greco-catolicii noștri, de care pare-se că are habar, s-a blocat total și a devenit chiar ostilă. Am tras-o de limbă și până la urmă mi-a zis că la Budapesta ungurii catolici pe la care a trecut i-au oferit prima lecție politică despre Transilvania, deși n-avea nevoie. N-o interesează istoria noastră și nici ce e de împărțit între români și unguri, a venit aici doar pentru orfani. Asta, bineînțeles, nu se poate scrie. Nici nu-mi dau seama dacă nu cumva greșesc eu, pentru că e ceva care nu se leagă. M-am jenat s-o întreb ce studii are, dar mi-a spus că e bibliotecară. Or, bibliotecară înseamnă – nu? – măcar studii medii, colegiu, cum e la ei. Pentru că i-am pus o întrebare elementară despre motivele personale ale implicării în transportul de ajutoare. Ca

să mă înțelegi mai bine, eu, de pildă, nu m-aș băga în așa ceva. I-am spus și asta și nici măcar n-a râs. Înțelege bine franceza, am și verificat-o. Inutil! Cred că face parte din categoria celor care nu știu de ce fac ceea ce fac. E incapabilă să definească cu claritate un scop. Și, interesant, nu-i toantă!

De ce-i povesteam toate astea lui Alin Sârbu? Nu aveau legătură cu textul meu. M-a ascultat totuși foarte atent și ulterior m-am gândit că, lucrând cu o anumită perfidie, reușise să mă provoace, să mă stârnească.

— Văd că te interesează englezoaica, i-am spus. E ceva ce nu știu?

A negat sec, grav. Spuse apoi, fără nicio legătură cu ce discutasem:

— Nu-i cine știe ce de capul ei, de asta m-am lămurit și eu. Englezoaicele arătoase stau la Londra, sunt măritate cu lorzi și fac copii. În schimb, pot să-ți spun sigur ce-am auzit și nu-i o minciună: toate sunt sănătoase, cu mușchi și piele de animale de rasă. Uite aici! și veni lângă mine cu câteva poze. Nu glumesc.

Ascultam apatic, iar el râse.

— Poate prea mulți mușchi pentru gusturile mai rafinate și mai perverse. Nu? Până la urmă, important e că nu-s mofturoase și se zice că ajungi repede cu ele la o înțelegere, dacă trebuie.

Bănuiam unde vrea să mă ducă și i-am amintit, cu un rest vag de agasare, că mai discutasem și înainte despre asta.

— Dă-mi voie să-ți repet că nu mă interesează subiectul.

— Nu te grăbi, spuse el sec și grav, fără să-mi mai lase răgazul să protestez.

Gravitate însemna la el siguranță de sine. Și, din punctul meu de vedere, puterea de a relua aceeași propunere cu aceleași argumente, trecând ca un tanc peste fostul refuz era, orice s-ar zice, de admirat.

Deocamdată, pentru mine important rămânea textul meu de debut reportericesc pe care Alin aruncă doar o privire distrată. Considerasem că tânărul, foarte energicul și charismaticul lider al opoziției

anticomuniste merita câteva rânduri, de vreme ce lui i se datora aproape tot ce se făcuse la cămin. Asta trebuia spus simplu, în câteva fraze. Când ne-am revăzut, peste două zile, ca să-mi restituie paginile, paragraful respectiv era tăiat cu linii groase. La o primă lectură, numele lui rămăsese într-o propoziție neutră. Intervenise apoi alt stilou, cu altă cerneală și o tăiasă și pe aceasta.

Când l-am întrebat cine mă cenzurase, Alin s-a eschivat. Reieșea, oricum, că nu el. N-am renunțat și am insistat. Nu mă interesau motivele pentru care, fără să mi se ceară voie, mi se modificase textul. Țineam, în schimb, să știu cine a făcut-o. Cine decide? În definitiv, cine conduce?

Alin mi-a oferit o explicație surprinzător de serioasă, deși mă așteptam la altă eschivare sau să râdă de îndârjirea mea.

Cei pe care-i avea el în subordine, la partid, erau deocamdată câteva fete exaltate, „cărora nu poți să le ceri să-ți aducă măcar un pahar cu apă“. Mai are sub el câteva rude sau cunoștințe apropiate ale bătrânilor. Cu acestea nu se poate începe nimic.

— Problema generației de schimb nu e încă rezolvată, așa cum visez eu să se facă politică. Nici nu e cea mai simplă și nici nu cred că interesează efectiv. Eu încă n-am putere, în sensul în care probabil îți închipui tu. O să-ți povestesc altădată. Ca să fii mulțumit, articolul tău a fost trimis cu avionul la București și-a fost citit și acolo.

Unde era cealaltă eroare a mea (eroare din exces de zel și bună-credință pe care o fac de obicei neofiții)? Nu trebuia probabil deocamdată să se îndrepte proiectoarele presei spre tânărul provincial Alin Sârbu, cu toate că se afla și el în scenă și nu cu o funcție decorativă. Cu asta se putea pune punct.

— Mai fă totuși un gest nobil pentru mine, îmi spuse el la despărțire, pentru că n-am pe nimeni altcineva la care să apelez. Când iese ziarul, ia un teanc și du-le tu la cămin să le vadă, împarte-le și la bucătărie la toate femeile. Laudă-le. Mai ales pe doamna Bondor, pentru că aș vrea să mi-o fac aliată.

Mângâie-le pe cap, fă-le curte! Exagerează, nu trebuie să-ți fie jenă, pentru că oamenii de asta au nevoie ca de aer, să fie luați în seamă, eventual admirați.

N-aveam niciun motiv special de entuziasm, dar am acceptat.

Trebuia să ne despărțim, dar s-a răzgândit și am mai făcut câțiva pași alături.

— Mai am o rugămințe mare, foarte mare și importantă, m-a luat el de braț.

Fără să mai zâmbească de data asta, preciză: era vorba de englezoaică.

— Ia-o totuși cu tine, te rog, într-o zi, în oraș. Plimb-o, du-o în parc, la muzeu, unde vrei. Mi-e pur și simplu rușine că o ținem zile în șir în duhoarea aia de pișat dospit doar cu niște copii demenți și cu bucătăresele și n-are cu cine să schimbe măcar câteva vorbe. E o minune că rezistă, dar asta nu ne scuză pe noi. Trebuie neapărat scoasă de acolo, o oră, două.

— De ce n-o scoți tu? am protestat eu, fără chef.

— De ce? izbucni el și cred că era sincer. Ai să râzi. Pentru că n-am timp. Unu. Dar ție pot să-ți spun și motivul doi, care e un pic stupid. Există mai multe persoane care îmi înregistrează absolut tot ce fac, fiecare pas, fiecare vorbă. Într-un sfert de oră sau și mai repede s-ar afla că Alin Sârbu a fost văzut cu o femeie străină bântuind prin oraș și pe partea cealaltă mi s-ar cere explicații. Nebunia e că de regulă explicațiile nu sunt crezute. Cele mai banale explicații sunt considerate ca și cum trebuie neapărat să ascundă ceva. Înțelegi? se întoarce el spre mine, însă de data asta nu mai sunt sigur că era sincer. Nu mă plâng, continuă. Uneori îmi și place asta. Jocul. Și ești unicul căruia îi spun. Însă nu-mi pot permite să nu-mi raționalizez fiecare pas sau să fac lucruri riscante dacă nu sunt absolut obligatorii. Înțelegi? repetă.

Înțelegeam.

— Așa că fă cum te rog: scoate-o într-o zi în oraș când n-ai altceva mai bun de făcut și bagă de seamă că nu mai aduc vorba despre ceea ce am văzut că nu-

ți place. Dar să-i oferi o prăjitură unei fete nu-i un capăt de lume. Inventează ceva ca să se simtă și ea pentru câteva clipe inclusă în porcăria noastră de viață.

Simțise, m-am gândit ulterior, că pe jumătate am cedat. Mă manevra totuși cu maximă prudență de vreme ce renunțase la abordarea brutală, cam bătărească dinainte și mă trata ca pe un bolnav și un debil. (Ceea ce și eram, de fapt.) Îmi imaginez chiar că încercam fiecare, ca la șah, să anticipăm reacțiile celuilalt și, cu toate că n-o recunoscuse niciodată, eram perfect conștient că se servește cinic de mine. Intrasem în acest „joc“, cum îl numea el, în poziție de executant și nu eram sigur că e un joc caraghios. Nu găsesc nicio explicație rațională, dar și pe mine „jocul“ – repet cuvântul – începea să mă atragă magnetic, împotriva sentimentului de neputință cleioasă, căci acesta e adevărul: n-aș mai fi fost în stare să mă împotrivesc. O făceam chiar în pofida marelui meu plan secret, pe care mi-l hotărâsem în libertate absolută. De ce amânam? Nu știu.

În perioada cât s-a tipărit ziarul cu prima parte a reportajului meu, Alin Sârbu pleca la București și de acolo în străinătate cu o delegație a opoziției anticomuniste. La întoarcere voia să ne întâlnim și aici a avut iarăși râsul lui de carnasier, cu toți dinții: pentru decont, benzină plus câteva zile de deplasare, care vor rotunji suma, pentru că, slavă Domnului, bani sunt! Nu face pe ofensatul iarăși, nu protesta! Vei fi plătit, chiar dacă faci totul pentru binele cauzei...!

Cu un teanc de ziare proaspăt tipărite, luate direct din tipografie, m-am urcat în mașină și am plecat la cămin printr-o ploaie mărunță și rece de toamnă. Doamna Bondor era cu muncitorii coborâți de pe schele și, târându-și piciorul de fier, s-a retras undeva, la adăpost, să citească ziarul adus. Nici atunci, nici mai târziu n-am reușit să-i află părerea.

De fapt, interesul cui trebuia atras asupra plitelor noi din bucătăria renovată și asupra sălilor de duș cu

apă caldă de la un cămin de copii abandonați? Pentru mine, cititorii reprezentau o entitate invizibilă. Dintre aceștia îmi imaginam că se poate conta doar pe părerea câtorva, zece-douăzeci, invizibili și ei. Și, în definitiv, cine numără voturile acestor umbre improbabile? Care-i indiciul că nu e totul o iluzie?

Femeilor de serviciu și bucătăreselor le plăcuse grozav că sunt fotografiate pentru ziar, le impresionase fotoreporterul, cu gențile lui, cu blițul orbitor și cu aparatele spânzurate de gât, și își aminteau și de mine. Le-am predat ziarele, bănuind dezamăgirea care va urma când nu-și vor găsi pozele.

Prin ploaia îndesită, în înserare, englezoaica a apărut din parcul de pe deal, înconjurată de copii ca de o turmă de pisici galbene. Era udă, dar nu se vedea să-i fi fost frig. Zgribuliți, copiii s-au retras imediat când m-au zărit. Deși Alin Sârbu nu-mi ceruse asta, am tras-o sub streășină ca să-i citesc pasajele din articol referitoare la ea.

Aveam o frază, la început, despre aportul Bisericii Catolice, în general. I-am tradus-o, urmărind dacă înțelege, și ea a confirmat școlărește, cu capul: da, înțelege. Îi pomeneam și numele, în altă frază, ca trimisă a Bisericii Catolice din Anglia, enumeram apoi o parte din donațiile englezești făcute către cămin. M-a urmărit cu politețea ei vag absentă, ca și cum ar fi fost vorba de altcineva, dar nu mai aveam chef să verific iarăși dacă pricepe ce-i traduc. Restul, considerațiile mele despre copiii abandonați și dezinteresul statului care-i preluase, i l-am rezumat succint. De câteva ori, în timp ce vorbeam, i-am întâlnit privirea fixă, ochii parcă traslucizi, ca de sticlă. Aveam impresia că privește prin mine, ce vede ea apare – în transparență – dincolo de mine și fără nicio legătură cu subiectul. Nici acum, ca și prima oară, n-a arătat nici cea mai slabă urmă de interes. Ce să mă fac cu tine? m-am întrebat cu un început de furie pe care n-aveam voie s-o și arăt. Mă gândisem venind încoace și la o eventuală vizită la celebra grădină botanică din oraș, pentru că muzeul era fără nicio șansă pentru o fată cu bocanci de alpinism și

pantalonii zdrențuiți. Ce să fac? Despre Biserica Catolică știam, în afară de cunoștințele elementare, câteva lucruri aflate întâmplător. Privirea ei verde, de sticlă, nu mă încuraja însă deloc să abordez un subiect în care avea competențe în plus față de mine. Și totuși, faptul că discutam în franceză, sub peretele proaspăt tencuit și cu bura de ploaie cernându-se la jumătate de braț de noi, crea un straniu abur de intimitate care se transmite telepatic.

Pagina de față reprezintă doar introducerea, i-am zis, deși cred că știa. Despre toți cei implicați, cu mai multe detalii, voi scrie săptămânile viitoare. Voi scrie atunci și despre ce faci tu aici, cum te simți în România. Cu automatismul ei enervant, a aprobat dând din cap.

Mi-am făcut în fine curaj doar în clipa când ea a împăturit ziarul pe care i-l dădusem, neștiind dacă să-l păstreze sau să mi-l restituie.

— Vineri, i-am zis, tot la ora asta de după-amiază, vin să te iau la plimbare în oraș.

Era miercuri. Și am adăugat prostește că am primit ordin s-o fac de la domnul Sârbu.

Și de data asta a aprobat la fel ca înainte, cu aceeași participare de automat și fără să pară surprinsă. Am avut impresia că, orice i-aș fi propus, ar fi răspuns la fel. Și dacă ți-aș da poalele peste cap? mi-a venit în minte. Oricum, n-avea nimic împotrivă sau alte planuri. A repetat: Vineri. Da, vineri, am zis.

Doamna Bondor n-a mai ieșit, în acea zi, din încăperea unde se închisese cu ziarul. Pe copii, cred că pe toți cei reveniți din parc, i-am simțit însă mereu stând la pândă, fără a putea spune că-i și văd. Se retrăseseră imediat ce m-au văzut, o retragere la fel de bruscă ca și atacul de la prima mea vizită la cămin. Nu erau însă prea departe. Le-am simțit prezența ca o atingere sau ca o respirație. Peste mai puțin de jumătate de oră se întuneca și ei se aflau undeva în proximitate, dizolvați în peisaj, poate chiar transformați în peisaj, în tufișuri, și cu ochii dilatați de curiozitate urmărindu-ne fiecare mișcare a buzelor și fiecare clipire.

Coborâse între timp toamna peste Transilvania, cu primul ei val de frig și cu ploi. La întâlnirea stabilită, Diana s-a prezentat cu aceiași bocanci de alpinist cu care, dacă vom intra într-un restaurant, o să provoace emoție. Bocancii ei, bluza de trening gălbuie de uniformă și pe deasupra scurta de fâș matlasată, cu glugă, de un galben-citron țipător, cum au polițiștii din filme, se potriveau pentru excursiile de explorare a parcului de pe deal, dar nu într-un oraș de provincie. Nu era însă în puterea mea să o întorc să se schimbe. Oricât era ea de englezoaică, n-ar fi fost exclus să nu aibă și alte haine. Și, în definitiv, nu-mi păsa.

În mașină s-a așezat în dreapta cu același aer disponibil și enervant, ca într-un taxi, unde serviciul e plătit. Nu știu dacă, în mintea ei, se lăsa în grija mea întrucât așa cere politețea englezească sau era altceva, o nepăsare de sus față de tot restul lumii sesizabilă în zâmbetul mecanic și privirea inexpressivă. Am demarat prin ploaia îndesită, șiroind pe parbriz, pe șoseaua spre oraș unde se instalase pelicula gălbuie de noroi fluid care va colora asfaltul până la primele înghețuri.

Diana cunoștea orașul de la prima ei sosire în România, poveste fără nimic surprinzător. Ea, șoferul și o furgonetă plină până sus cu ajutoarele pentru copiii români colectate la biserică. Prima impresie? Dormise atunci o noapte la un hotel cu mulți, enorm de mulți porumbei flămânzi, stoluri pe pervaz și pe balcoane. Cineva îi obișnuise cu firimituri de pâine și veneau chiar și în cameră, dacă rămânea geamul deschis. Apoi, dimineața, găsiseră furgoneta în parcare hotelului cu încuietoarea portierei spartă și o zgârietură, făcută cu un obiect ascuțit, pe toată lungimea caroseriei.

— Și a doua? am spus, dar, văzând că nu înțelege, am precizat: a doua și celelalte impresii despre România...

I-am pus întrebarea fără nicio intenție rea, văzând și că tăcerea se prelungea. Ea n-avea însă simțul glumei, al pălăvrăgelii care se instituie între două cunoștințe proaspete ca un scut protector. Trăgând cu ochiul, am remarcat că meditează cu fruntea încrețită.

Al doilea lucru care o frapase, a zis, fusese zâmbetul știrb, dezolant al femeilor întâlnit aproape peste tot. Și la bărbați, desigur, dar asta n-o impresiona prea tare. Nu, în tot cazul, în aceeași măsură cu gestul îngrozitor al femeilor care-și acoperă gura cu mâna când râd...

Am scos toate astea de la ea cu cleștele, câte două-trei cuvinte. Răspundea la întrebările mele eliptic, fixând un punct drept înainte prin parbrizul murdar. Nu era perceptibilă nici cea mai neînsemnată vibrație în evocările ei, care păreau să se refere la un decor de carton cu siluete umane desenate stângaci cu creionul.

Catedrala catolică pe care plănuisem să i-o arăt, iar ea, docilă sau nepăsătoare, s-a supus avea ușa ferecată. Ploaia continua să se cearnă în continuare exasperant, se lăsa seara, iar în piața mare din centrul orașului încă nu se aprinseseră luminile. Câțiva pietoni grăbiți, parcă ostili și nevrozați, porumbeii-cerșetori despre care tocmai îmi povestise ciugulind printre pietrele ude ale pavajului și rafalele glaciale de vânt dinspre munți. Am studiat-o pe furiș: n-o speria nimic. E drept că nici n-o încânta ceva, nu manifesta nicio surpriză. Nu părea s-o clintească nici frigul, mulțumită să-și tragă peste claia de păr roșu gluga canadienei, gest care sugera că era disponibilă să continue astfel până se va întuneca de tot, poate și noaptea următoare și încă o zi, cu o neoboseală de mecanism cu arcul tras.

Biserica reformată se afla la distanță de două străzi și am ales-o fără să-i mai cer părerea. Norocul a făcut să găsesc deschis, iar înăuntru ardea lumina. Aveam și

o amintire de aici, una din cele care nu se uită, în schimb te cheamă fără să-ți dai seama.

Înainte de revoluție, venea aici orchestra filarmonică pentru repetiții și, mai rar, pentru înregistrări. Seara târziu așadar, împreună cu *ea*, tu dus în cârcă, ieșiți la plimbare. Undeva în labirintul de ulicioare gălbui și igrasioase ale centrului vechi, o rumoare care te face să ciulești urechea. Se deschisese ușa cea mare și grea de la intrarea în biserică și spațiul gol, scufundat în obscuritate, se umple de zvonul orchestrei din momentul când se acordează instrumentele. Era ca și cum ar fi ieșit din pavaj, ar fi răzbătut din subteranele medievale ale burgului printr-o răsuflătoare invizibilă. Furișați, să nu deranjăm. Prezența copilului trebuie să-l fi impresionat pe cel de la ușă, care ne permite să intrăm. Jumătate de oră după aceea, înghesuiți pe una din băncile din partea dinspre intrare, urmărim paralizați de încântare repetiția orchestrei amplasate între primul rând de bănci și platforma amvonului. Se repeta insistent unul și același pasaj, iar tu, ținut în brațe, și eu tresăream deodată la intrările suflătorilor, amplificate, făcând explozie sub bolțile înalte de piatră.

De data asta, în semiîntuneric, m-am așezat pe același loc din ultima bancă. Diana, căreia nu-i dădusem nicio explicație, mă urmase tăcută, însă după câteva clipe am uitat de ea. Asemenea amintiri care dau buzna, mai ales seara, noaptea, îmi făceau o sete îngrozitoare și trebuia să-mi mușc limba ca să am puțină salivă în cerul gurii și să-mi umezesc buzele. Când aveam paharul cu băutură la îndemână era mai simplu, îl dădeam peste cap fulgerător. Acum, am respirat adânc, zgribulindu-mă. Cred că am stat așa un sfert de oră sau și mai mult, eu în bancă, ea în picioare, în spatele meu, fără să sufle măcar. Care-s amintirile tale? mi-a venit să strig la ea. Cele care te fac atât de supusă. De ce mă imiți și nu protestezi? Ce te ține lângă mine, înșurubată în pardoseala tocită de piatră?

La un moment dat, deasupra capetelor noastre, au răsunat pași, apoi zgomot de uși și după câteva minute cineva tot invizibil și-a plimbat încet, ezitant, degetele pe clapele de la orgă...

Reîntorși la mașina lăsată în parcare din piață, mi-am amintit ce-mi sugerase Alin Sârbu și am întrebat-o dacă-i e foame. Nici această întrebare n-a mirat-o. De altfel, aveam reconfirmarea că n-o miră nimic.

— Seara nu mănânc niciodată.

Am ezitat doar o fracțiune.

— Atunci mergem la mine. De acord?

Acceptarea ei a fost promptă, ca fiind ceva de la sine înțeles. Situația era complicată doar în capul unui bărbat din Est, cu inhibițiile și cu pudorile lui țărănești, prostesti, m-am gândit. Cu toate astea, se potrivea foarte bine că se întunecase, iar străzile se goliseră și, ca la ruletă, s-a nimerit să am noroc până la capăt. Adică n-a fost nimeni nici la vreun geam și nici în parcare, acasă. N-am aprins luminile la parter, cu toate că se întunecase. Am luat-o înainte, cu pași mari, iar ea a dovedit simțul sportiv necesar, cel de adaptare la un traseu necunoscut, de parcurs în viteză. Norocul, în fine, să reușim să ajungem finalmente, două persoane, până la etajul trei fără să ne încrucișăm pe scară cu nimeni. Și cu toate că și mie mi se pare neverosimil, s-a întâmplat chiar așa.

Încă nu se dădea căldură, caloriferele, dar și pereții erau reci, așa că, după ce am încuiat ușa pe dinăuntru, primul lucru a fost să aprind toate arzătoarele aragazului, ceea ce musafirei nu i-a displicut. Fără să-și scoată canadiana udă, a venit mai aproape, să-și dezmoștească mâinile înghețate la flacăra. Aveam provizia obișnuită de sticle pregătite în dulap, am scos una și am turnat în pahare mari de apă. Pe-al meu l-am dat peste cap grăbit, cu un mic semn de salut și înclinare, iar ea a ezitat nu mai mult de o secundă, după care m-a imitat. Neavând altceva, i-am dat apoi apă de la robinet, pentru clătirea gâtului de arsură, iar mie mi-am turnat cel de-al doilea pahar în tăcere. Era soluția simplă, cu eficiență verificată.

Imediat, și în mine, în interiorul craniului meu, dar și în jur, după două pahare începea să se instituie calmul luminos al oboselii, iar ceea ce fusese umbra chinuitoare a durerii se estompa.

Diana era a treia ființă căreia îi deschisese ușa, lăsând-o să intre la mine de când eram singur, socotindu-i pe Oti-neni și pe administrator. În primele clipe de la sosire, în imaginație am făcut câteva mici calcule rapide cu partea încă lucidă a minții. Dacă aerul dezlocuit de un corp anume, cu efect asemănător celui din vasul cu apă, e mai mare sau mai mic și în funcție de ce anume într-un apartament de bloc de trei camere. Dacă pentru senzorii mei în alertă însemna ceva important și, eventual, periculos această prezență străină, care mă descoperea nepregătit. Nevoia celui de-al treilea pahar apărui brusc ca o tensiune dureroasă în toți mușchii, dar am reușit să mă controlez. Totuși mintea îmi funcționa la turație optimă. După încă un minut sau două, faptul că nu mai eram singur ca de obicei a devenit suportabil.

Nu mai aveam bunele reflexe necesare la primirea unui musafir, m-am gândit la asta ulterior. Ea însă, cum mi-a și declarat la un moment dat, nu era deloc exigentă, mulțumindu-se să ia act, cu o vagă curiozitate, de un lucru care i se întâmpla prima oară de când era în România. Neobișnuita mea invitație o intrigase, însă nimic mai mult. Dar în țara asta o intriga aproape orice. N-o dorise și n-o încânta deloc plimbarea prin ploaie, mai ales la o oră când începea să se întunece. Politețea o împiedica să mă refuze și se gândise – mi-o va mărturisi – că e un alt ritual straniu românesc – straniu, dar și, într-un fel de neînțeles, obligatoriu. Ceva anume în felul meu de a fi nu se integra deloc în ceea ce, pentru ea, trebuia să fie un ziarist. Dacă n-ar fi fost garanția lui Alin Sârbu, pe care îl luase în serios de la început, ar fi crezut că e o glumă sau o farsă și că joc un rol (cu neîndemânare). Invitația de a veni la mine acasă era tot un gest pur românesc incalificabil. Românești erau și crisparea mea, pe care n-avea cum să n-o

simtă, și camerele friguroase cu mirosul lor sleit, de cușcă unde respiră și asudă mereu aceeași persoană, dar și paharul oferit neelegant și fără explicații... Executase însă tot ce-i cerusem eu cu încrederea oarbă că e datoria ei în chestiune, apoi dându-și seama cu fiecare pas că e tot mai prinsă în joc. Ca femeie, pentru ea era important și altceva, un lucru pe care mi-l va spune mai încolo: simțise că evit s-o ating, că mă mișc în așa fel încât să rămână între noi o anumită distanță, că o ostilitate rea, pe care eu o consideram perfect disimulată, mă paralizează ori de câte ori trebuie să zâmbesc. Simțise totuși cu antenele ei de femelă că, în ce-o privește, sunt și voi rămâne inofensiv. Abia asta îi topise orice temere.

Treptat, încălzit, nu foarte repede, m-am relaxat și eu. Se întâmpla ca după o alergare disperată, când te-ai oprit și vrei să-ți regăsești pulsul și respirația. Nu mai avusesem niciodată ocazia să studiez de aproape efectul unui pahar mare de vodcă, dat peste cap dintr-odată, asupra unei femei. Arsura bună care pleacă din stomac și inundă treptat, celulă cu celulă, toate țesuturile o transfigurase. Mi-a zâmbit, nu știu dacă recunoscătoare, iar eu, cu un efort colosal, i-am răspuns la fel, muștește. După care, pentru că ne încălziserăm amândoi, am ajutat-o să-și scoată canadiana și s-o pună pe un scaun lângă aragaz, la uscat.

N-aveam niciun plan în minte când o invitasem pe Diana la mine, procedând ca și cu un bagaj transportat dintr-o parte în alta, pentru că n-ai voie să-l abandonezi. Abia la lumina gălbuie a becului din bucătărie am realizat că era ceva în neregulă cu prezența ei lângă mine. Și abia cu oarecare întârziere, pe care ea nu părea s-o fi remarcat, s-au deșteptat în mine reflexele obligatorii ale unei gazde bune. Am verificat în minte topografia casei, evaluând ce poate interveni de aici înainte, pentru că nu ne puteam instala în bucătărie. Camera ta, unde nu intrasem niciodată de la întoarcerea din Germania, se afla în capătul holului. Nu era încuiată, dar nici n-aveam ce căuta acolo, iar dezordinea era deocamdată protejată

în semiobscuritate. Singurul loc pe unde mă învârteam zilnic în afară de zona canapelei și bucătărie era camera de zi, unde am și condus-o. Am aprins aici o veioză, i-am oferit un fotoliu și, cum procedam de obicei, cu un reflex moștenit din decembrie '89, am pornit televizorul, care, de câteva luni, n-avea sonor. După aceea, ca în biserică, dar și ca într-o piesă de teatru absurd, am rămas fiecare în fotoliul lui, cu paharul în mână, tăcuți. N-aveam nimic, absolut nimic de comunicat, nici măcar o silabă. Pe ecranul din față se succedau silențios, cu purici, imaginile știrilor de seară, mașini care gonesc, peisaje cu străzi și copaci desfrunziți și oameni în prim-plan care mimează vorbirea, cu un microfon în mână.

Postura casnică de așteptare nu era neplăcută. După ce-i cedasem Dianei o parte din rație, îmi mai rămăseseră cam trei degete de alcool în prima sticlă. Calculul era simplu: înseamnă că mai aveam pentru mine ceva mai puțin de un pahar. În imaginație, îl dădusem și pe acela pe gât, de câteva ori succesiv, ca pentru a-mi dovedi cât e de simplu și a-mi face curaj. Un rest de pudoare – sau orgoliul – mă făcea să nu întind însă mâna spre gâtul sticlei, ținută pe dușumea, lângă picior. Anestezia în schimb lucra, o simțeam zbătându-se ca guzganul în cușcă. Și, atât cât eram capabil să controlez, cerul gurii nu-mi mai era uscat și dureros și starea de nerăbdare a mușchilor se mai alinase. Singur, în amortire treptată, eram în stare să rămân astfel nemișcat, cu mâinile pe genunchi, până când se va termina programul la televizor.

— Cine e? răsună, un pic strident, vocea ei care m-a făcut să tresar.

Uitasem de poza ta cu toate că era drept în fața noastră, în ramă cu picior, pe comodă, lângă televizor. Fotografie făcută de mine la mare când aveai 2 ani cu un Smena rusesc cumpărat de ocazie în Piața Ovidiu din Constanța de la un tip care părea că-l furase. Una din primele poze, după ce am cumpărat și film. Dimineața devreme, în zori, nisip ud și tasat, marea în fundal, netedă ca oglinda. O

găletușă în mână, pânțelele bombat și puțulica goală. Ce era particular și frapant se găsea în buclele blonde ale părului netuns, „de fetiță“, și-n care, nu știu prin ce miracol, se rătăcise o rază oblică de soare, dându-i strălucirea metalică. Întorși acasă, după dezvoltare, toată lumea, chiar și profesioniștii, între care aveam câțiva prieteni, consideraseră poza o mare reușită, ceva tipic începătorilor, cărora le iese uneori – cu norocul prostului – zarul cel mare sau careul de ași.

— E fiul meu, am spus. Acum e în Germania cu maică-sa.

M-am gândit după aceea că, pentru ea, informația furnizată nu conținea nimic neobișnuit și dramatic despre mine. Întrebarea mi-o adresase „englezește“, conversația făcând regula jocului, ca serviciul la tenis. Încordat, am pândit continuarea, care însă întârzia.

Am mormăit totuși ceva despre poză, simțind că inițiativa trebuie să-mi aparțină. O scurtă pasiune – i-am zis – pentru fotografiat. Numai că nu era potrivită felului meu de a fi și s-a consumat repede. Vorbeam despre fotografie, și nu despre ce reprezenta ea, mica ființă gracilă, micul zeu stingher ieșit din apa mării într-o explozie luminoasă care-i adera la corp ca o platoșă de aur. Și care și-a lepădat substanța de carne și sânge pentru o condiție de semn abstract.

— Copiii sunt întotdeauna frumoși, toți copiii, comentă ea.

După care, pe alt ton, adăugă ceva neașteptat pentru că trecea astfel bariera conveniențelor.

— Lăsați copiii să vină la mine, nu?

Fără nicio tranziție sau cu una pe care n-am sesizat-o, ea pomeni tot atunci de padre Pius. Era parohul bisericii catolice din cartierul unde locuia ea, un bătrânel plin de inițiative. De altfel, el se afla și la originea strângerii ajutoarelor pentru copiii din România și tot el o încurajase să însoțească transporturile. Cuvintele citate le învățase de la el.

Diana se ridică imediat după asta. Dorea să meargă la baie. Am sărit și eu în picioare și m-am repezit înainte, am aprins luminile, am strâns de pe calorifer

ciorapii și chiloții spălați și întinși la uscat, am adus și un prosop proaspăt. Baia era singura încăpere unde încă n-apucase să se instaleze starea de abandon care emană din bărbatul sălbăticit și prostit, aproape imbecilizat de singurătate. Și, pentru că aici îmi petreceam orele rele din zori ca să-mi vin în fire, era și cel mai purificat loc din casă.

Faptul că a întârziat în baie confirma că nu mă înșelam. Apa s-a auzit curgând îndelung în chiuvetă, exista la acea oră apă fierbinte. La oglindă, îmi trecuse palmele ude peste față și-și pusese în ordine și claia de păr roșu. A revenit cu altă privire. Avea expresia celui care tocmai a luat o hotărâre și pentru asta și-a mobilizat toată conștiința, strângând-o în pumn.

Cred că Diana intuise esențialul din prima clipă, cu instinctul la pândă al femeii care niciodată nu aștește. Propunerea mea era brutală, ca tot ce e stângaci și lipsit de eleganță. Între doi bărbați, invitația acasă „la o vodcă“ ar fi avut un aer firesc și sportiv și ea a simțit că o tratez astfel: fără intenția ascunsă a masculului, fără niciun dram de perfidie, ca și cum pentru mine nu conta că-i femeie. (Deși n-am discutat despre asta, sunt absolut sigur că a simțit-o.) Tot ca femeie, cu simțurile în alertă, se resemnase. Pentru că mai știa și ce înseamnă să fii singură într-un spațiu închis cu un bărbat care n-are niciunul din stigmatele după care recunoști pederastul.

Nici despre ea însăși n-avea o părere proastă, ca femelă tânără cu un milion de pistrui și păr roșu. Lipsa totală de atracție ieșea din discuție – vreau să spun că nu era cazul ei. Și totuși, reacția mea avea o evidență atât de netă, de lipsită de orice penumbră, încât a răspuns – la invitația mea – cu un „da“ netrucat, un „da“ de la sine înțeles și de aceea parcă nerăbdător, fără a sta nicio secundă pe gânduri, dar și fără vreo bănuială de cochetărie.

Nimic nu era firesc în ce spuneam și făceam noi și asta la fiecare pas. Tocmai de asta trebuia mers până la capăt.

În bucătărie, urmărise cu un aer grav sticla la care se ghicea ușor ce conține, apoi paharele grele, grosolane, pahare „de apă“, umplute în timp ce rămăseserăm amândoi în picioare, și n-a ezitat când i-am oferit paharul plin să bea.

— Noroc, Romi! zise, în românește, iarăși surprinzător.

Cred că o învățaseră bucătăresele la cămin.

— N-are importanță, a continuat în franceză și a repetat încurajarea pe care mi-o mai adresase și

înainte: la plecare, te voi ruga doar să mă duci la taxi.

Prima întrebare nu-mi amintesc cum am formulat-o și nici dacă am simulat convingător interesul. Trebuie să fi fost, în tot cazul, ceva lipsit total de eleganța specialistului în arta conversației, ceva mai degrabă rudimentar, ca un mârâit.

Deloc surprinsă, ea nu s-a grăbit să răspundă. Își asumase, în sintonie cu mine, tăcerea opacă și nu cred că-i dispăcea să rămână așa pe toată durata șederii la mine, urmărind doar derularea imaginilor fără sunet de pe ecranul televizorului. Întrebarea mea, tâmpită sau nu, făcea parte din ritual. Era politețea de circumstanță, „englezească“, formală și vidă a gazdei. Și la asta, după aceeași regulă, natural, se dă un răspuns. Și-a acordat totuși un interval de reflecție, fixând cu ochii ei de sticlă verde al doilea pahar, din care băuse jumătate, iar răspunsul a fost, ca și întrebarea, o banalitate care se și uită instantaneu.

Între timp, încălziți, cred că ne măsuram amândoi efectele celor câteva înghițituri de alcool tare. Le măsuram și le savuram. Probabil, așa s-a produs și nesetea. Pofta sălbatică de a mai trage o dușcă și care nu poate fi stăpânită, mai ales când ai sticla plină la îndemână și încă două sau trei în provizia strategică din dulap, a slăbit și încet-încet, tot fără să-mi dau seama, aproape s-a stins sau și-a pierdut din importanță.

Intrasem însă în joc și am continuat cu o întrebare sau două de gazdă în cunoștință cu regulile ospetiei. Am revenit astfel la chestiunea neelucidată a legăturilor ei cu Biserica. Nu știu ce mi-a venit, căci întrebarea i-o mai pusesem o dată, când îmi luam notițe pentru articol. De fapt, nu-mi era clară deloc legătura (sau diferența) dintre „anglicanismul“ lui Henric al VIII-lea, parcă, și catolicismul pur, cel de la Vatican – și acesta cu zecile lui de ordine, fiecare cu statutele sale... Vorbind, mi-am dat seama că nici de proprietatea termenilor folosiți nu eram prea sigur. Era însă și profesorul din mine, intelectualul cu pospaiul lui de cultură generală. Un anumit reflex

educat mă făcea să conduc conversația spre această zonă, un pic mai aerisită. Poate atunci mi-a venit în minte și ce știam dinainte, cred că citisem undeva că englezii repudiază întrebările despre persoană și de bonton e interesul pentru problemele neutre, starea vremii etc. Se vede că Diana era însă o englezoaică atipică, dacă nu cumva, între timp, se contaminase și ea cu virusul valah al poveștii – și despre sine – care e o plăcere vicioasă, ceva nevindecabil, poate chiar o artă. Așa se face că, parcă împotriva noastră, ne-am trezit vorbind cu gravitatea și aplicația celui ce și-a propus să elucideze o chestiune de o complexitate colosală, care nu mai încapă într-o întrebare și un răspuns, dar nici nu-ți lasă loc să mai dai înapoi, invocând descurajarea sau oboseala.

Povestea Diane începe surprinzător, ca la o apăsare pe buton. Nu întrebările mele o stimulasera, de asta sunt sigur. Surpriza a fost totală, încât am ratat să i-o împărtășesc sub forma unui compliment, ca de la bărbat la musafira sa, cum se cuvenea. Numai că ea nu părea să aibă nevoie de încurajări sau complimente.

Treptat, ascultând-o, mi-am dat seama că lumile noastre erau diverse, ca de pe alte planete. Să povestim unul celuilalt și să fim și siguri că ce spunem e înțeles devenea o probă incredibilă de echilibristică. Franceza, până la urmă, a intermediat satisfăcător toate incompatibilitățile, ca un pansament elastic pus pe o rană virtuală. Din când în când totuși, ne poticneam în câte un adverb sau în echivocul unui adjectiv și rămâneam suspendați, derutați, ca scoși din priză. În acest interval însă, cumva prin telepatie, celălalt, ascultătorul, dezlega rebusul și umplea astfel golul și se trecea mai departe.

Revelația uriașei, cosmice distanțe care ne separa am avut-o în aceste sincope, dar am remarcat, totodată, că pentru ea nu contează. Pentru mine însă conta și nu era doar din vanitate. Nici măcar în filme nu văzusem, ca să am cât de cât un element material de referință, o biserică din secolul al XII-lea, cum e

cea pe lângă care trecea ea diminețile și unde îl cunoscuse pe padre Pius. Orașul ei, peisajele evocate eliptic, cadrul, ca să zic așa, al povestirii, reușeam să mi-l reprezint doar schematizat, redus la câteva linii și aproape fără culoare. Iluzia e că peste tot lumea e la fel, ceea ce nici nu e în întregime fals, așa că, ascultând-o, fantezia mea lucra tot timpul cu asemenea prefabricate pe care nu le tratează ca atare. Dintr-o arhivă de care n-avusesem cunoștință ieșeau la iveală zgomotul specific făcut de tălpile sandalelor (e vară!) pe lespezile de piatră tocită ale pavimentului din bazilica străveche unde e semiobscuritate, răcoare, pustiu, iar fiecare respirație provoacă ecouri. Mi-a stat pe limbă s-o întreb ce căuta în biserică, și nu la cinema sau în parc. Ce o determinase, adică, să facă un pas care se va dovedi ulterior deloc fără importanță – una din consecințe fiind că, iată, ne găseam acum față în față... Mi-au venit însă imediat în minte situații trăite de mine însumi când făceam ceva – sau altceva – fără nicio secundă de reflecție, ca lovit de o determinare oarbă. „Locul“ unde s-a gravat, în memorie, o trăire anume e astfel nelegat prin fire sesizabile de nicio cauză. Unde am ajuns fără să ne fi condus nicio intenție, parcă teleghidați de unul din acei zei care și ei sunt orbi și totalmente indiferenți. Se joacă, te mută asemenea unui copil cu pietricele, după cum spune un filosof.

La cauze Diana a ajuns totuși fără ajutorul meu. Povestea ei se alimenta așadar din propria sursă de energie la care n-aveam acces, desenându-și și meandrele hieroglifice tot după reguli secrete, și ea cred că ar putea spune același lucru despre mine.

Datorită și alcoolului, descoperiserăm fiecare că suntem în stare de un act de curaj neimaginabil înainte. De câteva ori am trăit frisonul clipei unice și cred că l-a simțit și ea. Apărea foarte clar, orbitor de clar că o asemenea ocazie nu se va mai ivi niciodată pentru niciunul din noi. În rândurile ce urmează voi încerca să refac rătăcirea noastră comună la care conveniserăm tacit și aproape sub semnul urgenței,

deși nu exista nimic care să ne grăbească și aveam încă toată noaptea în față.

Ce căuta ea așadar în România? Întrebarea pe care i-o mai pusesem și pentru articol n-avea, pare-se, răspuns. Îl încercă acum, la primul pahar de vodcă, dar se poticni. Fusese trimisă. Se putea spune și așa. La un moment dat, după ce cuvintele ei începură să se lege, am ajutat-o eu: te-a trimis Dumnezeu! Surprinsă, s-a oprit ca să verifice dacă nu cumva o ironizez. Dar n-a recuzat observația mea. Ești agentul unei puteri, am mai încercat eu. Pentru că Biserica e realmente o putere ce, dacă-și propune și dacă urmează litera Cărții, mută și munții din loc. Și, în ciuda a ceea ce ai putea crede, nu era deloc pălăvrăgeala a doi bețivi când se croșetează sferturi de idei și cuvinte bolmojite aiurea, delirante, cuvinte care sunt uitate instantaneu. Noi, și Diana, și eu, tocmai dimpotrivă, abia începuserăm să ne deșteptăm și, precum vezi, n-am uitat o silabă.

Care putere? fu ea tentată, inițial, să izbucnească într-un hohot sarcastic, un râs de vag dispreț pentru gândirea copilărească identificată în întrebările mele. Ce putere avea padre Pius? Și la ce i-ar fi folosit lui să aibă putere?

Era greu de explicat ce găsisese de râs, evocând o persoană pe care eu n-o cunoșteam, și de aceea a renunțat. În lumea ei englezească nu exista de altfel nimic care s-o încurajeze să privească Biserica, orice Biserică, altfel decât ca pe un folclor cu ritualuri și costumații mai speciale, amuzante. Avusese totuși și momente de curiozitate feminină, de interes care cere imperativ răspunsuri, mai ales când acestea nu vin. Ceva-ceva știa totuși.

O fascinaseră o vreme grupurile compacte de călugări budiști care îi ieșeau în cale, cu halatele lor ample, portocalii și cu instrumentele lor muzicale atât de bizare. De la distanță, ca niște obiecte mobile de decor, sugerau o armonie care nu poate fi decât a împăcării cu zeii lor, implorați muzical, pe ritmuri nesemnând cu nimic. Îi văzuse însă apoi, la televizor, înspăimântată, stropindu-se cu benzină și

dându-și foc, spectacol imposibil de privit până la capăt. Da. Copilărise la câțiva pași de o sinagogă. Îmboldită de curiozitate, atrasă de cârdurile negre de bărbați bărboși cu pălării tot negre care intrau acolo, îi dăduse o vreme târcoale. Curiozitatea însă se stinsese curând: n-o încuraja nimic să afle mai mult.

Din ce în ce mai mulți musulmani cu turbane, imposibil să nu-i observi, își făceau apariția în cartierul ei, unde locuia acum cu chirie, și începuse să se obișnuiască cu sentimentul că așa e firesc. Trăgea cu ochiul de la distanță la moscheile lor, apărute peste noapte, și aflase, fără ca asta s-o șocheze, că femeile n-au voie să intre acolo. Citise ici-colo despre vrăjitorii din Bali, despre fachiri și despre șamani. Asiaticii, îndeosebi, cu numeroasele lor etnii, de-o varietate pe care n-o cunosc până la capăt decât savanții, avuseseră în existența ei asemenea apariții, ca niște păpuși scoase pentru o clipă la fereastră, fără nicio regulă. Căscase gura, da, și la muzicanții din est, dar un est imprecis, în tot cazul în haine cu mult roșu și verde, care cântau cu cârticele în mână imnuri de slavă – i se păruse, după melodie – la colțul străzii. Rostul lor îi scăpa, dar asta nu înseamnă că nu era disimulată acolo puterea invocată de mine, îmi dădu ea în cele din urmă dreptate și-mi întinse paharul golit să-i mai pun. Intenționasem s-o readuc la întrebarea mea, de la care se eschivase – ce căuta în România? Dar am renunțat. Vodca adevărată pretinde un ritual special când întrebările grele cad prost.

Padre Pius îi ieşise în cale întâmplător după consumarea, recunosc ea, dramatică a crizei sau crizelor ei adolescente care nu erau doar „de creştere“ şi de „schimbarea pielii“. Avusese, mi-a mărturisit Diana, şi un moment de nebunie chinuitoare la pubertate, când a abandonat şcoala şi şi-a luat lumea în cap. Aş fi vrut să ştiu mai multe. Şcoala! Ce fel de şcoală? Profesorul din mine ieşi iarăşi din apatie, plin de tot felul de curiozităţi. Lumea despre care îmi vorbea ea, cu şcoli, elevi şi profesori, era însă atât de deosebită de ce ştiam eu, încât ne-ar fi trebuit foarte mult, prea mult, un secol ca să ne punem de acord – şi nici nu e sigur că ar fi folosit la ceva...! Aşa că am renunţat. Important e că se încrucişase cu necunoscutul în negru într-una din acele împrejurări când ceva îţi spune că trebuie să te opreşti ca să te lămureşti despre ce e vorba.

În acest punct a avut şi ea o ezitare. Dificultatea îi apărea şi ei la fel de mare şi de descurajantă ca şi mie.

Nu ştia, mi-a spus ea, în cele din urmă, de unde îi venise acest interes de la care au pornit apoi toate: o poveste auzită în copilărie, ceva care se uită, dar lasă totuşi urme, nişte lecturi deosebite de cele superficiale (cele mai multe) sau de la televizor, în faţa căruia, la pubertate, petrecea abulică ore în şir, într-o stare de totală prostraţie... Nu ştia... Poate interesul îi venise din aer, se stârniise din nimic.

Ascultase totuşi ciulind urechea câteva poveşti fioroase despre iezuiţi şi despre femei şi bărbaţi arşi pe rug. Erau poveşti din alt secol, însă şi semănau cu basmele. Poate de aici începe să se desfăşoare firul.

Zărise apoi, prin gări sau aeroporturi, în vagabondajele ei, căci la un moment dat fugise de acasă, tot felul de preoţi care, ca şi ea, păreau călători fără ţintă şi fără grabă şi învăţase să-i identifice şi,

oarecum, dar asta ceva mai târziu, să-i clasifice pe categorii. Oricum, de cele mai multe ori se oprea și se întorcea după ei, deși fără un motiv precis. Veneau, ca o armată stranie, cu uniforme lor imposibil de confundat, din altă lume decât a ei, acea lume cleioasă, urât mirositoare, insuportabilă de care tocmai încercase să scape fugind în felul nebunesc în care visează să fugă aproape toți la sfârșitul chinurilor al pubertății. Aveau însă o siguranță și o liniște care ei îi lipseau. Asta, mai ales, îi stârnise curiozitatea.

Află după aceea de ordinele călugărești. Pe unul din acestea învățase să-l identifice după tonsura comică, o interesaseră însă, la fel, lungile veșminte cafenii ale franciscanilor cu cingătoarea lor de frânghie. (Sau nu erau franciscani?) Se oprea să caște gura și rămânea apoi pironită, deși nu de curiozitate era vorba. Dar studiasse fermecată un grup numeros de bărbați întunecați și bărboși tocmai când se îmbarcau într-un șir lung de limuzine negre cu șofer: aveau și ei halate negre și lungi, foarte ample, cu glugă coborâtă până pe sprâncene și câțiva dintre ei cu cruci mari de metal strălucitor atârând peste veșminte, pe piept.

Mai fusese, în aceeași perioadă cețoasă, o știre prinsă la televizor pe care n-o putea uita: o misiune catolică, aflată undeva în Africa ecuatorială, o fotografie – cadru fix cu clădiri albe, fără etaj, și verdele întunecat al junglei de jur împrejur, fusese atacată de băștinași fără a se spune și din ce motiv. Apărea, tot în cadru fix, poza unui bărbat tânăr, slab și cu ochelari de miop, cu care se ilustra comentariul despre călugărul iezuit ucis cu acea ocazie. Mai mulți alții dispăruseră, fiind probabil răpiți. Toate femeile de la misiune, călugărițe care erau surori medicale, fuseseră violate cu sălbăticie, apoi ucise. Reținuse toate aceste detalii, așa cum reții o muzică pe care, după un timp, te trezești că o fluieri sau o fredonezi când ești în baie, între pereții sonori ai băii. A doua sau a treia zi, intrase să caute pe cineva de care avea nevoie într-un pub din vecini tocmai când televizorul transmitea într-o nouă ediție știrea cu misiunea din

junglă și bărbații de la bar se holbau la ecran, cu halbele de bere în față. Da, se confirma, era o misiune catolică. Investigația progresase și se ofereau date noi. Bărbații, despre care se anunțase inițial că sunt răpiți, mai mulți călugări, fuseseră tăiați în bucăți, fripți pe jar și mâncați – poliția și reporterii televiziunilor descoperiseră urme de foc, oase descărnate, oase umane, desigur, zdrențe, alte urme, nu încăpea nicio îndoială asupra acestui deznodământ. Doar capetele lipseau, luate și duse – se comenta – ca trofee în junglă. Câteva clipe, fără să înțeleagă nimic, trăsese cu urechea la comentariile celor de la bar care semănau cu vorbăria obișnuită a bărbaților de după un meci de fotbal fără cine știe ce miză.

Fluierând, ca să zic așa, în gând melodia care se lipise de ea, reflectase mult timp la cele aflate. De ce se ofereau acești indivizi costumați în uniforme lor care se disting de departe, cărând după ei și femei, să intre de bunăvoie în zone de pădure sălbatică, extrem de periculoase? De ce riscau? Cu o enervantă candoare, după mintea nu doar a ei, ci a oricărui om normal. Un comentariu de acest tip sau poate unul și mai dur auzise în bar. Candoare ce, uneori, când îi venea în minte, în zilele ei pustii de la bibliotecă, îi părea și de-o stupizenie fără margini. Altfel spus, gratuită, fără absolut niciun sens. Ceva care te face să îți de neputință și revoltă sau să spargi tot ce ai la îndemână de spart. Ce căutau ei acolo, în teritoriile unei populații care, cu siguranță, nu-i chemase și n-avea nevoie de ei, decât eventual ca să-i mănânce și să se joace apoi cu căpățânile lor?

Probabil, și-a spus apoi, aceste jumătăți de întrebări prostești, deși nu-și făcea o vină din asta, întrebări inventate și de ignoranță, o făcuseră să se oprească în loc atunci când un necunoscut – padre Pius – i se adresase pe neașteptate. Și tot acest motiv obscur, cu sens interogativ, îi tăie elanul de a-i răspunde obraznic, întorcându-i totodată spatele, la niște întrebări pe care nu mai cutezase nimeni să i le pună.

Îmi amintesc că, aici, Diana s-a întrerupt ca să se întoarcă spre mine:

— Ești credincios practicant? – dar pentru că nu știam ce să spun, adăugă: Frecventezi regulat biserica voastră?

Nu e simplu să vorbești pe înțelesul unui străin despre raporturile cu religia într-o țară comunistă. Dar și despre cum e repudiat ateismul doar pentru că e oficial și obligatoriu. Am ridicat din umeri, nehotărât. Credincios practicant, cum zicea ea, în sens strict, nu eram.

Aceeași sau aproape aceeași întrebare i-o adresasem și eu pentru reportajul meu. Meditase apoi la răspunsul dat și simțea, probabil, nevoia să-și verifice concluziile.

Pe traseele parcurse zilnic de acasă spre bibliotecă sau la o prăvălie și după aceea înapoi acasă, în forfota cenușie a suburbiei mergea totdeauna distrată, cu un pas grăbit și mecanic. Îmi amintesc că mi-a descris cum pășește întinzând brațele în față, ca orbii, brațe care pipăie aerul. Nu era pentru că i-ar fi displăcut traseul, știut de altfel pe dinafară, pas cu pas, sau oamenii. Să-și umple rezervoarele minții cu ce descoperă nou în jur. Să adulmece pofticioasă miresmele mereu altele. (Aici pun de la mine, nefiind sigur că exact așa își exprima ea conținutul afectiv al amintirii.) Nu!

Fapt e că nu descoperise vreodată motive puternice de bucurie sau încântare care s-o facă să încetinească pașii, să zăbovească... Alerga dintr-un loc în altul cu ochii sufletului închiși. Descoperirea era mai veche și una de care nu te poți debarasa ușor: era un atom anonim și bezmetic, pierdut în puhoaiile umane de la periferia metropolei. Se simțea atât de singură, încât uneori o bântuiau gândurile cele mai negre. Sau, dimpotrivă, devenea inaptă pentru orice fel de reflecție. Figura standard a bărbatului cu pălărie, costum negru și umbrelă, de pildă, la care visează fetele cumiți cu gândul la măritiș, ei nu-i spunea absolut nimic, la fel ca o bancă de lemn sau o cutie poștală roșie. Sufletul ei era ferecat ermetic față

de fauna străzii, de cei – ca și ea – adăstând debusolați în câte o înserare ploioasă, opriți sub o streășină și neștiind încotro s-o apuce.

Între zecile, sutele de persoane cu care se încrucișa zilnic existau destule devenite familiare ce, și ele, o cunoșteau și se salutau. Chinezul de la taraba căruia își cumpăra salatele o întâmpina de departe cu plecăciunile lui de păpușă mecanică întoarsă cu cheia. Regulat, schimba câteva cuvinte, la ziare, cu bătrâna lesbiană față de care avusese totdeauna un complicat sentiment de dezgust romantic. Îi învățase pe dinafară pe domnii cu câini mici scoși la plimbare în cartier, pe indienii însoțiți de soții și numeroși copii cu care știa precis că nu va avea niciodată să-și spună ceva. (Și ei treceau la fel, fără s-o vadă.) Și îi recunoștea vag, cu un anumit indice de îndoială, pe alții, probabil după unda care precedă un corp viu în mișcare, și asta cu o sensibilitate de animal stând mereu la pândă lângă vizuina sa din bezna de nepătruns a pădurii.

Se gândea uneori, în vălmășagul cotidian, în acest furnicar ce trimite în spațiu un vuiet surd de-o monotonie terifiantă, că pe slăbănogul deșirat, în negru, cu pălăria lui tot neagră, dar cu fund rotund, ca o jumătate de minge de fotbal, trebuia să-l fi reținut pentru că se deosebea de toate celelalte persoane întâlnite, deși era mai mult, altceva decât o extravaganță vestimentară. Trecea zilnic pe lângă biserică, dar nu era nimic în plus față de trecerea pe lângă ceainăria thailandeză sau pe lângă bancă. De tot ce era în jur, vechiul edificiu, îngropat în masa enormă de zidărie urbană, nu se deosebea prin nimic. Asta până într-o zi când, întâmplător și cu aerul că-i răspunde la un salut care nu existase, întâlnindu-i privirea, padre Pius îi zâmbise și asta e ceea ce o oprise în loc: era primul bărbat, după câteva secole, care-i zâmbea. Sau ca să fim mai preciși: care-i dăruia foarte galant un zâmbet, cum gentlemanii din romanele de dinainte de 1900 dăruiesc o floare domnișoarelor cu rochii albe, lungi și pălării cu voal.

Gest gratuit, comentă ea, dar tocmai de asta superb. Fie și cu o inimă cum era a ei, greu de adus în stadiul de vibrație, ești obligată, ca femeie, să te oprești și să găsești o formulă civilizată de răspuns. Ceea ce, împotriva tuturor obișnuințelor ei, și făcuse.

Ciolănos, de doi metri, cu un aer de singurătate dureroasă în expresia feței care-i scăpa uneori de sub masca etern binevoitoare, zâmbitoare, padre Pius n-avea nimic care să provoace interesul unei fete, chiar sălbătică de singurătate. Diana îmi făcu această mărturisire cred că la al treilea pahar, din care băuse un sfert, dar n-aș spune că alcoolul are vreo contribuție. Un bărbat slăbănog pe care toate hainele par prea largi și e prea înalt, „cu câțiva centimetri buni mai înalt ca Alin, care și el pare baschetbalist, nu?”. Or, ea, îmi spuse, cu gravitate, îi detesta pe cei la care trebuie să-ți dai capul pe spate când li te adresezi. De-o vârstă incertă, cu doar câteva fire albe, bărbie grea, nas mare, chelie amplă. Cu ceva copilăros, puțin caraghios și cu impresia falsă de timiditate care te izbea din primul moment. Învățase însă, ca aproape orice femeie, mai observă ea, în treacăt, că la un bărbat aparențele fizice te pot păcăli foarte ușor.

Mai târziu, și de data asta cu o uimire uriașă, descoperise că padre Pius are studii universitare foarte selecte, prima dintre toate cunoștințele ei care-și petrecuse ani buni în lumea ca și inaccesibilă a universității, iar în birouașul lui preoțesc, unde intrase în cele din urmă într-o bună zi, descoperi stupefiată pe perete, înrămate, și două diplome câștigate la niște concursuri celebre de canotaj. Pe scurt, erau destule lucruri confuze ce-o atrăseseră totuși la el și asta fără a pierde din vedere că e vorba de un preot, și încă unul catolic, o persoană, adică, la care e interzis măcar de bunul-simț să te gândești că are și atributele animalității.

Sfârșise, oricum, prin a-i declara că uneori se îndoiește că există Dumnezeu, care ne are în grijă pe toți, incluzându-se și pe sine, neînsemnata bibliotecară cu existența ei inaparentă între milioane

și milioane de ființe ca și ea, cu aceeași calitate de inconsistență (ca și a fluturelui sau a firului de iarbă). Și, mai ales, nu crede că spre El trebuie să ne întoarcem când suferim. Nu era deloc convinsă că putem spera la vreun ajutor datorită, pur și simplu, credinței. Deși e un lucru frumos să ai așa ceva în minte...!

Padre Pius o ascultase cu zâmbetul lui de resemnare benevolentă, deși ei i-ar fi plăcut grozav să-l vadă supărat de necredința ei fățișă și cam obraznică. Exact prin această amânare sau acest refuz de a reacționa cumva, el îi cerea o mână de ajutor. Sună paradoxal, e neverosimil, dar așa a fost! Împotriva ei înseși el îi cerea să-l ajute. Nu știm cum anume, însă important e că nu cerea ajutorul lui Dumnezeu cel atotputernic.

Asta, dar și încă altele au făcut-o până la urmă să intre, neîncrezătoare, în biserica de pe drumul ei zilnic (el îi sugerase că va fi bine-venită oricând) unde se mai adunau, cu o anumită regularitate, câteva bătrâne din cartier, un fost soldat fără un picior, „ca și doamna Bondor“, câțiva sirieni de rit catolic și, totdeauna, necunoscuți ascunși parcă în cotloanele slab luminate. Pe toți aceștia ea îi studia pe furiș, suspectându-i că sunt complet străini la ce spun ecourile vocii preotului, fără cea mai mică tresărire a sufletului care primește și înțelege cuvântul lui Dumnezeu.

Povestea Dianei se complica aici. Ce voia ea să mă facă să pricep solicita numeroase cuvinte al căror corespondent în franceză nu-l știa, mulțumindu-se să le repete în ciudată în engleză ca unui surd. Conținutul, ideea îmi erau însă accesibile și o ajutam eu: îi suflam, ca la examen, cuvântul lipsă, iar ea, după o infimă ezitare, neîncrezătoare, se lua după mine. Cu aceste mici poticniri, mergeam totuși înainte.

Îmi mărturisi astfel că, la început, cu mica vanitate de care femeile nu pomenesc cu plăcere, o interesase doar ce anume din ființa ei i-a atras atenția lui padre Pius. Luciditatea o făcea să-și spună că nu ferența

credinței despre care nu poate fi vorba. Nu-i sigur deloc nici că strălucirile minții, inteligența, cultura, care să-l fi surprins pe fostul student la o universitate engleză renumită. Dar, sigur, nici animalul, femela. Cea care, la apropierea masculului, secretă o transpirație parfumată, iute, adoptă o sclipire, un ton anume al vocii, o suplețe electrică a gesturilor. Pentru padre Pius toate acestea nu reprezentau nimic. Ar fi însemnat, procedând prin eliminare, că ea are calități de care nu e conștientă. Are sau nu? Ca și cum ar fi vrut să verifice până la capăt răspunsul posibil, își îndesise trecerile pe la biserică, la slujbele de seară, unde se mai adunau, pentru cam jumătate de oră, mereu aceleași zece-cincisprezece persoane. Își găsi un loc, care deveni „al ei“, marginea unei bănci de la intrare unde trage curentul și nu stă nimeni – „Imaginează-ți“, îmi spuse, „că e ca și cel unde ai stat tu seara trecută“ –, și se familiariză pe nesimțite cu sonoritățile și efectul de ecou dintre zidurile de piatră. Asista cuviincioasă, dar distrată, absentă, până când, fără un motiv anume, se ridica și ieșea, silindu-se totuși să o facă pe vârfuri, cu cât mai puțin zgomot și, dacă se poate, să rămână neobservată.

Aproape un an continuase să-l studieze pe preot cu biserica lui și o făcea cu o suspiciune urâtă, de care se și dezgustă curând. Soluția simplă ca „oul lui Columb“ cerea un minim curaj: să-și schimbe traseul de acasă spre bibliotecă, să ocolească mai puțin de două sute de metri, pe care se prefăcea însă că o ignoră. Se prefăcea față de cine? Ceva mai târziu, dând curs altui impuls, de semn contrar de data asta, și-a deschis sufletul și i-a pomenit lui padre Pius de această întrebare care nu e chiar o prostie. El a confirmat. Da, știa. Prezența interogativă și întru câtva provocatoare descrisă de ea, cu întrebările stupide care-i veneau brusc în minte, făcând-o uneori să râdă singură sau să se oprească brusc, în plină stradă, uluită, întrebările fără rost cărora încerca să răspundă ca și cum s-ar fi dezvinovățit, erau „de la Diavol“, îi comunică el – și, văzându-i zâmbetul ironic, precizase: e ceea ce numim „Diavol“, fiind

mai simplu spus, o parte distinctă din noi înșine, o parte întunecată și rea a sufletului care uneori iese la suprafață. Cea care ne îndeamnă cu perfidie spre câte un gest de care suntem perfect conștienți că e rău și nu trebuie făcut. Cea care, mai insistase el ca un bun profesor sau ca un doctor, așa cum aduc curenții de aer de la mare înălțime norii negri de ploaie, aduce în minte gândurile numite ispite.

Rezervată, dar și gata să sară și să se încaiere, de va fi nevoie, ea se lăsase totuși sedusă de spusele acestui bărbat urât cu nasul prea mare la care accepta că trebuie să-și dea capul pe spate ca să i se uite în ochi. Ține cont că Diana îi spunea toate astea unui bărbat abia cunoscut, cu care vorbea a treia oară în viață. Dar și că experiența ca atare, descrierea ei, nu e ușor de descris. Vodca băută înainte pe nerăsuflăte reușise să mă trezească, eram ca un boxer revenindu-și din pumni și participam la relatarea ei perfect lucid, dovadă că am ținut minte fiecare cuvânt și fiecare pauză când își trăgea sufletul.

Cu „gândurile de la Diavol“, recunosc ea, s-a familiarizat rapid și ușor. Era un dialog mai special când, simțindu-le că vin spre ea, făcea un pas înapoi ca să păstreze distanța. Descoperise că e în puterea ei, o putere abia revelată, proaspătă ca un fruct, să se apere și de obicei ducea la capăt înfruntarea cu bine.

Începu să-i vorbească despre sine în această perioadă de mici triumfuri intime și urmase cea de-a doua descoperire, adică ușurarea stranie urmând regulat fiecărei mărturisiri. Avea ea într-adevăr ceva foarte important de ascuns? – veni, brusc, gândul întunecat, deși nu mai era sigură de data asta că iarăși se amestecă Diavolul. Ce anume ascundea și din ce cauză? Ții, adică, în tine ceva, ca într-un seif blindat de bancă. Ce? Și, logic, de ce? Îi vorbise astfel, făcând un ocol, despre singurătatea ei atât de greu de suportat. Faptul că n-avea pe nimeni, nici măcar un câine, lângă ea e un mare defect. Dar nici lumea, nimeni dintre cei din preajmă nu arăta prin ceva anume că ar fi avut în plan să facă spre ea un pas de apropiere. Asta e ceea ce, mai ales, o speria. Era ca o

condamnare de a rămâne veșnic în celula ei transparentă de aer, transparentă, dar izolată etanș, purtând-o de colo colo, pe străzile orașului ce refuză pe mai departe să ia act de realitatea existenței ei.

Padre Pius o asculta cu capul plecat ușor pe umăr, ochii întredeschiși, cu nasul lui comic, mare și greu, lăsat și el în pământ, dar și cu un zâmbet bun, părintesc, care o încălzea. El era, oricum, prima ființă căreia îi vorbea deschis despre sine. Dar era, pe deasupra, și un bărbat care, cu toate hainele lui negre, preoțești, respira masculinitatea prin toți porii, alt amănunt ce îi dăduse un elan neîncercat altădată. Ea n-ar fi mers însă până acolo încât să-i spună ca o femeie bărbatului mai puternic: ajută-mă! Nu se simțea în stare de asta, „deși nu sunt o fricoasă“, și nici nu credea că el ar fi fost în stare să o ajute și nici că ajutorul, la rândul lui, ar fi avut și efect, cum are medicamentul la starea acută a bolii. Pe de altă parte, o încurajau inteligența lui, care o frapase din prima clipă, dar și certitudinea că el știe totul despre singurătate. Așa a ajuns să-i vorbească despre povestea ei veche, cu drogurile. Trecuse de atunci timp destul. Era ceva care s-a încheiat. Droguri, poliție, spaimă, suferință, umilințe de tot felul și remușcări, mai ales remușcările care nu folosesc la nimic: un capitol încheiat o dată pentru totdeauna, dar nu uitat. S-a trezit vorbindu-i despre asta împotriva legământului ferm de tăcere făcut cu sine însăși.

Eu am fost a doua persoană căreia Diana i-a spus aproximativ aceeași poveste. A făcut-o tot brusc și surprinzător, fără s-o fi provocat, atunci când o căutasem la cămin pentru ziar. Vorbea ca despre un fapt clasat, nesecret, lăsându-mă pe mine să decid dacă îl voi avea în vedere în articolul meu. I-o tăiasem scurt: nici vorbă. Trecutul de persoană amestecată în afaceri cu droguri, chiar fără a intra în detalii, nu se lega deloc cu portretul pe care-l aveam în minte pentru un articol de ziar și așa cum a și fost scris, până la urmă, iar ea a înțeles imediat și, ridicând din umeri, a schimbat vorba.

— Medicamentul englezesc, îmi adusesese aminte Alin Sârbu când i-am povestit.

În prima clipă n-am înțeles, deși tonul ironic suna familiar, ca o punere în gardă.

Boala mea secretă, pe care totuși i-o divulgasem, nu părea să-l mai intereseze, odată ce-mi prescrisese medicamentul vindecător și îmi și facilitase obținerea lui, ca să intru și eu puțin în acest joc cu cuvintele. Răspunsul meu sec la brutalitatea lui complice, prea soldățească pentru gustul meu, marca un punct final, cel puțin așa speram eu. Ciudat era însă că interesul lui pentru ce spune englezoaica rămăsese intact și era chiar acel tip de curiozitate meschină al gospodinelor care se bârfesc între ele.

De data asta, avusesem nevoie de un oarecare timp ca să-i înțeleg aluzia ironică. Convingerea lui era că în calitatea confesiunii (calitatea de adevăr) se regăsește exact și cu precizia unei ecuații ingineresti gradul de intimitate câștigat de confesor față de cel ce vine la el să-i spună ce are pe suflet, lucru valabil și într-un banal interviu de ziar. Mi-o repetase de câteva ori, cu o insistență răspicată. Folosea însă un ton neutru care nu mă implica și nu mă obliga la nimic, așa că nu avusesem nici motivul de ceartă. Cred că anticipa, așa cum fac vrăjitorii – și pentru asta l-am și admirat –, intimitatea foarte misterioasă care încă n-avea simptome vizibile, dar urma să se instaleze între mine și subiectul reportajului meu. Pentru că viteza s-a accelerat curând. Știam perfect că între un bărbat și o femeie nu se spune *totul* niciodată. Dacă s-au culcat sau nu împreună, cum sugera el, foarte cinic, nu înseamnă nimic față de nebunia pură, în formele ei delirante aproape sublime, care urma să se instaleze între noi, atunci când, ca apucați, ne luam parcă la întrecere cine mărturisește ceva mai îngrozitor, mai de ne-spus despre sine...

N-am aflat așadar momentul exact din biografia Diane în care trebuie situat episodul drogurilor. Nu m-a interesat, n-am insistat s-o descos. Povestindu-mi, cred că nici ea n-a simțit nevoia acestui tip de

precizări. A folosit în schimb o expresie probabil improprie: „aventura mea budistă“.

Fugise de acasă singură, imediat după prima menstruație. Furase și ceva din economiile părinților, pe care, până la capăt, nu i-a mai invocat nici măcar o dată. Ajunsese tocmai în sudul Franței lipindu-se de hoardele celor plecați în vacanță, în general adolescenți autostopiști, care-și luau lumea în cap ca și ea, fără prea mulți bani în buzunar. Cu aceștia vagabondase cumva orbește, având în minte doar impresia de după lectura unor texte publicitare căzute în mână despre plaje de aur, fierbinti și apele albastre ale mării. La 12 ani sau, poate, 13-14, nu e o probă ușor de trecut, când ești și fată, și singură, pentru că în fuga ei nu exista asociat niciun prieten, asta mi-a spus ceva mai târziu. Eșuase în cele din urmă într-un *ashram* cu lume amestecată, numeroase familii cu copii, nordici și americani.

Ashram? A aprobat distrată, considerând că nu e necesar să traducă în franceză.

Locul era nu departe de mare, cu câteva clădiri țărănești străvechi, unde fusese acceptată să se înghesuie și ea, împreună cu cei din grupul cu care călătorise. Aglomerația și necunoscuții n-aveau de ce să o sperie și nici regulile însușite fără chinuială. Reieșea, deși spus doar cu jumătate de gură, că promiscuitatea, cu toate inconvenientele ei, are un magnetism unic în felul lui. Acesta o făcuse să rămână pe loc sau să revină, n-am înțeles prea bine.

Aici învățase, de nevoie, toată franceza pe care o știa. Tot aici – dar e deducția mea – fusese inițiată în folosirea drogurilor, și asta până în ziua când apare în scenă poliția. Despre acest moment Diana îmi povestește ca și cum era vorba de o criză de apendicită depășită cu bine. Amănuntele, îmi sugera ea, nu prezentau importanță.

M-am ferit să pun mai multe întrebări dintr-un bun instinct. Întrebările, cine știe, ar fi bruscat ceea ce abia căpăta consistență, formă și sens, iar efectul muțeniei mele asupra ei n-a fost rău.

Diana a plecat spre România într-o joi, zi despre care vânzătoarea lesbiană de la chioșcul de ziare îi spusese că e zi fastă. Și s-a nimerit într-adevăr că, după ce toată noaptea (noapte de insomnie) turnase cu găleata peste Anglia, ieșise în zorii zilei un soare neverosimil pentru sfârșitul de martie, lună cețoasă și dominată de cenușiuri. Acceptase supusă până atunci tot ce ținea de pregătiri: și Fordul cu volan pe stânga, apărut ca prin minune, și muntele de pachete ce trebuiau încărcate, și pe Alastair, cu grimasele lui de nebun, fiind continuu cu un pas în urmă, iar viața i-o lua înaintea clipei prevăzută pentru o opțiune care să fie doar a ei, în proprietate inalienabilă.

Deși un pic dementă, recunoscuse ea, dementă și puerilă, traversarea Franței îi inspirase frică. Și, aici, prima dată, relatarea ei m-a făcut să tresar. Fie și doar pentru câteva ore, se reîntâlnea pe continent cu un trecut de care știa că a scăpat. Se lăsase însă și pe ea însăși, dacă așa ceva e cu putință, aici, o parte de care nu mai voia să știe nimic într-o uitare impusă cu dinții strânși. Lămuririle, amănuntele pe care le așteptam n-au venit. Era ceva despre care nu ținea deloc să vorbească. Eliptic, mi-a spus că toată traversarea a făcut-o cu ochii închiși, prefăcându-se că doarme.

Călătoria spre est, prin Germania, Austria și Ungaria, a durat conform planului, cu o haltă de o noapte în Austria, până a doua zi după-masă. Ceva o frustrase în această parte a aventurii, dar n-am priceput despre ce e vorba. A început povestea ca și cum s-ar fi pregătit să sară peste un obstacol. Era la al treilea pahar, considerat și el un obstacol de trecut obligatoriu. De emoție, am surprins-o cum și-a umezit buzele, stăpânindu-și impulsul pe care-l știam prea bine, cel de a da peste cap dintr-odată totul.

Ce anume nu se poate uita? Băltoacele de pe asfalt, de pildă, strălucitoare ca niște oglinzi. Cerul fără nicio scamă de nor, lumea din cartier strânsă în jurul furgonetei. Un morman parcă prea mare de cutii cu lucruri pentru copii care trebuiau totuși să încapă în mașină și doi băieți din personalul magazinului pentru a da o mână de ajutor la încărcare. Mai era și capul lui padre Pius, plutind fericit pe deasupra acestei înghesuiei vesele de gură-cască. Ea ce făcea? Nu mai știa. Fapt e că, acolo unde flutură steagul britanic, și erau două stegulețe pe suport flexibil de oțel prinse pe retrovizoarele laterale, apare obligatoriu și-o anumită solemnitate ca un norișor încărcat cu particule electrizate.

Nimeni nu contase pe un atare succes: acesta e adevărul. În sinea lui, fiind trecut prin multe și cu un mare și proaspăt eșec la activ, când încercase la fel să adune bani pentru Angola, probabil că nici padre Pius nu sperase că invocarea revoluției din România va avea efect. Miracolul se înfăptuise însă fulgerător și peste orice estimări rezonabile, cutia de plastic transparent depusă la intrarea în magazinul cel mare din cartier se umpluse de bancnote mototolite. Se înghesuisse și ea printre cei veniți să contemple ce se întâmplă. Senzația încercată lângă cutia tot mai plină, lângă care, pe un suport de carton alb, era poza cu un adolescent pe un tanc, fluturând un steag mai mare ca el, o poză de altfel fără nimic extraordinar, chiar banală și un pic exagerată, teatrală, era de curent care urcă prin tălpi și instantaneu umple toate oasele scheletului cu aer. Din cauza asta, n-avusese curajul să i se plângă lui padre Pius că s-a îmbolnăvit în ultima clipă, are febră mare, gura uscată și o durere surdă în tâmpile. Că n-a dormit deloc, i se taie genunchii și-ar vrea grozav să se întindă în pat, în întuneric.

Cu tot soarele matinal orbitor, cu toată solemnitatea, care-s semne bune, se temuse – spus pe scurt – că a pășit cu stângul. O primă parte a călătoriei, imbarcarea, traversarea, apoi debarcarea le făcuse într-o stare de semileșin. Prezența lui Alastair,

în stânga sa, la volan, nu-i era nici ea de vreun ajutor. Nici zâmbetul lui continuu de scăpat de la azil nu era ceea ce și-ar fi dorit. De vreme ce însă nu-l refuzase pe padre Pius, când îi propusese să însoțească până în România transportul ajutoarelor, toate trebuiau acum suportate cu stoicism. Și, cu de la sine putere, mai adăugă: cu demnitate.

La traversare, găsiseră însă după aceea marea ca o oglindă, deși era o mare încă de iarnă, și cerul fără nori, cu același soare strălucitor. Ploua în schimb pe continent. O ploaie mărunță în care, la apropierea de munți, nu peste mult, se insinuară și fulgi grași, ca niște zdrențe albe, și asta îi însoți până mult după prânz.

Era totuși cald în cabină și la radioul din bord, printre fluierăturile misterioase ale eterului, răsunau muzicile Europei captate din viteză, precum și câte o rafală misterioasă imposibil de descifrat, care putea fi iarăși luată ca un semn de bun augur, mai ales pentru că febra ei începea să dea înapoi. Poate astfel erau anunțați că se topesc ghețurile groase de pe râuri și din lacurile Estului neguros și că se apropie primăvara adevărată. Delira sau visa cu ochii deschiși, iar starea rea de boală ceda încet-încet, tot pe neaunțate și tot fără cauză, cum se și instalase în zori. Am observat că îi făcea o plăcere grozavă evocarea acestor detalii.

Până la un punct, din prima zi de călătorie rămânea o suită de minuscule amintiri banale. Alastair, cu tot zâmbetul lui care în câte o clipă îi inspira frică, nu era un șofer ce străbătea prima oară continentul. Ras proaspăt, cu capul înclinat ușor pe umărul drept, padre Pius rămăsese în urmă după ce, încă înainte de despărțire, îi transferase ei toate responsabilitățile. Grija pentru banii din fondul de ultimă instanță care se aflau la ea și cum vor fi ei cheltuiți, actele și celelalte hârtii privitoare la transport, agenda cu numerele de telefon ale ambasadelor de pe traseu și încă altele. Toate astea erau depuse ca într-un seif pentru mai târziu...

Alergau încă pe șoselele monotone din Germania? Amănuntul n-ar fi meritat reținut dacă, undeva pe aici, spre seară, n-ar fi simțit crampa prea bine știută și durerea invazivă care pe orice femeie o anunță precis ce urmează. Câteva minute lungi se lăsase, se abandonase în îmbrățișarea noii suferințe, care însă o alungase definitiv pe cealaltă, cu tot cu febră. După calendarul ei intim, observat foarte strict, data ciclului ar fi fost peste zece zile, când, socotise pe calendar, trebuia să fie iarăși acasă, și din cauza asta nu-și luase cu ea cele necesare în geantă. Un pic cam isteric, sperându-l, îi ceru lui Alastair să oprească la prima farmacie, cumpără de acolo ce-i trebuia, după care opriră iarăși la o benzinărie. Acolo, cu o nesfârșită silă de ea însăși, se curăță, de bine, de rău, își schimbă mica lenjerie pătată, se spală îndelung pe mâini și pe ochi. Trebuia să fi fost etapa neprevăzută, emoțiile submerse, amintiri de care uitase, falsa monotonie, intimitatea în același spațiu îngust cu un bărbat, ceva, în tot cazul, scăpat de sub controlul lucidității. Diana îmi relatează toate acestea fără nicio emoție. Îmi rămânea să înțeleg că, asemenea lui padre Pius, în mintea ei devenisem o ființă asexuată. Traversaseră cu aceste neînsemnate sincope Germania, timp în care Alistair, care-și depăna glumele nesărate, făcând-o să tresară cu câte un hohot sonor, o obligă să urmărească și o expunere interminabilă despre fotbalul nemțesc.

Motelul unde opriră când se întunecă de-a binelea se afla însă undeva în Austria. Îl alesese ea, după câteva amânări pe traseu, evitând tot ce părea, chiar și de la distanță, prea scump. Era un loc sigur, bine luminat și liniștit, iar înăuntru se dovedi că nu se înșelase, tarifele erau rezonabile, una din obligațiile ei fiind să vegheze la felul cum vor fi cheltuiți banii bunilor, atât de puțin numeroșilor catolici din parohia de acasă. În ciuda risipei de oglinzi și de palmieri pitici în ghivece, de coarne de cerb agățate deasupra oglinzilor, dar și, mai ales, a impozantului pat dublu, cu tablă pictată, care-i revenise, era exact după ce tânjise o zi întreagă. Mâncară la bufet extravagantii

wurst-i austrieci fierbinți cu muștar dulce, Alastair trei porții, iar ea acceptă finalmente și paharul ritual de bere blondă. În definitiv, până în zori, la plecare, obligațiile ei erau suspendate. Asta după ce, odată coborâți din mașină, în țară străină, își cedase toate prerogativele bărbatului de lângă ea, care era Alastair. *Wurst*-ii, de pildă, nu erau deloc pe gustul ei. Flămânzită, dar și scăpată de febră și de dureri, îi mâncase însă fără mofturi și nu putea zice că-s răi. Plăcerea de a se supune altcuiva n-o încercase de mult și descoperi de asemenea că nu-i rea deloc. Urcă după aceea moleșită la etaj și aruncă toate hainele grele, groase, de iarnă. Apoi un duș prelungit, după care somn.

Înregistrase în treacăt ușa de comunicare dintre camere ca pe un accesoriu neimportant, ca și gratiile de fier forjat de la geam, ca și lămpile rustice. Nu-i trecuse prin minte să mai verifice dacă e încuiată. Curios, dar înainte de a se trezi avusese un vis chiar cu această ușă.

O trezi senzația de apăsare și, pe jumătate adormită, cu un reflex de înotător, își încordă toți mușchii, să iasă la suprafață. Uitase să tragă draperiile la fereastră și o lumină pâlpâitoare venea din curtea vastă, cu parcare, de sub perete. Era miez de noapte și liniștea grea, de vată, când mișcarea cearșafurilor apretate are răsunet de pistol.

Pe Alastair îl recunoscuse din prima secundă lucidă, însă realizează cu întârziere că era gol pușcă, cu o piele luminiscentă, ca de pește. O îmbrățișase stângaci, cu toată greutatea apăsată pe ea, căutându-i sânul cu o mână și sufocând-o în încercarea de a o săruta. Răspunsul ei reflex fu să se strângă ghem și să se răsucescă, încercând să-și strângă genunchii la piept, la care el mormăi ceva supărat. Ca orice pui de englez crescut la periferia unui mare oraș și cu nu prea multă carte, Alastair jucase în adolescență fotbal – i se și lăudase cu asta la nesfârșit –, făcuse și box, amănunt ce contase în ochii lui padre Pius atunci când îl angajase pentru transportul ajutoarelor într-o țară îndepărtată. Avea în brațe, descoperi ea, o forță

de menghină care strivește. Într-o fulgerare, îi veniseră în minte privirea lui de nebun ce unei femei nu poate să-i scape, dar și licărul cu care o „mângâia“ din cap până-n picioare uneori, și-i răsună în urechi râsul lui gras, de om sigur de sine, care acordă doar un răgaz... Apăsarea paralizantă, senzația de sufocare ce dura de prea mult timp în jocul dezordonat printre cearșafuri îi provocară o spaimă animalică. În același licăr semilucid își mai dădu seama că nu mai avea pe ea pantalonii de pijama, scoși probabil în somn. Bluza se mototolise, dezgolind-o și ea aproape de tot, parcă anume ca să recepteze cu o suprafață cât mai mare fierbințeala catifelată a celuilalt corp, prăbușit peste ea cu cele peste o sută de kilograme ale sale. În mintea ei, mai mult decât în mușchii crispați ai coapselor pe care nimic nu le-ar fi putut desface, se pregătea însă ceea ce trebuia să fie un abandon leneș și fără vlagă. O amintire se deștepta și ea celulă după celulă, în tresăriri microscopice aprinzându-se până-n tălpi. Deocamdată, se luptau muțește, niciunul nu scosese o vorbă. Mai târziu, se va surprinde nu o dată refăcând totul în minte cu o voluptate rea, ca o flagelare. Pentru că, aproape împotriva voinței ei, cedase și se desfăcu, oftând, cu brațele moi. În aceeași clipă, ca și cum i-ar fi răspuns în oglindă, îl simți însă și pe el suflând mai fierbinte și încleștându-se de ea și, imediat, undeva pe coapsă, o atinse arsura de care nu se mai putea feri și de aceea o acceptă resemnată.

Durase doar câteva minute și ceasul interior, de undeva din uter, spunea că prea puține minute. Respirând înăbușit, greu, el mai întârziase prăbușit cu fața în pernă nu mai mult de încă un minut. După care, cu un geamăt, se rostogoli alături de ea. Și, cu încă o mișcare, alunecă din pat.

Ea avea ochii închiși, dar îl ghici trecând spre ușă, ușor îndoit de spinare, auzi declicul ușii închizându-se, iar ceva mai târziu rafala sonoră a dușului în miez de noapte, singurul zgomot din toată clădirea adormită.

Ca prin minune, se trezise a doua zi împrăștiată și cu o foame nebunească. Așternuturile pătate cu sânge de la hemoragia ei ar fi trebuit, în mod normal, s-o înfurie. Sânge și o pată alburie, ca de lapte, pe care o studie ridicând pânza alb-imaculată în lumina crudă a zorilor. Și își imaginează că servanta care va veni în urma lor să curețe camerele va descifra dintr-o privire ce s-a petrecut peste noapte acolo. Mai mult ca sigur, dacă asta are importanță, se va înșela. Adevărul, încifrat, bine ascuns, rămânea disimulat între ea și Alastair.

Deși e ciudat, după aceea, pe toată durata călătoriei lor spre România, dar și pe drumul de întoarcere acasă, după cinci zile, când Alastair dispăru din viața ei, Diana asociase celor câteva minute de brutală intimitate un obscur sentiment de vinovăție. Îl simți chiar din ziua imediat următoare, când, găsindu-se față în față, remarcase că el evită s-o privească. La rândul ei, se prefăcuse că nu vede nimic. Știa că în asemenea momente, cum trăiseră ei doi în hanul adormit, bărbații devin copii – sau fiare, ceea ce e aproape același lucru. Știa și că la nebunie se răspunde altfel decât o făcuse ea. Numai că o femeie nu va spune niciodată până la capăt ce gândește în asemenea clipe și nu mi-a spus nici mie. A recunoscut doar că s-a mulțumit să-l studieze tăcută și pe furiș.

După cearcănele albastrii și o cută amară în colțul gurii, inexistentă cu o zi înainte, pe figura lui se puteau reconstitui, la fel ca și pe cearșaful murdărit, ravagiile interioare ale înfrângerii. Tulburarea febrilă și amețelile ei din ziua precedentă dispăruseră fără urmă. Dar și râsul lui agasant, brusc, și câte o atingere deloc întâmplătoare, o privire care o „mângâia” cu aceeași insistență apăsată dispăruseră și ele. Toate erau inițiative oprite la jumătate, încercări de-o grosolănie ca atunci când atingi cu mâna udă firul electric, iar adevărul e că reacția ei fusese mereu leneșă, nici măcar o singură dată de refuz. Alastair de acum abandonase pălăvrăgeala savantă și interminabilă despre fotbal, ca și cum n-ar

mai fi avut-o alături. El tăcea, iar radioul capta o vorbărie aspră, necunoscută și, din când în când, muzici la fel de ciudate care te fac să ciulești urechea. Nu înțelegea nici el, evident, nicio iotă, dar se comporta ca și cum ar fi urmărit avertismentele sonore ale lumii spre care goneau cu fruntea încrățită. Mai e și faptul că nici concentrarea asupra comenzilor nu-i slăbise și conducea cu aceeași mână fermă care-l impresionase și pe padre Pius și doar zâmbetul fix de nebun îi rămăsese nealterat.

Foarte bine! își spusese ea, de data asta cu o înțelegere aproape maternă a lucrurilor. Un bărbat la 40 sau aproape 40 de ani – după ea – ar fi trebuit să învețe de mult care e măsura exactă a dezastrelor intime. Să știe că a le da o importanță exagerată e o prostie, chiar ceva profund caraghios. Plină de generozitate, îi acordă totuși dreptul de a fi și pe mai departe nefericit și de a nu uita exercițiul de umilință prin care trecuse.

Foarte bine! își repetase de câteva ori, ca o *mantra*, cu un ochi neașteptat de proaspăt, care vede lumea mai bine și mai curat. Și, după un timp, abandonându-l pe Alastair, îl convoca în imaginație pe padre Pius.

În direcția spre care va porni în curând se află și Siberia, o încurajase el ironic, urmărind-o cum se pregătește de plecare. Erau pregătiri în care, într-adevăr, exista și un dram de isterie. Uneori, în sine, se rușina de asta ea însăși, conștientă de resortul pueril care s-a activat și funcționează atât de frenetic. E dezobișnuirea de călătoriile lungi, se scuza când ajungea să-i vorbească de asta lui padre Pius. Inerțiile acumulate în minte și în suflet, anchiloza fanteziei, o spaimă stranie de prostiile pe care era perfect conștientă că le-ar putea face, deși fără nicio rea intenție... Deși dispunea doar de economiile ei minuscule, luase la rând toate magazinele fără a ști ce dorește și întârziind, într-o stare de hipnoză sau de prostrație, dinaintea câte unei vitrine. Se apropia martie, trecuseră gerurile, însă își cumpără până la urmă de la solduri canadiana cu căptușeală matlasată,

glugă și cu o mulțime de buzunare aplicate. Tot de ocazie, la o lichidare de stocuri, își cumpăraseră blugii căptușiți și o pereche de cizme trei-sferturi îmblănite. Cu aceste cumpărături în geantă trecuse pe la biserică și în birouașul minuscul din spate le înșirase pe masă ca la un fel de examen. Nu lucruri elegante sau scumpe. În schimb, călduroase, bune și pentru Siberia și ulterior, când va da de frigurile ude, stagnante din România, se va dovedi că instinctul ei funcționase perfect.

Nevoia de a împărtăși și altcuiva ce face și ce visează, în fond, fusese pentru ea în acea perioadă mai puternică decât simțul ridicolului și decât pudorea. Mare și slăbănog, privind-o de la cei doi metri ai săi, preotul asculta mereu cu un zâmbet și cu nesfârșită răbdare. Ironia nu-i era în fire și era absolut incapabil de răutăți. Se vede însă că o adoptase strict pentru a-și masca afecțiunea.

Orice plecare în lume, până la urmă, e o experiență de cunoaștere, o mai încurajase el. Era o banalitate, numai că padre Pius nici n-avea pretenția că spune celor ce vin la el altceva decât propoziții simple. Din orice trecere pe sub alt orizont, insistase el, sufletul omului se va descoperi îmbogățit. Așa că pentru o fată (nu-i spunea „femeie“) e și o încercare a sinelui, cu partea sa cea mai puțin pusă la lucru de existența curentă, o parte aproape atrofiată.

Cu asta, padre Pius arăta că nu a uitat ce-i spusese ea nu o dată despre monotonia și rutina distrugătoare ale vieții de care nu știa cum să se apere. Pleacă! îi sugera el acum. Ia-ți zborul și du-te în lumea cea largă! Pune-ți forțele care-s ruginite și se irosesc în gol, pune-le la încercare! Dă-le un rost!

Alastair tocmai deschisese geamul și în curentul violent care năvălea în cabina furgonetei Diana regăsise intactă amintirea acestor îndemnuri pe care nu le luase înaintea prea în serios. Plecase de acasă nu în vacanță, ci pentru a le duce ajutoare unor ființe aflate în suferință și reflecta adesea și la asta. De o asemenea misiune, o încredințase padre Pius, nu e în stare oricine, după cum nu oricine o merită. La

rândul ei, acceptase că, da, va fi un examen unde rezultatul depindea de ea și numai de ea. Atâtea cuvinte și atâtea gânduri în avalanșă, unele contradictorii sau fără noimă, sfârșiseră însă prin a o obosi, pășind la întâmplare, somnolentă, apoi într-o stare febrilă, apoi prematur obosită, neputincioasă și crispată, cu o neliniște fără contur de care era imposibil să se debaraseze... Brusc, cam în acest punct al călătoriei spre România, se limpezi. Simți cum aerul înghețat care intra vâjâind pe fereastra deschisă, inspirat cu lăcomie, cu foame, îi umple fiecare alveolă din plămâni.

Munții albaștri întrevăzuți din goana mașinii dispăruseră în urmă de mult și apărură în față avertizoarele de frontieră. Avansau într-o coloană prin câmpul deschis când viteza, undeva, în față, începu să scadă. Continuară apoi la pas. În privința controalelor de la frontiera cu Ungaria și de mai departe fuseseră însă avertizați și ea, și Alastair că vor necesita răbdare și calm.

Totul începea să fie diferit de ce știa sau își imaginase. Cerul jos, cenușiu de care atârna umezeala stagnantă din aer, cu toate că nu ploua, și fâșiile de teren arat, negru-murdar, al căror capăt se pierdea foarte departe în lumina incertă de la orizont. Fusesse avertizată și asupra eventualității că vor fi opriți pentru control, unde nu era exclus ca toate pachetele să fie scoase din mașină și verificate. Controlul pașapoartelor și al hârtiilor transportului, cu toate ștampilele și semnăturile lor, puteau fi supuse și ele verificărilor de un fel sau altul. Nu pune întrebări, o sfătuisse padre Pius. (Protestul nici nu intra în discuție.) Atât cât e cu putință, evită să atragi atenția că tu ești altfel. E o formă, în fond, de civilitate, de politețe. Alastair, instruit și el, opri motorul când i se făcu semn și sări jos, unde, ca să se dezmoștească, făcu câteva genuflexiuni, iar ea îl imită, coborând pe partea opusă a mașinii.

Punctul de frontieră, cu barierele sale și cu multă vopsea roșie pe uși și pereți, era un spațiu unde se așteaptă indefinit. N-avea niciun motiv de

îngrijorare. Într-un fel pe care Diana nu reuși să mi-l descrie (avu două-trei tentative, apoi renunță) se deșteptase însă englezoaica din ea. Doar vântul subțire de iarnă o făcu să se înfioare. Își dădu seama că de aici înainte totul e un exercițiu de răbdare, ca la călugării budiști din filme. Dar, dacă proba se limita la atât, trebuia să se supună cu seninătate, ceea ce și făcu.

Ascultând-o, trebuie să-ți spun că m-am recunoscut nu numai în reflexul de câine care adulmecă urma. La data sosirii ei, a primei sosiri, trecuseră doar trei luni de la momentul ridicării elicopterului în care erau cei doi Ceaușescu ai noștri și huiduiala enormă a mulțimii de jos, din piața bucureșteană, în urma lor, încă ne răsuna undeva în craniu. Diana găsisese chiar poza asta în ziarul cumpărat de la chioșcul bătrânei lesbiene din cartier, pe prima pagină (acoperișuri cenușii de tablă cu antene de televizor și coșuri de fum, în prim-planuri și-n adâncime, un elicopter alb deasupra și câteva siluete cu brațele ridicate rămase în locul de decolare de pe alt acoperiș), dar fără să înțeleagă mare lucru nici din fotografie și nici din textul reportajului. Fusese înainte un început de decembrie secetos și mai multe zile cu ger crâncen. Am întrerupt-o, simțind brusc nevoia să-i descriu acest ger nebunesc când se părea că toată suflarea a încremenit în România într-un stop-cadru definitiv, dar după câteva cuvinte am renunțat. Pe ea o impresionase, într-un ziar din zilele următoare, adolescentul de pe tanc cu steagul ridicat, fluturând romantic în vânt, aflând și că România e o țară cu mormane de cadavre și băltoace de sânge pe străzi. Abia atunci trăise un fior, deși văzuse înainte destule poze cu tot felul de masacre și atrocități.

Automobilele din față, oprite și ele, nu avansau. Într-un loc unde privirea ei nu ajungea, cineva ridica vocea și asta o trezi din mica reverie. Dincolo de perimetrul clădirilor vămii se întrezărea dezolantă doar câmpia cu care ochii ei începeau să se obișnuiască. Deasupra solului, la distanță de o palmă,

ca-ntr-o fata morgana, planau dezordonat cârduri negre de ciori. Adusă și măcinată de sutele de roți, se insinuase peste tot apa murdară a dezghețurilor și a ploii, transformată într-o peliculă cenușie în care lumea patina grăbită, cei mai mulți alergând, deși convoiul nu se mișca.

Grupul soldaților care-i atrase atenția se afla separat de forfota din jur. Din direcția lor se simți privită și, reflex, aruncă o privire în oglinda geamului mașinii ca să verifice. Englezoaica singură, tânără, cu păr roșu zburlit și canadiana luată pe umeri la coborâre, pe care o lăsase descheiată, nu avea nimic de natură să stârnească interesul cuiva. Își spusese asta cu o oarecare blazare. De partea cealaltă a mașinii, cu șapca lui în carouri și apărătoare duble pentru urechi, nici despre Alastair nu se putea spune altceva. Visase altceva? se întrebă. Exista un răspuns la care deocamdată, recunoscuse ea, n-avea acces.

Hârtiile le fură luate de un funcționar care dispăru cu ele atunci când ajunseră în fine la rând. Alt funcționar însoțit de un soldat reveni ca să i le înmâneze vizate. Ca și ceilalți băieți neverosimil de tineri, cu pistoale automate ținute la piept, într-un fel de îmbrățișare, soldatul salută scurt și-și ciocni comic călcâiele cizmelor, cum vezi în filmele vechi.

— Englez? i se adresă el încruntându-se în efortul de a pronunța cuvântul.

Deși întrebarea era inutilă, ea schiță un mic zâmbet de încurajare, aprobator. Se vede însă că nu era suficient și-l imită:

— Da.

Militarului nu-i plăcea deloc rolul pe care-l avea.

— Romania? mai insistă el, pronunțând toate vocalele, cum o fac latinii.

Îi arătă și cu brațul direcția: într-acolo era, desigur, estul.

— Romania, da.

— OK, făcu el și-i întinse pașapoartele și hârtiile, după care salută cu același sunet de călcâie ciocnite sec.

Tăcutul Alastair, mereu supărat pe sine însuși, porni motorul fără să mai aștepte și altceva și peste puțin pe câmpia aplatizată perfect, ca o tîpsie, apărură în zare conturul vag al unui sat: una din numeroasele localități neconsemnate pe harta rutieră care se ivesc și dispar în doar cîteva minute. Gîneau de cîteva minute cînd Alastair răsuci butonul radioului, de care pînă atunci uitase. Muzica ritmată vijelios a unei melodii cu sonorități străine izbucni cu putere.

Ia-ți zborul!, își amînti ea îndemnul la care, inițial, zîmbise sceptică. Acest scepticism începea să se transforme însă în altceva, pentru care deocîndată nu descoperise cuvîntul potrivit.

Despre orașul de destinație, padre Pius îi vorbise cu o veche hartă rutieră desfășurată pe masă. Deși el nu fusese niciodată în Europa mai la est de Roma, cunoștea tot ce ar fi prezentat interes pentru ea. Vorbea, îi trecuse ei prin minte, ascultându-l, ca profesorul de fizică la lecția despre atomi, adoptând postura celui ce a verificat nemijlocit, cu propriile simțuri, „obiectele“ desenate cu creta pe tablă. „Transilvania“, o anunțase. Și, probabil cu același scop didactic, pronunța „a“ ca latinii, sugerând că și ea trebuia să se acomodeze cu asta. La prima lecție, după o clipă de reflecție, adăugase surprinzător: „Țara lui Dracula“, zâmbind mulțumit când ea confirmase că știe despre ce e vorba.

Adevărul e însă că nu știa mare lucru. Cartea îi căzuse în mână târziu și o începuse în timpii morți de la bibliotecă. Citise câteva zeci de pagini, sărind pasajele de pisălogeală, și o aruncase fără s-o termine. Învățase între timp să le identifice însă pe istericele singuratice între două vârste și pe adolescenții palizi, cu cearcăne, mari consumatori de asemenea povești nesărate cu vampiri și cimitire unde bântuie fantomele sau cu criminali sadici, și-și explica perfect de ce cartea e cu cotorul tocit după atâtea mâini prin care trecuse. Rămăsese totuși cu cele câteva nume ciudate de locuri și de persoane, despre care credea că sunt imagine și imposibil de localizat într-adevăr pe hartă, la fel ca întreaga poveste.

Traseul șerpuitor de pe hartă al șoselelor spre est, urmărit cu degetul, era simplu, ușor de citit, destul de ușor și repede de parcurs și n-o entuziasmase. Ar fi visat, îngăduindu-și să delireze puțin, o călătorie care să dureze câteva luni sau măcar câteva săptămâni. I-ar fi plăcut Siberia, apele înghețate ale Oceanului Arctic, știute din cărți și filme, cu urși albi care trec

la orizont și exploratori naufragiați pe-o banchiză... (N-ar fi ezitat o secundă, dacă i s-ar fi oferit așa ceva.)

Orașul de destinație, în fine, era situat în centrul regiunii cu numele ei plin de vocale pe care îl repetase și ea ca să-i facă plăcere lui padre Pius. În linie dreaptă, de la frontiera cu Ungaria erau 150 de kilometri, iar de acolo până la Budapesta cam tot atât. Culoarea maronie desemna pe hartă munții într-un inel aproximativ, dar nu trebuia să ajungă până la munți. La ultima discuție de dinaintea plecării, Alastair confirmase: era un traseu ușor. Răspunderea volanului îi revenea, oricum, lui, după ce mai făcuse aproximativ același drum, tot pentru biserică, în Polonia și era familiarizat cu șoselele Europei Centrale. Dar cu harta pe genunchi, pentru orice eventualitate, trebuia tot timpul să fie ea.

Deocamdată, urma însă Budapesta, anunțată de indicatoarele care apăreau insistent din față. Calculase rapid: încă nu trecuse prima jumătate a dimineții. Reieșea că pentru scurta oprire la care se gândise mereu rămânea timpul necesar, așa cum prevedea și planul făcut cu padre Pius.

Foarte scurtă, o avertizase el. Facultativă, convenise ulterior, fiind vorba de un mare oraș necunoscut nici de ea, nici de Alastair, de străbătut în diagonală. Rămânea să decidă ea când va sosi clipa, acceptase el, în fine, după ce hotărâse cu o zi înainte că Budapesta trebuie traversată fără oprire, iar ea, cu o subită inspirație, cam la fel cum se încearcă apa cu vârful degetelor înainte să intri în cadă, decise acum că da, vor opri.

Neapărat, realimentarea cu motorină, înainte de a trece granița în România, suna un sfat primit la plecare, un sfat între multe altele, notat ca atare, fără întrebări de prisos. Pentru asta era însă nevoie de bani în moneda locală. Încă o oprire așadar. Schimbarea banilor se efectuase rapid, deși pașaportul ei stârnise iarăși, ca la vamă, același interes exagerat. Procură și monedele necesare. Un

telefon public se afla chiar lângă bancă, la câțiva pași.

La numărul notat în agendă împreună cu toate celelalte numere de telefon de folosit la nevoie, trebuia să răspundă padre Francisc sau cineva care s-o ajute să-l întâlnească. Formă totuși acest număr fără speranțe, trăgând cu ochiul și la prea vizibila, la acra bosumflare de copil prost a lui Alastair, lăsat să aștepte la volanul mașinii fără nicio explicație. Răspunsul veni însă prompt. O voce baritonală răgușită intonă câteva cuvinte neînțelese la celălalt capăt al firului. Și totodată, prima monedă din cele introduse în aparat căzu înăuntru cu zgomot.

Vorbiți engleza? încercă ea, dar așteptă degeaba. Poate franceza, întrebă și schimbă și limba. De partea cealaltă, vocea foarte plăcută, de altfel, de cântăreț de jazz, cum o botezase, răspunse ceva ce părea a fi o negație, după toate probabilitățile. Totodată, pare-se, o îndemna să aștepte, pentru că, într-adevăr, urmă o pauză mai lungă, marcată de căderea sonoră a încă unei monede. Apoi, a doua. A treia.

Cel care urmă vorbea o engleză chinuită, dar comprehensibilă. Cine sunteți? se interesase acesta. Sunt din Anglia, în trecere prin Budapesta. Ce doriți? Îl caut, aş dori – dacă e cu putință – să-l întâlnesc pe padre Francisc. Numărul de telefon mi l-a dat padre Pius, care m-a rugat să-i transmit câteva cuvinte din partea sa. Se sili să pronunțe cele două nume cât mai clar și le repetă în ceea ce-și imagina că e o rostire neenglezească. Din partea cui? se interesă celălalt, probabil neconvins, și ea dădu răbdătoare datele precise ale celui care era bun și vechi prieten cu padre Francisc din Budapesta. Urmase o pauză, altă monedă căzu cu zgomotul ei enervant. Ați putea să-mi spuneți mai precis ce doriți, de fapt? Convorbirea se lungise astfel, indecisă, cu încă două sau trei întrebări de același fel.

Planul atât de minuțios de acasă se dovedea lacunar. Ea personal nu dorea absolut nimic, iar asta părea o absurditate. Prietenului său din Budapesta, padre Pius îi transmitea, prin ea, un semn de

afecțiune fără conținut precis, ceva care să poată fi descris, cum e, de pildă, un „Bună ziua!“. Or, imprecizia – îl scuză ea, în imaginație, pe suspiciosul invizibil – generează suspiciune. Obligatoriu? De aici înainte veneau un milion de întrebări și răspunsuri imaginare la fel de idioate, dar și insuportabil de stânjenitoare, dacă ți se pune la îndoială buna intenție. Mai contase și tonul acestor răspunsuri, poate nu cel mai potrivit cu situația. Așa se face că, deși avea o rezervă suficientă de monede, se pregătea să închidă, considerând că și-a făcut datoria.

Unde sunteți? sună însă, brusc, întrebarea celui alt. Și, aici, ea avusese noroc. La câțiva metri distanță de cabina telefonică, pe peretele din față, era numele străzii (sau pieței), cu litere mari: *V.I. Lenin*. Furgonetă albă, îi mai dictă. Ușor de identificat în vecinătatea băncii după cele două stegulețe britanice de la retrovizoare. Așteptați acolo, venim imediat să vă luăm.

În rest, toate se derulară rapid și simplu. Lecția învățată conștiincios sub ochiul atent al lui padre Pius, repetată în minte adesea după aceea, dovedea că nu e deloc peste puterile ei să execute pas cu pas un plan simplu, dar cu multe condiții.

Să nu uiți nicio clipă că nu e o excursie de plăcere, nu ești în vacanță. Ți s-a dat să faci o treabă și asta e bine să fie unica ta preocupare până o termini. Problema cheltuielilor nu se pune ca la prăvălie, nu atât de stringent, de feroce. Bunul-simț spune însă că niciun penny nu trebuie irosit aiurea, iar banii înseamnă timp. Sau invers.

Sosise destul de repede o mașină neagră, cu un aer funebru, „Volga“, explică prompt Alastair, încântat că e și el util, măcar cu o vorbă. Lângă șofer, venise și un preot tânăr în costum strict de culoare închisă și el coborî ca să le strângă mâinile. Puteți veni după noi? Vă conducem.

Palatul („Nu-mi cere denumiri exacte pentru că nu le știu“, m-a avertizat Diana aici.), edificiul, rezidența era o clădire despre care învățase după

aceea că ilustrează luxul oriental. Multă stucatură aurită, marmură, draperii grele de pluș cenușiu, uși duble, foarte înalte... Un miros, pe care-l adulmecase contrariată, de frunze veștede. Alastair se arătase impresionat oprind la peron, unde tânărul din mașina care-i ghidase veni s-o ajute să coboare, și-l auzise surprinsă mormăind în barbă câteva înjurături admirative. Ei însă nu-i crescuse pulsul cu nicio fracțiune. O clădire veche, ceea ce înseamnă bătrânicios, și care, la primul pas în interior, îi păruse nelocuită. Oricum, prima concluzie era că aici, în Est, catolicismul însemna cu totul altceva decât la ea acasă, în pestrițul ei cartier de metropolă.

Asta, la prima vedere. Cu pași neauziți, într-un mers pe vârfuri, ca în preajma cuiva care doarme și nu trebuie deranjat, trecură prin spațiul vastului hol, în alte câteva minute de așteptare, două-trei persoane în aceleași costume de o culoare nedefinită, închizând și deschizând uși fără zgomot.

Nici numele însoțitorului, pe care acesta și-l declinase de altfel reverențios, Diana nu-l reținuse. El dispăruse undeva în adâncimea clădirii cu o scuză vagă, desigur, ca s-o anunțe. Momentul începea să capete, chiar împotriva nepăsării ei, o anumită solemnitate pe care o simți cum crește de la o secundă la alta, ca o apăsare. Nu știa numele exact al locului unde ajunsese. Episcopie? am încercat eu s-o ajut. Diana a ridicat din umeri. Pare caraghios, dar pe moment n-o preocupa asta. Pe drum spre România, mai târziu, își reproșase această scăpare, pe care parcă și-o provocase deliberat. Deși era prea târziu, tot atunci încercase să deducă cât de important putea fi padre Francisc în ierarhia Bisericii Catolice. Cu câte trepte mai jos decât Papa, spre exemplu, și cu câte deasupra lui padre Pius, prietenul său din Anglia care-i trimitea, prin ea, un salut.

Padre Francisc o primi așezat la birou, poziție din care o întâmpinase cu semnul binecuvântării. Era cu spinarea înțepenită de durerile reumatismului, se mișca foarte greu, iar ea îl recunoscuse din prima secundă, fie și după acest gen de francă scuză

sportivă, cu toate că părea a fi exact opusul lui padre Pius. În stânga sa, în picioare, era o altă persoană care o studia cu atenție. Însoțitorul, cel care o culesese din Piața V.I. Lenin, se retrase pe vârfuri, fără o vorbă. Ea se oprise la un pas de ușă și se dovedi că așa trebuia procedat de vreme ce nu i se ceru să vină mai aproape. Din cauza crispării care poate fi și emoție, în afară de scuza cu reumatismul, nu-și mai amintea primele cuvinte, cele două-trei întrebări de întâmpinare, de altfel banale, care i-au fost adresate într-o engleză fără accent și pe un ton binevoitor de înțelegere și răbdare. Dar probabil stângăciile ei, ca și neștiințele ei, se citeau, cum se spune, ca într-o carte deschisă.

Se afla în trecere pe aici, reluă ea ceea ce, desigur, se știa, pentru că o comunicase și telefonic, cu un transport de ajutoare strânse de padre Pius de la enoriași, dar și de la foarte mulți alții, din donații, ca să fim mai exacti. Ajutoarele trebuiau duse și predate în România. Și spuse orașul de destinație. Totul era pentru copii. Aici, ea își amintea că făcuse a doua pauză ca să-și muște buza de jos, cum proceda când se surprindea vorbind prea mult neîntrebată. Mai spuse totuși, pentru un plus de precizie, un lucru repetat de multe ori de padre Pius: pentru copiii din Transilvania.

Din scaunul lui, cu brațul drept odihnindu-se pe tăblia mesei, padre Francisc nu clipi. Așa cum se vedea prea bine, cei doi bărbați vorbeau amândoi engleza fluent, iar ea se exprimase cu cele mai simple cuvinte. Nu rămânea nimic care să pretindă lămuriri suplimentare. Cu toate astea, padre Francisc, căci el o interesa, lăsa impresia că așteaptă să i se traducă. O făcu, aplecându-se ușor spre el, cel rămas în picioare. Vorbi mult, cu voce scăzută și fără s-o scape o clipă din ochi, deși era limpede că ea nu înțelege o boabă, și se opri brusc la tusea uscată a lui padre Francisc.

— Totul a fost în regulă până aici? se interesă acesta, cu toate că i se spusese asta.

— Am primit șofer bun și mașina e bună, domnule, repetă ea, folosind doar mai cu economie cuvintele.

Padre Francisc zâmbi.

— Mă bucur să aflu asta. Ar putea să apară doar probleme cu limba, pentru că nu sunt mulți români care știu engleza.

— Vorbesc satisfăcător și franceza, spuse ea. Am fost asigurată că franceza e bine cunoscută mai ales în orașe în România.

Cu același zâmbet binevoitor, padre Francisc o aprobă.

— Crezi că am putea să te ajutăm cu ceva?

— Nu. *Thank you, sir.* Nu-i nevoie.

Poate adresa episcopatului...? insistase totuși padre Francisc. Aveau acolo foarte mulți oameni, nu numai preoți. Dacă e cazul, oricare dintre aceștia ar fi putut-o ajuta. Se întoarse, numai pe jumătate, ca orice persoană cu spinarea înțepenită, spre celălalt, ca să-l asculte, pentru că acesta intervenise ca să spună ceva, aplecându-se ușor în față, ceva care, vădit, nu era pentru ea. Ea așteptă politicoasă și, când padre Francisc avu iarăși tusea severă care-l făcea să tacă pe celălalt, explică:

— Mi s-a spus să predau tot ce am noilor autorități românești din oraș. Padre Pius a hotărât să procedez astfel.

Cu un gest al mâinii, padre Francisc o aprobă. Da, spuse el meditativ. Și repetă: da! Câteva secunde în încăpere se făcu liniște.

După criteriile ei de a judeca bărbații, de la început, Diana îl simțise pe cel de lângă padre Francisc antipatic, cu o vagă nemulțumire sau ostilitate în tot ce-o privește. Asta e așa cum se simte radiația de căldură sau, după caz, de răceală, mi-a explicat ea. La fel, spontan, îl plăcuse pe padre Francisc. Cântărea, desigur, aici și prietenia lui cu padre Pius, ca supremă recomandare, din punctul ei de vedere. O impresionaseră la el mai ales ținuta, felul de a face neobservabilă durerea, dar și zâmbetul patern. Avea în față o față simplută, zburlită, luată de

pe stradă și urcată în cabina unei furgonete ca însoțitoare de transport. Acceptând să stea de vorbă cu ea era ca și cum ar fi acceptat, din cumsecădenie, să se joace cu păpușile.

— Transilvania nu e România, spuse abrupt, în englezește, cel rămas în picioare.

Ea nu pricepu și-i privi confuză, pe rând. Interveni padre Francisc ridicând brațul drept.

— În sufletul poporului maghiar, rosti el, Transilvania a fost mereu și a rămas a Ungariei. Nu o parte separată vremelnic, ci însuși trupul Ungariei.

Nu e deloc sigur că era un reproș. Dar nici nu reieșea ce i-ar fi revenit ei să facă drept urmare. La fel de sigur e și că, nici de data asta, din lecția celor două propoziții, Diana nu pricepu nimic, deși cuvintele ca atare nu le va uita. Simți însă precis, după zâmbetul rece al bărbatului de lângă padre Francisc, că audiența ei s-a încheiat. Vorbind între ei, înainte, el pledase probabil pentru a i se comunica mesagerei exact acest lucru foarte important pe care ea, evident, îl ignora. Ținea ca ea să nu plece mai departe înainte de a-l afla.

Aici, povestea Diane s-a poticnit. Trecuse de miezul nopții, băuserăm mult, foarte mult amândoi și, gândindu-mă acum, când scriu, cred că destule părți din spovedania ei le-am uitat. Altele nu le-am înțeles. Între timp, emisiunea de la televizor se terminase. Dintr-un alt motiv decât lenea, nu l-am stins și a rămas ecranul cu purici negri pe fond luminos, iar inaudibilul, infinitul, bezmeticul freamăt al fotonilor îmi făcea bine. Din când în când, în ce povestea ea apărea câte un puseu frenetic, parcă de jubilație, râdea. (Am intuit însă și sper să nu mă fi înșelat că nu trebuie s-o întrerup și nici să cer lămuriri și n-ar fi exclus să-mi fi fost recunoscătoare pentru asta.) Probabil, descoperea ceva despre sine – dar nu numai despre sine – care nu-i mai trecuse încă niciodată prin cap. Era un mic fulger și clipa fastă, de iluminare când se vede fiecare fir de iarbă din jur. După câte un asemenea moment, căuta cu privirea sticla. Și trebuie să spun că nu m-am zgârcit, am

făcut până la capăt parte frățește din rezerva strategică.

A băut cu sete o gură și-n această pauză. A reluat apoi, ezitant.

Avea despre sine părerea că nu e o proastă, mi-a declarat ea. Și a râs: credea și că asta se vede...! Privirea apoasă, înșelător inexpressivă a lui padre Francisc o urmărise cu atenție tot timpul. Interesul fix, ca la fotograf, precum și pauzele și plina de solemnitate, misterioasa traducere șoptită începeau să devină apăsătoare, după ce fuseseră, din punctul ei de vedere, doar intimidante. Despre ce vorbim totuși? Contează și altceva decât suferința îngrozitoare a unor copii pentru care venise ea până aici și voia să pornească mai departe? I se păru, dar putea să fie și o iluzie, că sesizează o scânteie ironică în privirea care n-o slăbise o clipă. Da, sigur că altceva e important, fetițo! Se înșelase? Nu mai știa...

În aceeași stare de confuzie și de nemulțumire față de ea însăși, traversă holul pustiu și silențios și ieși în lumina aspră a dimineții de aprilie. Și treptele erau pustii la intrare, și piațeta în marginea căreia aștepta Alastair la volanul furgonetei. Figura lui, care înainte o intimida, o dezmetici: era ceva bine-cunoscut, fără mistere, cineva cu care poți să te și cerți. Ideea de ceartă posibilă îi plăcuse grozav, deși nu-i dădu curs. Preluă în schimb inițiativa, energic, și se îndreptă cu harta în mână spre primul colț de stradă unde se afla o stație de taxi.

La prima ei întrebare, adresată în engleză, și la rugămintea de a fi ajutată nu obținuse răspuns. Traduse apoi prea agitată, probabil cu prea multe gesturi și cu o mimică exagerată în franceză, dar tot fără rezultat. *Romania!*, exclamă exasperată. Încotro e estul? Se mai adunaseră însă curioși între timp, pietoni, dar și șoferii celorlalte taxiuri staționate. Deși ea n-a spus asta, deducția mea e că englezoaica roșcată și furgoneta cu stegulețe prea bine știute de toți nu erau ceva care să nu stârnească imediat interesul și până la urmă s-a stabilit ce vrea. *Romania!* Muțește, foarte amabil, un șofer se offeri

să-i conducă până la ieșirea din Budapesta și o și făcu luând-o înainte, apoi, la despărțire, refuză bancnotele pe care ea încercă să i le strecoare prin geam.

Ce anume intenționase Diana să-i comunice lui padre Francisc atât de important despre relația ei cu copiii orfani și bolnavi din România, cunoscuți deocamdată doar prin câteva filme oribile văzute la televizor? Padre Pius, în felul lui special, îi oferise libertate absolută, încurajând-o chiar să descopere de una singură cu ce anume trebuie să se laude. Ea însă n-a considerat că e necesar să-mi vorbească despre asta.

Întrebarea totuși și-o pusese de o mie de ori: există pe lumea asta ceva mai urgent și mai important decât suferința unor copii? Primul meu impuls, atunci când mi-a adresat-o, a fost să reacționez la această emfază un pic retorică. Mi-am dat seama însă că ea e sinceră. Această întrebare exista în mintea ei, ca un conținut al unui vas. O purtase tot timpul cu ea. O scotea din când în când din ascunziș s-o contemple ca pe un fetiș sau o amuletă vrăjită, pentru a prinde curaj. I l-am invocat în replică pe Dostoievski, ca referință peste care nu se poate trece, dar mica mea paradă de erudiție s-a irosit în gol: era un nume care nu-i spunea absolut nimic, cu toată meseria ei de bibliotecară. În schimb, padre Pius o încredințase direct și simplu, în felul lui didactic neobosit și irezistibil, că nu există, nu trebuie să existe nimic mai important decât durerea mută de mic animal neajutorat a unui copil abandonat sau flămând. Toate marile probleme ale lumii, dacă-s puse în balanță, de cealaltă parte, pălesc. Planul pe care Diana îl avusese tot timpul în minte, cu cele un milion de detalii pe care doar femeile sunt în stare să le brodeze în jurul nucleului, nu ignorase nicio clipă acest enunț. Acestea sunt însă, repet, deducțiile mele.

Deduc mai departe și că, probabil, în planul ei mai era ca la Budapesta să găsească o confirmare sau, în cel mai rău caz, s-o provoace. Revelația a fost brutală: nici persoana ei, nici cutiile invocate care

umpleau până sus furgoneta nu prezentau vreun interes, nici prin conținutul lor, nici prin ce simbolizau... Mica sincopă în călătoria ei spre est, apelul telefonic, tot planul de-acasă, urmărit cu un scrupul ingineresc, apoi slalomul în viteză pe străzile orașului necunoscut, toate acestea avuseseră inițial un rost precis. Subit, descoperise că acesta nu mai există, s-a evaporat ca prin farmec.

Șocul fusese atât de brusc, de brutal, încât un timp se acuzase pe sine însăși, suspectându-se că făcuse o greșală. Neîndemânarea și ignoranța ei provocaseră o avarie. Înăuntru, în sine – mi-a spus și asta – avusese totuși o tresărire. Audiența ei la padre Francisc nici măcar nu începuse când i s-a sugerat că ea s-a încheiat, iar tresărirea era de revoltă. Padre Pius, la care revenea mereu, n-o antrenase pentru o asemenea probă, fără a mai socoti că ea, ca persoană, n-avea de apărat nimic. Și nici nu-i încredințase misiunea de a apăra o idee banală, formulată într-o propoziție simplă. Asta o paralizase. Dar, repet iarăși, toate astea sunt deducțiile mele, cu nu știu ce grad de aproximație.

Mai avea, de aici înainte, ultima parte a drumului, circa 300 de kilometri. Șoseaua era iarăși rectilinie, de câmpie, și, când au trecut printr-un sat, ceasul din turnul bisericii arăta că e puțin înainte de prânz, după ora locală. Hotărârea luată atunci a fost să predea încărcătura furgonetei imediat și, chiar de a doua zi, să pornească spre casă neîntârziat. Se răzgândise sau uitase, imediat, la sosire, de ce a hotărât astfel. Și din nou nu considera că trebuie să-mi și spună de ce.

Adevărul e că anestezia a venit pentru amândoi aproape sincron. Firul se subțiasse și ceva anunța că se apropie epuizarea, finalul.

— Și acum? am întrebat-o, simțind că e rândul meu, e necesar un imbold. Ce ai de gând?

M-a înțeles exact. Privirea ei, în care apăruse o scânteie neagră, m-a fixat câteva clipe, insistent. Știa răspunsul, pe care-l avea elaborat în minte, dar întârzia la pragul fricii.

— Mă voi duce acasă curând. Nu mai am nimic altceva de făcut.

Ca în orice oraș de provincie, unde toate se află repede, Alin Sârbu m-a anunțat a doua zi că am fost văzut plimbându-mă noaptea prin târg cu englezoaica.

— Am fost informat de cineva cu ochi care văd pe întuneric, mi-a spus el. N-am divulgat că mă bucur și ți-am luat apărarea. Judecată între bărbați, o plimbare romantică pe ploaie nu poate fi un delict.

Vorbea ca și cum ar fi avut asupra mea un drept de tutelă, dar m-am făcut că nu observ. Zâmbetul lui cu toți dinții, de bărbat care face fetișcanele, dar și pe femeile mai coapte să se înghesuie și să-l atingă, avea însă de data asta o ferocitate chirurgicală. Numi închipui că juca teatru, deși vestea că se bucură de isprăvile mele suna fals. Oricum, nu m-aș fi hazardat să dezmint și nici nu aveam de ce să mă supăr.

Și mai e ceva. În acel moment, nu bănuiam că Diana va părăsi căminul doar peste câteva zile, cu următorul camion de ajutoare sosit din Anglia.

Am ridicat așadar din umeri, prefăcându-mă nepăsător, și nici el n-a dus indiscreția mai departe, invocând „medicamentul englezesc“ pe care mi-l recomandase pentru boala singurătății. Urma cel de-al treilea episod din serialul meu în care inserasem un miniinterviu cu văduva Bondor ce iarăși trebuia citit și aprobat de cineva din conducerea partidului și am schimbat câteva cuvinte banale în legătură cu toate astea. În treacăt, Alin Sârbu a remarcat că nu mai reacționez ofensat de obligatoria cenzură politică, așa cum o făcusem la început. Iată deci încă un bun efect al „medicamentului englezesc“! Ce m-a iritat a fost această veselă complicitate, dar și faptul că ea presupunea un grad de intimitate inexistent între noi. Modul tăios, exagerat de tăios, inutil de tăios cu care l-am admonestat n-a părut să-i displacă totuși. Și iritarea mea cam prostească făcea parte din

regula jocului, dădea el astfel de înțeles. N-o spunea direct, mă menaja cu viclenie. Dar lăsa perfect să se simtă autoritatea și siguranța de sine ale celui care manevrează oamenii ca pe niște piese de șah.

Acest gen de certuri, care sunt un fel de duel, unde se amestecă și răutatea însă, de obicei e cu arme de recuzită care nu rănesc, un joc de societate mai mult sau mai puțin elegant, era o obișnuință între navetiști în orele goale de așteptare din gări. Vreau să spun că eram antrenat. Provocarea lui Alin Sârbu era însă, așa cum ți-am spus, vădită. „Medicamentul englezesc“! De ce insista? M-am oprit, obligându-l să facă la fel.

— Ce urmărești? Ce interes ai?

Zâmbetul i s-a stins și, neașteptat, a răspuns serios. Niciunul. Deși aș putea să spun că o fac din milosârdie creștinească, pentru că din prietenie – pur și simplu – ar fi prea mult. Sau prea puțin...! Nu te grăbi să-mi sari la beregată, pentru că nu urmăresc nimic. Și nici nu-mi place să caut explicații, nu mă obsedează cauzele. Am învățat pe propria piele că în viața noastră curentă mereu se întâmplă ceva care se dovedește până la urmă fără noimă. Pe noi, românii, mai ales, comunismul ne-a lăsat pe o gheață subțire ca foița de țigară care se poate sparge oricând și nu știm ce-i dedesubt, dacă nu cumva e un abis negru... Nu crezi?

Ne reluaserăm plimbarea și tocmai intram pe o străduță lăaturalnică, fără mașini și cu porți zăvorâte, doar cu niște câini famelici amușinându-se în tufișuri. Comunism, gheață subțire. Retorica avântată era însă la ea acasă într-un asemenea decor unde nu peste mult se va așterne prima ninsoare.

— Crezi, reluă el, tot grav, că englezoaica ta știe de ce a venit la noi? Sau de ce întârzie și nu dă deloc semne că vrea să se întoarcă acasă? Încearcă s-o descoși. Vei vedea ce uimire provoci.

Am reflectat nopți în șir la discuția mea cu Alin Sârbu despre cauzele aflate sub pojghița subțire pe care glisăm fără țință, indefinit. Câteodată, înainte de a adormi în lumina pâlpâitoare a televizorului fără sonor, epuizat, înclinam să-i dau dreptate și

renunțam. Fantoma englezoaicei apărea însă, paradoxal, în minutele lucide ale dimineții sau atunci când mă urcam în mașină și o luam aiurea, pe câmp, unde așteptam să se întunece.

Două lucruri mă încurajaseră să-i vorbesc, în noaptea noastră comună, traversată cot la cot până aproape în zori. (Amănuntul pe care Alin Sârbu nu l-a intuit e că englezoaica era prima și singura ființă căreia îmi deschisese sufletul în așa fel încât să se vadă clar – ca într-un seif blindat – ce e înăuntru.) Unul îl constituie siguranța și răceala cu care îmi povestise ea despre sine, fără să ezite o clipită când ajungea în proximitatea rănii. Era cu puțință! Cu atât mai mult cu cât nu mă simțisem deloc în stare să fac la fel și încă în fața unei femei despre care nu știam nimic. Fără acest impuls nevisat, n-aș fi scos nicio vorbă. Și, mai important decât toate, nu ți-aș fi scris aceste pagini, de asta sunt absolut sigur. Al doilea e limba străină, deși pentru altcineva e greu de înțeles. Niciodată, până în acea a doua jumătate a nopții, n-avusesem ocazia să-mi utilizez calificarea împotriva mea însumi. Risc și o comparație care o să-ți pară deplasată: ca un pistol încărcat și armat, lipit de tâmplă, ca răceala moartă a metalului intim sudată de piele și mușchi. În definitiv, de ce nu?

La primele propoziții, smulse cu forcepsul, tentația de a renunța – dar și spasmul de frică – a fost enormă. Recunosc că sunt laș. Însă m-am înfășurat strâns în limba străină, m-am travestit, ca la carnaval. Cel puțin în ochii ascultătoarei mele, care era Diana, apăream cu această mască de protecție. Treptat, după primii pași anevoioși, am văzut că nu e imposibil să spui cu voce tare și cu un martor care te urmărește atent ceea ce până atunci îți spuneai doar ție însuți în gând.

Trebuie să-ți imaginezi că și în acest dialog final cu tine procedez identic. Am adoptat procedurile și artificiiile unui limbaj care nu-i strict al meu (și poate nici al tău) ca să pot trece cu un pas măcar dincolo de barieră.

Revin la noaptea cu Diana. Am început indecis, poticnindu-mă, cu mari pauze și cu câte un gest de lehamite după efortul zadarnic de a găsi cuvântul cel mai potrivit. Așa cum vei observa, literaturizez pe alocuri, cum am făcut-o și până aici: e masca de care-ți vorbeam. Convenisem spontan, fără nicio deliberare, să vorbescă întâi ea, apoi eu, dintr-un impuls care vine, urcă – îmi închipui uneori – din obscuritățile scânteietoare ale subcortexului, unde nu operează inhibițiile. Vreau să spun că a fost și o probă de nebunie, măcar la început, dar și un gest care nu încapă în niciun canon. Apoi, de la un punct înainte, cuvintele au început să vină ușor, asociind chiar și o anumită voluptate arzătoare, ca lângă o vatră de jar. Povestea intrase pe un făgaș și avansa fără să ne mai ia în seamă pe niciunul din noi.

În cele ce urmează, voi transcrie pentru tine tot ce i-am spus și femeii străine care nu-mi ceruse nimic și urma să dispară definitiv din viața mea peste câteva zile. Drumurile noastre s-au încrucișat doar ca să ne spunem unul celuilalt povestea...

Își ducea cutia neagră a viorii cum își trag mamele după ele pe stradă câte un copil care se împiedică și cască gura la vitrine. În felul cum pășea nu era însă deloc lipsă de grație. Aș spune că, paradoxal, tocmai acest contrast atrăgea atenția.

Avea o scurtă de fâș albastră îmblănită, căciuliță tricotată trasă pe sprâncene, pantaloni de stofă groasă, tot de iarnă, și niște cizme urâte, cu căpută joasă, dar era suficient de înaltă și subțire și asta o făcea să se miște așa de degajat cu atâtea pe ea în frigul aspru de sfârșit de noiembrie. Doar mai târziu am aflat că erau hainele groase pentru repetițiile de dimineață, când gazul n-are presiune și la Operă, în săli, era frig ca afară.

— Cine e? l-am întrebat pe Livius Bucerzan, colegul meu de navetă, ieșit și el la plimbare și care o salutase.

— E Greta. Sau Grete. Cum vrei.

— Greta, ce fel?

— În catalog, Margareta, Gretchen fiind diminutivul. Știai asta, nu? Sau bănuiesc că știai, pentru că ai citit *Faust*.

Și, aici, Livius râse superior.

— Dacă chiar te interesează, oricum, e o fată grozavă, nemțoaică pur-sânge, violonistă la Operă. Am fost coleg cu ea până în clasa a patra. Tămaș Margareta.

Pe strada aglomerată într-o amiază de sâmbătă, făceam împreună cu Livius un cuplu bizar, pe seama căruia primii care se amuzau eram noi înșine. Eu, lung și slab – și cu urechi mari, zicea Livius; el, cu o palmă mai scund și tot slab, un navetist adevărat neavând cum să se îngrășe. Ce mai avea el în plus erau pigmentul oacheș al pielii, cum au doar țiganii necorciți, și o inteligență scăpărătoare (era profesor de matematică), aproape insuportabilă. Scund și

negru, numai piele și os, uscat ca o prună afumată, știut și după mustața subțire, pe oală, Livius semăna – și o spunea el însuși, bravând, în zilele sale bune, de mare elan – cu un hoț de cai din pusta Aradului. În micul nostru detașament de foarte tineri profesori navetiști, deveniți frați de cruce prin gările și prin puturoasele trenuri personale care ne duceau la slujbă, la școlile aflate la 30-40 de kilometri de oraș, bârfeam fără milă pe oricine când ne intra în vizor și m-a intrigat tonul lui Livius de simpatie îngăduitoare, cu gura lui de obicei spurcată. În orice altă ocazie, „Grete de la Operă“ trebuia să asocieze obligatoriu câteva remarci corozive, fie și numai impuse de sonoritatea specială care convoca epitetele otrăvite. Schimbarea de ton era ceva nou pentru amândoi, nou și neobișnuit.

— Să mi-o prezinți și mie într-o zi, i-am spus, dintr-o inspirație de o clipă, dar pentru Livius Bucerzan nu erau necesare justificări și nici nu îi ceream ceva care se refuză.

Acesta e primul episod din cele trei pe care ți le voi povesti pentru că începi să fii și tu implicat în aproape fiecare pas făcut de aici înainte.

Nu peste mult timp de la încrucișarea noastră întâmplătoare de pe „corso“, într-o sâmbătă de noiembrie, Livius mi-a comunicat: aranjase întâlnirea. Aș fi vrut să știu mai mult, dar el se amuza să mă țină în șah. Ce-ți pasă? Nicio fată întreagă la minte nu spune *nu* când un bărbat vrea s-o cunoască, a cedat el în cele din urmă. Femeile au un instinct al ruletei mult mai dezvoltat decât noi, masculii. De ce ar refuza? Mergem împreună la Operă, îmi divulgă el totuși și-mi comunică și data, ca s-o luăm după spectacol la restaurant...!

În afară de noi, doi spectatori bărbieriți proaspăt, fiecare – conveniserăm că așa se cade – în costum, cu cravată, în holuri, la Operă, veniseră în acea dimineață, zgribuliți după gerul de afară, câteva zeci de soldați urcați la balcon, dar și două licee, clase mari și clase mici, cu tot cu profesori pe post de paznici, care umpleau scaunele parterului. Se juca

Spărgătorul de nuci, matineu de duminică, unde altfel n-aș fi intrat niciodată. Să-ți spun și de ce: pentru că duminica e o zi când navetistul are ocazia să trândăvească în așternut până la prânz, să se simtă și el, cum glumeam noi între noi, boier. Mersul la Operă era așadar un sacrificiu și o corvoadă, cel puțin din punctul de vedere al lui Livius, dacă luăm în cont obligațiile și servituțile, poate și solidaritățile prieteniei, deși niciunul din noi nu le invocase. Pentru mine era ceva mai mult. Era, adică, sentimentul sălbaticului dresat doar pentru noroaie nesfârșite, mâncare pe fugă din punga unsuroasă cu tartine și țigări fumate cu lăcomie. Roșul întunecat al plușurilor, candelabrele grele și lumina lor specială mi-au produs un frison nou. Erau și ceva festiv, oricât de artificial, și o anumită pompă străină de plăcerile mele. Am tras în piept adânc mirosul dulceag de praf antic impregnat în lemnării și mochete, care-i mirosul oricărei săli de spectacol. Abia apoi m-a pătruns, visceral, rumoarea instrumentelor nevăzute care începuseră să se acordeze suprapunându-se micului vacarm al copiilor care dădeau buzna pe toate ușile.

Cu toate că aveam locuri bune, la mijlocul sălii, Livius m-a tras energic spre primul rând, de unde, autoritar, a ridicat doi elevi ca să ne așezăm noi. S-a aplecat apoi peste marginea fosei, privind de sus ca într-o fântână, și l-am auzit cum cheamă cu voce tare:

— Tămaș!

Curios, dar fără să am curajul lui, m-am ridicat și eu din fotoliu pe jumătate ca să pot privi pe lângă umărul lui. Câțiva dintre instrumentiștii de jos îl zăriseră, dar nimeni nu părea intrigat, poate și din cauza atmosferei speciale de matineu cu soldați și elevi. Ea se afla în rândul al doilea, în centru, întoarsă spre pupitrul cu partitură, și nu-l observă până când violonistul de alături nu îi atrase atenția. În chiar epicentrul unde se pregătea muzica spectacolului și în gălăgia copiilor care se fugăreau printre șirurile de scaune, era imposibil să audă că e

strigată pe nume, dar pe Livius îl recunosc atunci când se răsuci spre noi. El mimă serios, cât se poate de explicit gestul ducerii lingurii la gură, o dată și încă o dată. Te aștept la ieșire ca să te iau la masa de prânz. Ea nu îi răspunse, nici măcar că a înțeles semnele muțești. I-am întâlnit atunci prima oară privirea. Avea o fețișoară îngustă și buzele pline la care tragi cu ochiul imediat, fără să vrei, și o maturiza doar încruntarea, efortul de concentrare. Nu părea să obișnuiască a zâmbi la comandă. Cu vioara prinsă sub bărbie și arcușul în aer, n-avea chef de nimic altceva.

Grete îl intimidase totdeauna, mi-a mărturisit surprinzător Livius după spectacol pe trotuarul de la „ieșirea artiștilor“ unde o așteptam să apară. După felul lui de a fi mereu în atac, nu s-ar fi zis că se lasă intimidat de o fată. Simți de aceea nevoia să precizeze: a fi intimidat înseamnă că n-avusese niciodată curajul să-i vâre mâna sub fustă sau s-o nghesuie printre uși și s-o pupe, ca pe altele. Așteptarea se prelungise și noi fumam cu ochii înlăcrimați de ger și tropăind pe loc ca să ne dezmoțim.

Copilăriseră, povesti el, în curți vecine, pe aceeași stradă de la periferia orașelului cu case săsești în curtea cărora nu se intra neinvitat și unde Bucerzan și Tămaș erau singurii români ajunși acolo în împrejurări prea complicate pentru a fi descrise. Făcuseră însă deodată, împreună, primele patru clase la școala elementară din cartier: Bucerzan, al doilea în ordine alfabetică din catalog, după Asztalos, primul, un lung șir de pui de neamț sau de neamț maghiarizat, și, spre coadă, cu Szasz și cu Vendler, gemenii Tămaș, Hans și Margareta, de fapt nemți și ei, cu tot numele lor care, în general, e purtat în Ardeal de români, deși la origine e unguresc. Din clasa a cincea, pe un drum complet separat, Grete se mutase la școala de muzică, de acolo la liceul de muzică și de acolo la Conservator. Conservatoristă, la vioară, cu nasul pe sus și cu frate student la Medicină. Vacanțele rămâneau totuși vacanțe, ca și

vecinătatea și legătura primilor ani de școală, nu e ceva care să se volatilizeze. Important e că gemenii Tămaș erau cu trei săptămâni și o zi mai bătrâni decât el, Hans fiind din ei trei cel mai mare, cu cinci minute mai bătrân decât soră-sa.

— Bagă de seamă, Grete e o fată ciudată! mă anunțase el râzând puțin mai târziu, pentru că așteptarea noastră se prelungea. Țin minte că odată i-am spus că-i nebună, continuă el cu același aer că mă avertizează, dar nu m-a contrazis și nici nu s-a supărat.

— Toți suntem nebuni, mai mult sau mai puțin, i-am amintit eu o altă zicală în vogă printre navetiști și știută de amândoi.

Livius avu un gest vag. Despre altceva e vorba. Altceva adică decât ce ne face uneori pe noi, ceilalți, să ne urcăm pe pereți sau să urlăm la lună ca lupii. Să ne ieșim completamente din minți... Ciudățenia ei reieșea oarecum din condiția specială de geamăn, din faptul că despre gemeni se spun tot felul de basme, există o droaie de teorii care totuși nu-s chiar baliverne. Gemenii sunt, nu? ieșiți din același ovul, care, la un moment dat, s-a scindat, și e cum ai spune că aparțin de același corp. Sau măcar, dacă-mi dai voie, din același corp astral, au aceeași aură.

Ezitate aici. Mai târziu, mi-a mărturisit, fără să-l fi întrebat, că nu era sigur dacă trebuie sau nu să mă pună la curent cu acest secret. Dacă îi revenea lui s-o facă. Gemenii Tămaș, Grete și frate-su, se numeau de fapt Wagner, îmi spuse totuși cu aceeași voce scăzută. Ei însă nu erau „propriu-zis“ orfani, despre părinții lor se spunea că au murit în deportare, la ruși, deși, din câte aflase el, nici asta nu e sigur. Fiind nemți, sași, se numeau Wagner, asta e sigur. Pe gemenii rămași îi înfiase însă familia de români Tămaș, îi luase în casa lor, îi înfiase și-i crescuse ca părinți adevărați cu numele schimbat, lucru pe care copiii din vecini și el însuși printre ei îl aflaseră târziu, dintr-o întâmplare. Nu era propriu-zis un secret. Un mare secret de viață și moarte, mai ales că până la urmă tocmai secretele păzite strașnic ies, nu

știu cum, la iveală, atunci când nu se așteaptă nimeni. Tocmai ele!

Răzbit de frig până la oase și pierzându-mi răbdarea, l-am ascultat cu o exasperare pe care abia reușeam să mi-o stăpânesc. Avea importanță cum o cheamă pe fata asta care-și transportă atât de ciudat cutia viorii și care nu mai vine odată? Dacă e Tămaș sau Wagner și unde i-au murit părinții? Avea, sigur. Atât că nu mă interesa în momentul acela. Înțelegeam perfect de ce asemenea lucruri nu se spun cu voce tare, dar eram inapt să fac vreo legătură cu mine și să mă simt implicat de niște fapte care – parcă orbit și surd – fuseseră demult și în altă lume. Conștiința mea vedea nu dincolo de obiecte și ființe, ci prin ele, prin transparența lor, fără a le percepe consistența materială. Fac un pas mai departe și-ți spun mai mult: poate frigul era cel mai nimerit subterfugiu. Presimțeam că e mai bine să nu știu nimic și-mi luam măsura de protecție care se afla cel mai la îndemână.

— Pe deasupra, coborî Livius vocea și mai mult, Hans e fugit, a trecut granița clandestin...

Înțelegând doar pe jumătate, am simțit că-mi ies din fire.

— Cum adică „pe deasupra“?

El răspunse cu o privire oblică și cu o expresie obtuză: de-aia!

— Tu să nu te apuci cumva să-i spui că știi de la mine! Bagă de seamă!

Aproape în acea clipă o și zăriserăm, amândoi deodată, ieșind, în fine, de data asta fără cutia neagră a viorii.

Nu-mi amintesc nimic altceva deosebit, ceva cu care femeile știu să marcheze momentul mai important, decât faptul că n-avea acum pantalonii urâți de stofă groasă și nici scurta matlasată care-o făceau să pară o sportivă venind de la antrenament. Purta un pardesiu negru, maxi, cum era la modă, cu poalele la trei-patru-cinci palme sub genunchi, și un fular galben, interminabil, petrecut de câteva ori în jurul gâtului.

— Hai, că înghețăm naibii aici, o întâmpină de departe Livius, și nu mai are cine să-ți facă curte...! Ție nu ți-e foame?

Am râs toți trei, s-au făcut prezentările, Livius a pupat-o cast pe obraz. Restaurantul, ales tot de el, care trebuia să fie cel ce comandă până la capăt, era nu departe.

Pe furiș, am studiat-o cu atenție, prima oară față în față. Nici surpriză, dar nici dezamăgire. Ea se mișca într-un fel anume care place, deși nu știi motivul, cu ușurința unei adolescente, și-și ascunsese buzele știute pe care privirea întârzia fără voie sub fular. Existau doi tineri, din care unul prieten din copilărie, care o așteptaseră ca s-o ducă la restaurant. Nu era mare lucru, dar nici ceva care să i se întâmple în fiecare zi unei fete după ce toată dimineața a fost la slujbă, ca orice salariat. Pentru ea, părea să fie ceva în care nu se simte nimic nefiresc. Eu ce-aș fi sperat? Uitasem și nici nu reușeam să reconstitui ce anume mă făcuse să întorc capul după ea pe stradă, prima dată. Până la restaurantul ales tot de Livius am încercat fără succes să-mi pun ordine în aceste impresii contradictorii. Noi doi, înghețații, am accelerat pașii, iar ea s-a supus.

Discuția a început pe drum, având-o pe Grete între noi. Unde naiba ai stat atâta, că ne-a răzbit...?! Mă așteptam s-o aud râzând, pentru că noi râdeam surescitați, fără motiv, dar ea luă admonestarea lui Livius în serios. El însă nu era deloc interesat de scuze și motive și o întrerupse nepăsător, cu aceeași jovialitate agresivă. Lasă asta, spune-mi, când ai fost ultima oară pe acasă?

Întrebarea era, vădit, de formă, neinteresându-i pe niciunul din ei. Adevărul e însă că, după absolvirea facultății, drumurile se despart, lucru valabil și pentru cei foarte apropiați, era o temă veșnică în rememorările noastre... Nu mai străbăteam, ca-n studenție, cu acceleratele de noapte pe care te puteai strecura și fără bilet drumurile de la facultate acasă și înapoi, nu mai existau grupurile gălăgioase de

studenți, băieți și fete, parte din ei, ca și ei doi, foști colegi de școală și înainte.

Discutau firesc, ca două cunoștințe străvechi care nu s-au mai întâlnit de mult și au o grămadă de lucruri să-și spună. Ce face Ics, desigur, una din figurile care, doar invocate, te fac să izbucnești în râs?, dar idiotul de Igrec? Chiar, serios, nu știi? A, trebuie neapărat să-ți spun...! Ca să nu mă consider exclus, cum de fapt și eram, dar și din scrupul de politețe, la fiecare nume invocat Livius mi se adresa și mie. Ics e un bou ca toți boii, puțin la simțire, parcă așa e poezia aia, iar Igrec și-a cumpărat Dacie, cu care, chiar din prima zi sau în a doua, a intrat într-un pom. Bineînțeles, tip de situație tragică, dar un tragic impur în care e și un rânjet acid. În acest tip de destin e scris matematic accidentul mediocru, adică nemortal. Nu zic bine? se întoarce el spre mine, din mers, ca să mă ia martor, pentru că discutaserăm nu demult despre toate astea. În accident, subiectul, Igrecul își rupe ceva, un picior sau o mână, iar mica infirmitate, șchiopătatul, să zicem, rămâne emblema destinului său, de care nu va scăpa până la moarte.

Intraserăm între timp în restaurant și ne-am oprit la garderobă. Cu paltonul ei în brațe, așteptând-o să-și scoată și fularul interminabil, Livius își continua netulburat discursul, cu tăioasa lui răutate cu care se juca totdeauna, ca și cu o minge multicoloră. Îmi amintesc perfect această mică scenetă jucată în trei. Nu mai țin minte însă nimic din ce ne spuneam. Ce am notat înainte despre Ics și Igrec sunt inserturi luate din altă parte tocmai pentru a umple acest gol.

Spre deosebire de Livius, eu n-aveam în acea clipă nimic în comun cu fata așezată alături la masă într-un colț al sălii aproape pustii, unde mai erau doar câțiva rătăciți, ca și noi. Decât cele câteva secunde ale încrucișării de pe stradă, prima dată, și fulguranta atingere a epidermelor cauzată de micul ceremonial al prezentărilor de puțin înainte. La garderobă, mai de aproape și fără palton, apăruse „slăbănoaga“, cum Livius și observase imediat, cu o brutalitate cu care ea părea obișnuită și pe care, în tot cazul, n-o lua ca

ofensă. O slăbănoagă, într-adevăr, căreia doar hainele de iarnă îi dădeau consistență, fără fund și fără sâni, despre care doar mai târziu, când am dezbrăcat-o prima dată, mi-am dat seama că erau impresii înșelătoare... Și totuși, cât am mâncat, am putut s-o studiez cu atenție, lucru care nu i-a scăpat nici lui Livius.

Toată chenzina era în acea zi la mine și o aveam în buzunarul de la spate al pantalonilor, dar convenisem cu Livius că el va face comanda în contul meu. Să ne ghiftuim! propuse el. Să sărbătorim nu știu ce, orice. Să ne închipuim o sărbătoare și să cerem să ne aducă de la bucătărie ce au mai grozav. Pălăvrăgeam... Ea nu mai râdea. Aerul ei și un mic zâmbet de circumstanță arătau însă că nu refuză să intre în joc, deși privirea mea – va spune mai târziu – era prea insistentă și o scotea din sărite.

Ce știi de Hans? o mai chestionă Livius, odată comanda făcută: ciorbă de perișoare, cât mai fierbinte, dacă se poate clocotită, cotlet de porc cu ciuperci chinezești, clătite... Întrebarea nefiind însoțită de nicio explicație pentru mine trebuia să devină o întrebare cifrată. Cu toată stăpânirea de sine, am văzut că ei nu-i convenea să se vorbească despre fratele fugit, mai ales de față cu o persoană pe care o cunoștea de zece minute. Dădu un răspuns ambiguu. Hans face bine. Sesizând umbra care-i întunecase Gretei privirea, Livius trecu grăbit mai departe. Dar pe acasă ce-i nou? Moșu ce zice?

După aceea, când vom relua discuția pe tren sau în gară, în zorile geroase de așteptare, căci urma o întreagă iarnă grea de navetă, Livius îmi va povesti că vecinul Tămaș, Moșu, tatăl adoptiv al gemenilor foști Wagner, era unul dintre foarte puținii maturi de care-i era frică atunci când începuseră, el și cu Hans, să fumeze pe ascuns. Nu mai știa nimeni de unde se pricopsise domnu' Tămaș cu această poreclă: Moșu. Șase! Vine Moșu!, dar în rest, acum, la bilanț, se putea zice numai de bine.

Moșu era și rămăsese mereu foarte strict cu cele câteva reguli de bună creștere de la care nu accepta

niciun rabat și în primul rând notele cele mai mari. El era un fel de român nemțizat, mai neamț adică decât sașii noștri transilvani, dar și cu fapta, nu doar cu gura. Pe gemenii adoptați îi crescuse însă ireproșabil, socotind că pe Grete o dăduse la școala de muzică de la Cluj, la vioară, unde erau o grămadă de cheltuieli ca părinte, nu doar internatul, iar pe Hans nu-l bătuse niciodată, nici măcar o palmă sau un picior în fund, față de mine, comenta Livius, în care tata bătea ca în sacul de fasole, cu cureaua la curul gol...! Și pe deasupra să-i și plătească doi ani la rând, în ultimele două clase de la liceu, meditații pentru admiterea îngrozitor de grea de la Medicină. Nu era o obligație pe care să și-o asume oricine. Dar uite că Moșu și-o asumase pentru gemenii adoptați...! E o chestie...!

Între timp, până la ciorbă, băuserăm ceva, tot de încălzire. Livius povestise, grozăvindu-se, despre viața de navetist, care-i mai grea decât cea de ocnaș.

— Dar voi, artiștilor, cum dracu' vă descurcați? se întoarse el, binedispus spre Grete. Că îmi pari nehrănită ca lumea. Ai măcar locuință bună?

Am răs aici iarăși toți trei, iar fața ei s-a luminat. Exista și ceva mai puternic decât toate necazurile lumii care ne aseamăna, iar sentimentul că nu ești singur oferă siguranță. Mi-am dat seama că pentru ea era, parcă, ceva regăsit, după ce multă vreme a fost pierdut și aproape uitat.

Despre ea, aș putea să scriu aici zeci de pagini. Pe furiș, cât am mâncat, am continuat s-o studiez cu atenție de la distanță de un braț. Nu era ceea ce se cheamă o fată foarte frumoasă și, repet, niciodată n-am putut da o explicație satisfăcătoare gestului meu de a mă întoarce la începuturi după ea pe stradă. Calitatea de nemțoaică, descoperită ulterior, nu adăuga nici ea absolut nimic, era o calitate fără substanță măsurabilă, în ce mă privește. În primă instanță, nici a fi artistă, violonistă, în ochii mei, unde îmi recunosc și o mică scânteiuță de infatuare masculină, nu era mare lucru. Avea ochi mari, de-un albastru cu ape verzui, care la o lumină puternică devin aproape negri, ochi de fecioară, dar tăietura

gurii era de pofticioasă. De altfel, obrazul îngust, cu maxilar foarte fin, fruntea bombată nu erau trăsături nemțești. Părul închis la culoare, nici el. Poate doar ochii ei rămâneau ochi teutonici și, desigur, urechea muzicală. Și zâmbetul care se șterge brusc, la supărare, ca o somație, de care Livius, atoateștiutorul, învățase să țină cont și m-a sfătuit și pe mine să fiu foarte atent, să nu sar cumva peste cal. La o a doua instanță însă, reflectând, am remarcat că n-avea nimic din sclifoseala fetelor care adulmecă în preajmă un virtual curtezan. Lumea muzicanților era una aparte, susținea și Livius și, mai târziu, Grete a recunoscut și ea că așa e. Trăiau în grupuri mari și sub disciplină foarte strictă, ca la armată, bărbați și femei, înghesuiți mereu în spații închise, cu un întreg calabalâc de cutii și instrumente după ei. Când trebuie să te acomodezi mereu cu vecinii din laturi și din spate-față, să calculezi apropierea în așa fel încât să ai mișcarea brațelor liberă, intimitatea fizică dobândește alt conținut decât cel imaginat de noi, ceilalți, nemuzicanții. Din cauza asta, zic eu, ca și cu cutia neagră a viorii, purtată pe stradă ca un câine în lesă, cu propriul corp se purta ca și cu un obiect împrumutat. Nu știu dacă asta e ceva câștigat datorită muzicii, îmbăierii continue în muzică, dacă e adevărat că sunetele, cu lucrarea lor neîntreruptă, se manifestă ca un abraziv foarte fin. Am ghicit, și nu m-am înșelat, că se opera astfel asupra corpului în întregime, chiar și a corpului mascat de hainele de iarnă, cu suprafețele sale neverificabile. Acolo, în timp, orice denivelare dispăruse de mult, suprafața fiind șlefuită până la micron. Nu mai exista niciun por ieșit în relief sau disimulat în vreun rid, nici cea mai infimă excrescență a epidermei, nicio asperitate. Nu știu spre ce duceau aceste jocuri ale fanteziei, important e că mă absorbiseră total, aprobând mecanic atunci când Livius mi se adresa sau râzând fără să știu de ce când râdeau ei. Mă îndrăgostisem fără un motiv puternic de o fată care n-avea nimic ieșit din comun, pentru care să-ți pierzi mințile, dar și fără să știu ce să sper.

Abia la garderobă, sătui și încălziți, ne-am adus aminte de subiectul numărul unu al întâlnirii noastre. Livius și-a adus aminte de fapt și și-a cerut scuze.

— Să nu aștepti cumva de la noi păreri prea inteligente despre spectacol, pentru că la balet și la muzică simfonică nu suntem tari niciunul, a recunoscut el râzând. Și, dacă e să spun adevărul până la capăt, suntem afoni amândoi.

Adevărul e că nu eram afoni niciunul. Despre el Grete știa din școală, pe mine m-a verificat ulterior. În ce mă privește, nu și-a făcut însă nicio iluzie. N-a insistat, și asta e straniu, nici să mă învețe nimic despre muzică, să mă alfabetizeze „în muzică“, să mă ia de mână, didactic, și să-mi îndrume primii pași, să țină cont de bunele intenții ale ignorantului care eram de a-mi însuși elementarul, abeceul instruirii muzicale sau – ca să nu exagerez – ceva în plus față de ce știe omul de pe stradă și era ca și cum păstra asta doar pentru sine, cu un fel de gelozie protectoare. Când exersa acasă, foarte rar, mă expedia în oraș. Am asistat la câteva repetiții, fără s-o anunț, intrat pe furiș și strecurându-mă în fundul sălii, unde era întuneric. Era însă un spionaj derizoriu, din care nu se înțelege mare lucru. Tot în secret, ca la o provocare, câțiva ani la rând am citit apoi tot felul de biografii ale unor compozitori. Nu se găsește însă nimic din ce visam eu acolo, ceva care să-i fie util soțului unei violoniste. Vreau să spun ceva esențial, formator în sensul primar al cuvântului. Treptat, dar rar, am început s-o însoțesc la concerte. Am descoperit astfel orga, ce pare, deși nu e, mai accesibilă decât alte instrumente. La câte un concert de pian începusem să trăiesc emoții încă necunoscute până atunci. Țin minte, de pildă, un concert pentru pian și orchestră de Ceaikovski, cu o sală arhiplină, într-o duminică dimineața, primăvara. În alte dăți, nu reușeam să stabilesc însă nicio relație între sunete și mine, nu găseam niciun sens descifrabil, cu oricâte eforturi, nu găseam niciun fir după care să mă conduc. Însă nimic din toate astea nu va conta în povestea noastră.

Încurajările amicale ale lui Livius Bucerzan au avut și ele un rol de jucat. După un timp, el și-a găsit un post de suplinitor într-un alt sat, chiar lângă oraș, și ne-am văzut mult mai rar. Apoi, stând o dată la o bere, ne-am certat foarte urât. Trecuse însă un an. El se căsătorise între timp, chiar în acest interval de răcire a relațiilor noastre, și după încă o perioadă s-a transferat cu tot cu soție, dar și cu pile mari la un liceu din capitala unui județ vecin și astfel ne-am pierdut unul altuia urma. Am notat înainte cuvântul *rol*, care-i dă o funcție anume, deloc lipsită de importanță, în destinul meu de navetist fără țel care cochetează și cu gândul însurătorii.

— Arăți ciudat, m-a întâmpinat el la câteva zile după masa în trei de la restaurant, fiind acum în gară, unde ne întâlneam diminețile să plecăm spre școală.

Încă era întuneric și ne-am vârat într-un colț, la adăpost de curenții glaciali dinspre peroane, ca să ne aprindem prima țigară a zilei.

— Ai aerul năuc și un pic idiotizat al îndrăgostitului tipic, mă privi el, cu o expresie de doctor.

Trecuse prea puțin ca să fi apărut asemenea transformări care să fie și sesizabile în expresia mea. Am simțit însă că nu glumește. Probabil asta trebuie să fie expresia fericirii, care-i ca un vâl transparent prin care privim lumea neschimbată din jur și nu suntem deloc lucizi de ce ni se întâmplă. Livius mai adăugase apoi, ca un fel de avertisment: să știi că și Grete te place...!

Într-o altă împrejurare, aș fi tăiat scurt și la fel de tăios ca și el, poate și mai tăios, mai brutal, insistențele lui de a mă ridiculiza. De data asta îmi făcea însă plăcere subiectul discuției noastre. Ceva mă încuraja să mă comport ca un bolnav la capul căruia s-a instalat doctorul și eram dispus să vorbesc cu el despre ce constată, despre diagnosticul pe care mi-l pune, la nesfârșire. Această discuție, ea însăși, era medicamentul salvator.

În perioada care a urmat, ne-am consumat cu subiectul „Grete” mult timp. Făceam împreună,

Livius Bucerzan și cu mine, cam douăzeci de minute cu personalul și mai erau încă trei kilometri de străbătut pe jos, peste câmp, de la haltă până la școala noastră din sat. Asta, înmulțit cu doi, dus-întors, cinci sau șase zile pe săptămână. De regulă, în asemenea rare situații cu probleme „de viață și moarte“, cum le botezasem, probleme disputate fără să ne menajăm, cearta continua zile în șir, cu pauze doar pentru orele de clasă. Ne dădeam drumul și urlam, mai ales când eram pe câmp și nu ne putea auzi nimeni.

— Știi ce? m-a interpellat Livius la o altă întâlnire în gară. Însoară-te repede!

Îmi amintesc că m-am strâmbat disprețuitor: însoară-te tu! Mi-am dat seama însă pe loc că el a venit cu un gând la care reflectase îndelung înainte.

— Închide ochii, mi-a zis, în zorii încă tulburi ai începutului de zi, pufăind lacom din țigară – și n-am uitat nici azi –, strânge din buci și aruncă-te în gol...!

Îi plăceau soluțiile ofensive de spadasin, chiar și în situații fără nicio miză sau absurde. Am parat cu o răutate, nu mai știu care anume, simulând că sunt intrigat de postura agresivă de codoș sau de pețitor pe care și-o asumase. Era și împotriva egoismului cu care susținea totdeauna că e blindat. El a ridicat însă plictisit din umeri. Egoismul rămânea în picioare, ca soluție salvatoare de existență. Însă deocamdată trebuia pus în paranteză, deoparte. Despre altceva e vorba acum.

— Nu glumesc, a reluat. N-o rata. Pe o fată ca Grete n-o să mai pui tu gheara niciodată.

Ceva în felul lui sâcâitor de a fi rămânea neexplicat. De ce? l-am întrebat în jumătatea de oră a călătoriei cu trenul. De ce insista? Ce urmărești? În zgomotul de fierărie al goanei, Livius nu se apără, ridică doar din umeri disprețuitor. Îl interesa doar problema. Să pună, adică, un sentiment în ecuație. (Trișa, desigur, dar ne-am prefăcut amândoi că nu observăm.) Ești fricos! – insistase.

Începuse în acea perioadă, îmi amintesc, un viscol turbat, astupând toată Transilvania. Calea ferată era

înzăpezită pe mari porțiuni, se circula cu întârzieri petrecute în gară, unde, rebegiți, fumam ca niște disperați. Teoria lui despre fetele de măritat s-a născut, cred, din această exasperare, ca un exercițiu de salvare de la înghețul total și definitiv.

Stabilisem încă dinainte – Livius stabilise, de fapt – că fetele își caută bărbații, îi descoperă și pun gheara pe ei, și nu invers, cum ne iluzionăm noi. Ele au un simț ca albinele care străbat în linie dreaptă calea spre floarea încărcată cu polen, fără să ezite și negreșind niciodată. Ele judecă realist și sunt tot timpul cu picioarele pe pământ, bagă-ți bine în cap asta! Vreau să spun că nu se îndrăgostesc decât dacă radarul lor spune că merită. Dacă ești, să zicem, director nu știu unde, oricât de mic, dar șef. Sau medic, altă meserie cu trecere, cu toate că și medicii, săracii, sunt și ei, ca și iobagii lui Mihai Viteazul, legați de glie. Vântul aspru, de la munte, spulbera zăpada afară, pe peroane. Sub tavanele coșcovite și afumate ale sălii de așteptare unde eram noi mulțimea călătorilor se înghesuia scoțând, ca un roi negru de albine – de aici îi venise și comparația –, bâzâitul, rumoarea grea peste care se ridica din când în când vocea metalică din difuzoare. Cu ochii mijiți, pufăind din țigară, mai negru ca de obicei de frig și de nesomn, negru-albăstrui, Livius își urmărea mai departe gândul, cu aerul că înșiră cu cretă pe tablă formulele unei demonstrații de geometrie.

Dar au și ele, fetele noastre, fisura lor, rana lor invizibilă și doar în aparență secretă: le e frică să nu rămână nemăritate, îngrozitor de frică, ți-o spun eu... E un adevăr axiomatic. Pentru că știu prea bine: toți cei buni, bărbații care le-ar place, sunt însurați, „ocupați“. Asta în primul rând. În al doilea, cei care le-ar place lor, fecioarelor, pentru care s-ar arunca în foc cu ochii închiși, apar doar la pubertate, cel mai târziu la începutul adolescenței, vârsta marilor amoruri despletite.

Îl urmăream vag plictisit, distrat, cu tălpile înghețate în cizme, dar și surprins de preocupările

lui, pe care nu le-aș fi bănuir înainte. Am răs: de unde știi? S-a strâmbat acru:

— De la o fată mare fără iluzii, una cu perspectiva de a rămâne cu himenul intact.

Abia la coborârea din tren, în haltă, brusc, a revenit la subiectul din gară pe care părea că-l abandonase. Cei trei kilometri peste câmp, pe o potecă unde se mai citeau urmele de pași ale celorlalți navetiști, venind din sat ca să meargă la fabrică în oraș, erau proba noastră de anduranță care obliga și la un racord brutal la realitate. Să discutăm despre iubire! strigă Livius când ne-am îndepărtat suficient de calea ferată și nu ne mai auzea nimeni. Tocmai noi, pârlitii de navetiști, care-și duc viața prin trenuri și zloată, fără nicio speranță. Ha, ha!

— Ți-ai vinde sufletul pentru o femeie? se răsti el când, în cele din urmă, am încăput să mergem alături pe o porțiune proaspăt curățată de drum. Ai fi în stare?

Am strigat și eu, dând la o parte fularul cu care-mi acoperisem fața:

— Cui să-l vând?

— Nu știu. Lui Mefisto. Ți-ar da-o pe Ileana Cosânzeana, la care, cinstit, știi bine că n-ai nicio șansă prin puterile proprii. Ți-ar cere în schimb sufletul. Ai accepta?

Și, pentru că nu știam ce să zic, ezitam, a adăugat, tot strigând: admitând că sufletul înseamnă ceva pentru tine. Și că nu ești laș.

Cred că l-am înjurat, l-am dat dracului, el mi-a răspuns tot cu o înjurătură. Dar am și răs amândoi, pentru că nu exista altă ieșire onorabilă decât râsul, oricât de fals ar fi sunat el în acele clipe.

Câteva săptămâni după aceea, ca și cum ne-am fi acordat reciproc un răgaz, n-am mai adus niciunul din noi vorba de însurătoare. Se adunaseră altele. Gerurile crâncene de la începutul de an, asta întâi și-ntâi, mărșăluitul peste câmp când accelerezi pasul și trebuie să ții gura închisă. Gripat, căzut la pat, Livius lipsi o perioadă neașteptat de lungă pentru care însă expedie certificatul medical în bună regulă și reveni

nu atât șubrezit de boală, cum mă așteptam, cât tăcut și cu un aer absent. Abandonase în acest interval tema însurătorii, chiar și a propriei însurători, despre care înainte vorbea cu o înțelepciune – râdeam eu – de bărbat care a avut cel puțin zece neveste. Mă mai gândisem și că a descoperit, probabil, că de chestiunile de strictă intimitate ale altcuiva e bine să te ții la distanță. Sau, în altă eventualitate, întorsese pur și simplu o foaie. Considera tot ce ne preocupase înainte – Grete, însurătoarea mea, însurătoarea lui, pasiunea de șahiști cu care analizaserăm argumentele iubirii, citatele din Stendhal furnizate de mine, în ciuda disprețului său tăios pentru orice bibliografie, teza iubirii ca formă de autohipnoză, inventată tot de el etc. le considera pe toate un capitol încheiat la care trebuia pus punctul final.

— N-am avut nicio gripă, m-a anunțat el surprinzător. S-a sinucis un tip cu care am fost împreună din școala elementară până la facultate, am mers la înmormântare și asta m-a dărâmat.

Uitasem complet de boala lui, trecuseră câteva săptămâni. Ne grăbeam, după ore, spre gară, pe poteca din câmp unde eram doar noi doi și, împotriva felului său ursuz și ostil, expeditiv din ultima vreme, se opri, obligându-mă astfel să fac la fel.

— N-am fost niciodată prea apropiați sau prieteni, zise, ne întâlneam când și când și pălăvrăgeam jumătate de oră, cel mult. Și asta, totdeauna, exclusiv din cauza mea. Nu știu cum să zic ca să nu devin stupid, dar exercita asupra mea o atracție specială și asta, acest magnetism al său, mă făcea să umblu după el prin oraș și să-l caut și să nu mă potolesc până nu-l găsesc. Atracția era mai puternică decât a fost vreodată în stare să exercite asupra mea vreo femeie, dar țin să-ți spun, ca să nu crezi prostii, că n-avea absolut nicio nuanță erotică. Era ceva ca un blocaj. Ca un scurtcircuit mental. Ca obstacolele din câte un vis, imposibil de numit și de descris, detectate exclusiv cu radarul personal. Banalitatea întâlnirilor noastre, a discuțiilor noastre intră în aceeași ecuație. Important e că imediat apoi blocajul se dizolva și

treceam mai departe. Îl chema Zetu, Vladimir Zetu, și, la unitatea mea de măsură, era un cap matematic cum nu sunt multe, un geniu. Cuvântul îl auzisem folosit de învățătorii noștri, în copilărie, când vorbeau despre el, încă înainte de a ști exact ce înseamnă, dar și de profesorii din liceu. Zetu, cum îi spuneam noi, colegii, îi speria uneori pe profesorii noștri cu capacitățile sale mentale – și asta din primele clase, de la tabla înmulțirii... Ușurința, viteza cu care înțelegea și memora erau într-adevăr uluitoare, mai rapide și mai fără efort decât, să zicem, un joc, care și el are niște faze, în succesiune, și cere timp. La el, era doar un salt, ceva care se consumă fără pauza de respirație. Fiind colegi de clasă, toată copilăria m-a preocupat Zetu, uneori până la obsesie. Mă fascina ca orice e tangibil, dar de neînțeles, cu o funcționare pe care, orice ai face, nu poți s-o imiți și nici s-o explici. Nu poți nici s-o respingi, ridicând din umeri disprețuitor, dar asta e altă poveste. Poate – zic poate, deși uneori sunt tentat să cred că e sigur – exista și un gram de gelozie. O precizare e necesară aici. Datorită lui sau în umbra lui, cu o confuză aspirație de a-l imita totuși, de a-l verifica, m-am pasionat și eu de matematică: toate concursurile, unde, bineînțeles, Zetu mă lăsa pe drum, apoi facultatea... Să prescurtez! Când mi-a vorbit prima dată despre sinucidere, nu prea demult, am râs. Dar procedasem la fel, ca un idiot, și atunci când, în anul patru de facultate, mă anunțase că trebuie să se însoare. Nu că e îndrăgostit. Nu că tocmai a descoperit o fată pe care visează să o ceară de nevastă. Colegi fiind, toată ziua împreună, știam fiecare pas pe care îl face, dar nu era exclus să fi intervenit și ceva în afara câmpului meu vizual. Nu! Încă nu exista nicio fată. El doar își formula problema însurătorii, era adâncit în calculele preparatorii. Încerca să obțină formula matematică de sinteză a unei probleme inventate tot de el. Repet: eu veneam mereu cu câțiva pași în urma lui, fiind totuși în poziția din care nu mi se putea ascunde nimic important. Descoperisem că și alte lucruri asupra

căroră se oprea, întrucât prezentau pentru el un anumit interes, le obținea aproape fără efort, ca din aer. Pentru că avea note maxime pe linie, intrase oarecum automat, ca student, în toate comitetele posibile, întâi pe an, apoi pe facultate, apoi pe centru universitar. Îl făcuseră, tot așa, în viteză, membru de partid, nici nu mai știu când. Râdeam: iar ai fost la un congres? Râdea și el: fusese, ce să facă?! Cu un asemenea blindaj politic și cu notele lui, era de la sine înțeles că, după absolvire, trebuia să fie reținut la facultate. Lucruri pe care în viață alții le fac transpirând din greu și cu o dăruire fanatică, el le realiza fluierând, fiecare pas al său fiind, în esență, o problemă rezolvată parcă în joacă, pe colțul mesei, doar cu un creion și o foaie de hârtie. Discutasem totuși cu el de multe ori despre noroc și hazard și știam că nu conta pe niciunul în organizarea vieții proprii. Vreau să zic că nu se droga cu iluzii de niciun fel. Însurătoarea era totuși altceva, un act foarte greu de rezolvat matematic. Și cred că la fel e cu îndrăgostirea. De asta, fără să-i spun ceva, m-am uitat la el pieziș, cu o anumită superioritate pe care nu mi-o reneg nici acum. Zetu era și fusese mereu un bondoc un pic caraghios, grăsuliu, cu o mutră de contabil – ziceam eu, pentru mine însumi – care, când îl scoți din hârtoagele lui, din mica lui nebunie, e neajutorat și se sufocă, exact ca peștele scos din apă. N-avea nicio calitate fizică cu care să zăpăcească o fată ce, la douăzeci și ceva de ani, știi și tu ce visează, iar eu, măcar în acest domeniu știam mai multe decât el. Calculul meu secret, foarte sceptic, s-a dovedit eronat, pentru că Zetu și-a găsit foarte repede o fetișcană care s-a îndrăgostit de el de adevăratelea, pentru că am verificat-o și, culmea, nu era o urâtă. Ca prieten vechi, stându-le aproape, i-am studiat plin de curiozitate, și da, chiar se iubeau, nu era o păcăleală. Foarte repede au făcut doi copii, amândoi reușiți, am fost la ambele botezuri, minunându-mă mereu în sinea mea, cu un grăunte rău de invidie pentru acest tip de reușită lină, cu un urcuș continuu al pantei pe care nu-l putusem

anticipa. Părea normal, dar nu era deloc așa. Ce înseamnă noroc în viață în România noastră? Înseamnă, zic eu, să ai pe cineva alături care-ți suflă în pânze. Pentru că, de unul singur, în pielea goală, ești zero barat. Pentru unul intervine, de pildă, Dumnezeu. Pentru al doilea, partidul, care poate orice. Pentru altul, Securitatea. La Zetu însă nu era sesizabilă nicio intervenție din afară. La el, toate mergeau din plin, filmate pas cu pas de ochiul meu cel rău și fără cruțare, fără sursă de energie și fără lucru mecanic. A doua oară când mi-a vorbit de sinucidere, n-am mai râs. De ce? l-am întrebat. Pur și simplu, mi-a zis, hotărâse să pună punct. În această „problemă de viață și moarte“, cum se zice, omul e într-adevăr liber. El, Zetu, credea că nici față de sine însuși nu era obligat să se justifice. Reieșea că nu-mi acordă dreptul de a-i pune întrebări. Nu glumea, mi-am dat seama pe loc. L-am luat totuși la rost sfidând interdicția și a confirmat: da, era o preocupare mai veche. Cu alte cuvinte, era una din acele probleme care ocupă un loc în minte, un loc bine luminat, „problema“ s-a instalat acolo și nu pleacă, nu se stinge becul. Te preocupă cu intermitențe, pentru că trebuie să mai și mănânci, să-ți faci orele cu studenții, dar știi că nu scapi până nu găsești soluția. Am încercat să-l provoc să spună mai mult: un motiv trebuia să existe, un punct arhimedic de sprijin. Nu! mi-a tăiat-o el sec. Nimic. Atunci sictir, geniule! i-am zis în gând, scos din sărite, și ne-am despărțit imediat, unul mai grăbit decât celălalt. Asta-i tot!

Livius avu aici un râs înecat, mai trase un fum din țigară, pe care o aruncă după aceea departe, în zăpadă.

— Tu ți-ai pus vreodată întrebarea de ce trăiești? reluă el, după ce am pornit mai departe.

Am ezitat. Nu-mi pusesem niciodată problema sensului vieții mele ca să am un răspuns pregătit. Nu mi se păruse necesar și important. Și nu în modul tăios al lui Livius, ca enunțul unei probleme de geometrie.

— E o întrebare obligatorie?

— Nu fi șmecher, se strâmbă el. Recunoaște: trăiești ca să le predai franceza unor derbedei care abia așteaptă să fugă pe tăpșan, la minge sau să se încaiere? Trăiești așadar ca să muncești? Sau ca să iubești o fată, adică motivul e fericirea? Cauți fericirea? Sau, pur și simplu, ca să prinzi ocazia unui post bun, mai aproape de oraș? De ce? Recunoaște cinstit că n-ai răspuns. Nici eu nu știu de ce trăiesc. Totul e să știi de ce mori, dar pentru asta cred că trebuie să nu fii laș.

— Asta-i tot, îmi repetă în gară, după ce restul drumului nu scosese nicio vorbă. Nu aștepta să-ți povestesc mai departe, pentru că nu mai e nimic de adăugat.

Am mai avut cu el în perioada următoare o singură discuție importantă. Îmi amintesc doar că cearta începuse de la cuvântul *libertate* rostit de mine nu mai știu în legătură cu ce. Acceptasem mai demult că cei din categoria noastră nu pot pretinde prea multe de la viață. Marile speranțe, cele nesăbuite, nu erau pentru noi. Libertatea era printre acestea, hotărâse Livius. Categoria noastră era cea a navetiștilor pârlîți care-și duc viața prin gări, prin noroaie și zloată – și, când o spuneam, și suna ca un vers învățat pe de rost, izbucneam amândoi în râs. Nu e deloc plăcut totuși să accepți, ca bărbat, că te afli pe un raft secundar. Aveam însă atâta orgoliu încât să ne sfidăm neșansa cu cruzimea glacială a autoironiei care cauterizează instantaneu.

Numai că de sufletul tău, prietene, pe care ai fi poate ispitit să ți-l vinzi pentru o șansă în plus, nu duce nimeni lipsă. Nu ți-l cumpără nimeni, nu-ți face iluzii! Cred că aceste cuvinte, care și acum, când scriu, îmi sună în craniu, le-a spus Livius Bucerzan într-una din clipele sale de inspirație neagră.

Odăița de la demisol unde locuiam, împreună cu un filolog, asistent la Universitate, n-a ispitit-o pe Grete, când i-am propus într-o seară să mă viziteze. Invitația ei a venit la fel ca și refuzul dinainte, surprinzătoare și fără justificări. La mine e frig și durează până se încălzește soba, s-a mulțumit ea să mă avertizeze.

Până acolo erau liniștea și pustietatea grădinilor desfrunzite și străduțele în pantă, cu pavajul mâncat de ploi ale periferiei, pe unde, la acea oră târzie, nu se mai rătăcise nimeni în afară de noi. Mergeam tăcuți și grăbiți, oprindu-ne din loc în loc să ne sărutăm și o făceam de parcă am fi descoperit că suntem în întârziere și că nu se știe cât vom scăpa de indiscreția eventualilor trecători. Nu era însă nimeni, nici măcar câinii din câte o curte pe care să-i aducă la gard zgomotul pașilor noștri. Frisonul de nesiguranță era fictiv, dar el ne stârnea nerăbdarea și lăcomia disperată a îmbrățișărilor.

Ca și cum am fi făcut un pact, abandonaserăm din prima secundă preparativele pentru sărut. Ca și cum, mai bine zis, am fi convenit că pentru amândoi e o necesitate imperioasă, ca foamea. Odată cu asta abandonaserăm și tot ce ține de ritual și rafinamente, de – să-i zicem – „știința“ sărutului. Dar poate erau de vină și frigul nopților de iarnă, la ore târzii, după terminarea spectacolului, gerurile scânteietoare și nămeții. Ne despărțeam cât să ne reumplem cu aer plămânii, făcând și câțiva pași ezitanți pe alunecuş. Dar nu dura mult, căci ne opream iarăși, în prima insulă de beznă, după colț.

Buza inferioară, pe care o botezasem „de violonistă“, mă fascinasă încă de la întâlnirea noastră în trei, cu Livius. Ei nu-i scăpase și mi-a și spus după aceea: te uital fix, parcă voiai să-mi numeri dinții. Cât ne-am sărutat prima oară, uitasem însă. Ce a

intervenit? Nu mai știu. Adevărul e că și pentru ea era o identică explorare rudimentară și crispată, fără început și fără sfârșit, în care s-au topit fulgerător toate inhibițiile ca la o scufundare în apă fierbinte. Distinct, îmi vin în minte răceala de porțelan la atingere a obrazului simultan cu perișorii fularului ei interminabil pe care se condensau aburii respirației. Îmi pare și mie neverosimil, dar aproape o oră și jumate, cât dura drumul, niciunul din noi nu scotea o vorbă.

Înfofoliți în hainele grele și groase ca într-o platoșă, străbăteam interminabila cursă cu obstacole prin singurătățile glaciale ale nopții grăbiți, dar tăcuți, cum îți spuneam, și mai cred că o făceam – și am făcut-o luni în șir, câteva anotimpuri succesive – fără să simțim altceva decât tresărirea de nebbie a clipelor când ni se ciocneau dinții în aceeași și aceeași căutare exasperată.

Ca și alte case naționalizate după război, cea unde locuia ea avea fațada scorojită, cu tencuiala înnegrită și mâncată de ploaie. Noaptea târziu, când am ajuns acolo, dus de mână de ea, nu era însă decât o masă întunecată pe fondul cenușiu al grădinilor desfrunzite. Deși peste gard se putea sări ușor, poarta de la stradă trebuia să fie totdeauna încuiată cu cheia. Urmau treptele unde ajungea o rază din lumina îndepărtată a becului de pe stâlpul din colțul străzii și, urcând în urma ei, le-am numărat: șase. Apoi, ușa principală, de lemn masiv, altă încuietorie, holul comun cu al celorlalți locatari, mirosind a câine ud și cu mormăitul înfundat al frigiderului invizibil, altă ușă încuiată spre care se pășește pe vârfuri, fără să aprinzi lumina, și, în fine, camera de pe colț. Storurile grele de lemn lăsate până jos într-o beznă absolută și frigul, parcă o idee mai accentuat decât cel de afară.

Fără să fiu avertizat, am imitat-o, silindu-mă să mă mișc fără zgomot. Din cauza asta am și rămas în picioare la ușă până când ea a aprins o minusculă lampă de citit, după care, în zarea de lumină gălbuie,

gazul în sobă. Țin minte și ezitarea mea, încercând să-mi dau seama ce e permis să fac și ce nu.

Regula că nu are voie să aducă bărbați era, ca tot ce e de la sine înțeles sau pare astfel, nescrisă și neinvocată. Pe această cameră de pe colț, despărțită de restul casei printr-o ușă dublă, blocată cu dulapul, dincolo de care îi auzea perfect pe ceilalți când scapă ceva pe jos, dar și când vorbesc, era stăpână legală cu repartiție de la Sfatul Popular. Din cauza asta, se instituiseră celelalte reguli, ale furișatului și vorbitului în șoaptă, la ureche. Motivul pentru care veniserăm aici ne dispensa însă pe amândoi de cuvinte. Mi-a făcut semn s-o imit și mi-am scos cojocul și cizmele, iar puloverele și pantalonii au venit după aceea. Ea nu mă privea, stând întoarsă pe jumătate, și m-am silit și eu să fiu corect și să nu trag cu ochiul. Am continuat în tăcere și tot grăbiți, din cauza frigului.

Sub plapuma rece era răceala compactă, care frige, acumulată toată ziua, a patului, ca o ventuză glacială aplicată de la călcâie până la ceafă. Nu-mi păsa, dar m-am zgribulit când ea s-a vârât lângă mine.

— Așteaptă, m-a îndepărtat ea ușor, ieșind din îmbrățișarea nervoasă pe care o schițasem.

În același timp, i-am perceput rezistența și crisparea, care erau ale tuturor mușchilor, până în buricele degetelor. Nu știu de ce simțise brusc nevoia, tocmai acum, când eram goi și înfrigurați, să se separe de mine printr-un strat de aer nu mai gros de o palmă și, când am încercat s-o apropii iarăși am întâlnit o rezistență de fier. Câteva clipe stranii, am rămas amândoi la pândă. Am avut atunci senzația că-i citesc gândurile. Era ca și cum în mintea ei filmul se derula în sens invers, spre punctul zero, și că ar fi vrut să fie iarăși cu pulover, palton și căciulă. Simultan însă, și aici era straniețea aproape tangibilă de care pomeneam, se pregătea cu tot corpul, își lua elan pentru saltul cel mare în gol.

A revenit cu o blândețe neverosimilă, ezitând dacă e ceea ce caută, băjbâind cu ochii închiși în semiobscuritatea unde lumina cu umbre mari pe

pereți doar flacăra gazului din sobă, căci stinsese becul, murmurând în șoaptă ceva de neînțeles, care putea fi o implorare, dar și o scuză. Gustul sărat l-am întâlnit când am sărutat-o. Abia după aceea am descoperit obraji uzi.

— Plângi? am șoptit și eu, prosteste.

S-a încleștat de mine atunci cu o asemenea forță sălbatică, încât am gemut, s-a năpustit ca unul care se îneacă, fără să mai aștepte să mă dezmeticesc. Adevărul e că, în ce mă privește, m-am comportat ca un tembel, fără să-mi treacă prin minte că ea ar putea rămâne însărcinată, ceea ce reprezenta un pericol îngrozitor. Același risc îl înfruntase însă și ea, poate chiar mai lucidă ca mine, așa că eram egali. Cam așa am gândit multă vreme, explicându-mi astfel plânsul ei. La a doua venire, mi-a întins însă, fără o vorbă, încă înainte de a ne scoate hainele, pliculețul prețios și ceva mai târziu a urmărit cu coada ochiului – mai târziu mă va și ajuta – dacă fac ce devenea din acea clipă obligatoriu până să o iau în brațe.

Că nu știm aproape nimic unul despre celălalt am descoperit abia în camera de pe colț, de unde mai departe nu exista niciun drum. Tot timpul, înainte, pălăvrăgiserăm despre fleacuri și era ca și cum am fi evitat să ne desconspirăm. Țin minte că am vorbit la nesfârșit, obsesiv, despre frigul care ne urmărea peste tot sau despre remediile împotriva gripei, toate din auzite, folclor medical care trece din gură în gură. Banii, în schimb, nu ne ajungeau niciunuia și, de asta, nici nu ne preocupau. Ne asemena astfel nepăsarea totală față de sărăcie. Față de mine, mai sălbatic, la ea era totuși grija feminină pentru calitatea hainelor și un fel de pedanterie pisicoasă, meticuloasă față de corp, păr, haine, poșete, pantofi, cu interminabilul ei fular galben se comporta, de pildă, ca și cu un fetiș, însă ce percepeam eu din această zonă secretă de intimitate erau doar ecouri, efecte indirecte, aluzii întâmplătoare și fără importanță. În rest, despre aventurile mele de dascăl navetist ocupat să-i învețe pe copii poezioare în franceză și regulile subjonctivului la o școală dintre

dealuri, la treizeci și ceva de kilometri de oraș, nu era mare lucru de povestit. Ea mă asculta politicoasă, dar, mi-am dat seama curând, cu o ureche străină. N-aș zice că pentru mine prezentau tot atât de puțin interes rivalitățile și mâncătoria de la Operă, dintre instrumentiștii vârstnici și cei tineri, dintre dirijori și regizori, dintre toți și direcțiune, de care ea pomenea uneori. În afară de ea, nu cunoșteam pe nimeni din acea lume și mai era și calitatea mea de afon sau pretins afon cu care îmi construise cel mai solid alibi în ochii ei de muzicantă, iar ședințele de învățământ politic, obligatorii și interminabile, turnătorile și reclamațiile la partid erau la fel peste tot. Alt alibi? Nu știu cum aș putea spune mai bine. De fapt, era un joc fără miză și fără reguli pe un teren la un milion de kilometri de culcușul nostru, care, după câteva minute, începea să se încălzească, mușchii crispați de frig se relaxau, dar și retina se acomoda cu volumul de aer parcă fără adâncime și plin de penumbre din jur...

Despre căsătorie a venit vorba brusc. Neștiind continuarea, am tăcut după aceea amândoi. Clandestinitatea avea farmecul ei doar până la un anumit punct, dar furișatul pe vârfuri, mereu după ce se stinge lumina la celelalte ferestre, deveni în cele din urmă o corvoadă ridicolă. Cred că eu am invocat prima oară căsătoria ca soluție unică. La care ea, după lungul interval de tăcere și așteptare, tot în șoaptă, însă dintr-o suflare, a zis *nu*. Îmi amintesc că, la început, n-am luat în serios această formă eliptică de refuz. Poate un *da* prompt m-ar fi surprins, dacă mă gândesc bine. Îmi sugera, ca și împotrivirea și respingerea la prima noastră îmbrățișare din pat, o apărare cu toate forțele, însă în același timp ceva care semăna cu joaca. Cred însă că ea își gândise refuzul altfel și asta a speriat-o. Mi-a șoptit la ureche, aproape sufocându-se:

— Nu vreau copii. Nu trebuie să mă mărit. N-are rost, e o nebunie...!

Mi-au trebuit câteva clipe bune să înțeleg. Stai un pic! Ce vrei să spui că nu trebuie? Adevărul e că n-

am înțeles sensul exact al refuzului ei, în care era o disperare enormă, înțelegerea a venit mult mai târziu... Dar nici ea n-a făcut nimic să mă ajute. Aveam pe atunci în minte și discuțiile interminabile dintre navetiști pe tema căsătoriilor din dragoste ale celor care pornesc, cum se spune, „de la lingură“, iar concluzia unanimă era de un pesimism negru.

— Să nu-ți faci griji, mă pricep la multe și nu-s mofturos, am încercat să-mi pledez cauza și îmi mai amintesc că m-a ascultat nemișcată, ținându-și respirația. Îmi place să tai lemne și știu să aprind focul în sobă, am chiar o metodă care nu dă greș. Știu o rețetă de cartofi cu ceapă călită, dar și alta, de omletă grecească, despre care am citit că a inventat-o Onassis.

— De ce îmi spui asta? a oftat ea foarte ușor, abia audibil.

— Ca să te liniștesc. Nu vom muri nici de frig, nici de foame. O să am grijă să ies din cameră când exersezi și n-o să las pe nimeni să intre și să te deranjeze.

Ea nu avea umor, am verificat-o de o mie de ori. A oftat și a murmurat ceva pentru sine. Cu toată nesimțirea mea de mascul triumfător, realizam totuși că nu de acest tip de încurajări avea ea nevoie.

— N-avem nimic, am acceptat după aceea, vorbind tot în șoaptă, ceea ce e egal cu a avea totul. Ne avem pe noi înșine, nu?

A protestat fără energia dinainte:

— Tu crezi că așa se rezolvă?

Doar o singură dată, mult mai târziu, am intrat împreună în strania zonă de beznă până atunci evitată – sau neglijată, n-aș ști să spun precis – și aici apari și tu. Era în ultimele ei luni de sarcină când mi-a căzut în mână și am cumpărat-o o ediție ilustrată pentru copii a poveștilor Fraților Grimm. Mă visam cu ochii deschiși în rolul de tată pentru care încercam să mă și pregătesc, iar poveștile citite seara cu care știam că se adorm cei mici făceau parte din antrenamentele mele onirice. Acasă, întinzându-i cartea, ea a pălit îngrozitor. A fost ceva pe cât de fără

nicio noimă, pentru mintea mea, cu toate bunele mele intenții, cu toate himerele mele, pe atât de atroce: am crezut că va leșina și, speriat să nu cadă, m-am năpustit să o prind în brațe. Pentru o femeie care nu se pierde ușor cu firea era ceva nefiresc. Ea și-a și revenit imediat, dar înainte de asta m-a respins. Ce urmează sunt gândurile mele despre care m-am ferit să-i vorbesc, căci, fiind cu burta la gură, știam că trebuie protejată. De altfel, la câțva timp după asta, am constatat că acea carte nu mai există, a dispărut. Deduc, și nu cred că mă înșel, că a fost aruncată.

Despre motivul care-i inspirase pe părinți la alegerea numelor de botez ale gemenilor nu e nimic special de spus. Pentru ea era firesc: frate și soră numiți la fel ca fratele și sora sa dintr-un basm, iar basmul cu cei doi copii abandonați în pădure n-avea circulație doar în mediile nemțești din Transilvania, eu, de pildă, îl cunoșteam din școala primară. L-am recitat de zeci de ori în ultimii ani, încăpățânându-mă să visez și să caut o cheie care mă obseda că trebuie să existe. Dar cheia a fost și ea aruncată în aceeași pădure odată cu cei doi copii, duși și lăsați de izbeliște acolo, „în felul ăsta ne descotorosim de ei!“, zice mama lor, în textul Fraților Grimm, punct unde, odată ajuns, la lectură, mă blocam totdeauna. Dar e verosimilă atâta cruzime? Atâta nepăsare rece a unei femele de mamifer față de puii ei? Formulez această întrebare așa, aiurea, întrucât știu prea bine, știi și tu, că e cu puțință nu doar în basme și că Răul se poate travesti cu măștile cele mai fanteziste, sub care e imposibil de recunoscut. Numai că și mama dispăruse fără urmă, mama cea reală, desigur, așa că nu mai rămâne nicio persoană de pus în cauză.

Până atunci mai erau însă câteva anotimpuri. Veniseră primele noastre nopți de primăvară petrecute în camera de pe colț, cu geamul întredeschis, dar încă obligați să facem dragoste cu dinții strânși, sudați unul în celălalt. Ce nu se poate uita, în afară de mirosul de iarbă proaspăt cosită al periferiei sau darabana câte unei ploi călduțe de mai, e prezența halucinantă a cuiva din dosul dulapului,

din camera vecină, unde e liniște și întuneric, cineva care stă cu urechea ciulită și ne numără ritmul respirațiilor. Și mai vreau să-ți spun că a fost ca un drog.

Povestea spusă în șoaptă o aflasem între timp. Celelalte încăperi legate, ca și camera ei, prin același hol erau ocupate de un fost colonel de miliție cu soția, bătrâni amândoi, și de fiul lor, inginer, însurat și cu un copil. Spațiul camerei de pe colț, cu cei douăzeci și ceva de metri pătrați ai săi, aparținea prin tradiție Operei, care-și caza aici salariații. Penultima locatară, o soprană despre care se spuneau multe, fusese găsită moartă de bătrânul milițian, care, alertat de mirosuri, spărsese ușa. Zvonul că soprana s-a sinucis circulase, ca și alte bârfe, cu o insistență care se stinge în câteva săptămâni, dar Grete nu cunoștea motivul sinuciderii. Înaintea sopranei, aceeași cameră fusese ocupată de un pictor ungar, scenograf la Operă și tot fără familie. Acesta, într-o bună zi, fusese arestat, iar după puțin, o zi, două, făcuse un atac de cord fatal în arest, cel puțin așa spunea lumea, de unde îl aduseseră direct la capela de la clinici. Ea era elevă pe atunci. Cu încă două fete de la internat, trecuse seara pe acolo.

— Ce v-a apucat? am întrebat-o, lipit cu buzele de urechea ei.

— Am mers cu flori la un mort necunoscut, pentru că n-aveam habar cine e, abia ulterior am aflat că e de la Operă. Era primăvară, întuneric și pe toată strada care urcă spre perimetrul clinicilor înflorise liliacul de-a lungul gardului de fier. Ne-am cățarat pe gard și am rupt crengi, câte un snop de crengi fiecare. Ușa capelei de la stradă era dată la perete și înăuntru ardea lumina. Fetele au uneori asemenea clipe de nebunie misterioasă: am intrat, am pus florile pe catafalc și am fugit.

Se mai povestea, în vestiar la Operă, în tot cazul ea acolo auzise, că și proprietarul care fusese scos în stradă la naționalizare murise și el după un tipar asemănător, tot atroce și inexplicabil. Așa se face că, după soprană, niciunul dintre salariații Operei aflați

pe lista de priorități la repartizarea locuințelor nu acceptase să se instaleze acolo. Chemată la direcțiune, ezitase și ea, însă fusese o ezitare de o secundă, care nu contează.

Nu, îmi mai șoptise ea, nu-i era frică. Ca toate fetele, credea și ea în „semne“ și avea o mie de superstiții, mari și mici, cele mai importante legate de instrument sau de ghinion, în general. Dar nu până acolo încât să refuze repartiția unei camere bune care-i pica din cer.

Abia la a doua sau a treia sau a șaptea noapte petrecută cu ea am început să mă acomodez. Doar cu acest recul am realizat lipsa mesei și a scaunelor și mi-am dat seama că o a doua persoană n-avea unde să se așeze decât pe pat, singurele piese de mobilier fiind dulapul cu trei uși și oglindă și dormeaza de o persoană, amândouă ale Operei, cu număr de inventar. Pereți albi, goi, cutia neagră a viorii și fularul galben, interminabil, scăpat pe jos, de unde nu mai avusese răgazul să-l strângă. Singura revanșă feminină era curățenia strictă de farmacie. Trebuia să mai treacă un timp ca să-mi dau seama că ea trăia aici ca într-un spațiu de tranzit, unde, dacă pleci, îți strângi în cinci minute toate bagajele și nu lași în urmă niciun regret.

Cum să-ți spun? Au mai fost așadar cealaltă jumătate a iernii și o primăvară ploioasă cu gazul aprins în sobă și hainele ude spânzurate de ușile dulapului. Înainte să se lumineze, coboram din pat și mă îmbrăcam ca la armată, în viteză. Ea îmi deschidea ușile, săream gardul. Mă acomodasem și cu ora de plimbare când mai erau pe străzi, în afară de mine, doar lăptarii cu cărucioarele lor încărcate cu sticle. Cu toată grija noastră de a nu face zgomot, nu cred că celelalte două familii nu sesizaseră prezența mea, șoaptele, intrările și ieșirile, dar nu ne păsa. În ce ne privește, fără să ne-o și spunem, descoperiserăm că avem nevoie unul de altul. Era ca și cum ai nevoie de aer, fără a problematiza necesitatea ca atare. Cu asta se simplificau multe. Știam scopul, acceptat de amândoi, și era așa din

capul locului. Stabiliserăm, tot pe muțește, și ce urma pentru fiecare. Ne întâlneam adică totdeauna cu același scop neinvocat, așteptam să treacă de miezul nopții, când toată periferia orașului adormea, după care săvârșeam un ritual, un număr de gesturi, mereu aceleași, cu lăcomia unor flămânzi tot mai pricepuți în ce făc pentru ca să se sature.

Casa cealaltă era dintr-o realitate ferecată cu șapte lacăte. Avea nu știu câte odăi vaste, uși solide, din scândură străveche de stejar, mobilier care noaptea trosnește ca și cum ar fi prins în menghină și umbre albăstrii, fâlfâiri de perdele, de unde vin pașii și respirația aspră ale cuiva nerăbdător, dar care nu se va grăbi să dea buzna. Toată copilăria, până spre sfârșitul adolescenței, pe Grete o urmărise acest vis. La mine ajunsese într-o formă rezumativă după ce, într-o noapte, trezindu-mă, o descoperisem ridicată în fund și cu genunchii strânși la gură. Când am atins-o, am simțit că tremura. Nu plângea însă, avea ochii uscați. Fără să-mi dau seama, fără, adică, reflecție lucidă, s-a produs astfel un transfer de halucinație și asta prin simplă atingere, una de care m-am îmbibat ca un burete scufundat în oțet.

Așa cum mi l-a descris ea, capacul ascunzătorii era din același lemn ca al ușilor, al podelelor, care, în ani și ani, a căpătat o patină sticloasă. Am încercat s-o ajut, cu tot felul de întrebări, dar de fiecare dată nu reușeam decât s-o fac să se blocheze. Trebuia, firesc, să apară o linie, un unghi care să arate pe unde a fost decupat capacul în dușumea. Ea susținea însă ferm că o asemenea linie nu exista și că gemenii descoperiseră întâmplător existența capacului sau chepengului. Probabil din joacă, nu se știe cum, unul din ei doi apăsase cu talpa exact pe locul misterios și calculat cândva cu precizie, fapt care fu urmat de bascularea silențioasă a capacului, iar dedesubt apăru lăcașul nu foarte adânc, de fapt o cutie și ea de lemn lustruit, goală și curată, neutră, ca un cufăr sau un sicriu. Și tot din joacă, tiptil, s-au furișat amândoi în spațiul unde încăpeau perfect dacă-și țineau respirația, strânși unul în celălalt. La o simplă

atingere dinăuntru, capacul bascula iarăși, silențios, și se închidea deasupra, lăsându-i în întuneric, cu urechile înfundate de emoție și cu gura uscată. Intra aer, atâta cât să nu se sufoce acolo? Intra. În plus, zgomotele din odaia de sus se auzeau amplificate, cu, parcă, zbârnăitul și țiuitul unor sârme întinse. Ca într-o ureche cu profunzimi labirintice, toate zgomotele casei, chiar și cele îndepărtate, se concentrau aici ca un mormăit continuu al cărămizilor din pereți și al lemnăriei... Ca pe un medicament amar de care-ți faci curaj să scapi dintr-odată, ea îmi povesti cam în acest mod, coborând vocea conspirativ, despre ascunzătoarea salvatoare. Acolo se ascunseseră ea și Hans în noaptea când soldații înconjuraseră casa, ușa de la intrare fusese spartă, iar părinții lor luați și duși nu știa nimeni unde. Da, acest episod se consumase exact cum și-l amintea. Delirurile nu stricaseră niciun contur, nu alteraseră niciun sunet.

Fiind amândoi învățători și fără copii, părinții lor adoptivi s-au tot transferat din sat în sat în tentativa lor, până la urmă reușită, de a ajunge să prindă un post la o școală din oraș. Relatarea Gretei devenea aici din nou lacunară. O singură dată, recunosc eu, Hans o luase de mână și fugiseră spre satul unde nu uitaseră că e casa lor. (Aveau atunci 8 ani.) Nu-și spusese de ce o fac sau nu trebuia să știu eu asta. Reieșea astfel că niciunul din ei nu uitase nimic. Numai că, ajungând, găsiseră acolo altceva decât se așteptau și decât visaseră tot timpul. Simulând nepăsarea, trecuseră pe ulițele unde nu-i mai cunoștea nimeni, până în fața casei. Ce se vedea de la distanță erau acoperișul spart și ochiuri de geam cârpite cu bucăți ruginite de tablă sau cu placaj. Pe porțile mari, exact cele din imaginea fixă a memoriei, porți căzute într-o rână, năvăli o ciurdă gălăgioasă de copii, poate zece. Erau negricioși, murdari și desculți, cu câțiva câini după ei. Se opriră ca să se uite suspicioși la cei doi copii necunoscuți, înlemniți în mijlocul drumului. Ieșise între timp și stăpânul casei, un ȋigan gras, cu mustață pe oală. Haita celor mici ezita, gata să se năpustească să-i facă fărâme,

dar stăpânul spuse ceva răstit și-i potoli, iar ei doi, ea și Hans, s-au îndepărtat ținându-se strâns de mână, știind că nu mai au ce să caute acolo.

Probabil, aceste mărturisiri șoptite ne-au și marcat. Știi cum e cu vitele în filmele americane: sigiliul pus cu fierul înroșit care rămâne definitiv imprimat în carne. Ei nu-i plăcea deloc să vorbească despre sine. Uneori, când aveam o nedumerire, îmi reprimam și eu întrebarea care-mi stătea pe limbă, știind că e degeaba. Viața, ca să fie suportabilă, trebuie simplificată. Ca la o fracție – cum ar fi zis Livius Bucerzan, căruia, de la un punct înainte, nu i-am mai vorbit despre relația noastră, nemaivând nevoie nici de sfaturi, nici de încurajări –, și în viață trebuie procedat prin reducerea factorilor asemenea. Nu ne lăsăm oare torturați de prea multe întrebări, pe care le inventăm parcă anume pentru a nu avea liniște? Poți trăi, îmi sugera ea uneori, aproape exclusiv pentru un obiect luat în posesiune și folosită cum e, spre pildă, vioara. Sau pentru un om – și aici, fiecare aveam dreptul să ne gândim la celălalt... Doar când am hotărât să ne depunem actele pentru căsătorie la Starea Civilă, ea mi-a mai repetat, ca un avertisment, că are un dosar prost. Frate fugit peste graniță era o pată neagră în acest dosar și o piatră de moară atârnată de picior în profesiune. Pentru dosarul meu ca viitor soț, cumnat rămas în Germania însemna cam același lucru. Nu i-am spus că știam, avertizat din capul locului de Livius. (Nici ea nu părea să fi acordat însă vreo importanță statutului meu de navetist.) Abia cu această ocazie mi-a spus, tot în șoaptă, restul poveștii. Frate geamăn și părinți vitregi, care vor deceda nu peste mult timp. Părinții adevărați luați de acasă și dispăruți fără urmă, fără vreo hârtie oficială. Probabil împușcați, de vreme ce acțiunea de înfiere fusese aprobată fără probleme și cu asta și schimbarea numelui. Așa se face că, atunci când s-a căsătorit cu mine, Grete n-avea lângă ea aproape pe nimeni. Poate asta era „pata de la dosar“ cea mai stranie, de care însă aveam cunoștință doar eu. Nimeni în oraș și în țară, nicio rudă de sânge, dar

niciun prieten. Ca și cum ar fi fost doar ea, ca Robinson, pe o insulă pustie în largul oceanului...

Iluzia mea, la care n-am renunțat, a fost că îmi revine s-o ajut pe femeia iubită și să încerc s-o vindec de aceste coșmaruri periodice care ne înnebuneau pe amândoi, iar terapia va trebui inventată de la zero. Chiar împotriva ei, ajunsese să văd, pas cu pas, drumul prin pădurea întunecoasă al celor doi copii de care lumea „se descotorosise” – nu știu expresia în limba germană din textul original –, lăsați să-și afle singuri soluția de supraviețuire. Buzunarul cu pietricele pentru a însemna drumul, păsărica vorbitoare care-i conduce, casa de turtă dulce, în fine. Salvarea lor e, aici, s-o ucidă pe vrăjitoare. Care pe care. Până unde poate merge complicitatea celor doi ca să-și scape pielea? Deznodământul e că mă rătăceam totdeauna în propria pădure de semne delirante și până la urmă zadarnice. Mă rătăceam epuizat, iar siluetele celor doi pe care îi urmărisem cu ochii minții se evaporau...

Au fost apoi mai mulți pași, dar în memoria mea, la care fac acum recurs, lipsește o linie precisă de demarcație.

Căsătoria, întâi, ce reprezenta ieșirea din clandestinitate.

Visul în care avem casa noastră vine imediat după aceea.

Casa, mai târziu, și trecerea pragului cu ea în brațe, când nu era nimeni de față ca să ne vadă.

Fericirea, în fine. Gustul ei și data când l-am simțit, chiar ziua și ora (deși pare o prostie).

Într-una din clipele lui inspirate, când încă făceam împreună zilnic cei trei kilometri de la gară până la școală, Livius Bucerzan spunea despre aceste intervale ale vieții că le trăim ca în somn, fără bec de control, somnambulic. Sau orbi. De curajul nostru nu e nevoie. În lipsa unei probe, lașitatea e și ea inaparentă, nu ne putem face proces pentru ea.

Dă-mi voie să-ți povestesc cum a fost, pentru că fără asta nu vei înțelege nimic.

*

Cel mai greu de suportat dintre toate în ultima vreme e amintirea fericirii. Da, fericire, cuvânt folosit de puberi și de naturile slabe, romanțioase...! După prima jumătate de sticlă de vodcă, atunci când începe să se instaleze anestezia, vine însă totdeauna alunecarea lină la vale, care e fără durere, și abia asta mă ajută să scriu mai departe.

Îmi pare ciudat, azi, dar a existat în căsnicia noastră o perioadă când ne resemnaserăm că nu vom avea niciodată o casă numai a noastră. Eu obținusem cu greu un post de suplinitor la o școală din oraș, dar asta era prea puțin ca să fiu trecut pe lista de așteptare pentru repartizarea unui apartament. La

Operă, Grete – în ce-o privește – primise casă și nu era îndreptățită să pretindă mai mult când atâția alții, cu familii numeroase, locuiau claie peste grămadă în demisoluri sau în mansarde închiriate. Blocuri mari de locuințe se construiau continuu, apăruseră cartiere noi, cealaltă șansă a noastră, de a ne cumpăra acolo un apartament, era și ea iluzorie: calculaserăm resemnați că din două salarii, cheltuite până la ultimul firfîric, nu am fi putut să punem deoparte și să adunăm nici în zece ani suma necesară. Făcuserăm și refăcuserăm de nenumărate ori cam aceleași socoteli ce nu erau deloc complicate, stabilind de fiecare dată că micile noastre economii se topesc în vacanță, la mare, unicul lux la care nu renunțam.

În această dare de seamă e locul să apară și Hans, fratele geamăn, pentru că la fel a apărut și în viața mea. Ca toți nemții din România cu neamuri dincolo, Grete primea periodic de la el pachete-tip de alimente, cu vama plătită la expediție, în care erau orez, zahăr, cafea, ciocolată, mai ales ciocolată. Încă de la începutul relației noastre, o întrebam uneori în glumă dacă receptează într-adevăr fluidul despre care se spune că circulă între gemeni. Întrebarea, dar și, în general, acest tip de glume nu-i plăceau și un fluid de alt tip m-a făcut să simt foarte precis reacția ei: era ca atunci când te zgribulești de frig, iar simțul umorului se volatilizează. Până la urmă, sub un pretext oarecare, pe care nu mi-l mai aduc aminte, mi-a spus că *Hanzi* trecuse Dunărea înot, ajunsese teafăr la sârbi, iar de acolo, călătorind mereu clandestin, în Austria. Nici chiar față de mine, ea n-a recunoscut niciodată că știuse ce are el de gând. Altădată, tot așa, mi-a arătat și unica poză pe care o păstra. Erau ei doi la 10 ani, desculți, el cu pantaloni scurți, ea cu fustă și bluză. Poză tocită, în care nu apărea nicio asemănare între puberul deșirat, cu niciuna din trăsăturile feței distincte, și fetița slabă ca un creion, elevă la școala de muzică. Poate doar culoarea deschisă a părului la amândoi și ochii albi, ca de orb, de la supraexpunere.

Urmă primul pas, care până cu o clipă înainte părea imposibil: printr-un neamț, și el emigrat, dar mai demult, revenit cu pașaport nemțesc pentru a vâna urși în Făgăraș, *Hanzi* ne expedie primul videorecorder. I-l ceruse ea, cu toate că noi aveam doar un biet televizor rusesc alb-negru care stătea pe dulap, mai mult stins? Aparatul primit, virgin, sigilat, fără măcar să-l fi desfăcut din ambalaj, l-am vândut unui chirurg ce mi-a numărat cea mai mare sumă de bani pe care am avut-o eu vreodată în mână. A introduce în România un aparat electronic atât de ispititor, printre vameși și polițiști de frontieră, era la fel cu a introduce o mitralieră. Cu neamțul m-am întâlnit noaptea târziu, în parcare a unui hotel, ca să-mi predea pachetul. N-am îndrăznit să-l întreb cum a reușit. Peste câteva luni, doi soți, nemți și ei, în drum spre București cu mașina, mi-au adus cel de-al doilea videorecorder, vândut și el imediat. Aveam bani suficienți să plătim avansul pentru cumpărarea în rate a unui apartament cu trei camere. I-am plătit într-o miercuri, zi care mi-a purtat totdeauna noroc. Imediat apoi am și fugit în recunoaștere: era gata excavația, începuse turnarea betoanelor fundației. Contractul propriu-zis de cumpărare l-am semnat tot într-o zi fastă, cu lună plină. Toată noaptea dinainte, în lumina de iod care bătea în fereastră, n-am reușit să închid ochii o clipă. Ar fi trebuit poate să mă îmbăt criță, chiar și de unul singur, dar pe atunci nu descoperisem această formă de scurtcircuitare mentală. Exasperată că n-o las să doarmă, Grete a încercat să mă mângâie și să mă ațâțe, sperând că, dacă vom face dragoste, mă voi potoli și o să adorm. Eram însă inert și uscat și ne-am chinuit reciproc fără niciun rezultat.

A fost atunci o altă discuție în pat, în șoaptă și cu lumina stinsă. Dacă memoria nu mă înșală, mă scosese din sărite nepăsarea ei în cheștiunea banilor. Adevărul e că niciunul din noi nu era familiarizat cu sumele mari. Felul cum le obținuserăm, aceste sume, ținea cumva de magie. Asta era în mintea mea și, ciudat, mă pasiona să mă cramponez de această

minusculă halucinație, care, în fond, era inocentă. Disparația lor în câteva minute, cât îi predasem la un ghișeu, avea și ea un abur de irealitate. Despre *Hanzi* a venit vorba târziu, după miezul nopții. Cât îi poți cere cuiva să te ajute, până unde, adică, unde se situează pragul peste care nu se cade să treci? (Pentru casa goală în care urma să intrăm mai era nevoie de bani. Câți? În aceste calcule ne împotmoliserăm de multe ori înainte.) Simțisem, dintr-odată, că o asemenea limită fusese și ea depășită de mult. Dar închideam ochii, mă prefăceam că nu realizez asta, și o așteptam pe ea să decidă.

Nu-i plăcea să vorbească despre sine, așa cum ți-am mai spus, iar când încercam eu să fac asta, avea un pas de retragere și un sesizabil reflex ostil. Era la fel ca în unica poză, cea de la pubertate: indecisă să se reprezinte, parcă temându-se să-și asume o trăsătură după care să fie recunoscută. În schimb, avea, cu ostentație chiar, toate trăsăturile rasei pe care, în secret, le inventariam, cam la fel cum numărasem teancurile de bani, sumele adunate pentru plata avansului la casă: fibră musculară lungă, ochi fumurii, linia maxilarului foarte fină. Dacă lăsăm de o parte teoria mea că muzica rafinează și șlefuieste și dacă adăugăm pilozitatea facială a bărbatului, *Hanzi* trebuia să fie reproducerea fidelă a surorii din România și de câteva ori l-am visat, înspăimântat, cu figura ei...

Oricum, fără fratele geamăn și aparatele expediate de el, n-am fi avut niciodată casă. Mi-o spuneam și mie, în gând, i-o repetasem și ei, cu voce tare. N-o făceam cu plăcere, căci a recunoaște că nu eram în stare să câștig și să pun deoparte banii necesari era ca evidența unei infirmități. Pentru ea, cadoul salvator sosit din Germania nu însemna însă nimic special, nici măcar un merit personal. Atât că foloseam fiecare unități de măsură diferite. Îmi amintesc cum, orbit de luna din geam și cu gura uscată, m-am încăpățânat s-o fac să înțeleagă că era totuși ceva prea important pentru un cadou la care e suficient să răspunzi cu un banal mulțumesc. Am verificat: mă

asculta cu ochii închiși și buzele strânse. Problema mea, în acele clipe, era următoarea: cum îi vom restitui lui *Hanzi* – într-o zi, cândva, n-are importanță când anume – ceea ce el ne oferise ca să ne ajute? Restituirea va fi sub forma a câteva videorecordere, cele cumpărate de el pentru noi? Sigur că era o tâmpenie! Atunci sub forma banilor încasați de noi din vânzare și traduși din lei în *Deutsche Mark*? Văzând că tace, am cedat: nu exista soluție rațională. Dar a fost o cedare care a durat doar câteva minute.

Nu știu să spun acum de ce simțeam obligația de a măsura totul, pentru a stabili cu asta ce anume îmi revine. Poate pentru că ce-mi propuneam era imposibil. Totuși, am aprins lumina și, cu toate că ea refuza să mă ajute, am făcut singur cu creionul cele două calcule. O dată, costul unui videorecorder cumpărat pe piața germană (aflat de pe piața din oraș, pentru că nu era un secret), înmulțit cu trei, suma în mărci. A doua oară, suma câștigată de noi, în lei, prin vânzarea videourilor. Suma în lei trebuia să fie garanția că jucam cinstit: o garanție abstractă... (Necerută de nimeni și de care nimeni n-avea nevoie.) Era însă foarte riscant să-i pună în plic hârtia cu toate calculele. La insistențele mele, în câteva scrisori la rând, cu grija că vor fi desfăcute și citite, Grete i-a scris fratelui geamăn că-i mulțumim amândoi și că-i rămânem obligați, fără a menționa pentru ce anume. El răspunse la fel, cifrat, cu pachetele obișnuite de Paști și Crăciun, cele cu vama plătită la expediere.

De la un punct înainte, am obosit. Motivele obscure ale puseurilor mele de nebunie s-au pierdut și ele, măsura pentru cantitatea de recunoștință la fel. M-a descurajat și descoperirea că ea nu înțelege nici ce vreau și nici ce simt. Au urmat „anii casei” și am abandonat tot ce nu era strict în legătură cu casa, m-am abandonat și pe mine însumi, cel fără casă. Fără să o mai pot măsura cu luciditate, o anumită inconștiență (sau orbire) mă învălui ca un cocon protector. Brusc, mi-am dat seama că nu-mi mai păsa de nimic altceva din ce era în afara pereților casei

mele, mirosind încă a proaspăt, a casă nouă. Revelația a venit într-o zi, auzind-o pe Oti-neni, vecina noastră de palier, spunând triumfătoare, de la geam, cuiva care asista tot de la înălțime la ce se întâmplă în curtea blocului:

— Uite-i că sosesc și îndrăgostiții noștri...!

Auzindu-i țipătul anunțiator, mi-am dat seama că pentru toți cei din jur cuplul nostru nu prezentase nicio clipă vreun secret. Substanța noastră sufletească, tot ce eram, se vedea pe chip ca și cum ar fi fost vopsit într-o culoare anume. Ar mai fi trebuit să mă gândesc – și am și făcut-o – dacă vecinii noștri ne urmăreau și altfel decât din curiozitate sau plictiseală. Nu trebuia exclusă posibilitatea ca, având o rudă „de gradul întâi“ în străinătate, o rudă „fugită“, Securitatea să ne țină sub observație. La asta, ridicam din umeri: cu atât mai bine! Privirile care ne urmăreau, imagine sau nu, îmi dădeau chiar un soi de trufie. Îmi îndreptam spinarea și-i priveam direct în ochi pe cei cu care mă încrucișam. Îi priveam chiar cu un zâmbet provocator. Eu sunt acela. Începeam să mă obișnuiesc cu starea mea nouă, cu culoarea ei prea vizibilă, un pic stridentă și exhibată la vedere, pe care o făceam finalmente cadou oricui o dorea.

Înainte de a începe să-ți scriu, m-am amăgit mult timp că există și alte soluții. Că, de pildă, printr-un efort de voință, se poate șterge ce-a fost sau se poate acoperi cu un pansament. Că rezultanta ar trebui să fie nepăsarea. De fiecare dată descopeream însă că rămâne o zonă indestructibilă, orice aş face. Ea, zona, e perfect ascunsă chiar și pentru ochiul meu interior. Pândește, înșelător ațipită, știindu-se și protejată de blindajul atâtor lașități. Însă brusc, la o mică atingere, într-o clipă de neatenție sau din întâmplare, țâșnește iarăși de acolo orbitoarea fântână arteziană a durerii.

Așa s-a întâmplat nu demult, în ziua când, răscolind în dulap după o cămașă, am dat de tricoul ei alb, minuscule, căzut în spatele unui raft. Vreau să spun că se salvase față de celelalte lucruri femeiești din casă strânse și aruncate într-o groapă, pe câmp. Câteva clipe am rămas cu mica rufă în mână, neștiind ce să fac. Cu detașarea lucidă câștigată totuși în timp, devenisem capabil să disociez lucrul de ființa care l-a folosit. Eram în stare să realizez și latura caraghioasă a răzbunării pe un obiect. Mai e și o anumită neputință din care, după doar o fracțiune, ieși la suprafață secăt de vlagă și inapt de a face măcar un pas.

Și tot atunci mi-a venit în minte, cu toată luxurianța de culoare, cu tot foșnetul milioanei de detalii, cealaltă zi, când încă nu cumpăraserăm pat, dar baia era terminată, cu tot dichisul robinetelor cromate și cu mitraliatul jetului fierbinte din pâlnia dușului în cada și ea de-un alb strălucitor.

Era în plină vară, cel mai potrivit moment – se spune – pentru ultimele retușuri înainte de a te instala într-o casă nouă. Zile fierbinți când școlile au intrat în vacanță, Opera s-a închis, orașul pare abandonat de locuitori. Pentru noi, important era aerul uscat, de

cuptor, pentru ca tencuiala să se zbicească mai repede, la fel și lacul și celelalte vopsele. Meșterii tocmai terminaseră de pus gresia și parchetul, moment de la care, înainte, cușca noastră de beton umanizată doar de albul luminos al tavanelor începea într-adevăr să semene a casă. Totodată se încheia etapa cu mult zgomot și murdărie cu care-i deranjaserăm pe vecinii mai harnici și instalați înaintea noastră. Începuserăm imediat după asta, doar noi doi, să curățăm urmele de vopsea de pe sticla ferestrelor și de pe dușumea, treabă migăloasă din care te alegi cu spinarea amorțită. Începuse, de altfel, pentru noi, vacanța de sacrificiu benevol, fără zilele de la mare și cu șmotru neîntrerupt.

Visul meu era un pic nebunesc. Visasem, de pildă, să fac eu totul, cu mâna mea, sau măcar să controlez fiecare broască de la ușă, fiecare robinet și zăvor, fiecare priză de curent, iar ca regulă generală, tot vag delirantă, hotărâsem să n-am încredere decât în ce a fost controlat de mine. Mângâiam fiecare palmă de perete abia uscat, simțeam această nevoie cu o acuitate fizică, râdeam de unul singur, știam că e ridicol, dar nu renunțam. Agasați, meșterii începuseră să ne părăsească, dar asta nu mă speriasse. Treaba grea era în fond terminată. În locul ei se instalaseră tipul special de fantasmă și iluzii despre care atunci aflam prima oară. Îndoiala, spre pildă, ce rezista încă (la asaltul realității), privind faptul că am devenit în fine proprietar de casă. Mica mea utopie inginerească conținea un perfecționism absurd și, pe de altă parte, o insistență maniacală, incapacitatea de a spune gata! și de a mă întinde cu burta în sus și a nu face nimic o oră sau două...

Ce îmi mai amintesc? Pentru că încă n-aveam aragaz, mâncam la nimereală. Rodeam morcovi, ca iepurii, zilnic câte un morcov, doi, să nu facem scorbut, mâncam mere văratice cu miez dulceag și apos, cumpărate de la o grădină din apropiere, și-n rest conserve chinezești de carne de porc cu multă pâine și ceapă. Dormeam înghesuiți pe o saltea de plajă străveche, umflată cu pompa de bicicletă și

pusă direct pe parchet, și ne făceam cafeaua, nesul, cu apă rece de la chiuvetă. Descoperisem și că burta plină de nes foarte concentrat, fără zahăr, cu gust de metal coclit, dădea stări stranii, de halucinație, exact ca vaporii de lac cu care vopsisem parchetul.

Neliniștită sau numai curioasă să verifice dacă suntem vii și se poate vorbi cu noi, Oti-neni, unica vecină de palier, ne sunase la ușă. Era, în acea zi, spre prânz și tocmai ne preparaserăm într-un castron o salată mare din care mâncam stând pe dușumea, față în față, cu picioarele încrucișate. Aceste vizite, ca între vecini, ca la țară, de fapt, între curțile vecine, nu-mi plăceau. Slăbisem mult și urât, verificam asta la fiecare bărbierit. Măinile mele aveau unghii rupte și erau pline de tăieturi și zgârieturi, dar și de răni de la lucrul cu chimicale, eram nearși de soare, palizi în plină vară, sălbăticiți, nu-mi făcea deloc plăcere să fiu privit de un ochi străin. Oti-neni venise însă la noi cu un scop precis, gospodăresc: să ne aducă aminte că și în balcon trebuie pusă gresie, ca să fie frumos. Stingherită, ne-a spus repede ce-o aducea și-a fugit.

Sfatul ei ne cădea însă foarte bine. Ca și ei, care-și pusese meșterii să-i bibilească balconul, ne rămăsese și nouă destule plăci de gresie ciobite sau cu defecte, mai aveam resturi de aracet și ciment, încă nearuncate. Așa că, în zorii zilei următoare, ne-am apucat singuri să montăm gresia pe o suprafață de circa doi metri pătrați, în balconul dormitorului cu geamurile orientate spre sud, și am terminat treaba repede. Ce urmează știam tot de la Oti-neni: fiind vară, cald, pe pavimentul încă neîntărit, unde nu era voie să calci măcar în prima zi, din două în două ore trebuia turnată apă.

Precum vezi, refacerea fiecărui pas din acea dimineață de iulie e ca o notă muzicală distinctă, sunând din nou, cu toată prospețimea intactă. Și toate astea datorită unui singur detaliu: tricoul prea scurt, strâmt, acoperindu-i doar sânii și pielea câțiva centimetri dedesubt, cu care Grete se fâțâise prin camerele goale încă din zori. Din cauza arșiței,

umblam amândoi dezbrăcați, ca Adam și Eva în raiul lor vegetal.

Mai târziu, reconstituind împreună, i-am reproșat totuși că o făcuse anume. M-a privit gânditoare, negrăbindu-se deloc să se apere.

Era așadar spre amiază, turnasem de două ori apă pe gresia noastră, apă care se evapora în câteva minute. Urma să ne apucăm de altceva, într-un calendar destul de strâns, cu încă multă alergătură. Oti-neni întindea rufe proaspăt spălate pe sârmă, în balconul ei aflat la doi metri de al nostru, pe aceeași latură a clădirii, și-mi amintesc că la un moment dat am auzit-o cântând: îngâna melodia de la radioul lăsat deschis în bucătărie. Alături, noi ne acordaserăm un răgaz de câteva minute să ne tragem sufletul.

Când am revenit de nu știu unde în camera de dormit, cu ușa și geamul larg deschise, ea se strecurase pe sub perdea și contempla de la geam pavimentul de dedesubt, iar în balconul vecin Oti-neni venise cu încă o șarjă de rufe ude de la spălat. Discutau și râdeau: una spunând ceva foarte binedispusă dintre sârmele ei încărcate cu rufe ude, cealaltă întinsă s-o vadă mai mult decât să-i răspundă și amânând să se retragă din politețe. Una cu pieptul culcat pe pervaz, ca să fie văzută de alături, cealaltă invizibilă, doar o voce. Conversația lor totuși se legase și dura.

În blocul de vizavi, aflat dincolo de parcare și de rondul cu trandafiri, plantați doar de câteva luni sub formă de bețe uscate de secetă, răsunau voci prin geamurile deschise, altă muzică de la radio și-mi amintesc chiar o ușă izbită cu putere care m-a făcut să tresar, iar sub cele două balcoane era curtea betonată unde doctorul Goga, de la cealaltă scară, meșterea ceva la mașină. Îmi amintesc bine și asta: își puna camere noi la roțile din față. Știu asta pentru că mă oprise ca să discutăm despre anvelope, întâlnindu-ne de cu seară la gheana de gunoi. Îl auzisem și înainte, se auzea și acum cum bătea furios cu levierile în cauciuc și cu barosul în levier și se

mai auzeau și comentariile celor care-l asistau. Toată lumea spunea ceva, cuvinte care însă nu se legau, într-o muzică de sonorități pure și în felul lor armonioase, fără nicio disonanță.

Camera unde mă aflam, cu un taburet și paharul de cafea pe jumătate băut și, într-un colț, la perete, cu salteaua noastră pneumatică, cearșaful mototolit și o pătură, era inundată de soarele înclinând spre sud, lumină fierbinte ca-ntr-un cuptor, în ciuda perdelei trase care ar fi trebuit să facă un pic de umbră.

De la distanță, din ușa deschisă de fapt, poziția ei m-a făcut prima dată să zâmbesc. Se ridicase pe vârful picioarelor, răsucindu-se ca să poată privi mai bine spre Oti-neni, care vorbea tot timpul. Dar, ca să se protejeze, știindu-se despuiată, se învelise în perdea, însă asta doar capul și umerii. Pentru că, din cauza zăpușelii, își scosese de pe ea, treptat, întâi șortul, cu care lucrase în balcon, apoi șosetele, purtate ca să-și protejeze unghiile, iar după ce ne-am spălat de ciment, cât încă era udă, păstrase pe ea doar minusculul tricou alb. Înainte, totul părea firesc și, în tot cazul, nu-mi atrăsese atenția. Noua postură avea însă o valoare ciudată, care făcea privirea să întârzie.

Și unul, și altul eram în acea perioadă bronzăți urât, ca doi salahori, doar pe brațele expuse la soare în primăvară și pe gât. Pentru mine, albul văros-albăstriu al pielii de pe umeri și piept n-avea importanță, nici unghiile negre și zgârieturile. Exaltarea și oboseala mă abrutizaseră. Devenisem un motor care funcționează inertial și fără întrerupere, un robot fericit care a pierdut socoteala timpului. Ea gândea însă altfel, mi-am dat seama mai târziu. Faptul că își păstra forma adolescentină, subțiratică a corpului, cu reliefurile oaselor la vedere, cu excepția sânilor, de femeie adevărată, o înclina, ca un defect imposibil de mascat. (Tânjea de aceea după iarnă și haine groase, ca un adjuvant de feminitate.) Cât lipseam, alergând în oraș după materialele necesare pe șantierul nostru casnic, și dacă era și în prima parte a dimineții, ea își făcea timp să se întindă pe pătură, goală, în balcon, unde înălțimea etajului trei o

ascundea perfect, și să se coacă la ultravioletele lui iulie până reveneam și ne apucam iarăși de treabă. Efectul schimbării l-am remarcat abia acum. În penumbra de după perdea, pielea coapselor, spatele atât cât era dezgolit, până mai sus de jumătate, șoldurile erau cu un sfert de nuanță mai închise la culoare, își pierduseră albul urât de spital. Ca atâtea altele, era o schimbare care-mi scăpase, cu toate că era tot timpul sub ochii mei. Jumătatea de femeie cu bustul înfășurat în perdea avea însă și ceva special care, mi-a trecut prin minte, te invita s-o verifici și s-o mângâi. Ceea ce am și făcut, apropiindu-mă pe furiș. (Nu știu de ce „pe furiș“.)

De afară, de dincolo de pervazul pe care era culcată cu pieptul, ea mi-a simțit atingerea și a ghicit și direcția spre care se îndreaptă mângâierea mea. Aș zice mai mult: mă simțise și înainte, când apărusem în prag. Mă reperase cu antenele pe care doar femeile le posedă și care funcționează fără greș. Cu asta m-am și apărat după aceea, convins sincer că e o justificare îndreptățită: în clipa apropierii mele, dacă s-ar fi răsucit și dacă s-ar fi lăsat să alunece de pe pervaz, toate ar fi mers altfel. În ochii lui Oti-neni, o asemenea întrerupere n-avea de ce să apară ca delictuoasă, admitând că o lua în seamă. Ea însă, cu atenția împărțită, continua să râdă și să vorbească, prefăcându-se străină de degetele mele. Juca în continuare în mica scenetă cu două femei care vor continua să pălăvrăgească până când toate rufele vor fi întinse la uscat, dar și eventual după aceea. Și a mai fost ceva, un gest care, în logica mea, era la fel de provocator ca și râsul. Sprijinindu-se în dușumea cu vârful piciorului stâng, ea m-a respins cu dreptul, îndoit într-o poziție de refuz și de luptă. Adevărul e că nu refuza nimic, doar mima, și, la fel, nu era nicio luptă.

Ceea ce ea a numit ulterior „împotrivire“ a venit prea slab și, în definitiv, zadarnic pentru două corpuri obișnuite perfect unul cu celălalt, care știu să anticipeze fără greșală o tresărire a celuilalt. Poziția ei la geam era cu o palmă mai jos decât trebuie. Dar

jumătatea inferioară a corpului, sprijinită doar pe vârfuri, era ușoară ca fulgul. Astfel că, prinzând-o de mijloc, am ridicat-o dintr-o mișcare, fără să simt nicio opoziție. Cea de-a doua mișcare ne era atât de bine cunoscută, încât s-a făcut de la sine, simplu și lin, cu un efort care ține doar cât o respirație. Când ne-am certat după aceea, i-am reamintit acest minuscul fragment de irealitate, prin care am pășit ca-ntr-un vis, iresponsabil.

Fiecare cunoșteam riscul cel mare, aproape mortal, de care orice om sănătos la cap se păzea ca de foc. Ea îl cunoștea chiar mai bine ca mine, după ce învățaserăm pe băjbăite și încurcându-ne mâinile ce e de făcut ca să n-o lungim prea mult cu preparativele de protecție. Dovedise de la bun început o strictețe de infirmieră, pentru care orice parte a ritualului e la fel de importantă și nicio fracțiune a procedurilor de prisos. Știa s-o facă cu mișcări rapide și ușoare, cu degetele ei subțiri, dar puternice de violonistă și chiar cu mai multă delicatețe decât era necesar. O singură dată recunoscuse că-i plăcea și ei, așa cum place un arpeggiu știut pe dinafară, după ce-a fost exersat de o sută de ori. În așteptare, tot corpul i se îmbibă de vibrația care va urma, până în ultima celulă. O găseam după aceea deschisă ca o floare. Acum, corpurile noastre păreau să nu-și mai amintească ce învățaseră. Săriserăm prima etapă. Vreau să spun că niciunul din noi nu voia să știe ce se întâmplă.

Ce dovedea asta? Atunci când ne-am certat, ulterior, fiecareuia îi dovedea altceva. Cine și dacă a schițat măcar cea mai slabă împotrivire.

Câteva clipe, ca fulgerați, am rămas amândoi la pândă, în așteptare. Centrul meu de greutate se afla în brațe, deși efortul lor, ca și greutatea de susținut, erau neimportante. Pe partea cealaltă a balanței, ea se sprijinea ca și înainte pe piept și pe brațe, fără să-și fi schimbat în niciun fel poziția. Pânda era așteptare încordată, dar și stăpânire de sine, cu – insistam eu – un zâmbet sfidător. Cine cedează primul? Ea va susține că nici nu-i trecuse prin cap acest pariu, considerându-l prostesc, orgoliu prostesc, dar eu nu

eram dispus să accept. Însă de faptul că ar fi putut în orice clipă, la început, dar și după aceea, să se desprindă de mine ne-am ferit și unul, și altul să amintim.

În adâncimea dintre blocurile așezate față în față era parcare ca o cutie de rezonanță unde trebăluia doctorul Goga. Tot spre ce se întâmpla acolo priveau porumbeii înșirați pe cornișă și, intermitent, răsună uguiul lor pașnic. Dealul și limita sudică a orașului erau nu departe, de acolo vântul aducea miresma de lut încins, copt. Deasupra, bolta decolorată cu norișori decolorați parcă bătuți în cuie și soarele orbitor.

Doctorul Goga reușise între timp să scoată de pe jantă o anvelopă și trecuse la următoarea, se auzeau alte izbituri furioase ale barosului în cauciuc. Ca de obicei, când se lucrează la o mașină în parcare blocului, îl mai asistau câțiva, ale căror voci se ridicau și ele până sus, la etaj. Dintr-un radio dat tare, răsună câteva clipe o rafală de orchestră, urmată de un strigăt nemulțumit de protest. Percepeam toate astea ca și cum aș fi așteptat un semnal care întârzie. Și, oricât îmi pare și mie de incredibil, conștiința mea nu scăpa nimic din vibrațiile masei enorme de aer fierbinte în care eram prinși amândoi, încheiați, zăvorâți, fără respirație, suspendați de un fir invizibil, doar cu un puls care bate ritmul egal, de metronom, și iluzia era că nu e nimic în stare să-l strice.

Nu cred că Oti-neni ar fi fost în stare să observe ce e dincolo de perdea, la trei metri distanță, fie și numai din cauza luminii orbitoare a după-amiezii. Nu cred nici că pe fața Gretei, cu care continua să vorbească, apăruse ceva și-i atrăsese atenția. Când ne-am certat, apoi, i-am spus asta: era de presupus și un talent colosal, aproape o virtuozitate a prefăcătoriei. Mai mare decât talentul muzical sau decât „urechea absolută“. (Grete avea „ureche absolută“.) Mi-a răspuns cu o acuzație la fel de absurdă, pe care am uitat-o.

A durat un secol sau mai mult de un secol. Reconstituirea comună rămânea aici lacunară.

Plăcerea, cu intensitatea ei de cuțit, experimentată și înainte, dar în forme nu atât de nebunești, se distila într-un firișor de aur, urcând continuu, treaptă cu treaptă, și, bănuiesc, cu ochiul interior, ea contempla aceeași escaladare miraculoasă, care-ți taie suflarea.

Și totuși, ea a fost cea care a cedat! A fost o pulsație. Un semn cifrat care însă sună în creier ca o lovitură de gong. Drept răspuns, m-am retras și eu atât de lin cât e cu putință, dar numai pentru a reveni la a doua chemare imperativă.

*

După aceea a fost ceva confuz sau, cel puțin, în memoria mea a rămas astfel. La un moment dat, zgomotele din parcare de jos s-au stins, convorbirea a încetat, deși Oti-neni nu era cea care să abandoneze, odată rufele întinse pe sârmă, și să intre în cameră. Nu-mi mai amintesc nici care erau replicile de răspuns ale Gretei și dacă, într-adevăr, în tot acest timp vorbise și ea.

Când m-am desprins, ținând-o încă în brațe, i-am simțit mai întâi greutatea și abia după aceea mi-am dat seama că se lăsa să alunece peste mine. Moale și foarte grea a căzut la picioarele mele strânsă în ea însăși. O clipă, am crezut că e o glumă, o poză, un fel mai aparte, mai teatral de a sfârși jocul. Apoi, m-am speriat, cu toate că nu știam de ce trebuie să mă tem. Când am întins mâna spre ea, s-a ferit.

— Lasă-mă...! a șoptit.

După care, șovăitoare, s-a ridicat în capul oaselor și, cu părul căzut în ochi, împiedicându-se de prag, a fugit în baie, unde am auzit cum răsuțește cheia în broască. Răpăitul sonor al apei țâșnind violent în cadă din ambele robinete deodată anunța ce are gând.

Plăcerea de a ne bălăci împreună înghesuindu-ne în cadă era nouă și o descoperiserăm în baia noastră, din casa noastră. Ne săpuneam reciproc sau somnolam letargici, doar cu genunchii și capul scoase din apa fierbinte plină de clăbuci, sau ne băteam cu dușul rece, improșcând în toate părțile, și

doar la anumite ritualuri ale toaletei intime mă gonea afară. Închisul în baie cu cheia era așadar, și el, cumva în regula jocului. De data asta în succesiunea bruscă de mișcări deosebirea era de intensitate, un avertisment parcă. În zgomotul vijelios al apei, care continua, am rămas în fața ușii, indecis. Dacă se încuiase, era limpede că nu mai e nevoie de mine. M-am așezat totuși jos, cuminte, chiar în fața ușii încuiate și cred că în acel interval au început încet-încet să se înșire în minte variantele subiectului. Discursul de apărare mi se părea încă un joc gratuit de copil. Mi l-am construit însă la fel, ca exercițiu de fantezie, cu tot felul de amendări, dar nu mai țin minte forma în care, în zilele și nopțile următoare, i l-am expus și ei.

Stau și acum, uneori, întins pe pat și cu mâinile sub cap, fixând ochiul orb al ferestrei pe care pâlpâie luminițele roșii ale nopții din orașul care doarme afară. Mi-am pus zeci sau sute de întrebări. Am reușit să refac însă doar fragmente din fosta mea apărare. E un impas din care nu știu să ies.

Dacă, de pildă, într-o banală conversație dintre două persoane, una din ele (Oti-neni) va observa inevitabil că cealaltă (Grete), căreia nu-i vede decât capul, umerii și poate o fracțiune de bust, trăiește o stare specială, disociată de comunicarea lor la distanță de câțiva metri. Cât anume din celălalt e sesizabil, admitând că între două ființe umane, ca și între fiare, există și această comunicare fără cuvinte? Nu pun aici chestiunea prefăcătoriei femeiești, care ar fi o prostie. Dar spun altfel: cât reușim să dăm la iveală din noi înșine? Și cât ascundem?

Te interesează, probabil, cum gândeam eu atunci. Dacă refacerea argumentelor dezvinovățirii e aproximativă, s-a conservat însă perfect până azi starea de preaplin, de ghiftuire, lene și oarece oboseală, de ceva care e animalic și care înseamnă nepăsare și indolență. Nu-mi apărea din nimic că aș fi greșit cu ceva. Cu toate astea, știam perfect ce am riscat. Îmi era însă imposibil să calculez până la capăt acest risc. Nu mai aveam nici energia fizică să-

mi spun ce se va întâmpla cu noi în cazul în care rămâne însărcinată. Eram capabil să imaginez asta, dar ca un fapt trăit de altcineva: un spectacol, pe scenă, chiar cu un susur muzical de orchestră, la care eu asist cu maxim interes din fundul sălii, unde e obscuritate și nu mi se vede figura. Mai multe variante de nepăsare sunt și vor rămâne în joc. Într-una din ele există chiar un chicot de râs și o oarecare sfidare.

Dincolo de ușă, în tot acest timp, apa continua să curgă, acoperind orice alt zgomot posibil din baie, și a fost o clipă când am bătut speriat în ușă, căci fantezia mea lucra și în acest sens. Nu cred că din cauza bății în ușă, însă, oricum, puțin după asta, cheia s-a răsucit în broască. Apa s-a oprit după aceea și ea. În fine, înfășurată în prosop, ieși.

Nu scontasem ca poziția mea așezat pe jos, în calea ei, să-i smulgă un zâmbet. Deși, în definitiv, de ce să nu râdem? N-a zâmbit, dar nici n-a părut surprinsă că mă găsește acolo. „Te-am așteptat ca un câine de pază“, îi voi reaminti într-una din lungile noastre controverse de noapte care vor urma. Ea a schițat doar o mică fandare, lipindu-se de perete ca să nu mă atingă. A pășit apoi peste picioarele mele și a trecut mai departe.

S-a închis imediat după asta într-o cameră, de unde a ieșit cu uniforma ei obișnuită de lucru: tricou și șort, mănuși ca să-și protejeze degetele și șosete, și ele de protecție, părul încă ud strâns sub un coif de ziar. Tot în tăcere s-a dus la treaba ei, vopsitul ușilor de la dulapul în perete, început cu o zi înainte și întrerupt din cauza gresiei din balcon.

În acea zi era rândul meu la bucătărie. Pentru că n-aveam mobilă, nici aragaz, bucătăria noastră se reducea la un reșou electric străvechi, pus pe jos, la perete, pe o placă ceramică. Mai adunaserăm două câni de tablă emailată pentru fiert, un castron verde de plastic în care ne preparam salatele, câte o lingură și-o furculiță și câte o farfurie de fiecare. Din cauza șantierului care se prelungea inventarul creștea aproape zilnic: cuțit, un pachet de sare și sticle cu

ulei sau oțet, pahare etc., manevrate de asemenea pe dușumea, unde ne și așezam să mâncăm, ca niște piese pe tabla de șah. (La începutul singurătății mele de acum, în nopțile grele când nu reușeam să dorm decât departe de pat și mă întindeam pe palton, sub masă, am visat cu ochii deschiși de multe ori bucătăria începuturilor noastre...)

Am pus așadar reșoul în priză și apă la fiert, dar în apă nu aveam ce pune decât ultimele trei ouă din rația lunară. Fuseseră păstrate pentru clătite și amânate întrucât ne lipseau și făina, și tigaia, dar și un pic de lapte. Lucram la doi pași și am vrut s-o consult în privința celor trei ouă: le mâncam așa, fierte, cu sare și pâine, considerând că reprezentau astfel partea „caldă“ a prânzului, sau le mai lăsam încă o zi. Ceva m-a oprit. La supărarea ei, manifestată prin tăcere, se cuvenea, deși era o tâmpenie, să răspund identic. În sinea mea, am mai adăugat că era o soluție care trebuia s-o menajeze, un fel de pansament. Nu eram însă prea sigur că e o rezolvare bună și am tras cu ochiul spre ea.

De obicei, simțeam fiecare – verificasem de nenumărate ori – privirea celuilalt. Cred că și acum a „simțit“ că mă uit la ea. Sunt convins că ghicise și dilema mea cu privire la ouă. Întoarsă pe jumătate spre mine și stând în genunchi, tocmai se apucase de vopsit dosul ușii. Aplica al doilea strat de vopsea, despre care meșterii ne învățaseră că e și cel mai pretențios, și o făcea „nemțește“, cum o tachinam eu, excluzând adică un alt rezultat decât cel perfect. Lucra cu buzele strânse, într-un rictus care putea fi și de supărare. Era însă aceeași expresie de concentrare botezată de mine „severă“ din clipele când citea prima oară o partitură. O studiasem, ne studiam reciproc, de fapt, și existau și momente când ne împărtășeam și râdeam de rezultatele acestui spionaj domestic. Vopsitul era, în plus, și ceea ce-i plăcea să facă. Așa că apa fierbea pe reșou și eu o studiam indecis. Supărarea, ca orice sentiment, are combustibil limitat. Nu exista însă nici cel mai mic semn citibil, nicio undă care să anunțe că a intervenit

vreo schimbare. Expresia ei sugera că nimic din ce se petrece în jur, chiar și la mai puțin de doi metri, nu va reuși să străpungă blindajul. Vorbele mi s-au oprit iarăși în gât.

Fără să i-o mai spun, a știut totuși când am terminat. Dar și exercițiul meu de fantezie la prepararea prânzului nu era complicat și n-avea de ce să dureze prea mult. Ouăle fierbinți le-am depus pe ziar, de unde și le curăța fiecare. Mai supraviețuiau un rest de unt din aceeași rație lunară și niște salam vechi care trebuia lichidat. Spălasem roșii, mere și câteva legături de ceapă verde. Ce ne ținea însă în viață, în afară de cafeaua bună, nemțească, de la *Hanzi*, erau conservele chinezești de carne de porc într-o untură sleită cu un gust dulceag de săpun. Am deschis două și le-am răsturnat pe farfurie. Așternusem dedesubt, pe dușumea, alt ziar, ca față de masă. Tacâmurile spălate erau și ele la locul lor.

În cușca înghesuită a bucătăriei, mirosul mai subtil, însă apetisant de carne se amestecase imediat cu celălalt miros, care e de șantier, al diluantului și al vopselei neuscate și am surprins-o aruncând o privire rapidă de verificare spre colțul meu. Însemna că, după jumătatea de zi trecută, foamea sălbatică o răzbise în fine și pe ea. De aici înainte era mai simplu, ca o poezie știută pe de rost.

Regula respectată cu strictețe era că, în pauza de masă, trebuia să întârzie câteva minute la oglinda mare din baie, iar acolo, ca la o repetiție pe scenă, se întâmpla s-o asist uneori.

Prima operațiune din fața oglinzii era și cea mai simplă: scoaterea coifului de hârtie fixat cu două ace lungi de păr. Acele ținute între dinți, coiful fragil care se mototolea și era și pătat ici-colo cu vopseaua greu de curățat de pe haine sau piele, scos cu grijă, cu ambele mâini. Locul său era în cadă, pe alt ziar. Pe toată durata acestor manevre, cu gesturi precise și foarte rapide, se studia încruntată în oglindă. Când era mulțumită – e deducția mea –, urma o melodie fluierată abia auzit. Zic „melodie“, însă erau doar câteva note, mereu altele, probabil un fragment

purtat în minte în acel mod misterios de care sunt în stare doar muzicanții, iar acum eliberat, verificat și el în materialitatea lui sonoră. Abia după asta și tot cu privirea fixă-n oglindă își scotea mănușile și le depunea lângă coif. A doua operațiune era spălătul pe mâini cu apă fierbinte și mult săpun. Era, îmi povestise ea, o moștenire din epoca internatului școlii de muzică, unde intrarea în sala de mese era precedată de trecerea obligatorie pe la spălător sub supravegherea strictă a pedagogului. În fine, mai exista și ultima verificare cu nasul aproape lipit de oglindă. Ochi, gură, buze și gingii, dinți. O urmăream totdeauna fascinat și avea mereu ceva care-mi interzicea să zâmbesc. De data asta n-am însoțit-o, așteptând tăcut să revină.

Mâncam, ca la picnic, stând turcește pe dușumea, față în față, cu farfuriile între noi, iar pentru asta nu erau necesare cuvintele, dar nici nu se putea modifica mare lucru.

I-am întins pâinea, după ce s-a așezat, și-a tăiat o felie, mi-a restituit-o. Oul și l-a curățat de coajă fără să mă privească. I-am oferit și farfuria cu ceapă, și-a luat în tăcere un fir. Ar fi trebuit, aici, să izbucnim amândoi în râs ca proștii. Ciudat e însă că impulsul esențial, cel care declanșează râsul, lipsea. Pur și simplu apăruse un vid, un circuit care e mort.

Câteva lucruri trebuiau totuși lămurite. Fusesem cumva pedepsit? Dacă da, refuzam să mă recunosc vinovat. Cam în această formulare mi-am pregătit în minte ce să spun. Apoi m-am gândit că-i mai bine să amân. Să mâncăm în tihnă.

Ca orice om sănătos și îngrozitor de flămând, nu părea să aibă nici ea altă preocupare. Pot spune că verificasem asta de la distanță de-un braț, peste ziarul dintre noi. Așezați față în față, nu mai era nevoie nici să o studiez pe furiș.

Slăbise mult, ca și mine. În baie, la oglindă, apăreau la amândoi coastele, dar și reliefurile dizgrațioase ale articulațiilor, când ne săpuneam în cadă, cântam râzând fiecare la pian pe oasele celuilalt. Acum avea pe ea tricoul și șortul, cu asta suprafața care trebuia

ascunsă se micșorase. Rămăseseră însă cearcănele violete, săpate adânc sub ochi, și genunchii pe care nu și-i menajase, cu zgârieturi și pete de vopsea curățate cu diluant care arde pielea.

Am terminat primul, dar ea nu părea să fi observat. Mânca absentă, cu un aer nou din care lipsea totuși orice urmă de supărare sau tristețe. Doar privirea în care nu mă recunoșteam, trecând peste mine din când în când, glisând ca pe sticlă. Am așteptat și, când a vrut să se ridice am prins-o de mână.

— Spune ceva, am zis.

Surprinzător, a izbucnit în plâns, cel mai ciudat plâns al ei, din care iarăși nu se putea înțelege nimic. După care, s-a aplecat să scoată pensula din borcanul cu apă și mi-a întors spatele.

Abia în noaptea care a urmat, adunați pe vechea noastră saltea de plajă, am reușit s-o fac să mă asculte.

Sunt și alții de vârsta noastră care au un copil de crescut, i-am spus. Vom vedea cum fac ei. Trebuie să existe soluții. Asta, bineînțeles, doar dacă se va confirma că a rămas însărcinată, lucru care deocamdată era doar o spaimă, un fel de delir, o nebunie, ca și cum ne-ar fi lipsit și am fi alergat desperați să achiziționăm puțină nenorocire. În privința soluțiilor am simțit că trebuie să insist. Sunt valid, i-am spus, fără nicio hibă psihică sau fizică pentru funcția de tată. Încercând s-o fac să râdă, am riscat și o glumă: și pentru cea de mamă, la nevoie... Aveam niște promisiuni – ea știa – și urma să primesc o suplinire la o altă școală în oraș. Oricum, cariera ta la Operă n-o să sufere, îți promit. Dacă vrei, jur!

M-a asculta nemișcată și nu s-a grăbit să răspundă.

— Am stabilit să nu avem copil, a șoptit în cele din urmă.

Stabilit! Nu era adevărat!, dar n-am mai avut puterea și curajul s-o contrazic.

Așa te-ai ivit tu! Dintr-o nebunie mai puternică decât orice teamă despre care nu trebuia să dea nimeni socoteală decât sieși, nici măcar ființei iubite.

Nu sunt convins că îți va folosi la ceva, dar am considerat că e mai bine să știi.

Într-o noapte fierbinte ca un cuptor de la sfârșitul lui iulie m-a trezit poziția incomodă a corpului, căci alunecasem de pe salteaua de plajă. Din cauza liniștii absolute, poate și a senzației bizare, căci eram gol, iar parchetul lunecos ca o piele de șarpe, câteva secunde n-am știut unde sunt. Corpul și-a căutat și și-a găsit de la sine, orbește, locul bun. Am urcat o treaptă ezitând, pe jumătate dormind și visând. Apoi, încă una, când ochii sunt deschiși, dar nu vezi. În fine, pe treapta de sus, am întâlnit dreptunghiul luminiscent al ferestrei drept înainte.

Adormiserăm amândoi în arșița sufocantă a înserării dinainte cu toate geamurile și ușile date de perete, sperând la puțină răcoare, dar și ca să ajute la uscarea vopselelor. Răcoarea din a doua jumătate a nopții întârziase, blocată undeva în câmpurile uscate și încinse din jurul orașului, și încă n-apucase să se miște niciun atom din aerul dormitorului nostru. Încremenise, stătea așa, în straturi de o densitate aproape tangibilă, era același aer sufocant ca în vârful amiezii. Mai trebuia să treacă o oră sau două și urma clipa de cumpănă, cu care mă acomodasem, când noaptea se fractura brusc. Dintr-odată, venind dinspre munți, răbufneau curenții de aer ai zorilor și, în somn, în partea cea mai dulce, cea mai profundă a somnului, culegeam mecanic pătura și o trăgeam peste noi, în același timp adunându-ne înfrigurați pe salteaua îngustă, căci mai era puțin până să ne inunde lumina orbitoare a răsăritului. Ți-am mai pomenit înainte de acest moment, folosind și cuvântul riscant *fericire*.

Un timp oarecare, mi-am observat ca pusă sub lupă propria fereastră de luciditate și m-am minunat de transparența ei neverosimilă. Luciditate nenormală, asociată cu un grăunte de nebunie. Aceste gânduri erau însă formulate parcă de o gură străină și

nu mă speriau. Răsucită pe dreapta, cum se zice că dorm violoniștii, Grete respira abia auzit. Bănuiesc că am ațipit și m-am retrezit, totul în intervalul infim dintre două bătăi ale pulsului sau și mai puțin.

Îmi amintesc perfect starea de bine asociată acestor pendulări și cum îmi îmbiba ea toate fibrele musculare, jubilația muzicală a celulelor, ca un cor vast dintr-o operă romantică italiană. Oboseala ca un lest acumulat în atâtea zile de șmotru de când se lumina și până seara târziu, căci mereu descopeream că mai e ceva de făcut, ceva important și urgent, era și ea asociată stării de semisomn și de vis... În nicio altă împrejurare nu-mi simțisem corpul atât de precis disociat de conștiința de veghe, ca și cum o parte din mine se mutase în oglindă. Aici, totuși – știu asta precis – am avut o infimă crampă de frică. Ce e asta? Înnebuneam? Somnul s-a dus și, cu un impuls obscur, care nu era totuși spaimă, m-am ridicat în capul oaselor, lăsându-mă să alunec de pe saltea cât mai ușor, apoi m-am ridicat în picioare și am pornit, pe vârfuri, spre ieșire.

La fel, într-o similară stare de ațipire a sufletului, fără să mai țin cont de timp și fără vreo pauză de reflecție, străbătusem înainte cele o sută de etape obligatorii de cumpărare a unei case: alergătură și nu mai știu câte aprobări, cu ștampile și semnături, zilele de incertitudine cu toți nervii întinși ca niște sârme pe care le și auzi zbârnâind, socotelile reluate de câteva ori pe zi cu banii și cum trebuie ei împărțiți, o amânare și încă o amânare și anticamerele periculoase ca niște curse de șoareci de vizitarea cărora depindeau multe – era primăvară, apoi vară – și, în fine, zilele când îți simți inima gata să facă explozie, zilele de dat târcoale în jurul clădirii cu patru etaje unde sunt încă schele și muncitori afară și înăuntru și mormane uriașe de moloz de jur împrejur.

Am tras adânc aer în piept. Biruiserăm. Cu ajutorul lui Dumnezeu și al lui *Hanzi*, aveam casa noastră, în fine.

Prin bezna fosforescentă de după miezul nopții am mai făcut câțiva pași la întâmplare. Talpa goală pe gresia netedă și rece din hol, mai întâi. Senzație invazivă pe care ai vrea s-o prelungești cât mai mult. Un spațiu străbătut în toate direcțiile de sute de ori înainte în care e doar aerul cald, în straturi densificate. Am ajuns în baie nepilotat de nimic, m-am așezat pe tron și cred că am și readormit acolo câteva secunde sau câteva minute.

Când m-am trezit, mi-a trebuit un timp ca să-mi dau seama unde mă aflu. Imediat apoi, aș spune că fără nicio tranziție, fulgerător, am trăit cea mai intensă fericire din toată viața mea de până atunci, ceva ca o flacără sau ca un țipăt al cărnii, poate chiar al scheletului, o jubilație care te desprinde de sol și tâșnești într-un zbor vertical, foarte sus...

Ce îți descriu eu aici e o stare totalmente necunoscută înainte, ceva pentru care nici acum n-am echivalențe prin care să ți-o fac inteligibilă. Comparația de dinainte cu zborul e slabă, spune prea puțin despre intensitatea arzătoare, aproape insuportabilă, despre care, de fiecare dată când îmi vine în minte, îmi dau seama că s-a conservat perfect. Stă intactă undeva în carnea mea, ca un glonț neexpulzat, imposibil de operat și de extras și care va rămâne acolo unde e până la capăt.

La un moment dat, în întârzierea mea pe tron, care era și o redeșteptare, o evadare din vis și o revenire la realitate, a apărut îndoiala. Conștiința mea, undeva, într-o zonă a ei mai obscură, rămăsese prizonieră a fantasmelor și iluziilor despre care știi totdeauna perfect, cu cealaltă parte a conștiinței, mereu perfect luminată, că nu se vor realiza niciodată. Și adevărul acesta e: nu sperasem niciodată să ajung până aici. Fericirea, parcă nemeritată, era însoțită de îndoiala care-i călca pe urme, din spate, dar și de o mică, o infimă tresărire interogativă de spaimă.

Răspunsul a venit iarăși prin tălpile goale, cu voluptatea nedivulgabilă și, în definitiv, de netradus pentru altcineva când te lași ca un scafandru în ocean

savurând triumfător, sfidător tot ce știi sau bănuiești că te amenință.

Întârziem, nu mă puteam dezlipi. Abia ieșit din somn, corpul meu continua să se îmbăieze în liniștea uleioasă a nopții de vară. Mirosul de tencuială încă nezbicită de tot și de var proaspăt plutea în aerul încăperilor și nu era nicio adiere care să-l împrăștie. Trebuia să mai treacă măcar un an până când toată zidăria interioară să capete matitatea văroasă care amintește de pielea îmbătrânită. Încă nu existau nici firisoarele invizibile de praf care aderă și ele la suprafețe și nici fumul din orice interior, depus peste tot ca un grund, maculând ce a fost doar o clipă, inițial, de o puritate absolută. Mai ales mirosul chimic de vopsea, copt bine de arșiță, ne intrase și în pori, ca la zugrăvi, ne obișnuiserăm cu el, iar acum stagna și el în același strat de aer nerăcit. Era mirosul dominant pe care, pentru că mă urmărea și în somn, îl întâlneam în tot felul de vise bizare, încărcate de explicații didactice, fie oferite, fie primite. Pătrunzător ca un ac, stabilisem și că are efecte euforizante atunci când, între ușile acoperite cu vopsea proaspătă, ne apuca pe amândoi câte o criză de râs cu lacrimi și ne tăvăleam pe dușumea îmbrățișați nebunește. De data asta, baia era inundată de efluviile remanente de la sticlăta răsturnată în seara dinainte. Grete îmi explicase că i-a scăpat din mână. Sesizasem însă ezitarea (nu mi-ar fi trecut prin cap să-i cer socoteală), dar și stângăcia care divulgă neștiința de a minți convingător. N-am comentat în niciun fel deși am bănuir că există o mică fraudă. Și altădată turna o picătură în apa din cadă, probabil din una din acele obscure superstiții femeiești care nu se explică. (Nu și le explică nici ele.) Ne îmbăiaserăm la sfârșitul zilei de muncă pe îndelete, săpunindu-ne unul pe celălalt din cap până în picioare și stropind în toate părțile, dar umezeala avusese timp să se evapore până acum. Parfumul însă stagna, baia păstra memoria picăturii descântate. Aer răcit și parfum cu un grad mai fierbinte – sau invers, în noaptea înnebunitoare, încărcată de arome.

Nu știu cât am întârziat acolo, adormecând și pândind ceva indefinit, amânând să mă mișc. Poate dormeam, dar fără să închid ochii. Sau eram iarăși drogat, însă de liniște. Sau era o necunoscută stare de veghe, prea lucidă, care-mi dizolvase orice capacitate de reacție.

Starea cea nouă îmi încheiase tălpile de dușumea. Dar mă și anesteziase, îmi desființase orice putere de reacție. De câteva ori mi-am repetat – ca pe o lecție – că da, asta e fericirea la care ai prea rar ocazia în viață să meditezi, cu atât mai puțin s-o pui pe lamelă și s-o observi pe îndelete, netulburat de nimic.

Erau, în explicația mea actuală, senzații firești de animal tânăr și sănătos care percepe lumea din jurul său ca pe un bombardament de mici voluptăți inocente. Respiram cu lăcomia somnolentă – înșelător somnolentă, poate – a fiarei ghiftuite și leneșe. (Grete, mai târziu, m-a ascultat sceptică, atunci când am încercat să-i împărtășesc și ei micul meu delir fericit. Și bănuiesc că nici reacția ta nu va fi alta.) Dar mai era ceva, inaparent deocamdată. Am înțeles după aceea și nu sunt sigur că n-am inventat totul: încă un pas mai departe, încă un milimentru în plus și urma ceva înfricoșător de care, dintr-un instinct orb, refuzam să iau cunoștință. Nu pot spune că era frica. Și nu luciditatea străluminată era cea care mă oprea de la nesăbuința de a încerca să verific. Nu-mi amintesc nici deznodământul. A fost cât ai aprinde un bec care face explozie sau, și mai puțin, cât luminează un fulger pe geam din depărtările nopții.

Nu era satisfacția banală a simțului proprietății, cel de a mă simți stăpân unic, proprietar. Pentru că nici nu eram pe de-a-ntregul conștient de acest statut care se definește cel mai bine birocratic, cu hârtii. Încă nu mă învățase nimeni ce înseamnă asta. Zeci de oameni în jur, nenumărate cunoștințe apropiate se înfruptau din același privilegiu de a poseda cușca personală cu mai multe despărțituri zidite într-un edificiu înghesuit printre alte zeci identice sau aproape identice și niciuna din cunoștințele mele nu suferea

de un exces de fericire, ca mine. Și mult după aceea, atunci când i-am descris Dianeii acest sentiment, mi-am găsit cu greutate cuvintele. Devenea aproape imposibil de tradus coerent în franceză pe înțelesul unei englezoaice care a băut și al treilea pahar de vodcă ce însemna pentru un român în anii '80 să aibă casa lui cumpărată în rate. Ea m-a urmărit cu bunăvoință și răbdare, dar mi-am dat seama că e incapabilă să pună în relație fericirea descrisă atât de insistent, cu atâtea detalii, și proprietatea asupra unui bun totuși modest, trei încăperi la etajul trei în tavanul cărora răsunau din când în când tropăiturile familiei Bud, de la patru. Un sentiment visceral, un pic dement, trăit noaptea pe tronul closetului și o stare de fapt comună. În cele din urmă, am renunțat și am ridicat paharul ca să ciocnim.

Despre fericire mai discutasem, înainte, cu Livius Bucerzan. Doi înși, observase el, și-mi vine în minte noroiul cleios al potecii de peste câmp în care patinam grăbiți, suflând greu, doi oropsiți ai sorții – râdea el – care-și umplu vremea pălăvrăgind despre ceva la care nici nu îndrăznesc să aspire... Am protestat, fără umor: eu aș fi riscat, aș fi îndrăznit...! Visam să pot spune într-o bună zi că sunt fericit... Livius avusese râsul lui atoateștiutor. Dar era obligat să accepte că știam amândoi ce e fericirea, cu toate că deocamdată nu ne trecea prin cap să ne considerăm astfel. Cearta noastră a continuat astfel, aruncându-ne unul altuia cuvintele ca niște mingi de plumb sau de piatră, care pot și să rănească dacă nu te ferești. Ți-e sete de fericire, adică? Ha, ha! Ții morțiș să fii și tu, într-o bună zi, fericit? Am râs aici amândoi de o asemenea bănuială, ce pare o absurditate, dar era un râs cu gust amar.

Apăruse însă o rază de soare printre nori, o fereastră albastru-curat tăiată aproape rectangular, pe unde se revărsa o lumină de aur peste câmpul pustiu dintr-un martie, după dezgheț. Fericirea, ca temă, ne fusese inspirată poate chiar de acea lumină neverosimilă, deși eram amândoi prea obosiți, după o zi la clasă, ca să ne căutăm cuvintele potrivite.

Fericirea, încercasem eu totuși, trebuia să se asocieze neapărat iubirii, de care de asemenea nu ne puteam lăuda că avem parte. Însoțiți doar de clefăitul noroiului sub tălpi, am continuat să mergem o vreme tăcuți. Căram cu noi nu doar oboseala, ci și o precisă lehamite față de orice discurs, al oricui. Și totuși, Livius, care nu accepta niciodată să rămână dator, nu renunțase.

Azi numai proștii sunt fericiți, îmi amintesc că a conchis el, cu o plictiseală acră. După o altă tăcere, a revenit. Ceva – și se referea, evident, tot la fericire – care nici nu e sigur că ne e necesar. Vitalmente necesar.

După aproape jumătate de an de la deschiderea graniței din decembrie '89 și câteva lungi convorbiri telefonice, Hans hotărî că trebuie să ne întâlnim. Asta era la sfârșitul lui mai '90. Discuțiile despre cum e mai bine s-o facem se complicau. La început, în ianuarie, când dădeau năvală din toate părțile străinii cu miile, și printre ei erau mulți români fugiți, ca și el, Hans răspunsese evaziv la invitații. Ca orice doctor, era legat de cabinetul lui de dentist, cu nenumărate obligații. Ca și noi, de slujba noastră, dincoace, cu toate astea lui i-ar fi fost mai ușor să tragă o fugă, câteva zile măcar. Ajunseserăm în mai, nu stabiliserăm nimic sigur, iar la vechile incertitudini se adăugau altele, noi. Încă nu se consumase, nu se răcise, mai bine zis, nebunia generală a primelor alegeri libere, cu rezultatul lor catastrofal. Circulau cele mai stranii zvonuri chiar despre eventualitatea unui război civil, se succedau greve și tot felul de demonstrații de protest cu care Hans era la curent. Nu-i e dor? o îmboldeam eu pe Grete să-l chestioneze la telefon, recurgând și la șantajul emoțional. Nu era curios să te vadă pe tine, unicul lui nepot? Răspunsurile erau amestecate, indecise. M-am resemnat, deși el n-o spunea, că nu e deocamdată perioada cea mai bună pentru excursii în România.

Nu pot spune nici de ce, dintr-odată, s-a luat hotărârea cea mare. Drumul pe care atunci îl străbătea prima oară, venind cu mașina, era cu o pauză de o noapte la Budapesta, ne-a anunțat el. De acolo, urma să ne mai telefoneze o dată, în așa fel încât eu să-l aștept și să-l preiau de la frontieră: nu era neapărată nevoie, dar ideea i-a plăcut și Gretei. Doctorul Goga s-a oferit să mă ducă el cu mașina, Oti-neni a venit cu un termos de cafea marinărească, proaspăt fiartă, fierbinte, și cu țigări americane, am

pornit pe întuneric și am ajuns la locul stabilit cam la ora calculată de Hans, care și el prefera să-și conducă mașina spre țară, pe șoselele neaglomerate din pustă, în ultima parte a nopții.

Pătrundeam prima oară, și doctorul Goga la fel, în perimetrul frontierei și vămii, despre care se povesteau numai grozăvii, și-mi amintesc perfect sentimentul special, în care se amestecau și curiozitate lacomă și teamă... Rămâneți în mașină, ne-a ordonat un soldat, după ce și-a băgat capul pe geamul coborât al portierei și ne-a arătat și locul, aflând că întâmpinăm pe cineva. Doctorul a executat prompt și docil manevra, apăsând poate prea tare pe accelerație, făcând motorul să urle și enervându-se din cauza asta. Cred că apoi au trecut mai multe minute fără să scoatem niciunul o vorbă. De unde stăteam, poziția era ca la cinema: toate se întâmplau drept înaintea, nu departe, între acareturile misterioase ale vămii.

La ora 9 și ceva, mișcarea de la punctul de intrare pe pământ românesc, care ne interesa pe noi, se blocase. O oarecare forfotă de persoane exista, se putea distinge și capul coloanei de mașinii oprite, dar bariera stătea coborâtă. Pe culoarul celălalt, de ieșire din țară, păzit de soldați cu automate, unde continua mica agitație a câtorva civili, avansa lent un autobuz cu număr românesc. Era un autobuz hârbuit, albastru cu alb, din cele folosite cândva la excursii pentru grupuri organizate, plin de pasageri și acum. În urma lui, un Trăbăntel și o Dacie, tot de-ale noastre, încărcate până la refuz și cu baloturi uriașe pe portbagaj, apoi un microbuz plin și el cu pasageri și bagaje.

— Pleacă ungurii, ai naibii! exclamă doctorul.

Și, în direcția arătată de el, într-adevăr, la unul din geamurile microbuzului, fusese arborat un drapel unguresc roșu-alb-verde cu coroană, iar pânza flutura vesel în vânt.

Era o dimineață de început de iunie când toată noaptea a plouat zdravăn, spălând și frunzele și iarba, dar și resturile de noroi ale iernii de pe asfalt, iar

soarele are o strălucire pură ca de oglindă. Cam în același fel, ca de la sine, se rezolvaseră și celelalte. Cu doar o zi înainte să pornească încoace, Hans telefonase la Oti-neni, singurul număr știut din scrisori la care ne putea chema, și-și anunțase sosirea. Ideea de a-i ieși în întâmpinare era a mea, un pic copilărească și ridicolă, însă, atât cât îmi amintesc, plăcuse pe loc, tuturor. La fel, fără să se fi gândit nimeni la asta, doctorul Goga se oferise să mă ducă el până la frontieră cu Dacia lui 1410, nouă și roșie, care trebuia să facă o bună impresie (tuturor: vameșilor și martorilor întâmplători, grănicerilor, lui Hans etc.). Se rezolva cu asta și întoarcerea acasă, față de cealaltă variantă, conform căreia mergeam singur, cu bătrâna și obosita noastră Skodiță, să-l preiau pe Hans și să-l duc în trenă, prin munți și văi, până acasă. Toată noaptea ascultasem vijelia primăvărată de afară, măsurând ce era, într-o primă instanță, norocul, totdeauna nesperat, deși mai exista ceva în plus și deloc neimportant: revoluția, întâi și-ntâi, și felul cum în cele câteva luni de atunci se prăbușiseră una câte una toate interdicțiile dinainte, cu o rapiditate uluitoare. Stăteam în pat, fără somn, și nu reușeam deloc să-mi fac ordine în minte. Eram, din nou, fericit și în imaginație ascultam primele acorduri anunțatoare, mă scufundam în fericire ca într-o baie fermecată. De câteva ori am și plonjat în adâncuri cu ochii deschiși larg, prelungind această stare stranie, verificând-o a doua oară în viață, după celelalte zile delirante din intervalul pregătirilor pentru instalarea în casă nouă. Strângeam din dinți tocmai ca să rezist preaplinului, dar știam că nu voi ceda nicio fărâmbă, cu niciun preț.

— Stai liniștit, mă povățui doctorul Goga și râse, pentru că îmi simțea nerăbdarea.

Indicația grănicerului care ne aprobase șederea acolo suna la fel: să rămânem, cuminți, în mașină, și să nu cumva să facem poze...

— Țigări și cafea avem, slavă Domnului, apare îndată și cumnățelul...!

Turnasem pentru amândoi în pahare cafea fierbinte și bună din termos, cafea din stocul lui nea Petrică, și băusem lacom, cu gura uscată. Ne aprinseserăm imediat după asta și țigara bună, americană, fără care cafeaua devine orfană. Prin geamurile date jos venea și căldura parfumată pe care o emană pusta înverzită sub orizontul fumuriu al țării străine de la mai puțin de un kilometru. Trăiam prima oară în viață această senzație, în care e și un pic de neliniște...

— Deci cumnat în Germania, comentă doctorul. Și uite că ai ținut bine secretul, continuă el, după un fum de țigară tras lacom în piept.

Falsa mustrare era pe jumătate admirativă. Cam așa gândeau toți, surprinși că nu ne-au prins în delict mai devreme. Nimeni însă nu era atât de tâmpit încât să se laude în gura mare că are neamuri fugite în Vest. Am răspuns cu un gest de aprobare.

— Stă mult?

Nu știam, nu exista niciun plan în privința vizitei lui Hans și doctorul acceptă că nici nu putea fi altfel.

— În definitiv, ce poți să-i oferi, azi, tu, român, unui neamț? filosofă el sarcastic. Nu zic de voi, de doamna... Zic în general, dacă-ți vine un musafir din străinătate... Nu să-i rupi gura, asta e greu. Însă măcar să nu i se pară că-i dai un fleac. În afară de mititei, dacă-i pofticios și i-a fost dor de așa ceva sau, eventual, de sarmale. Nu? Ar mai fi o excursie. Dar unde? Ce naiba să-i arăți? Pentru că, dacă a făcut, cum spuneai, studenția aici, știe tot. Deci n-aveți planuri...

Văzând că tac, se opri ca să-și aprindă altă țigară.

— Uite și polonezi, exclamă el satisfăcut la cele două mașini încărcate cu colete voluminoase, clădite pe portbagaj.

Bariera tocmai se ridica, lăsându-le pe amândouă să avanseze, iar coada, din spate, se punea încet, încet în mișcare. Soldații făcuseră și ei un pas înapoi, primul și imediat cel de-al doilea automobil se îndreptară lent în direcția noastră. Se opriră însă după câțiva metri, descoperind că direcția de ieșire era în partea opusă. Sunt năuci, spuse doctorul. La câtă

marfă au ăștia, nu cred că au scăpat nejumuliți bine. Va trebui să facă o bucată de drum ca să-și vină în fire.

Doctorul Goga își însușise, aproape în același grad de intensitate ca și mine, frisonul de nerăbdare.

— Păcat că nu știm culoarea mașinii, trase el lacom din țigara aprinsă. Chiar n-o știi? Nici marca?

Nu, nu știam.

— Doctor, deduse el, înseamnă aproape obligatoriu Mercedes. Așa mă gândesc. Și neagră, culoare de șef.

Văzând însă că tac, oftă și câteva minute nu mai scoase o vorbă. În intervalul care urmă, pofta de vorbă îi reveni cu doar foarte mici pauze meditative. Pe drum, la insistențele lui, discutaserăm despre Dacia lui nouă, modelul 1410, mai elegant și sportiv, primită, după o așteptare de trei ani, în timpul gerurilor crâncene din noiembrie. Era roșie – el ar fi vrut-o albastră – și, în ianuarie, când încă erau tancuri din loc în loc, între orașe, îi fusese frică să-i facă rodajul. Surprinzător, îmi mărturisi că de vină era culoarea: la roșu, te puteai trezi cu un glonț în cap. Drumul cu mine devenea astfel o ultimă parte a rodajului încă neterminat, dar și un pretext de a mă lua de martor la performanțele mașinii, bucurându-se ca un copil dacă-l laud. Îl interesa însă Hans, care acum întârzia. Reieșea că, dacă amândoi terminaseră medicina, Hans cu doi ani mai devreme și la facultăți diferite, nu era exclus ca totuși din vedere măcar să se știe. Sigur! Are cabinet? Și chiar e ne-nsurat, după atâția ani? La acest gen de întrebări nu insista, dacă sesiza că nu vreau să-i răspund. Nu are cumva planuri să se întoarcă acasă? Încercă el, de pildă, la un moment dat. Să se întoarcă de tot. Definitiv, cum se spune. Văzând că tac, își răspunse singur, cu o strâmbătură: ar trebui să fie nebun! Pentru că, poate nu știi, dar medicii nicăieri nu-s plătiți mai bine ca la nemți. Ca să nu mai vorbim de aparatură și materiale. Bani cu sacul. Nu știi, nu te-ai interesat cam cât ridică lunar, nici nu se întreabă așa ceva. Când o să

vină ocazia, întreabă-l totuși, ai să rămâi cu gura căscată. Te asigur.

Despre televizor am vorbit la următorul pahar de cafea, care ne cădea bine la amândoi.

— Tot voiam să te întreb și am uitat, începu el, cu vădit chef de vorbă, dacă voi urmăriți ce se întâmplă în București. Sigur că urmăriți, se mai grăbi el și, văzând că nu-l contrazic, adăugă: în piața aia a Universității...! Știi de ce? Am o cunoștință care locuiește acolo și-mi dă telefoane noaptea, nu poate dormi din aprilie...

Îl mai auzisem certându-se, în parcare, la spălat mașinile, cu Bud de la patru și mi-am amintit că discuția lor începuse la fel. Doctorul Goga se declara indignat că mulțimea adunată în intersecția dintre Universitate și Ministerul Agriculturii, pe unde trec și troleibuze, bloca circulația. Spre marea mea surpriză, vecinul meu de sus, cu care eram certat pentru că mă inundase, îi apăra pe demonstranți calm și chiar cu umor. Știam însă că, fără excepție, asemenea discuții degenerază pasional în ceartă urâtă, așa că m-am grăbit să mă îndepărtez.

— Locuiește pe Magheru? m-am interesat acum despre cunoștința care-i dădea telefoane.

— Nu chiar, în zonă. Dar e la fel. Zice că e un zgomot asurzitor, mai ales noaptea. Muzici de toate felurile, amplificate de difuzoare și strigăte. Nu poate, domnule, să închidă ochii, după ce că vine frânt de oboseală de la serviciu. A ajuns că e în stare să meargă să le pună o bombă.

Cu țigările aprinse și cu paharele de plastic pline cu cafea, momentul nu era deloc potrivit. Plăcerea controverselor pe teme politice devenise curentă, o distracție fără egal, irezistibilă, de data asta însă știam amândoi cum gândește celălalt și era în interesul fiecăruia să nu ajungem la ceartă. Tăcerea mea, în care era și un pic de lene, de lehamite, de lașitate, dacă vrei, nu-l descurajă. Satisfacția cea mare, și nu doar în cazul său, rămânea totuși prezentarea propriului punct de vedere, ceva la care nu se renunță cu una, cu două — și asta indiferent

despre ce era vorba. Doctorul Goga considera, ca mulți alții, că însăși prima definiție a demonstrației din București, cea de a continua, în pofida a toate, de a nu ceda, era vicioasă și asta-l scotea din minți.

— Câteva mii de oameni, zece mii, poftim, care stau în ploaie și cântă. Sau îngenunchează. Sau ascultă cuvântări. După aia, strigă lozinci. Jos comunismul, nu? De fapt, cinstit vorbind, tu ai înțeles ce naiba vor?

— E o discuție prea complicată, m-am eschivat eu, ca să-l potolesc.

— Ha! făcu doctorul enervat și, gata să-și verse cafeaua pe pantaloni, coborî geamul de pe partea lui. Să fie a lor Televiziunea Română? Asta visează? Sau să-l debarce pe Iliescu?! Nu ți se pare ridicol că după ce tu, țară, l-ai ales președinte, să ieși a doua zi și să strigi jos Iliescu? Ce să facă Iliescu, să iasă și el în balcon, să anunțe: mi-am dat demisia dragilor, scumpilor, mereți acasă?! Cinstit: nu-ți dai seama că-i imposibil? Pe cine naiba pui în loc? Facem alte alegeri? Spune-mi și mie cinstit ce crezi.

L-am aprobat, ridicând din umeri, cu atenția îndreptată spre siluetele care se agitau între gheretele vămii. Doctorul Goga interpretează în felul său tăcerea mea, cu care se și resemnase, și râse înveselit:

— Anticomunistule! Măi, ce să zic, sunteți grozavi! Spune-mi măcar ce crezi, cât o să mai dureze. Până la Crăciun măcar se potolesc?

Da, învățasem lecția, soluția e să nu răspunzi, să fii surd, deși despre asta se poate spune și că-i lașitate. În același timp, descoperisem încă din ianuarie, în primul pas, în prima lună fără Ceaușescu, plăcerea vicioasă și trăită cu febră care consta în a sta lipit de ecranul televizorului ore în șir, mai ales nopțile. Așa se face că haosul clocotitor al manifestațiilor din capitală împotriva președintelui într-adevăr proaspăt ales n-avea cum să ne scape. Ca și mine, Grete se ghemuia în fotoliu după ce tu erai expedit la culcare. Exaltarea mea de atunci n-o mai pot explica astăzi, cu toate că n-a trecut foarte mult timp. Știu doar că, dacă s-ar fi ivit ocazia, aș fi fost dispus să

fug și eu la București, să urlu și eu lozinci zile și nopți în șir. Grete, în schimb, nu credea în victorie. Mi-o spusese din prima clipă, deși știa că voi sări în sus: cu cântece la chitară și cu poezii nu faci nimic. În alte familii, din mai puțin de atât, se ajungea la divorț. La noi, tensiunile divergențelor nu ajungeau însă niciodată să facă explozie. Nu spun că e bine sau rău. Nici că mi se datora exclusiv mie și să-mi fac o glorie din asta. Oricum, aproape două luni au trecut cu bine, iar rezultatele alegerilor de cu puțin înaintea sosirii lui Hans le-am aflat tot culcușiți în fotolii în fața televizorului, cu ușa de la intrare încuiată. De câteva ori îmi amintesc că s-a sunat la ușă, dar ea nu s-a ridicat, iar eu am imitat-o. Afară era noapte și deasupra pieței centrale, pe cerul negru, explodau artificiile, semn că se sărbătorea o victorie. Nu e ușor să-ți descriu sentimentele mele din acele momente, în așa fel încât să le poți înțelege și tu. Ca la orice înfrângere, sufeream, dar analiza motivelor pentru care mă consideram implicat și, într-un anumit fel, nu doar simbolic, părtaș la înfrângere ar eșua în locuri comune. Nu vei înțelege nimic. Spun asta pentru că, după un timp oarecare, suferințele mele de atunci au început să-mi pară și mie prostești. Sau, în tot cazul, ceva despre care nu vei povesti cu plăcere. În bezna din încăpere, cu focurile artificiilor desenate pe geam și mormăitul televizorului, Grete tăcea, iar tu adormiseși cu câteva ceasuri înainte, după ce mai repetaseși o dată poezia din care aveai a doua zi autodictare la școală. Am avut în acele clipe o intuiție pentru care nu fusesem apt înainte. Până atunci și probabil și ulterior, ea le considera pe toate care ni se întâmplau cu o anumită detașare, privea lumea de sus, vădit din alt unghi decât mine. Avea ceva nu în plus, ci în minus decât mine, dar nu știam ce anume. Brusc, mi-am dat seama că, față de nemțoaica orfană Tămaș – sau Wagner – Margareta, obligația mea era să mă simt rușinat și vinovat, cu toate că nu-mi cerea nimeni așa ceva. Oricum, nenorocitul de rezultat al alegerilor și prima probă pentru libertatea abia cucerită de români n-aveau niciun fir de legătură cu

ea. Osia lumii glisa, lent, greoi, implacabil, undeva în beznă, deasupra capetelor noastre și asta într-o nepăsare absolută și rece ca gheața față de spaimele noastre minore, care și ele erau mai mult o halucinație. Și totuși, o anumită vinovăție împărțită ca la farmacie, ca o otravă, la toți, n-o implica și pe ea. Mi-am închipuit, după zâmbetul ei glacial, că n-are nici compasiune și nici înțelegere pentru nimic. (Ulterior, fiecare din noi a avut mare grijă să nu mai vorbim despre asta.)

Noaptea de insomnie care a urmat mi-a folosit să încerc măcar să-mi pun ordine în minte. Ce doream, în definitiv? Cât de vital era pentru mine să nu fi câștigat alegerile X? Sub o pojghiță foarte subțire simțeam cum bulbucește ura fierbinte și îmi era peste puteri să fac pasul rațional de retragere. M-am furișat din pat căutând un pahar de apă rece la geamul larg deschis din bucătărie. Ce sunt eu? (În afară de bun profesor de franceză, bun tată, bun soț.) În ce scop se activa în mine atâta energie vitală, pentru ce naiba trăiesc? Căruia scop m-am dedicat? De ce mă zbat? Bănuiala inutilității absolute mi-a venit reîntorcându-mă în pat și trăgând cu urechea la respirația ușoară a Gretei, adormită cu fața în jos și cu mâna dreaptă, cea a arcușului, culcată pe pernă. Eram singurul treaz într-una din celulele de fagure ale blocului, se liniștise de mult până și agitata familie Bud de la patru, dispăruseră focurile bengale de pe boltă, peste lume se așterneau bezna și o liniște grea ca o plapumă de fier. Am recunoscut atunci, pentru mine însumi, înfrânt, că n-am răspuns la nicio întrebare.

— Ia uite! Ia uite! exclamă alături, înăbușit, doctorul Goga.

Fusesse înainte intervalul de zece-douăzeci de minute când iarăși în vamă nu se mișcase nimic. Într-adevăr, în spatele barierei ridicate pentru a lăsa să treacă un microbuz unguresc, avansa și se opri imediat sfertul din față negru strălucitor al unei limuzine. Atât cât se vedea de la distanță, placa de înmatriculare părea nemțească. Unul din vameșii în uniformă se apropie de geamul din stânga al

portierei, care era coborât. Pe partea dreaptă mai veneau alți doi.

— Asta e, sigur! Mai așteptăm să vedem dacă nu m-am înșelat, după care, dragă Romi, vă las să vă pupați și o iau înainte...

Noua repriză de așteptare nu putea fi însă atât de scurtă pe cât am fi vrut noi. Nu aveam voie să coborâm, așa că ne-am aprins o ultimă țigară. Doctorul făcea planuri.

— După ce terminați ce aveți de gând, nu mâine neapărat... Înțelegeți?

Nu înțelegeam.

— Vreau să spun că, mai încolo, într-o zi, sper să vă găsiți timp totuși să treceți și pe la noi. Asta neapărat, nu accept să fiu refuzat. Câteva ore, într-o seară, un pahar de vin bun și o fripturică. Veniți cu toții, cu tot cu neamțul, bineînțeles, aduceți și copilul. Când vreți. Ia-o, dragă Romi, și ca o datorie între vecini. Pentru că îmi ești dator, recunoști?

Eram prea agitat ca să nu recunosc orice mi s-ar fi cerut în acea zi. Automobilul negru se urnise în fine din loc și se îndrepta spre noi cu farurile aprinse.

Tămaș (Tamasch) Hans era mai bătrân cu cinci minute decât Grete a mea și e curios că ea, aflând asta nu știu de unde, în copilărie, îl trata ca atare cu toată seriozitatea. Semnele ca și insesizabile pentru altcineva decât mine erau ale unei deferențe în care sunt întrebarea nespusă și precauția binevoitoare ale celui mai mic în grad, știind să aștepte. Față de mine, el a adoptat de la început, când, coborând din mașini, ne-am dus unul spre celălalt să ne îmbrățișăm, exact, cu exactitatea reflexiei în oglindă, aceeași atitudine care-mi ceda tot timpul inițiativa, fără nici o rezervă. Dacă, de pildă, acolo, în vamă, i-aș fi strâns doar mâna, bărbătește, ce faci, Hans, cum ai călătorit, mi-ar fi răspuns identic, prompt, natural, fără a sugera că se poate mai mult sau altceva. Despre faptul că eram mai mare cu patru ani decât gemenii Tămaș n-a pomenit niciunul, dacă-mi amintesc bine. Vârsta mea n-avea nicio importanță în poziția de soț și cumnat.

De fapt, tot ce scriu eu aici sunt reconstituiri. Erau, sigur, clipe când fiecare zâmbet, care era primul zâmbet, fiecare gest inaugura ceva, numai că atunci eu nu știam asta.

Așa cum promisesese, doctorul Goga ne lăsă, pretextând nu știu ce, după care l-am pierdut din vedere, deși ne-am urcat în mașină și noi și am pornit spre casă imediat. Ieșiserăm din zona de frontieră, traversasem și orașul, ne aflam acum în câmp, între sate, când Hans opri pe dreapta și, fără să stingă motorul, arătă spre volan:

— Vrei?

Propunerea m-a surprins, dar am simțit și că nu e o glumă. Ca și sora geamănă, Hans era inapt pentru glume de acest tip. I-am amintit totuși zicerea care era doar pe jumătate banc despre cele trei lucruri care nu se dau niciodată din mână: stiloul, mașina și nevasta. O știa și el din studenție.

— Grete mi-a scris că șofezi foarte bine. Nu-i mare diferență, nu trebuie să-ți fie teamă. Hai, încearcă!

Ghicise, bănuiesc, din privirea mea, curiozitatea lacomă față de lucrul străin, scump și strălucitor, dar cunoștea și ispita pe care orice șofer și-o reprimă greu. Din punctul meu de vedere, nu e neapărat un păcat. Poate era și un pic de invidie, de care mi-am dat seama mai târziu. Important era însă altceva: așadar, în scrisorile ei foarte lungi, caligrafiate pedant în germană, despre care știam amândoi că vor fi citite de cenzura poștei și nu trebuiau cu niciun chip să stârnească vreo suspiciune, Grete îmi lăudase talentele de șofer. În fiecare vară, de când deveniserăm proprietarii Skodiței, plecam spre mare, cu tine într-un rucsac special după ce ai apărut lângă noi, sau ne abăteam și prin munți, cu cortul nostru împachetat în portbagaj, cu ceaun, lanternă și topor, și, aproape întotdeauna, pe traseele dificile sau mai aglomerate, treceam eu la volan. Asupra acestei ierarhii de responsabilitate și pricepere conveniserăm tacit, dar, la fel, îmi imaginasem și că trebuie să fie știută doar de noi doi, trecută într-un capitol separat, cel al secretelor de familie. Crezi că e o prostie? Nu știu... Mi-ar fi plăcut totuși grozav să nu știe nimeni cine conduce mașina în familia noastră și când anume. Așa că am cedat, ca să nu devin caraghios. Ne-am schimbat locurile și câteva minute bune, câțiva kilometri am mers crispat, cu un nod de emoție în gât.

Asta a fost prima oprire. Cât am coborât ca să ocolesc, evaluasem încă o dată și cu alți ochi ce-mi revine. Mașina abia ieșise cu câteva ore înainte dintr-o spălătorie la Budapesta. Avea de aceea un negru sticlos impecabil și eclatanța ostentativă a obiectului nou, cu câteva picături păstrate de la ploaia din pustă. Era mare, cu un gabarit mai mare decât cel cu care eram familiarizat, și, imediat ce m-am așezat la volan, am simțit ce înseamnă asta. De probă, am apăsat ușor pe accelerație. Motorul a emis la atingere o foarte vagă notă muzicală, o vibrație hipnotică.

Deși stăteam încă pe loc, de emoție, palmele mi-au transpirat brusc, dar am simțit și o șuviță rece pe șira spinării, ca în primele ore la școala de șofat. Cine se mai putea lăuda că a avut ocazia să piloteze o mașină atât de puternică? Dintre cunoștințele mele, nimeni.

Un timp, la început, am condus tăcut, așteptând politicos întrebări care întârziiau. Ca și mașina, pe care mi-o lăsase în seamă, Hans îmi cedase și celelalte inițiative și, de câteva ori, aruncându-i o privire rapidă, descopeream la el aceeași expresie rezervată de așteptare. Afară, vara lui '90, cu ploile dese din mai și nopțile calde din ultimele zile, se vedea din goana mașinii ca un continuum verde, ca o mare strălucind în soarele orbitor al dimineții, dar lui peisajul nu-i spunea mare lucru. De asta sunt sigur. M-am gândit că poate e atent și mă supraveghează, pentru orice eventualitate, dar nici atenția lui, concentrarea lui certă nu mă vizau. I-am și spus-o. A râs, negând muștește: avea încredere.

Bănuiesc că asta m-a relaxat, râsul lui, spontan și sincer, care nu se putea să nu placă. Comenzile neînchipuit de docile făceau și ele, ca prin magie, aproape totul în locul meu, astfel că, după ce mi-am dat drumul, restul timpului, până acasă, am vorbit binedispus, aproape fără întrerupere. Eram iarăși fericit, aproape narcotizat de fericire, când e foarte dificil să fii serios.

La Operă era grevă, l-am anunțat totuși. Instrumentiștii voiau dirijor „necompromis” și asta după ce abia îl schimbaseră pe al doilea director, dar voiau și salarii mai mari. În același timp, sălile erau goale și se spunea, scriau și ziarele locale, că nu mai există spectatori interesați nici dacă-i aduci gratis. Hans a priceput chiar mai ușor decât mă așteptam ce e cu compromisiile – șefii considerați ca atare – și pe care salariații din subordine nu-i mai doreau. Fapt e că, datorită grevei, Grete era acasă și ne aștepta. Apoi, sărind de la una la alta, despre propunerea care mi se făcuse să fiu directorul liceului, după ce fosta directoare dispăruse fără urmă – și se bârfea că de groază că-i vor fi date în vileag toate porcăriile... Se

întâmplaseră prea multe deodată, torențial, cu o viteză amețitoare și, în scrisorile ei, Grete nu apuca să-l țină la curent cu toate. Dar ce e cu adevărat important? Sau nu important, ci interesant pentru cineva revenit în țară după atâția ani... I-am povestit despre portocale, apărute din abundență în magazine. Și nu e nimic de râs, l-am avertizat. Și, la fel, bananele, de care copiii mici nici nu știau cum arată. Sau țigările americane, care, acum, se vindeau la liber pe lei, puteai să-ți iei câte poftești și să fumezi până pici lat.

Hans mă urmărea, dar nu mai zâmbea, cum aș fi vrut. Nici nu venea cu întrebări.

I-am pomenit și de alegeri. N-ai auzit? El răspunse cu un gest vag. Primele alegeri așadar, unde românii puteau să voteze după cum îi tăia capul, fără să le ceară nimeni socoteală și încheiate cu un enorm tâmbălău, care continua încă la București. Despre „Duminica Orbului“, cum începuse să i se spună în ziare și la televiziune. Dar despre toate astea se putea povesti la nesfârșire.

Ca și Grete, Hans nu făcea însă explozie, cum făceam noi, ceilalți, la fiecare propoziție în legătură cu politica. Lua act, fără nimic în plus, am remarcat la el acest tip de reacție și mai târziu. A devenit mai amuzat și mai prins de firul poveștii când am trecut la peripețiile cu Skodița noastră și cu drumurile lungi prin țară când de fiecare dată păteam altceva, un necaz imposibil de prevenit. A râs totuși cu poftă, de pildă, spre marea mea plăcere, care m-a și făcut să zăbovesc cu alte amănunte, când i-am descris cum m-am descurcat de unul singur, în câmpul gol și pe ploaie, să scot roata de pe butuc și după aceea, încă și mai grozav, să extrag camera spartă din anvelopă ca să pun un petic „rece“... și culmea e că doar din ce văzusem la alții, în parcare blocului, mai ales, mi-a reușit! M-am mai lăudat, ca de la automobilist la automobilist, că aveam cele necesare pentru toaleta bujiilor, o făcusem și pe asta o singură dată, transpirând ca un cal de emoție și de nervi. Mă pricepeam și să curăț bornele oxidate ale

acumulatorului, curățam regulat, făcând chiar exces de zel, filtrul de benzină. Dus de val, i-am mai explicat ca un profesor ticăit ce sunt că diferențialul e o invenție a lui Leonardo, ca să-mi dau seama abia după aceea că el nu cunoaște principiul de funcționare al diferențialului... I-am expus apoi teoria plăcuțelor de frână, care-i de fapt un banc porcos. Bărbații, aici, râd: nu e totuși un banc prost! Am râs eu, ca un dobitoc, iar el s-a silit să mă imite.

Cam în acest punct am reușit să îl înțeleg. Necunoscutul alături de care stăteam de o oră și ceva în cutia habitaculului, ca într-o celulă de închisoare sau o colivie, respira vrând-nevrând același aer cu mine. Necunoscutul era însă, în raport cu mine, a doua cea mai apropiată ființă din lumea asta, cu toate că ne găseam alături prima oară. Despre ce altceva să fi vorbit? Probabil intervenise un mecanism mental de protecție, fără să am habar de asta. Începusem să bat câmpii ca să umplu cu ceva vidul întunecat dintre noi. Intuiam, dar foarte vag, potențialul pericol care stă pitit în asemenea zone de penumbră și pentru care nu te poți pregăti, nu vei ști niciodată să te aperi când va veni clipa critică. Adevărul e că nici nu ești foarte convins de existența lui, a pericolului, care în definitiv poate fi și o nălucire. Sau poate să nu fie nimic.

Nici despre ce se întâmplase în decembrie trecut Hans nu dorea neapărat să afle de la mine mai mult decât știa. Citise totul în ziarele nemțești pentru că fuseseră câteva săptămâni când se scria regulat despre România, urmărise și știrile de la radio și de la televizor. Nu m-a întrerupt însă. Urmărise, da, ca unul care într-adevăr are habar, fragmentele sângeroase, dar oarecum fără noimă ale unei povești despre o lume pe care o abandonase de ani buni. Era însă o lume cu coordonate familiare. Punct. Nu ținea deloc să mai aibă acolo ceva al său, nici măcar amintiri, în sensul în care ne revendicăm noi bagajul inform de sentimente reziduale și de imagini din povestea trăită. Și care, la un simplu declic, se resuscitează, produc un aflux spontan de sânge, o

accelerare a pulsului. El, dacă se întorcea într-acolo, era un deșert de cenușă. Știu asta precis.

Datorită lui Hans mi-am dat seama, cu oarecare întârziere, că niciunul din gemeni nu avea această slăbiciune, să-i zicem umană, a reamintirilor. Aveau pentru trecut, în schimb, doar coșmaruri, și el, și ea – despre coșmarurile lui Hans știu de la ea –, dar, ca să realizezi ce înseamnă asta, trebuia să fii în pat cu ei noapte de noapte.

A doua oprire, decisă de data asta de mine, a fost într-o parcare cu mese de beton și câteva tufișuri de lemnul-câinelui proaspăt înflorite, când mai aveam cam jumătate de oră până-n oraș.

— Dacă simți nevoia de o țigară, ies și eu, propuse Hans, observând ce semnalizez.

El nu fuma, știam de la Grete, și nu fumase niciodată, aceasta fiind altă lecție de la Moșu.

M-am întors spre el, după ce am oprit motorul, dar fără să cobor:

— Stăm doar câteva clipe. Vreau să lămurim aici, dacă nu te superi, chestiunea datoriei noastre față de tine.

— Tu, Romi, n-ai nicio datorie, mă întrerupse el, așa cum de altfel mă și așteptam.

— Am. Dacă nu eu, familia mea. Vreau să discutăm doar noi doi, fără sora ta de față, pentru că ea susține că e o prostie. Poate și e o prostie. Despre asta am discutat cu ea zile în șir, ne-am și certat. Dar, indiferent de ce spune ea, fără tine, fără ajutorul tău, noi n-am fi avut azi casă. E, adică, vorba de bani. Dă-mi voie să termin, l-am făcut atent, văzând că vrea să mă întrerupă, și el a tăcut. Din punctul meu de vedere, în asemenea situații, un simplu mulțumesc nu-i destul. Nu există în lumea asta niciun motiv care să mă absolve pentru că n-am fost în stare să-mi fac neajutat datoria de soț și tată. Și asta nu-i deloc o criză de orgoliu copilăresc, cum zice Grete. Sau poate e. Dar nu pentru mine.

M-a ascultat grav. Nu mai știu dacă am folosit exact aceste cuvinte, cu toate că, în minte, le repetasem de multe ori. Aproape zece ani m-a blocat

zidul care stătea între noi doi – și nu fac deloc poezie proastă! Acum zidul a căzut, suntem față în față și tot nu știu cum să fac să-mi achit datoria față de tine, pentru că e o datorie pe care nu o poate prescrie nimic. Recunosc: ideea mea fixă. E bine să afli și tu de existența ei.

— N-ai, repetă el, calm, nicio datorie.

— Ba dă-mi voie să am. Insist. Pentru mine nu e dacă să ți-o restitui, căci aici am decis. Problema e: cât? Pentru asta îți cer ajutorul: cât te-au costat, în mărci, aparatele trimise și, ca să scapi de mine, va trebui să-mi spui suma. Am niște mărci – vândusem Skodița, cu ajutorul lui Oti-neni, dar asta nu i-am mai spus-o –, îți pot da o parte. Vom stabili asta noi între noi, fără Grete. Te rog să mă ajuți.

Convin că în atare cazuri se activează complexul săracului. Complex rău, maladiv, chiar cu un accent de agresivitate, ceea ce unui doctor ca Hans nu mai trebuie să-i explici. O fudulie inversă, poate. A te grozăvi. Grete mă avertizase: de vreme ce îți dai și tu seama că Hans tot o să te refuze, ce rost mai are?

Continuam să vorbesc deși după primele cuvinte mi-am dat seama că insist zadarnic. Am înțeles și că Hans știe asta poate mai bine ca mine, cu toate că mă asculta cu o expresie de răbdare pentru care nu e totuși un timp infinit.

Nu râde, l-am avertizat. Nu râd deloc, se apără el.

Fără să-l mai anunț că abandonez, răsucind cheia de contact, l-am întrebat totuși:

— Grete ți-a scris și despre asta?

Hans a ezitat doar o fracțiune și am remarcat că nu se pricepe să mintă, tot o lecție învățată de la Moșu.

— Nu mi-a scris. Nu știam ce vrei. Dar mai bine hai s-o lăsăm baltă, mă îndemnă în timp ce ieșeam la șosea și porneam mai departe.

Locul meu din parcare blocului rămăsese liber după vânzarea Skodiței și, în așteptarea lui Hans, știind că va veni cu mașina, aranjasem cu ceilalți să nu-l ocupe nimeni. Cu câteva săptămâni înainte, într-unul din garaje, pe care îl închiriasse, familia Bud de la patru își amenajase un mic magazin nonstop, spre

care după miezul nopții se furișau îndrăgostiții rămași fără țigări, insomniacii și câte un bețiv ieșit să admire stelele. Lumina din garaj cădea exact pe dreptunghiul meu liber, limitat la capăt de bordura trotuarului. Așa se face că, de la înălțimea etajului trei, scoțând capul pe geam, puteam să verific dacă toate sunt în regulă și a și fost bine până la capăt, cu excepția unei zgârieturi trase cu cuiul sau șurubelnița, apăsât și adânc, pe ambele portiere din stânga.

Hans, în ce-l privește, a acceptat tot ce i-am cerut. Adică, seară de seară, scotea radioul din bord ca să-l ducă în casă, la fel și ștergătoarele, capacele de la toate roțile, dar și căpăcelele de la ventil, iar dimineața, pe lumină, le puneam eu la loc, corvoadă pe care trebuie să și-o asume gazda..

S-a supus fără zâmbetul pe care-l pândeam, dar și fără întrebări. Dacă n-ar fi fost această docilitate absolută, poate l-aș fi și iubit.

De la distanță, nimic nu sărea în ochi, cum mă așteptasem. Poate și de asta, nimeni dintre apropiați sau vecini, nici chiar Oti-neni, căreia nu-i scăpa nimic, nu și-au dat seama că „doamna Grete“ și fratele ei venit în vizită din Germania sunt gemeni. Asemănările, cele sesizabile de un ochi străin, păreau normale, semănau așa cum seamănă frații între ei. Doi frați, pur și simplu. Nimic special. Printr-o înțelegere tacită, între Grete și mine, pe care niciunul din noi n-a invocat-o vreodată, secretul era bun și trebuia păstrat.

O mică, însă tranșantă, netă, izbitoare deosebire între ei exista totuși și o remarcasem doar eu, înainte chiar de a-i fi studiat atent: cu siguranță absolută, Grete nu și-ar dat mașina pe mâna unui străin doar după un sfert de ceas și asta nu din meschinărie. Ceva intervenise în timp ca să-i despartă totuși. Ea, de pildă, nu împrumuta sub nicio formă și nu dădea din mână vioara, obiectul ei numărul unu, nici mie, nici măcar să pun mâna pe ea ca s-o mut dintr-un loc în altul. La Hans, erau generozitatea, care-i o formă de politețe, dar și nepăsarea față de lucrurile proprii, fie ele și scumpe. L-am și provocat de câteva ori, ca să-i aflu părerea, dar a ridicat din umeri distrat: nu se gândise niciodată... Era ca și cum, fugind, el lăsase în urmă, ca Făt-Frumos din poveste, ceva, o calitate sau un defect. Ca și cum i-ar fi crescut, departe de România, a treia ureche invizibilă, iar nouă, celor rămași, nu ne rămânea decât să-l contemplăm uluiți. Oricum, în drumurile prin oraș, Hans și cu mine, uneori și cu tine, dar și în călătoria noastră spre Germania, plecați toți trei să-i facem vizita de răspuns, am refuzat să mă mai așez la volanul mașinii lui. N-am oferit explicații nici atunci, n-am nici acum, iar Hans n-a insistat.

În rest, ca într-o oglindă un pic aburită, erau identici, mai ales dacă-i aveai aproape ca să-i studiezi pe furiș.

Aveau exact aceeași înălțime, la milimetru, ca măsurați cu șublerul, aceeași piele pe care n-o pârlăște soarele, ochi de un verde fumuriu identic de spălăcit și păr castaniu-deschis asemănător până la nuanță, până la grosimea firului. Aceleași unghii, aceeași labă la picior numărul 43, aceleași buze uluitoare, același gest de a da o șuviță mai lungă pe după ureche, aceeași frunte pe care se vede cuta verticală a îndărătniciei. Proeminența pomelului teutonic marca aceeași pată umbrită, mai ușor citibilă din profil. La masă, cât mâncam, am avut ocazia să le compar mâinile: de violonistă, de o parte, de dentist, de cealaltă. Degetele și ele identice: prea lungi, nefiresc de lungi, parcă descărnate, ca să descoperi totuși că au nu doar dexteritate, ci și o forță – aceeași forță – la care rămâneam câteodată mut de uimire. Amândoi erau perfect conștienți de bizareriile condiției lor. Grete nu făcea însă caz de ele și nu-i plăcea să vorbim despre asta. Hans, nici cât ea. M-am străduit de aceea să mă prefac și eu dezinteresat și cred că am reușit.

Planul plecării noastre în Germania s-a născut în paralel cu aceste mici jocuri de cunoaștere și apropiere. Era o cină târzie în trei, după ce te culcasem, cu gustări și bere rece, care se va prelungi până după miezul nopții. Îmi amintesc că Grete a început să vorbească despre greva lor de la Operă și despre cum apăruse punctul critic când jumătate din orchestră se ceartă cu cealaltă jumătate. Noi, bărbații, eram așezați, ea scotea din cuptor o tavă cu nu știu ce, cred că pateuri care la bere trebuie servite fierbinți. Începuse cu un accent ciudat de nervozitate, ca și cum nu mai avea răbdare până când se va așeza cu noi, ca abia după asta să povestească în tihnă. Deși era mai mult decât ceartă, mai observase ea, distribuindu-ne fiecăruia tacâmuri și câte un șervețel de hârtie. Tocmai aprinsesem lumina, tava fierbinte scoasă din cuptor mirosea grozav, m-am ridicat s-o

ajut, am desfăcut prima sticlă de bere ezitând dacă să și torn în pahare sau să mai aștept. După zeci sau sute de repetiții, pe scena pașnică și bine luminată, erau mișcări care vin una din cealaltă cu o anumită grație a ușurătății care bucură ochiul. Nu chiar ură, continuă ea, dar ceva care seamănă periculos și neplăcut cu ura.

Distrat, am înghițit în sec, adulmecând aroma apetisantă a pateurilor. Pentru mine, mai important era că sfârșitul de an școlar se anunța foarte tulbure, pentru că și elevii prinseseră gustul protestului și asta devenea o amenințare față de care ce făceau muzicanții era un fleac. Le-am și spus-o ceva mai târziu.

— Din ce cauză? întrebă Hans.

Interesul lui pentru nebunia insolită a muzicanților era un fals interes, din politețe sau poate, cu intuiția geamănului, simțise ce importanță avea asta pentru sora mai mică cu cinci minute. Începuserăm însă între timp să mâncăm, iar regula lor, deprinsă și ea cred că din copilărie, de la Moșu, era că, dacă ai farfuria cu mâncare dinainte, nu se vorbește, toate fiind lăsate pentru „momentul bere“ de la final. Întrebarea pica împotriva regulii și l-am privit uimit peste masă. De regulă, el mânca așa cum probabil pilea măselele, cu o concentrare gravă, totală, fără grabă, dar și fără sincope, dedicat, meticulos și neinteresat de nimic din ce se întâmplă în Univers. Impresia, privindu-l, era că operează în farfurie cu două mâini și unelte care fac ceva perfect sincron pe ceva deosebit de prețios și fragil și că înghițirea îmbucăturii e un episod secundar. Cred că din cauza asta Grete nu s-a grăbit să-i răspundă.

Eu nu mâncam nemțește, așa că mi-am acordat pentru vorbit o pauză între două îmbucături și le-am prezentat teoria mea. În România, i-am spus lui Hans, începuserăm să înnebunim câte un pic cu toții și e ceea ce descopeream nu doar la școală, luând act de pălăvrăgeala din sala profesorilor. Brusc, din nimic – dar din nimic! –, apărea o stare de supravoltaj, o tensiune otrăvită care dă în clocot și,

de la o clipă la alta, toți cei prezenți într-un anumit loc încep să urle, acoperindu-se unul pe altul. Nevoia de a mușca, de a te năpusti la gâtul celuiilalt, de a urla și de a sparge se generalizase parcă de la un virus sau prin inducție. Teoria mea e că ce intervenise era un efect direct al libertății cu care în țară nu-i nimeni obișnuit. Aș zice chiar că românul a descoperit că nu-i place libertatea, cu toate că n-o va declara niciodată. Nu-i place, nu-i priește, nu-i pentru el.

Peste farfuria din față, continuând să mestece tacticos, Hans a ascultat, dar nu s-a grăbit să mă aprobe. În toate discuțiile noastre, el se ferea să pună în cauză categoria „români“ și nu cred că o făcea ca să mă menajeze. Nu-și revendica – și, în tot cazul n-o afișa – nici calitatea sa atât de specială de neamț. Avea o anumită intimitate și cu una, și cu alta, dar o ținea în rezervă, n-o folosea. Dacă făceam eu asta în nume propriu, mă urmărea cu privirea sa „albă“ și fără expresie, nelăsând să transpară ce crede. Odată i-am și spus: când vorbesc și te uiți la mine, am totdeauna impresia că te interesează starea incisivului, dacă nu s-a îngălbenit și trebuie curățat... A zâmbit distrat, ca și cum ar fi auzit altceva.

Grete, în schimb, mi-a sărit în ajutor cu o glumă, după care a cerut bere. Am umplut paharele și am mai deschis o sticlă.

Trecuserăm între timp la berea rece, când dai peste cap primul pahar cu lăcomie și devii visător. Eram trei oameni care, sub becul la care se adună gâzele nopții ca să se ardă înnebunite, se înțeleg din câteva cuvinte sau și în tăcere. Un sentiment special, bun, nu știu cum să-l numesc altfel, se degaja din această constatare ce căpăta substanță și densitate de la o clipă la alta. Gemenii mă adoptaseră amândoi, punându-se de acord în modul lor de neînțeles pentru mine. Eram, ca să zic așa, al lor. Deveniserăm toți trei de același rang. Ne alimentam de la aceeași sursă de energie. Momentul era acum propice să stabilim ce vom face, să trecem adică la propunerea plecării împreună spre Germania făcută de Hans și rămasă în suspensie. Hotărârea ne aparținea Gretei și mie, Hans

aștepta ca s-o afle. Bineînțeles că eram de acord, nu asta era însă important. Am mai dat peste cap câteva pahare de bere, pălăvrăgind și râzând cu poftă. Anticiparea fericirii pe care o zonă specială din cortex o realizează trecea fulgerător în starea de certitudine. Îmi amintesc asta perfect. Și-mi mai amintesc că, studiindu-l pe Hans, după ce îmi impusesem să nu mă mai minunez de asemănările dintre ei, am descoperit tot atunci, în profilul lui, cum se redesenează linia știută a maxilarului Gretei, curbura curată, foarte fină, până sub lobul urechii. Pielea, în acea porțiune, avea la atingerea buzelor o vibrație pe care eu o botezasem „muzicală“, se simțea pulsul, dar avea și un gust aparte, recunoscut și în somn, când îl căutam anume, cu ochii închiși și insistând lacom.

Primul drum făcut de Hans a doua zi după sosire a fost „acasă“, cum numeau Grete și el orașul copilăriei, la mormântul părinților adoptivi. M-am oferit să-l însoțesc, mă gândisem chiar să mergem toți cu el, toată familia. A refuzat politicos, dar scurt, fără loc de alte insistențe. Ca și geamăna, știa perfect să-ți sugereze că n-are rost s-o lungești. Reieșea și că, după atâția ani de absență, reîntoarcerea la orașul copilăriei și la cei morți n-are nevoie de martori.

În scrisorile dinainte, frații își lămuriseră, ei între ei, problema mormintelor, unde de asemenea nu era nevoie de ajutorul meu și, în general, de ajutorul nimănui. Soții Tămaș, Narcisa și Gheorghe, adică „Moșu“, își pregătiseră de altfel gospodărește și din timp toate cele de cuviință: loc de veci, cumpărat în bună regulă pentru amândoi, alături, două cruci de granit și chenarul de beton cu capac, pe locul viitoarelor gropi. Mai rămânea doar să fie prinsă cu ciment în lăcașurile de pe cruce plăcuța de marmură neagră cu numele.

Mama Narcisa murise prima, cum mor cardiacii, ca o lumânare stinsă de o rafală subită de vânt. Hans era fugit de doi ani, așa că doar Grete (încă nu ne cunoșteam) fusese lângă Moșu la înmormântare. Grăbit și în felul în care se și pregătise pentru asta, ca pentru o datorie ce-l privea doar pe el, Moșu murise la sfârșitul iernii imediat următoare și asta era în perioada când Grete mă lua în unele nopți la ea, în camera de pe colț, de unde, înainte de a se face ziuă, ieșeam pe vârfuri și săream peste gard în strada pustie. În acea perioadă, o așteptam după calendarul stabilit de ea în serile cu spectacol de teatru, când cei de la Operă aveau liber. La o asemenea întâlnire, ea n-a apărut. Primise, am aflat de la intrarea artiștilor, unde portarul mă cunoștea, o telegramă de acasă și plecase, luându-și câteva zile de concediu fără plată.

A murit tata, mi-a explicat la reîntâlnire. Când însă am încercat s-o mângâi, după banalele condoleanțe, am simțit-o cum se refugiază în cochilie. Nu simțea deloc dorința să mă asocieze și să împartă cu mine suferința, fie și cu câteva vorbe sau gesturi de afecțiune. Durerea ei rămânea ferecată cu șapte lacăte și acolo nimeni n-avea acces.

Ce notez eu aici sunt însă mai mult aproximații decât o dare de seamă cu început și sfârșit. Regăsesc uneori pe chipul ei, când îmi refilmez acea perioadă, o expresie de severitate descurajantă care devine, brusc, ostilă, dacă insist. Doliul e cauza, îmi spuneam intimidat și făceam cuminte pasul de retragere. Dar știu și că mă întrebam adesea derutat în ce ierarhie mă situează ea, chiar și în afara familiei ei, din care nu cunoscusem pe nimeni, și câtă afecțiune e în stare să acorde cuiva. Îmi amintesc însă și graba febrilă cu care, după ce ne scoteam hainele, venea să mi se adăpostească în brațe în camera ei de pe colț, unde era mereu frig. O adunam strâns lângă mine, cu membrele ei lungi, cu picioarele ei interminabile, reci ca gheața, și, desigur, uitam. Doar mai târziu mi-am dat seama că în tot acest timp eram vegheați de doi morți a căror lumină iradia încă în dosul pleoapelor ei. Era, mi-am spus ulterior, reflexul celui care e absolut singur, fără alternativă la această singurătate ce-l va ține mereu prizonier. Mi-ar plăcea grozav să zic că inteligența mea, că farmecul meu de tânăr mascul o fascinaseră, că se îndrăgostise de la prima vedere, orbește. Știu însă, de la Livius, că iubirea nu poate fi pusă în ecuație, ca și moartea. Și mai e ceva: de a ne împotmoli în incertitudini n-aveam pe atunci nevoie niciunul din noi. Săream peste ele cu ochii închiși.

Gemenii își stabiliseră obligațiile de familie prin scrisori și cele mai multe, de fapt aproape toate, îi reveneau Gretei. De două ori pe an, în Săptămâna Mare, asta o dată, și pe 1 noiembrie, la „luminăție“, cum e numită în Transilvania „Ziua morților“, a doua oară, ea se ducea singură la cele două morminte de „acasă“, vizită despre care îi trimitea geamănului

lungi dări de seamă în Germania. Mie îmi spunea în rezumat ce a scris, iar din scrisorile de la Hans îmi traducea pasajele despre mama Narcisa și Moșu. Abia după ce te-ai născut tu și ne-am cumpărat și Skodița făceam toți trei cele două călătorii anuale.

Cu două morminte pe care s-a pus câte o placă grea de beton nu se poate întâmpla mare lucru într-un interval de șase luni. Plăcile de marmură, chiar și crucile de marmură au început să se fure din cimitire abia după 1990 și la fel era cu banchetele, cu ușile cavourilor sau cu grilajele, în general, cu tot ce e metal într-un cimitir, dar Moșu avusese o intuiție bună: betonul simplu, cenușiu și greu, cu o simplă verigă de fontă în centrul plăcii, greu de tăiat cu bomfaierul, nu-i va ispiti pe ȝiganii care bântuiau pe acolo. Plecam de dimineață, cu tine ținut în brațe de Grete, pe bancheta din spate, dar pregătiți de muncă. Luam totdeauna o lopată cu coadă scurtă, fărăș, foarfeci, mătură, dar și lumânări, și flori, și bidon cu apă. Trebuiau multe, nu doar ȝigări pentru mine, iar portbagajul se umplea. Nefiind legați de o dată fixă, alegeam zile cu soare. Asta și pentru tine, care ne asistai, încântat de tot ce ți se întâmplă.

În colțul de cimitir unde ne stabileam pentru câteva ore nu ajungea zgomotul străzii. Pe aleea centrală, unde lăsam mașina, se perindau pietrarii, căruțele cu unelte și saci de ciment ale groparilor și ici-colo câte o pereche de îndrăgostiți, însă distanța până la locul nostru de tabără funcționa ca un ecran. Doar după câteva minute, simțai cum ți se înfundă urechile ca într-o imersiune. În jur era plin de arbori, majoritatea tei care tocmai înverzeau, la sosirea noastră de primăvară, și își scuturau frunzele, cu un foșnet metalic, la sfârșitul lui octombrie. Gunoiul adunat în răstimpuri era de la crengile rupte de furtuni, dar și de la florile de tei care încep foarte repede să putrezească. Curățam de jur împrejur cu lopata din gros pământul strâns după ploi și pliveam buruienile înspăimântător de vitale care perforau betonul, iar Grete venea cu mătura și fărășul. În mica oază de liniște parcă nici nu îți venea să vorbești și

îmi amintesc că asta îți plăcea și ție: ațipeai pe păturică, unde te așezasem, sub niște tufișuri încâlcite de trandafiri și iasomie.

Ritualul vizitelor noastre la cimitir și îndeosebi șmotrul făcut nemțește, după regulă și în tăcere, în care se insinua și un dram de gravitate, aveau datele lor neschimbate. Era o întâlnire solemnă cu moartea. Un exercițiu impus de reculegere. La sfârșit, schimbam apa în borcane și aranjam florile.

Cred că acolo m-am surprins prima dată gândindu-mă la moarte cu o anumită implicare oblică într-un joc al minții unde se reface un puzzle din piese de care înainte n-aveai habar. M-am gândit că Moșu și mama Narcisa vor mai dura cât cei doi gemeni adoptați, poate și puțin după ei, datorită ție, și la asta mă trimiteau mormintele părăsite din apropiere, foarte multe, în care înghețurile și ploaia mușcau fără odihnă și peste care, din fiecare fisură, se revărsau teribilele energii subterane sub forma vegetației cotropitoare. Acest final, mai mult sau mai puțin amânat, se desena cu precizie, ca tras cu tuș pe o coală albă. Va urma, mi-am continuat eu jocul, o liniște profundă în care doar norii, foarte sus, la zenit, se fugăresc și-mi puteam imagina foșnetul cosmic al atingerii lor, unul de altul, în pacea fără hotare. Nu era un efect care să te înspăimânte! Asta a fost revelația mea. Lipseau complet, ca într-o eprubetă, crisparea groazei, durerile, zbaterea. Liniștea umplea toate golurile.

Revenit din prima noastră excursie acolo, am mers direct la raft, de unde am luat Shakespeare-ul, ediția bibliofilă din care recitesc uneori. Hamlet, faimosul monolog, mă lăsase rece la toate lecturile și l-am sărit și acum. Îmi amintisem de o veche subliniere misterioasă, cred că din perioada facultății, și acolo m-am și oprit. Actul V, scena I: „Au costat atât de puțină mâncare oasele astea, de vreme ce nu sunt bune decât de arșice? Simt durere într-ale mele când mă gândesc“. Subliniasem apăsător cu cerneală. Era perioada când citeam și reciteam școlărește, teribilist, dar fără să înțeleg mare lucru. De ce mă oprisem aici,

ce mi se părea atât de important? La noua relectură, era un text mort, am cântărit aproape fiecare cuvânt.

Ca la biliard, gândul refuza și acum să atingă punctul fix în linie dreaptă. Îl atinge totuși, dar după un șir interminabil de ricoșeuri oarbe, și asta doar fulgurant, pentru o clipă, ca să fugă și mai departe, într-una din direcțiile de care ești perfect conștient că sunt incontrolabile. Din succesiunea vertiginoasă de imagini am încercat de multe ori, reluând totul *da capo*, să formulez un silogism de sprijin, așa cum mi-l pretinsese imperativ, demult, într-o iarnă, Livius Bucerzan. N-am reușit. Nu era o lucrare pentru mine și de fiecare dată îmi aminteam că Livius invocase „ecuația morții“, pe care alt matematician, prietenul său, o descoperise, anume ca să ne provoace.

De data asta, trecuse prea puțin de la ultima noastră vizită, cea de dinainte de Paști, așa că Hans a găsit mormintele în bună regulă, cu imortelele noastre în borcanele încă nerăsturnate de vreo furtună. S-a întors însă noaptea târziu, prea târziu pentru cei o sută de kilometri dus și tot atâția întors, dacă facem o comparație cu cât ne trebuia nouă. N-a povestit nimic. După duș – mâncase pe drum, ne-a anunțat –, s-a vârat în pat și a stins lumina, obligându-ne să facem la fel în camera noastră.

Solstițiul de vară se apropia, ziua creștea, începuseră și ploile iuți și parfumate de după-amiază. După planul pe care-l cunoșteam și noi, Hans le-a mai făcut câteva vizite foștilor profesori din facultate, se întâlneau și-i luase la bere pe niște foști colegi. De la toate aceste întâlniri, revenit acasă, îl simțeam răcit și închis. Încercasem și înainte să-l descos, dar s-a eschivat. În intervalul de când își luase lumea în cap, se schimbaseră multe în România, sugera totuși rezerva sa, dar și despre natura acestor schimbări era zgârcit cu explicațiile. Spus doar pe jumătate, prea vag, reieșea totuși că nici cei pe care ținea el neapărat să-i întâlnească nu mai erau cum îi știa și nici întâlnirile, toate cu multă bere, nu fuseseră ce-și închipuia el. Se pare că nimeni nu mai avea răbdare pentru altcineva. Dar și că plăcerea

bucuriei sincere, a îmbrățișării – după o lungă despărțire – se pierduseră și ele. Toate erau mai seci și mai cenușii.

A fost apoi prima noastră discuție mai lungă decât cele dinainte. L-am provocat eu, cu insistențele mele de a-l binedispune.

— De la cel venit din Vest, de oriunde din Vest, toată lumea speră nu știu ce, un cadou...

— Un whiskey, l-am ajutat.

— Da. Mă pregăteam să intru la profesor, să-l văd, n-ai să crezi, dar îmi era dor de el, când mi-a reamintit un laborant de la care am învățat multe în studenție: nu te duce cu mâna goală! Știam și eu că la doctor obiceiul e să deschizi ușa cu fruntea și m-am conformat. Un whiskey adus de la shop și un cartuș de țigări americane tot de acolo. Dar din prima clipă de după bună ziua, domnule profesor, nu cred că mă mai cunoașteți – își amintea de mine! –, mi-am dat seama că nu e bine...

— Trebuiau două whiskey-uri și trei cartușe.

— Nu neapărat. Nu se știe exact ce i-ar face mulțumiți, asta tot laborantul mi-a spus-o. Nu pretind nimic, lasă să se înțeleagă că e datoria ta să afli. E bun și un scaun stomatologic, să-l faci pachet și să-l expediezi încoace. Și aparatură, dacă le poți face rost, dar și materiale de orice fel, noi sau vechi, n-are importanță. Truse. Orice. Dar și să le aranjezi o excursie cu cazare și cu ceva mărci făcute cadou în chip de diurnă. Se ajunge la asta pe jumătate în glumă, fără nicio jenă. Poți? Nu știu. Atunci vezi-ți de treabă. Am constatat uluit că asta-i regula, și la cei mari, și la cei mici...

— Toți?

— Să zicem că nu chiar toți, ridică el din umeri și schimbă imediat subiectul.

În restul timpului, îl găseam regulat cu teancul de ziare cumpărate de la chioșc, pe care le citea absent la ce e în jur, tăcut și conștiincios, de la titlu până la ultima pagină. Știam că n-are nevoie de nimic special, mi-o spusese și l-am înțeles. Se așeza împreună cu noi în fața televizorului și urmărea câte

o ședință interminabilă din Parlament, transmisă în direct, cu aceeași conștiinciozitate, fără să simtă nevoia să sară de pe scaun, din cinci în cinci minute, ca mine. Se pune la curent cu tot ce e nou, dar nu era clar dacă din datorie sau din plăcere.

Plecarea apăsătoare ca o dezlegare în primul rând pentru el. Rolul de musafir, vădit, nu era pentru doctorul Tamasch, neamț cu numeroase obligații acasă la el și la cabinet, unde nu se putea face grevă ca-n România, iar drumul la cimitir, care însemna mai mult decât a duce flori și lumânări la două morminte, fusese punctul final, sfârșitul a ceva care nici nu începuse de fapt.

— Veniți și voi cu mine, măcar două săptămâni, spuse el la altă cină prelungită până târziu și am observat că și Grete a fost surprinsă.

Câteva minute am stat toți trei tăcuți, trecând fiecare celuilalt pasul următor.

Așteptasem și eu să ne facă invitația asta, ca doctorii lui adunați la o bere? Cred că da. Ar fi fost prima noastră ieșire în vacanță peste graniță fără aprobare de la serviciu și fără nebunia obținerii pașapoartelor. Ne-am trezit râzând, și Grete, și eu, însă nu era un râs obișnuit, apăruse o emoție încă neîncercată. În restul serii am făcut planuri. Despre cheltuieli încă n-avea rost să aducem vorba, însă formalitățile pentru pașaport erau un subiect nu ușor de epuizat. Părea dificilă ieșirea peste graniță cu un copil pe bancheta din spate, dar Hans ne-a asigurat de contrariu și s-a văzut curând că are dreptate. Așa a început perioada de nerăbdare, alergătură, socoteli interminabile și nesomn. Trebuia să ne pregătim doar pentru o banală plecare în vacanță, încercam noi să ne aducem reciproc cu picioarele pe pământ. Dar nu era simplu deloc.

Beam bere la cutie, refugiați pe balcon, unde se putea și fuma, în acea înserare de vară, cu toți teii din cartier dați în floare. Zăpușeala creștea pe măsură ce se lăsa întunericul și doar gresia sub fund mai păstra un dram de răcoare în spațiul îngust unde stăteam înghesuiți, Hans și eu, cu scrumiera plină, chibrituri, câteva cutii de bere de rezervă și tricourile transpirate aruncate într-un colț. Eram fericit. Aș fi putut sta astfel ore în șir fără o vorbă, urmărind doar fulgerul negru al liliecilor ieșiți la vânătoare.

Grete avea ședință de sindicat la Operă, unde plecase imediat după prânz și întârzia, iar tu, în cameră – te urmăream prin ușa dată la perete –, te jucai cuminte pe covor cu uriașul panda adus din Germania.

Direct de la cimitir, plecase să facă o vizită, începu fără nicio introducere Hans, ca unul care gândește cu voce tare, și îmi mai amintesc că, puțin înainte, s-a ridicat să meargă la baie, iar la întoarcere a aruncat o privire de control spre balconul vecin, lipit de al nostru. Oti-neni lipsea. Cu toate că și ușa vecinilor spre balcon era închisă și, la fel, și fereastra, Hans mi se adresase în șoaptă. Euforizat de bere, de starea de bine și pace, l-am aprobat distrat, fără să înțeleg. Vizită? Foarte bine! Abia după câteva clipe, din cauza întreruperii bruște, care se lungea, m-am mirat: cui? Nu mi-a răspuns, ca și cum n-ar fi auzit ce-l întrebam. Doar acum știu că venise clipa să aflu unul din secretele importante ale gemenilor, iar Hans nu-și găsea prea ușor cuvintele. Mai am bănuiala, pe care n-am invocat-o niciodată, că de data asta Grete și el nu se puseseră de acord să mă ia și pe mine părtaș.

— Din prima secundă când am apăsât pe sonerie și când, imediat, s-a văzut pe ochiul vizorului că în dosul ușii cineva se uită la mine, am știut că m-a

recunoscut. Deși era absurd: eu îl văzusem doar o singură dată, în clasa a patra, au trecut mai mult de trei decenii. Atunci, la festivitatea de primire a cravatei roșii de pionier, în careul din curtea școlii, învățătoarea m-a tras din rând și mi-a spus: Tămaș, uite ce ți-a adus cadou unchiul tău. Era un ghiozdănaș din piele albastră, foarte arătos, cu penare înăuntru, creioane colorate, radiere, două stilouri, instrumente de geometrie și altele și altele. Toate frumos împachetate. Și toate în dublu exemplar, însemnând că trebuiau împărțite cu Grete: un singur ghiozdan însă, n-am înțeles niciodată de ce. Am verificat după aceea și n-avea nimeni în toată școala așa ceva. M-am uitat la ghiozdanul oferit de învățătoare, apoi în direcția spre care privea ea. Și atunci l-am zărit, cred că ceva mai mult de un minut, fiind obligat, împins de la spate să-mi reiau locul în formație. Impresia acelei clipe a fost că e un bărbat necunoscut care nu semăna deloc cu Moșu. Era o certitudine cu valoare absolută, pe care poți paria fără să știi însă de ce. De obicei, între persoane diverse, îți sar în ochi asemănările. Pe mine m-a frapat neasemănarea. Când, acasă, am arătat ghiozdanul și am anunțat: uite ce mi-a adus unchiul, Moșu n-a zis nimic. Pentru el, existau întrebări la care nu se răspunde și, într-un anumit fel, eu îl întrebam dacă într-adevăr am un unchi. Convingerea lui, și ca învățător pe care toți școlarii îl iubeau, era că orice cunoaștere are norme, o disciplină cu reguli și limite ce nu e bine să fie forțate. Era și o metodă care, la copii, când suportă greu autoritatea, dă rezultate. Noi știam, cred că și Grete ți-a spus: de la Moșu, împotriva voinței lui, nu se putea obține nimic. Dreptul de a pretinde mai mult sau altceva vine cu vârsta și trebuie câștigat pe cont propriu.

— Stai puțin, l-am întrerupt. Despre ce vorbim noi aici? Vrei să spui că voi aveți un unchi care trăiește și tu i-ai sunat la ușă?

În blocul vecin, drept în fața noastră, majoritatea ușilor la balcoane, dar și a ferestrelor erau deschise din cauza căldurii. De undeva de acolo, brusc,

izbucniră urale și fluierături, după care aceeași melodie de pe casetă începu să bubuie asurzitor în difuzoarele invizibile, scoase probabil și ele pe balcon sau la fereastră. Dură însă doar câteva clipe, apoi intensitatea sonorului reveni la normal, suportabilă. Alături de mine, Hans goli restul de bere dintr-o sorbire și întinse mâna după altă cutie.

— Aflasem precis strada și numărul, dar nu mă întreba de unde. Era un bloc ceva mai îngrijit, cu perdelețe la sticla ușii de metal de la intrare, poze color decupate din reviste și înrămate pe casa scărilor unde mirosea a dezinfectant. Jos, în hol, la tabelul cu locatarii, în dreptul apartamentului căutat de mine nu figura „Tămaș“, ci un alt nume. Dar fusesem avertizat: a lucrat la Securitate și, din cauza asta, probabil, are altă identitate în acte. Am sunat la ușă, da, s-a auzit înăuntru soneria, dar nu pași, am întrezărit mișcare în ochiul vizorului, după care ușa s-a deschis larg. Hans, mi-a zis el, direct, pe nume. Te așteptam.

Intuiția cea bună m-a făcut să nu-l sâcâi, l-am lăsat să-și bea berea și mi-am aprins și eu altă țigară.

— După povestea cu ghiozdanul, mi-a trecut prin cap că e o glumă sau o farsă. Deși știam că e absurd, fiind vorba în definitiv de un cadou scump, dar banal, l-am bănuțit chiar pe Moșu că a pus totul la cale ca să ne facă o surpriză. Atât cât îmi stătea în puteri, ca elev și după aceea ca student, dar și după facultate și mai ales în Germania, unde am întâlnit mulți nemți de la noi, am încercat să aflu adevărul care iese la iveală până la urmă, dacă nu abandonezi. Am făcut totul pe jumătate orbește, pe jumătate contând pe noroc. Moșu, cât a trăit, nu trebuia să afle ce vreau și asta a constituit o dificultate enormă într-un orașel românesc de provincie unde toată lumea cunoaște pe toată lumea. E unicul lucru care îmi poate fi reproșat în relația cu el. Nu puteam înțelege însă de ce existența unui unchi poate deveni un capitol despre care nu se vorbește în casă. O lungă perioadă m-a chinuit bănuiala că unchi înseamnă în realitate fratele unuia din părinții mei adevărați. Ei

dispăruseră fără urmă, iar el se ascunde. În această situație, rolul lui Moșu devenea de neînțeles. O făcea, mi-am zis, ca să ne protejeze, ceea ce nici nu era un neadevăr în întregime. Treceau însă anii și nici Grete, nici eu nu simțeam că am fi în primejdie. Sau se putea spune și altfel: ce relație există între primejdia ipotetică și unchiul despre care nu se vorbește? Până la urmă, am aflat, dar – repet – să nu mă întreb cum.

— Nu te întreb, am acceptat eu și am respectat promisiunea.

Surescitat, ascultându-l, am fumat țigară de la țigară în noaptea ce se așternea insesizabilă și fierbinte peste oraș. Drept în față, dar și mai jos decât noi, care eram la etajul trei, se decupaseră treptat dreptunghiurile luminate ale geamurilor din vecini unde continua cu încăpățănare chinuirea casetofonului cu o unică melodie, strada și aleile din jur fiind scufundate în beznă. Muzica obsedatului invizibil era o înregistrare din concert cu o parte destul de lungă de urale și fluierături. Ca și noi, mi-am imaginat, vecinul tânjea după un pic de răcoare desculț și cu bustul gol, lac de sudoare, excitându-se la rece cu fum acru de țigară și cu muzica ritmată dur, cu salva asurzitoare a urlletelor din final. Melodia, vag familiară, cu insistența ei inepuizabilă, avea ceva din nebunia rectilinie a nopții de vară. Pauza impusă de Hans s-a prelungit. Câte un automobil stingher, ieșind subit din beznă, decupa în adâncime cu proiectoarele sale spații unde apăreau crengile grele de frunze sau un pieton rătăcit. Plouase ca de obicei după-amiază și tot acolo, jos, pe platforma betonată dintre blocuri, în cuvele nemaigolite, gunoaiele începuseră să fermenteze, țigani de la salubritate fiind și ei în grevă de câteva săptămâni. Îmi amintesc asta, pentru că Hans îmi atrăsese atenția când am ieșit pe balcon: mirosurile de putreziciune pluteau însă aproape de sol, n-aveau puterea să ajungă la noi, la etaj. Nu bătea nici vântul, iar peste toate erau teii din vecinătate, încărcăți de flori cu parfum de miere.

Da, exista un frate Tămaș despre care nu se vorbea în casă, așa cum nu se vorbea de Dalai Lama. Cu toate bănuielile lui, nici în copilărie, nici după facultate, când era bărbat în toată firea, Hans nu îndrăznise să-l întrebe mai mult pe Moșu. Limita trasată de tatăl adoptiv n-avea însă nimic de-a face cu ei. Gemenii adoptați nu trebuia pur și simplu să știe un lucru care nu-i privea. Pentru ei, misteriosul frate nu avea de ce să existe. După moartea lui Moșu, Grete, care avea de lichidat tot ce era în casa închiriată, scotocise cu de-amănuntul și constatasese ceea ce Hans din Germania bănuia: nu exista nicio dovadă materială, niciun act, nicio scrisoare, nicio fotografie din care să reiasă că a mai existat pe lumea asta încă un Tămaș, unchi sau altceva, și căruia să-i fie atribuită aducerea ghiozdanului în curtea școlii. Pentru că nu era vorba de un vis sau o halucinație: cel despre care Moșu nu pomenise niciodată trebuia să existe totuși în carne și oase.

Plecaser normal din oraș sau fugise de acasă, cum fug puberii în care dă strechea, și din cauza asta și-l aminteau prea puțini, a constatat Hans în cercetările lui. Inițial, impresia e că a intervenit uitarea și nimeni nu mai știe nimic. Revelația vine când nu te aștepti: fiecare om lasă o urmă. Și totuși, se descurcase bine, odată fugit, acest frate. Dovada e că, spre deosebire de cei înfrânți, care se întorc în punctul de plecare, pe el nu-l mai văzuse nimeni. Hans mi-a spus și ipoteza lui, la care ca să ajungă îl ajutase faptul că vorbea perfect germana și maghiara, ca și Moșu, ca și mulți alții ce s-au născut și au copilărit în perimetrul săsesc al Transilvaniei, și a precizat: nu mi-a spus-o nimeni, am dedus-o eu și nu cred că mă înșel. Alte amănunte au venit întâmplător sau neîntâmplător. Ca și Moșu, fratele Tămaș făcuse războiul, fusese prizonier la ruși, iar urma i s-a pierdut imediat după revenirea din prizonierat. Nu e ceva ușor de crezut. Însă dispariția, lipsa oricăror urme, uitarea parcă prea grăbită erau exact ce li se întâmplase și părinților lor înghițiți de aceeași gaură neagră cu care memoria se luptă inutil, și ei fără chip și fără nicio dovadă materială a

existenței. Treptat, lucrurile începeau totuși să se lege. Dar e o legătură ca în visele cu mult epic unde mereu lipsește veriga esențială. Oricum, asta l-a încurajat să continue.

În ce îți povestesc eu aici sunt și întrebările mele pe care le consider legitime în măsura în care am devenit părtaș. Știu acum multe pe care le-am pus cap la cap pe cont propriu.

La intervale nu foarte mari de timp, cu o anumită regularitate, pe Grete o trezeau coșmarurile și venea, rece ca gheața, să se adăpostească în brațele mele, după care nu mai puteam niciunul să doarmă. Mi-am imaginat că o vindec, făcând-o să-mi povestească ce a visat. Nu-și amintește nimic, zicea ea, dar o făcea ca unul care se apără de acuzație. Pe Hans n-am îndrăznit să-l întreb și altceva decât considera el că trebuie să-mi spună. Suferințele ei onirice erau însă îngrozitoare și pentru mine. De altfel, n-am reușit să aflu niciodată cum a dat de gemeni învățătorul Tămaș sau cum au fost găsiți, până la urmă, de cel de la care îi preluase el. Cât timp rezistă doi copii care n-au împlinit 4 ani, singuri, ieșiți din ascunzătoarea care-i salvase, în așa fel încât să supraviețuiască neobservați de vecini? O săptămână? O lună? Mai mult? Aici, Grete se făcea ghem, încăpățânată, și am învățat că nu e bine să insist. Ca și Hans, debita apoi parcă același rol învățat pe de rost, după care, dacă reveneam, se împietrea. De unde vine totuși teroarea asta care, după atâta timp, o ținea strânsă ca-n clește și nu voia s-o elibereze? – întrebam în șoaptă, cu gura lângă urechea ei, în timp ce, încet-încet, picioarele ei se încălzeau de la ale mele, străduindu-mă să simplific și să fac întrebarea cât mai cuminte. Tot în șoaptă, ea bâiguia un „lasă-mă“ sau altceva care nu-mi era de niciun folos. Mi-ar fi plăcut, și era o soluție la care mă așteptam uneori, când insistențele mele mergeau prea departe, un „nu“ tăios care să mă excludă. Dar se pare că ea, această soluție, nu făcea parte din rolul învățat. Peste interdicția sau blocajul, peste refuzul îndus sau impus, nu-mi dau seama, n-a trecut niciunul din

gemeni și, în fond, asta contează. Am dedus în cele din urmă că, într-o gospodărie nemțească din Transilvania, cu fântână, hambare, gard de cetate, casă cu nu știu câte încăperi, pod și pivniță, cu magazine și cămări, doi copii lăsați de capul lor pot rătăci indefinit ca printr-o pădure sălbatică. Poarta înaltă spre stradă și ușile fuseseră sigilate după arestarea părinților, din acea clipă dispăruți fără urmă. Știu sigur că în coșmarurile Gretei – asta mi-a mărturisit totuși – poarta ferecată apărea până la urmă și la fel ușile, greu de spart și cu toporul. Separarea lor de lumea de afară era totală, socotind și că n-ar fi îndrăznit nimeni să intre rupând sigiliile. Am încercat s-o ajut, gândind cu voce tare: nici în basmul care-i inspirase la botezul gemenilor pe părinții dispăruți nu intervine elementul timp. Hänsel și Gretel rămân și rătăcesc singuri nu se precizează niciodată dacă zile sau ani. Nu eram sigur că amintirea mea era corectă, dar ea nu m-a contrazis. Îmi refuza astfel mâna de ajutor.

— Nu știi. N-are nicio importanță, s-a apărat ea, obligându-mă în cele din urmă să abandonez.

Au mai fost și alte nenumărate întrebări. De unde apare, de pildă, Moșu în toată povestea, ca zâna cea bună care le șterge lacrimile și muci și le dă bomboane dulci-acrișoare copilașilor rămași de izbeliște ce plâng și plâng fără a fi în stare să spună de ce. Pe alt traseu, probabil mai chinuit, Hans ajunsese la aceeași concluzie ca și mine: întrebările nu folosesc la nimic, căci oricum nu primesc răspuns. Spre deosebire de sora geamănă, el își întâlnise, față în față, o poză a trecutului, cu toate penumbrele ei mișcătoare, fluturânde din care eventual se poate extrage și „ecuația morții“. E o reconstituire probabilă, opera mea.

— Din cauza asta nu m-am mirat că fratele Tămaș există în carne și oase și nici că a revenit la bătrânețe pe locurile copilăriei, fie și cu identitate schimbată. Faptul că după atâția ani știu adresa unde-l voi putea găsi mi s-a părut incredibil doar o clipă. Imediat apoi am înțeles că e absolut firesc. Fiecare pas după aceea

l-am făcut ca în vis. Trezindu-mă însă brusc în realitate în pasul al doilea. Fratele Tămaș locuia singur, am verificat, cum ți-am spus, la tabelul locatarilor aflat la parterul clădirii, unde știi și tu că nu se poate truca nimic. Un bătrân exact ca Moșu, după moartea mamei Narcisa, pe care îl repeta în oglindă. Și totuși, atunci când necunoscutul scund, cărunț, cu obraz gălbejit, ridat și cu ochelari fumurii la care n-am descoperit niciun semn „de familie“, de Tămaș, mi-a spus pe nume cu voce uscată de funcționar la ghișeu, am simțit un fior înghețat.

Discuția din balcon, cu Hans, în acea seară de la începutul lui iunie, promitea să facă un pas sau măcar jumătate de pas sau un sfert de pas mai departe. Am simțit asta în pauzele insuportabil de lungi pe care și le acorda și când, fără să scot o vorbă, așa cum îmi ceruse, mă gândeam și că s-ar putea să abandoneze. Mai târziu i-am și mărturisit asta și am râs amândoi: era un fel de a povesti „de dentist“, cu pauze fără sfârșit, ca intervalul dintre două reprize de pilit molarul, când freza zbârnâie până în creier și nu mai poți auzi altceva.

Cu toate că avea în minte mai multe planuri pentru vizita la necunoscutul despre care știa cu certitudine că e de fapt fratele Tămaș, mi-a spus Hans, atunci când i s-a deschis ușa, a simțit cum subit i se usucă gura. Felul cum a fost întâmpinat, ca un oaspete așteptat, dar și absența ostilității pe care o avusese în vedere l-au paralizat. Nu era teama, deși ușa se închisese în urma sa. Și nici încărcătura cețoasă de sentimente și gânduri cu care, fără să-ți dai seama, pornești mai departe după o vizită la cimitir. Se simțise studiat ca și cum ar fi fost pus pe cântar și măsurat cu metrul de croitorie, însă nu era nici aici nimic nefiresc. Dintr-odată și-a dat seama de greutatea strivitoare pe care o cară în spinare, iar faptul că omul din fața lui îl cunoștea după nume părea și el un avertisment. Acesta avea, după socotelile lui, peste 80 de ani, vârstă pe care o trădau deplasarea anevoioasă și ușorul tremur al mâinilor, buzele supte și pielea pergamentoasă, pătată a feței.

Remarcase, sub lentila fumurie a ochelarilor, pleoapa pe jumătate căzută pe albul ochiului stâng, dar și, pe aceeași jumătate a feței, colțul gurii tras în jos: ca doctor, știa ce înseamnă asta... Ochiul valid, în schimb, ascuns și el de sticla închisă la culoare, îl fixa cu o siguranță de sine care era educată și, poate, într-o oarecare măsură, în ea era de recunoscut și Moșu. Toată ținuta lui comunica de fapt același lucru, chiar și pleoapa semimoartă. Hans mi-a mai spus că a refuzat să se așeze, cum îl invitase necunoscutul. Acesta, nici el, n-a insistat, iar discuția lor a avut loc în picioare, față în față, ca la o întâlnire în gară, între două trenuri de mare viteză care urmează să intre la peron de la o clipă la alta.

Începutul trebuia să fie cât mai simplu. Într-o variantă imaginată, atât de simplu, încât la întrebarea sa să se poată răspunde cu *da* sau *nu*. A uitat însă de această exigență care le-ar fi simplificat pe toate în cele câteva clipe de după sosire. O tăcere de vată stăruia în interiorul locuinței, unde se vedea că nu mai era nimeni în afară de ei doi, și din cauza asta coborî vocea. Fără nicio introducere, începu cu o altă întrebare care îl ducea în direcția opusă. A făcut-o direct, cu brutalitatea seacă, nemțească învățată de la Moșu, care nu se pierde în sfieli păguboase. Reconstitui cu aproximație. În posesia voastră, i-a spus, se află toate secretele. Ajută-mă să aflu adevărul. Vreau să știu în sfârșit ce s-a întâmplat cu părinții mei adevărați.

Celălalt nu i-a respins această pretenție și nici n-a părut afectat, ca și cum nu l-ar fi sesizat, de tonul tânărului lăsat să intre în casă. Atitudinea sa, zicea Hans, sugera că se aștepta să i se ceară socoteală, așa cum știa și așteptase să i se sune la ușă. Ochiul valid de după lentilă, mărit parcă și prea fix, nici nu clipi. S-a eschivat totuși:

— De ce vrei să știi asta?

Aceeași întrebare și-o pusese el însuși de multe ori. Pentru ca, deși nu există certificat de deces, să le pot face slujba creștinească de îngropăciune, își elaborase el unul dintre răspunsurile posibile. Îl

auzise întâmplător invocat de alții, și-l însușise, dar, crescut de Moșu fără nicio preocupare legată de Biserică și preoți, îl simțea mereu ca un argument străin. Tot din auzite cunoștea și obligația față de morții apropiați pe care, în privința părinților adoptivi, o respectaseră și el, și Grete, cu strictețe, ireproșabil, și aici, desigur, depun mărturie eu însumi pentru că am fost lângă ei. În acest punct, de ezitări și rătăcire printre cuvinte, simțea însă totdeauna furia ca un fir arzător urcând de undeva din plex și așa se întâmplă și acum. Vreau să știu, doar atât, fără să am de dat nimănui socoteală asupra motivelor! Pentru că m-au chinuit îndoielile de la 4 ani, când încă nu știam nimic despre lume, cu suferințele, neputința, oboseala și zădărnicia căutărilor de după aceea și când nu a fost nimeni să mă ajute. Ce s-a întâmplat cu ei, după ce-au fost luați din casă, într-o noapte? Au fost uciși? De ce? Dacă a fost o pedeapsă, pentru care motive anume? Doar pentru că erau nemți, cum știu că se spune? Dacă e într-adevăr așa, cu noi, copiii lor, ce s-ar fi întâmplat, dacă nu exista miracolul salvator pentru care n-a fost descoperită ascunzătoarea noastră? Am fi fost uciși și noi? Pentru că suntem pui de nemți, cum de asemenea am auzit spunându-se? Cine a hotărât asta? Răspunsul că a hotărât partidul sau Securitatea e o viclenie, întrucât sunt destui nemți care au fost doar deportați și au supraviețuit și sunt și alții de care nu s-au atins. Cine a cântărit vinovățiile? Și cine a hotărât soarta lor? M-am interesat și am aflat că mulți nemți au fost împușcați fără judecată și îngropați unde s-a nimerit, dar și că făptașul sau făptașii au avut grijă să distrugă toate urmele, de spaimă că, așa cum se zice, strigătul sângelui vărsat se aude până la cer... sau fără niciun cer, înspăimântați că într-o bună zi se va afla... Aș vrea să-l văd și să-l privesc în ochi, cu toate că știu bine: e caraghios ce spun! Și mai știi de ce? Pentru că toată copilăria, dar și mai târziu m-au chinuit înspăimântător coșmarurile surorii mele, care nici azi nu e vindecată și nici nu mai sper că va fi vreodată...

Sub impulsul furiei și al emoției care amenința să-l înece, Hans duse la capăt ceea ce avea de spus cu o voce care nu tremura, fără patetisme plângăcioase, dar și fără tonul celui venit să ceară socoteală. Într-o casă străină și adresându-se unui necunoscut, cerea un ajutor și un sfat, în formulări de bun-simț. Da, a amintit și de ziua când i s-a pus la gât cravata roșie de pionier, a evocat și ghiozdanul primit cadou tot atunci la care se gândea uneori cu un sentiment straniu de stupefacție.

Celălalt l-a urmărit răbdător, fără să clipească. Nu-l încurajă nicio clipă. Nu-l avertizase însă nici că se înșală și că a nimerit într-o confuzie, ei doi neavând nimic în comun. Ai sunat, băiatule, la o ușă greșită. Să-i fi zis despre cuvântul de întâmpinare, „Hans“, că e o parolă folosită și ea eronat. Sau să recunoască sentimentalizat că, într-adevăr, el era cel cu cadoul. Să i se și confeseze cu privire la numele de familie „Tămaș“, din ce motiv misterios fusese obligat să renunțe la el ca să devină altcineva decât era în realitate. Uite însă că la conștiința intimă a identității nu renunțase, ea supraviețuise atâta amar de vreme intactă, fiind acum ceea ce-i lega, într-un anumit fel... Și, eventual, să mai adauge câteva cuvinte pe care Hans aproape că le și auzi în imaginație. Sunt bătrân și bolnav. Am rămas singur și nu vă am decât pe voi doi. Tu și Grete. Halucinația auditivă dură o secundă, cu o acuitate care paralizează. Nu se întâmplă însă nimic.

— Tăcea.

— Cum adică tăcea?

— Mă privea fix. Și eu trăgeam cu ochiul la tremurul mâinilor lui. Își controla perfect doar ochiul valid, care nu m-a scăpat nicio secundă.

De fapt, această tăcere care se prelungea nu era o încurajare, spuse Hans pipăind în același timp, mecanic, în semiobscuritate după o altă cutie de bere. Se auzi pocnetul sec și cum bea lacom, însetat, după aceea ușa de la intrare, anunțându-ne că sosea Grete de la ședința ei. De mâine e altă grevă mare la Operă, ne anunță ea venind să vadă ce facem, dar, văzându-

ne neinteresați, se retrase. Vor urma, desigur, rumoarea televizorului în camera vecină, zgomot de vase la bucătărie.

— Nu m-a alungat, cum mă așteptam, continuă Hans. Și cum e logic. Nu te pot ajuta cu nimic, mi-a spus în cele din urmă, folosind anevoie doar jumătatea validă a gurii. Nu pot. Și mi-am dat seama că are, cu toată șubrezenia lui, siguranța de sine a actorului care joacă a suta oară același rol, pe aceeași scenă unde întâmplător mă găseam și eu, absurd și cumva fără replică. De ce să dezgropăm morții? Pentru că, de reparat, nu se mai poate repara nimic. Nu vei găsi răspunsuri nicăieri, dacă asta speri. N-o să-ți spună nimeni nicio vorbă și nici nu e cine să te ajute. Și știi ce m-a întrebat când am realizat că vizita mea se terminase și mă îndreptam spre ușă? La ce-ți folosește? M-am oprit. Te-am mai întrebat și nu mi-ai răspuns, m-a făcut el atent. E foarte riscant să-i spui asta unui orfan care caută după mormintele părinților săi, dar el îmi vorbea calm, ca un funcționar. Calm și blazat, obosit. Adică mie, ca persoană în trecere ocazională prin țara asta, urmând să plec peste câteva zile și eventual să nu mai revin niciodată, la ce-mi folosește să aflu numele celor care mi-au ucis părinții? Să zicem că aș ști. La ce mi-ar folosi? Aș deveni dintr-odată mai fericit? Sau mi-aș cumpăra un pistol și m-aș duce să-i împușc, după ce aș descoperi că nu e nimeni care să-i pedepsească?! Aș fi în stare? Sau totul nu-i decât agitație sterilă, neputință, simulacru...

Dispărutul Livius Bucerzan, de care uitasem și nici nu bănuiam că îmi cunoaște adresa, sună la ușă pe neașteptate, într-o dimineață. I-am deschis, dar m-a dat la o parte, îndreptându-se direct, fără măcar să salute, spre Hans, care și el procedă la fel, ca într-un ritual. În holul înghesuit, asistați de mine și de Grete, venită să vadă ce se întâmplă, cu tine după ea, s-au îmbrățișat strâns, fără niciun cuvânt. Abia după aceea am început să strigăm toți deodată și să râdem.

Cum aflase? Există și un telefon fără fir, explică el. Și, de altfel, la români nu există secrete, toate se află... Îi parvenise știrea despre întoarcerea lui Hans printr-un asemenea releu invizibil, care intră în acțiune și funcționează fără greș totdeauna când e nevoie. Imediat, lăsase baltă totul și se năpustise încoace, unde adevărul e că avea și treburi. Fără voi, ne indică el pe Grete și pe mine, puteam rezista încă o sută de ani. Dar pe el n-am voie să-l scap...!

Cei doi, Livius și Hans, nu se văzuseră de mult. În timpul scurs, pe seama celuilalt, lucrase exclusiv fantezia fiecăruia, iar acum trebuia făcută verificarea. Luându-ne vorba din gură unul altuia, am vrut să spunem toți ce credem de asta, cu toate că nu ne deosebea mare lucru. Nu trecuse atâta încât să intervină semnele care desfigurează și fac greu de recunoscut un chip cândva familiar. Apare doar un oarecare grad de uzură, de înmuiere, de îngroșare a trăsăturilor, ca o pânză de păianjen după care se ascunde ceea ce pare a fi neschimbabil. Am citit în expresia amândurora curiozitatea lacomă pe care nici nu încercau s-o ascundă. Da, se schimbaseră și unul, și altul. Dar la fel de sigur e că se recunoșteau totuși și asta prin ceva care mie, din afară, nu-mi era accesibil.

Întrebarea e dacă schimbarea e în bine sau în rău. Cred că tot Livius a formulat problema, cu aerul lui

didactic dintotdeauna, așteptând adică un răspuns de la unul din noi, pe care să-l și noteze în catalog.

În ce-l privește, până s-o judeci, schimbarea sărea în ochi, ca un machiaj. Din fostul navetist famelic, numai piele și os, rămăsese doar mustăcioara subțire, ca trasă cu tuș, cu care-și revendica ereditatea hoților de cai din pusta Aradului, dar și – cum am fost obligați să acceptăm curând – inteligența lui otrăvită. Începuse în schimb să chelească, se îngrășase și avea un dinte de aur care strălucea la fiecare deschidere a gurii. Tot de aur, crucea și lăncișorul apăreau când și când pe piept, puse în așa fel încât să nu rămână ascunse. Cămașa albă țărănească, cum se poartă în satele din podiș, cu înflorituri cusute cu ață colorată la guler, era în aceeași notă de extravaganță, combinată și cu blugii, dar și cu laibărul unguresc din piele neagră. Era purtătorul viu al problemei schimbării oferită spre rezolvare provocator și sarcastic, iar costumația bizară un artificiu de calcul.

— Mai greu de controlat, continuase el, fără a ne lăsa să scoatem o vorbă – nici ușa spre casa scărilor n-apucaserăm s-o închidem –, sunt schimbările sufletului. De asta am venit să te iau, i se adresă el lui Hans, ținut încă strâns în brațe, apoi se întoarse spre mine: hai și tu, ca să-ți păzești cumnatul, dacă se îmbată! Pentru că Grete n-are ce face, trebuie să se resemneze că ne vom îmbăta ca porcii. Trebuie, e obligatoriu...!

Livius făcuse peste o sută de kilometri ca să-l vadă, să-l pipăie, să-l verifice, cum zicea el, pe Hans. Ca și cum era de la sine înțeles, Hans a acceptat exact ca atunci când mi-a dat mașina să mă joc și eu cu ea pe drumul de la graniță spre casă. Mașina era, de data asta, o Dacie de inspector-șef cu șofer în care ne-am înghesuit veseli toți trei.

— Du-ne, știi tu! – porunci șeful șoferului, iar întorcându-se spre noi explică: Vreau băutură de care să nu ne doară capul și să nu borâm. Știți bine și voi, am știut și eu că așa ceva nu există aici. Așa că am adus de acasă în portbagaj.

Autoritatea lui Livius se exercita ca în joacă, deși era oarecum abuzivă. Ca și sora geamănă, Hans îl accepta râzând și mi-am dat seama că era dispus să accepte orice. Era ciudat, cel puțin pentru mine! M-am gândit mai târziu că poate asta e adevărata prietenie care s-a legat în prima copilărie și ulterior s-a cimentat, devenind indestructibilă. Am plecat toți trei imediat și pe drum i-am studiat atent, cu ochiul celui care-i cunoaște pe amândoi, dar are prima dată ocazia să-i pună alături. Livius avea, față de mine, avantajul amintirilor comune de pe ulița săsească a orașelului provincial, care-i un sat ceva mai mare. N-am reușit să scot de la niciunul din ei altceva decât banalitățile care sunau ca niște parole. Hans îl accepta așa cum e, cu gravitate. După aproape două decenii nicio schimbare nu intervenise în sentimentele sale față de matematicianul rău de gură și de câteva ori am avut impresia că-și vorbesc exact ca în copilărie, cu aceeași puritate totală a intențiilor, pe care o mai au doar oligofrenii și probabil sfinții...

Ne-am oprit undeva, în centrul vechi, la una din bodegile jerpelite, dar celebre, frecventate de boemi și artiști. Locul nostru nu era printre ei, al niciunuia, Livius credea însă altfel, îl cunoștea și pe oberchelnerul ungur de acolo, îi meditase cândva pentru admiterea la facultate un nepot.

— Vezi cum se leagă toate în România? Sau cum trebuie să se lege ca să funcționeze? râdea el, luând-o energic înainte, cu o geantă grea sub braț, și obligându-ne să-l urmăm. Dacă-ți lipsește punctul arhimedic de sprijin care-i relația personală, nu poți face nimic, absolut nimic, continuase la o masă din colț pe care și-o rezervase nu știu cum. Asta se numește pilă, sper că n-ai uitat. Și dă-mi voie să-ți fac o mică instruire. Revoluția s-a făcut pentru altceva, au murit mai mult de o mie de oameni închipuindu-și că o fac pentru ceva mai bun decât comunismul. Se vede însă acum că vechiul sistem de „pile“ și relații a supraviețuit și e chiar mai feroce decât înainte. Inegalitatea anticomunistă e, dragul

meu, mai a naibii, mai radicală decât cealaltă, iar nevoia de pile a crescut până la cer.

Hans îl urmărise tot timpul politicos și cu o expresie interesată, de medic, eu trebuia să-l imit și se pare că Livius n-avea nevoie de altceva. Uite aici, divulgă el, scoțând din geantă o sticlă plină pe care o puse în mijlocul mesei. Comandăm doar apă rece și pahare curate.

— Ce ne dai? se răsti el la chelnerul care se apropiase. El e Zoli, ni-l recomandă, celebrul Zoli. Ce ai mai grozav și mai grozav? *Hanzi*, spune cinstit, ce să comand ca să te umilesc?

Familiarizat cu acest fel de a glumi, chelnerul aștepta fără să clipească. Știa ce urmează, pentru că Livius îl plătise cu anticipație, trecând să i se rețină masa. Se mulțumi să dea din cap aflând că are de a face cu un neamț foarte pretențios, învățat cu lucruri mai fine decât putem noi să-i oferim în Transilvania. Apa adusă era însă doar rece și acidulată, iar scrumiera și paharele proaspăt spălate.

Îmi amintesc bine totul: pereții afumați, lemnăria cu lacul scorojit de umezeală și bătrânețe, un aparat de radio care bâzâie pe tejghea, norii albastrii de fum de la țigările aprinse parcă toate deodată. Larma ațâțată a vocilor de la mesele din jur și lumina orbitoare a orei de prânz, dacă te întorceai spre ușa deschisă la stradă. Toată lumea vorbea, într-un cor discontinuu, singurul care nu fuma, strângând ochii care-i lăcrimau de atâta fum, fiind Hans. Am dat peste cap primul pahar din țuica „prefriptă“, iar Livius și cu mine ne-am aprins țigări cu aceeași grăbire ca și a navetiștilor de pe vremuri, lacomă și un pic dementă. Livius umplu iarăși paharele.

— Deocamdată, ne simțim grozav, nu știu dacă ai avut timp să-ți dai seama. Libertatea e ca un drog și cred că unii și-au pierdut mințile de atâta libertate. Dar apropo, ți-a spus Romi – și mă arată acuzator – formula algebrică a morții inventată de mine?

Nu-i spusesem, pentru că nu exista așa ceva, în pofida convingerii cu care vorbea despre asta încă de

pe vremea navetei noastre comune. Nu l-am contrazis însă.

— Ce formulă? făcu Hans.

Livius râse răutăcios, satisfăcut, dar nu răspunse. Îi făcu semn lui Zoli pentru cafele.

— Nu suntem totuși prea bătrâni și uzați, nu crezi? observă el, după prima gură de cafea. După părerea ta, o să rezistăm? La Romi și la mine mă refer. Tu vii din altă lume, te uiți la noi ca un extraterestru: ce șansă ne dai? De asta te-am răpit de acasă. Ești doctor, pune-ne diagnosticul. Ce crezi tu că va fi cu noi?

Spre deosebire de mine, lăsat deoparte, Hans a înțeles ce voia Livius, dar se eschivă.

— De ce ți-ai găsit să mă întrebi tocmai pe mine?

— Pentru că, *Herr Doktor*, și tu ai fost bun la matematică în liceu.

— Dar nu tot de aici am plecat? Crezi că un om se poate schimba în câțiva ani?

— În atâția ani ți s-au schimbat toate celulele. În țesuturile tale de suprafață, dar și de profunzime, există azi celule nemțești. Recunoaște!

Discutau, mi-am dat seama, ca într-o recreație, la școală, o pauză între două ore grele, când se dezlănțuie plăcerea jocului, care e o suită de gesturi sau vorbe țâșnind la întâmplare, irezistibil. Nu păreau să-și fi propus niciunul din ei ceva cu adevărat serios. N-aveau timp, suna clopoțelul, peste o clipă se termina recreația. De asta cred că m-au și ignorat până la capăt.

— Crezi, reluă Livius, pe care răspunsul nu-l interesa, cred că nici nu-l auzea, că ne-a stricat comunismul la bilă, într-adevăr?

— Da. Cred.

— Și eu. Cineva, un gânditor, mi-a descris situația cam așa: s-a tăiat o bucată de suflet și s-a pus în loc ceva care seamănă cu sufletul, în sensul că-i preia toate funcțiile. Operația, și ea, s-a realizat sub o anestezie perfectă, așa că n-am știut nicio clipă ce se întâmplă cu noi. Nu ne-a bătut nimeni la tălpi și nici nu ne-a torturat cu fierul roșu, ca-n filmele

sovietice... Înțelege? Uite că, azi, suntem totuși întregi și nu s-ar zice că n-am aflat ce-i aia fericirea, banala stare de fericire. Și nu-i nimic de râs aici, te avertizez.

— Dar nici nu mi-a trecut prin cap să râd.

— Da? Atunci e perfect. Și, dacă-mi dai voie, tu cum te judeci? Ce notă îți dai?

— Pentru ce?

— Pentru celulele, să zicem, neschimbate încă sau nu de tot.

— Nu știi, se apără Hans care încă râdea.

— Atunci spune-mi măcar cinstit: când te uiți la noi, sesizezi implantul străin de suflet? Lasă pudorile tale nemțești deoparte și recunoaște ca-ntre prieteni: vezi ceva?

Undeva, în acest punct sau aproape de el, discuția începu să devină serioasă, în ciuda aparențelor. Ca la o competiție, Hans mai acceptă un pahar din țuica înspăimântător de tare.

— Mai ții minte, schimbă brusc subiectul Livius, fără să mai aștepte un răspuns, cum l-am trimis pe Nechita să ne cumpere o țigară, să vedem și noi cum e? Și cum porcul de el ne-a amenințat că ne spune lui Moșu că fumăm? Mai știi câți bani i-am dat ca să nu ne pârască?

Se opri tot brusc, încărcat de tensiunea parazitară a amintirii, privi câteva clipe în jur după un nou punct de reper, apoi își aprinse tacticos o altă țigară. Niciunul din noi nu se îmbătase deocamdată.

— De ce trăiești? se interesă Livius în acest punct al discuției, vădit fără nicio legătură cu ce vorbiseră înainte și adăugă: dacă-mi dai voie... Te descos și eu ca un intelectual din romane: care-i scopul vieții tale? Nu te întreb dacă a meritat să lași totul baltă și să fugi, nu-s chiar așa de tâmpit. Vreau să știu numai dacă ești fericit. Ești? Spune că da și nu mai insist.

Ca și la întrebările despre bani – Livius zicea „avere“ – și unde s-a ajuns aproape imediat după fericire, Hans se eschivă. Da, avea casă, recunoscuse el. Una cu rate de plătit la bancă ani buni, iar orașul în care se stabilise era, la drept vorbind, un orașel,

ceva de genul Huedinului nostru. Problema fericirii fusese ocolită, lucru la care Livius consimți fără să mai sară în sus. Hans reacționează la fel și la nedumerirea celuilalt, ce refuza să accepte că încă nicio nemțoaică nu pusese gheara pe *Herr Doktor*, să-l ducă la Starea Civilă. Când? Măi, omule, spune drept, nu te-ai dat și tu cu aștilanți? Sigur?

La al treilea pahar, Hans avu primul gest de refuz, puse palma pe gura paharului său, care rămase neumplut. Venise între timp alt rând de cafele.

— Știi ce mai vreau eu? vorbea Livius Bucerzan, dezlănțuit. Ce visez cu ochii deschiși...? Să am o casă mare și un iaz cu pește, casă albă pe malul apei verzi. Nu glumesc. Poate și doi câini flocoși care să știu că mă păzesc. Crezi că-i suficient ca țel de viață? Sau ți se pare că nu merită să trăiești doar pentru atât?!, dar stai puțin să-ți mai spun o povestioară. E despre un băiat de-un leat cu noi, a făcut Dreptul și a ajuns procuror la mine în județ. L-am cunoscut iarna la niște chefuri cu profesorimea, chefuri la bloc, unde nu mai poate să doarmă niciun vecin și unde se bea în disperare. Un tip simpatic. De ce spun asta? Pentru că a răspuns pozitiv la testul meu cu formula morții. Pe scurt, în decembrie trecut, puțin după Crăciunul când a fost împușcat Ceaușescu, tipul a primit un telefon de la București să se prezinte acolo. Peste trei zile sau cinci sau zece, n-are importanță, era ministru la Sport și Tineret. Ce zici?

Deși toți cunoșteam pe de rost și întrebările și răspunsurile, dar și toate poveștile revoluției, una mai nebunească decât alta, voluptatea îndârjită de a le relua iarăși și iarăși încă nu se epuizase. Nu cred că asta îl privea și pe Hans. Oricum, am remarcat că se ferea să-și contrazică vechiul prieten, care mai avea multe de spus. Asista răbdător, ca și cum ne-ar fi luat la amândoi pulsul.

Trebuie să-ți explic, aici, deși nu-mi fac mari speranțe că mă vei înțelege, și tăcerea mea de la masa cu Hans și Livius, pe care sunt sigur că ai remarcat-o și în care exista și o oarecare nepăsare. Dar se apropia data stabilită să ne înghesuim în

mașină cu toții și s-o pornim spre Germania, iar eu, ca pentru un mare salt, un uriaș salt în gol cu parașuta, mă pregăteam de fericirea cea mare. Recunosc că exista în această trăire un reziduu imatur, poate pueril. Mă stăpâneam însă atât cât se poate, încercam să nu devin caraghios. În același timp, ca unuia care a scăpat în fine din închisoare, nu-mi păsa prea tare de lume, cu atât mai mult de Livius, ocupat cu egoism de ce se întâmplă în mine, și era o stare complet necunoscută, fierbinte, continuă, o emoție pregătitoare fără sincope, de care nu scapi nici în somn, asociind senzația buimăcitoare de imponderabilitate mentală. Surprindeam uneori câte o privire intrigată la cei din jur. Mi-am dat seama până la urmă că era din cauza zâmbetului meu fără motiv, cred că un pic rătăcit.

Mi-a venit atunci în minte, trăgând distrat cu urechea la pălăvrăgeala de la masă, discuția cu Hans despre vinovăție. Nu „păcat“, precizase el din capul locului. El spunea vinovăție și gândea în sens strict juridic.

În seara acestei discuții, ieșiserăm la o plimbare mai lungă el și eu cu tine de mână. După o perioadă confuză cu proteste pe stradă și greve de o zi sau două, după mai multe programări anulate, Grete avea în fine spectacol și stabiliserăm s-o așteptăm toți trei și s-o aducem acasă după ce termină. Începuse vara adevărată, cu lună plină și toți teii dați în floare. Plimbarea noastră tăia prin mijloc centrul vechi al orașului, unde, în piața mare, fuseseră montate pe o platformă televizoare cu difuzoare la care, de câteva zile, se puteau urmări înregistrări cu manifestația bucureșteană din Piața Universității. Erau proteste destul de haotice, dar pașnice împotriva guvernului și a președintelui proaspăt ales, un fel de spectacole cu multă muzică, recitări, discursuri politice, organizate ca niște spectacole, și după câteva luni încă nu era niciun semn că se domolește înverșunarea pătimasă a comentariilor despre „golani“, cum îi botezase partea adversă pe studenții din București. Fuseseră și aici, la noi, în aceeași piață cu stoluri de porumbei și bănci

dispuse în semicerc ocupate de pensionari, câteva tentative de a organiza spectacole inspirate de cele bucureștene, dar se văzu repede că provincia imita prea debil, fără vlagă ce e în capitală. Partea de organizare propriu-zisă, de adunat oameni, de amenajat instalații de lumină și sunet necesare la orice miting, pretindeau eforturi pentru care – și s-a descoperit asta curând – nu există prea mulți amatori. Căldura de peste zi, verdeața, florile agravau lenea și toate inerțiile provinciale, împotriva cărora nu se poate face nimic. Despre toate astea vorbeam la școală descurajați și Hans era la curent. Toate cunoștințele noastre doar despre asta discutau, era subiectul predilect al tuturor controverselor. Doar mult mai târziu aveam să aflăm despre intervenția salvatoare a lui Alin Sârbu, pe care încă nu-l cunoșteam la începutul lui '90. El a fost cel care procurase televizoarele, dar și videorecorderele necesare, împreună cu o foarte puternică stație de amplificare, câteva difuzoare, locul pentru a le monta fiind o platformă de scânduri amenajată pentru mitingul ratat, iar din București i se expediau zilnic, cu avionul, alte casete cu film proaspăt.

Muzica ne-a și atras atenția de departe, în timpul trecerii noastre prin piață. Ecranele celor două televizoare erau mici și abia deseneau pete albastrii, pâlpâitoare în semiobscuritate. Melodia ritmată bubuia însă în difuzoare. Hai să vedem, a propus Hans. Până la sfârșitul spectacolului de la Operă mai era destul, ne rămânea timp. M-am supus și ne-am îndreptat spre grupul nu prea numeros adunat în apropierea televizoarelor.

Ca și noi, aflate în trecere, câteva perechi se opriseră din plimbare tot acolo. Doi îndrăgostiți, îmbrățișați strâns, fixau nemișcați ecranele, într-un grup de bărbați se purta o discuție animată. În difuzoare, continuau cântecele care erau de protest și revoltă și le auzeau perfect chiar și cei de la distanță sau întorși cu spatele. E poate de neînțeles pentru tine, la ora când citești aceste rânduri, dar era vorba de orice fel de protest, de medicamentul pentru suflet

numit protest, savurat în sine, fără niciun fel de alte pretenții, și – deși pare absurd – cu iluzia fermă că va și aduce vindecarea, eliberarea de frică. În semiîntinericul înconjurător, bărbații fumau și se vedea licărul jarului la țigări, în timp ce copiii descoperiseră spațiul de sub scândurile podiumului și se fugăreau cu țipete ascuțite de piei-roșii.

Imaginile filmate la București erau din spectacolul reluat seară de seară, chiar și pe ploaie, și în care se succedau, fără o logică anume, discursuri, recitări ale unor actori, cântece. În clipa sosirii noastre, camera se fixase și îl filma în prim-plan pe cântăreț, o figură simpatcă, cu pletele răvășite, care-și ținea chitara pe piept ca pe o pușcă. Asta era într-un balcon, la înălțimea primului etaj, și câteva persoane i se postaseră alături și în spate, un fel de gardă acoperitoare. Imaginea îmi era familiară, pentru că toate se repetau cam la fel de la sfârșitul lui aprilie: întreruperea circulației, în spațiul dintre Universitate și teatru, mulțimea imensă care-l umplea ca prin miracol, aproximativ aceleași cântece și aceleași ritualuri de mare spectacol. Deasupra străzii, luminat orbitor de mai multe reflectoare, era spațiul îngust ca o nacelă și spre el erau ridicate toate privirile. Din când în când, chiar și pe fluxul cântecului, camera panorama lent pe intersecția celor două mari bulevarde și a pieței unde, filmate de sus, unduia marea de capete. Revenea însă la cântăreț care tocmai intona sfârșitul refrenului devenit celebru în toată țara. „Mai bine mort decât comunist!“, clama el sacadat și amenința cu gâtul chitarei golul nopții de vară, iar în adâncime, măturat de aceleași reflectoare, corul vast reluă prompt versul fredonat peste tot, cunoscut și lui Hans și mie: „Mai bine mort decât comunist!“.

Imaginea filmată reda fidel negrul lăcuit al nopții de vară, luminile roșii din depărtare, frunzișul greu al copacilor, o mare de capete sub razele încrucișate ale reflectoarelor. Și un enorm steag cu gaură desfășurat în lungime pe unul din pereți. Restul, adică parfumul inconfundabil al nopții de mai, prima jumătate a

noptii, când asfaltul încă nu s-a răcit, pelicula nu-l poate fixa. Însă poți completa tu însuși, din imaginație. E același aer care a dogorit la amiază și care și acum, după ce s-a întunecat de câteva ore bune, încă aderă la piele mângâietor. Și aici, la noi, dar și la sud de Carpați, în mijlocul Bărăganului, e la fel. Aceeași respirație profundă, în fond, și vitală, și acolo, și aici, din care se iscă același urlet sălbatic de entuziasm.

Am încercat, după aceea, meditând, să măsoar cât era patos neînfrânat și un pic ridicol. Și cât, în rest, era furie revărsată și alte sentimente ale luptei cu umbrele. De mai multe ori, m-am uitat pe furiș la Hans. Nu zâmbea. Dar cine mai e atent la asemenea nuanțe infinitezimale într-o primăvară când au explodat simultan și disperarea, și toate speranțele?

După câteva minute, în tăcere, ca să nu deranjăm, ne-am îndepărtat. Larma, un țipăt și niște voci răgușite care se ceartă chiar pe alee, în fața noastră, ne-au obligat însă să ne oprim. Era o mică insulă obscură, doar cu luna plină deasupra, lângă niște tufișuri unde se instalaseră cei ce făceau greva foamei. Știam despre ei, pentru că scriau toate ziarele locale, știa și Hans.

Grupul greviștilor, pe care abia acum îi vedeam de aproape, era format, dacă-mi amintesc bine, din cinci bărbați, unul din ei adolescent, aproape copil, și două femei și, după ce fuseseră alungați de pe treptele prefecturii, găsiseră un loc mult mai vizibil în unghiul cu gard viu dintre catedrală și platforma cu cele două televizoare. Un steag cu gaură, întins pe două bețe, se afla alături ca element de decor și mai erau câteva lozinci pe carton, ilizibile. Atât cât se putea distinge în luminile de la stradă, trotuarul fusese pavat cu ziare și cartoane, exista chiar și o plapumă așternută pe jos, iar cei din grup erau pregătiți pentru răcoarea nopții cu haine groase, un bărbat avea căciulă rusească cu urechi și toți, bărbați și femei, chiar și băiatul, fumau. Vorbeau toți deodată cu cei care-i înconjurau, încercând să acopere muzica difuzoarelor.

În discuție era băiatul, prezența lui acolo la acea oră. Un bărbat mai în vârstă dintre privitorii de pe margine insista să afle motivele pentru care acesta intrase în grevă și i se mai asociaseră câțiva. Vârstnicul avea ochelari de miop și un accent de autoritate aspră în care am bănuț, și nu cred că m-am înșelat, profesorul, cu ticurile lui de la catedră, iar despre băiat cineva spuse că era elev la un liceu industrial din oraș. Făcea grevă în semn de protest, explică una din femei, sărindu-i în ajutor, împotriva profesorilor comuniști. Explicația sau măcar tonul ei stârni rumoare. Printre privitorii adunați erau, desigur, și persoane care știau că urmează peste puțin tezele, vine și sfârșitul de an școlar imediat și pe unii asta îi nemulțumea. Câteva voci iritate dominau discuția. Elevii să fie la școala lor, acolo, nu să fumeze noaptea cu bețivii, mă luă de martor unul din aceștia. Era o aluzie la vorbirea îngălată a apărătoarei care cu siguranță băuse bine. Se simțea de altfel în aer că au băut toți cei întinși pe cartoane cu țigările lor licărind.

— Nu cumva i-ați dat și copilului? se interesă același ochelarist.

— Dar tu cine ești să faci pe deșteptul aici? se interesă răgușit cu o vagă, moale notă de amenințare unul dintre greviști. Pe cine vezi tu băut și cine te-a trimis? Securistu' naibii!

Omul se apără indignat, dar în jur se făcu imediat liniște.

— Vrei cumva să ne arestezi, măi? continuă în urma noastră aceeași voce. Nu-ți convine că facem grevă?

Porniserăm din piață spre Operă și, după câțiva pași, am băgat de seamă că necunoscutul ochelarist a abandonat și el și vine după noi, probabil încurajat de pasul nostru negrăbit, de plimbare. Mă gândesc că, având un copil cu noi, postura mea de tată fericit și însăși acea fericire ușor de remarcat, cumva disonantă, impudică, prezentau garanțiile necesare pentru continuarea discuției. Tu erai ca un scut. Toate disponibilitățile mele convergeau spre tine și nu

rămânea nimic pentru altcineva din afară. Hans era străin și se vedea și asta imediat.

— Străin? îl abordă într-adevăr necunoscutul, ajungându-ne, ca să verifice.

Deși vădit fără chef de vorbă, știind întrebările care vor urma, Hans aprobă. Am străbătut astfel toți patru strada mare, unde pietonii începeau să se rărească. În fond, ca noi toți, necunoscutul dorea să fie ascultat și să spună ce are pe suflet. Era o nevoie bolnavă, imposibil de controlat de la un cap la altul și, retrospectiv, îmi dau seama că, dintre toți apropiații mei de atunci, i se sustrăgeau perfect doar gemenii, Grete și Hans. Ei n-aveau nimic de împărtășit, dar nici de reproșat cuiva și fiecare vorbă a lor trebuia parcă smulsă cu cleștele.

Pe ochelarist nu-l interesa însă câtuși de puțin nici rezerva lui Hans, nici nepăsarea mea fericită de tată sau nu atât cât intuiția că politețea ne va obliga pe amândoi să-l ascultăm. Îmi amintesc aproape cuvânt cu cuvânt discursul lui.

Ați văzut? începu el, adresându-i-se lui Hans și făcând aluzie la insultele cu care-l gratulasera greviștii. După care, recunoscând că se așteptase la asta, îi ceru permisiunea să-i prezinte explicația faptelor la care fuseserăm martori. Fără plăcere, Hans făcu semnul lui vag de acceptare. Și în București, și aici, trebuie neapărat compromiși toți cei care protestează într-un fel sau altul și reprezintă un pericol. Greviștii foamei, dar mai cu seamă ideea de grevă a foamei, sper că sunteți de acord cu mine, îi sperie. Toți cei care au protestat, protestează în clipa de față, vor protesta și mâine încercând să-i împiedice să-și facă mendrele. Mă-nțelegeți? Trebuie absolut toți unși cu rahat cât mai repede, compromiși definitiv, scoși din luptă, iar asta știu s-o facă prea bine: scot în față tot felul de idioți să facă spectacol și să parodieze protestul. Și o s-o tot facă, până când ne va dezgusta pe toți. Nu?

Deși nu erai obosit, țineai anevoie pasul cu noi și de asta rămăsesem în urmă, necunoscutul și Hans luându-ne-o înainte cu câțiva pași. Auzeam vocea

tensionată a vorbitorului, prindeam și câte o propoziție, dar am și pierdut ceva din ce vorbeau ei.

— Credeți că-i chiar așa de simplu? l-am auzit la un moment dat pe Hans, cu tonul lui de doctor prevenitor cu bolnavul.

— Nu știu, țipă celălalt. Nu știu, domnule dragă. Nu știu!

Chiar dacă nu sună frumos, mă amuza disperarea neputincioasă a omului, jucată ca un scheci pe o scenă de cabaret. Dar poate era și un reflex de apărare: țineam cu dinții egoist să-mi protejez fericirea, care încă nu căpătase aripi, nu zbura, dar exista într-o formă aproape tangibilă. Se opriseră amândoi, la semnalul lui Hans, pentru despărțire, când i-am ajuns. Ce s-a mai spus sunt cele câteva cuvinte banale care apar când nu există nicio concluzie și nici nu se poate adăuga nimic. Tipul s-a îndepărtat gârbovit și mi-l imaginez, după ce a dat colțul, gesticulând și vorbind singur, ca un nebun, pe străduțele pustii ale periferiei...

Spectacolul la Operă încă nu se terminase când am ajuns la locul întâlnirii de pe trotuarul din fața intrării artiștilor. Aici, brusc, în minutele de așteptare rămase, cumintele, rezervatul Hans începu să vorbească.

Reținuse suspiciunea ochelaristului privindu-i pe greviștii care puteau fi aduși și plătiți de Securitate. O reținuse și credea la fel. Spunea în fond același lucru cu necunoscutul, adăugând doar un plus de rigoare imperativă. Nu l-am contrazis. Perfect simetrică, spunea el, apărea însă și eventualitatea ca ochelaristul însuși să fie un om al Securității, strecurat printre noi cu un rost, din punctul nostru de vedere, încă de neînțeles. M-am uitat la el surprins, căci nu glumea. Sau, continuă el, pe același ton nou, sunt și unii, și ceilalți ghidonați de Securitate, și cei care cântă cu chitara și protestează, fac greve, dar și cei care mereu vociferează indignați de pe margine. Vacarmul nebuniei, care i-a cuprins pe toți, spasmele, disperarea sinceră, neîntrerupta muzică de fond a revoltei sunt, ca să zicem așa, din sursă unică. Și mai

suntem și noi – și era prima oară când Hans zicea „noi“ –, asistând ca niște handicapați impotenți, organizarea fiind impecabil pusă la punct de cei din culise care, în fond, se joacă... Nu crezi?

Surprins, am urmărit lungul său lanț de deducții fără să-l întrerup. A continuat cam la fel, doritor să meargă până la capăt, dar neînstare s-o facă în așa fel încât să înțeleg ce-i venise... Era însă altceva decât enervarea nestăpânită din clipa când e depășit pragul critic.

— Cine-i cel pe care să nu-l suspectezi? a continuat el. Pentru cine să bagi mâna în foc? Despre cine ești absolut sigur că e curat? Cui puteți să-i încredințați partea secretă a sufletului vostru? Cine e cel care n-o să râdă sau n-o să vă huiduie? Uite cum, noaptea, pe stradă, apare un necunoscut care te ia de martor și-ți îndrugă ceva care pare delir sau poezie! Nu? Cine o fi fost ăsta? Pentru că nici măcar nu l-am întrebat cum îl cheamă... Cine?

Diavolul, i-am propus în glumă, dar n-a râs. Îmi amintesc că Hans a mai spus câteva propoziții destul de confuze, eu i-am răspuns pe același ton. Apăru însă Grete și am abandonat.

Am notat toate astea cu un scop: vreau să nu pierzi din vedere repetiția, pentru că aproximativ în aceiași termeni, de nervozitate sleită, fără obiect, când se râde din politețe și fiecare se străduie să evite cearta a decurs și întâlnirea noastră cu Livius Bucerzan. Cafele, câte o glumă mai mult sau mai puțin chinuită, țigări, alcoolul foarte tare din sticla adusă din portbagaj, care și el are un rol imposibil de neglijat, multe cuvinte aiurea, care se uită instantaneu... Trecuse mai bine de o oră. În acest timp, la una din mesele de lângă geamul-vitrină, dând spre trotuarul plin de lume grăbită, masă pe care scria „Rezervat“, se așezaseră doi inși care gesticulau și vorbeau tare. Desigur, erau dintre obișnuiții localului, deoarece chelnerul alergă imediat să-i servească. Îi cunoșteam și eu din văzute, figuri cu care te-ai mai încrucișat pe stradă, dar Livius știa mai multe.

Unul din ei, un burtos scund, aproape sferic, era Oncică, faimosul arhitect Iulian Oncică, între altele și poet cu câteva cărți, coborî el vocea confidențial. În primele zile de după revoluție, de fapt în decembrie, ianuarie, martie, ocupase un loc important în conducerea orașului și județului, acea conducere inventată cumva ad-hoc, de o mână invizibilă. După aceea, la fel, aceeași mână sau alta îl aruncase ca pe o măsea stricată, ca să folosim termenii dentistului nostru. Acum, după alegeri, căci și el candidase pentru parlament și nu-l votase nimeni, Oncică se agita să-și facă partid. Un dement, conchise Livius. Pentru că, nu știu cum se face, dar dau buluc, aproape zilnic, s-a umplut țara asta de săriți de pe fix...!

Celălalt... reluă el, după o mică pauză și se opri ca să ne poruncească: nu vă întoarceți! Și noi atrăseserăm atenția și eram studiați. Cel cu care se afla arhitectul, un slăbănog cărunt și cu obrazul parcă mâncat de molii, tocmai se răsucise spre noi și ne măsura cu interes. La această privire, Livius nu rezistase: Salut, dom' Oprețescu, îi strigă el peste două mese. Ce mai faceți? Sănătate și virtute! Celălalt nici nu clipi, cu o fixitate de surd. Câteva clipe privirea lui trecu la Hans, apoi la mine, după care, mut, ne întoarse spatele, revenind la arhitect. Acest Oprețescu scrie romane, spuse Livius, cu aerul că-l scuză în nume propriu. E un geniu de cârciumă, ca destui alții. Oriunde ar fi, comandă totdeauna pentru sine două pahare mari de vodcă și o sticlă de apă, niciodată altceva. Pronosticul meu e că ăștia ca Oprețescu nu sunt și, în perspectivă, nu vor fi niciodată nici interesanți, nici periculoși. O să vedeți, vă asigur. Se vor scrie atâtea romane la noi, că va fi ca-n Italia, cu portocalele, după o furtună: toate șanțurile sunt pline de portocale...!

Durase puțin. Refăcând acum scena cu noi trei și cei doi, e posibil ca micul discurs acid al matematicianului să fi fost auzit și de alte urechi, la distanță. Să-l fi ascultat și cei vizați. Fapt e că, împins parcă de un resort, Iulian Oncică sări de pe

scaun și se îndreptă spre noi, cu un început de gesticulație amenințătoare. Pășea grăbit, avea energia în surplus a grașilor care devine imediat comică. Ținta lui era nu toaleta, aflată pe aceeași direcție, ci masa noastră și, de la ea, vădit, Livius, în fața căruia se și opri.

— Securistule!, i se adresă fără nicio introducere.

Ridicase vocea și toată lumea din jur se întoarse spre noi.

Deși nu era dintre cei care se sperie ușor, Livius păli totuși. Ceea ce, la pigmentul său mai întunecat, dădea obrazului o strălucire cadaverică.

— Ne cunoaștem de undeva? se interesă el răgușit. Am impresia că faci o confuzie, dragule!

— Securistule! strigă celălalt, fără să-l ia în seamă, înainte de a se întoarce să plece. Securistule, securistule!

Ne-am sculat să plecăm imediat ce, după asta, Livius și-a amintit că mai avea câteva minute până să-i înceapă ședința pentru care venise încoace. Ședință inventată sau nu, trebuia să ne despărțim. Am pornit în șir indian spre ieșire și, dintr-o solidaritate de care n-avea nimeni nevoie, fără a mai privi la masa unde rămâneau romancierul și arhitectul.

La despărțire, asistând și șoferul care coborâse de la volan să-și întâmpine șeful, cei doi foști colegi de copilărie se îmbrățișară. Fără să-l lase, Livius se trase un pic înapoi ca să-l vadă mai bine pe Hans. Râdea, însă doar cu jumătate de gură, chinuit.

— Întâi o să ne cadă dinții, unul câte unul, spuse el sentențios. Unul câte unul, până la ultimul. Tehnica ta și terapiile tale nemțești colosale n-o să ne mai fie de niciun folos, pentru că e prea târziu. Iartă-mă, Hansule, spun prostii...! Apoi va veni frigul anilor care s-au adunat și dificultatea și atracția gravitațională tot mai mare la fiecare pas. Nici mintea nu va mai ști să inventeze amintiri. Amintiri-medicament. Așa se descoperă, pe cont propriu, ecuația morții în lungile și inevitabilele nopți de insomnie. Te iubesc, Hans! Sper să ne mai vedem până atunci și hai să te mai îmbrățișez o dată...

Se îmbrățișară strâns, însă Livius tot nu-i dădu drumul.

— Și vreau să-ți mai spun ceva, pentru care te-am și căutat. Renunță! N-are niciun rost să ne mai dezgropăm morții. Pentru că, oricum, nu vei afla nimic și, în plus, poate fi periculos.

Impresia mea de la acea despărțire a fost că Livius ar fi preferat să nu fiu și eu de față, chiar dacă nu scosesem o vorbă. I-ar fi plăcut grozav să nu existe martorul care, din întâmplare, știa prea bine că Hans auzea a doua oară după câteva zile aceeași povată, la care se adăuga doar un mic avertisment amenințător. Și cred că și Hans simțea la fel.

Am pornit în zorii unui iunie translucid, Hans la volan, eu în dreapta, tu și cu Grete pe bancheta din spate, și am ajuns când tocmai se aprindeau luminile pe străzile necunoscute și la ferestre. Tot drumul m-am minunat zgomotos, am râs, am comentat orice apăsare la orizont, ca să dispară apoi în vijelia de aer a vitezei, am făcut mii de comparații, am povestit. Pentru un român scăpat prima dată dincolo de frontieră erau reacții permise, de care să râzi, fără să te rușinezi. Fericirea însă nu lasă urme, se consumă în întregime într-o clipită, ca flacăra de benzină. Nu am, de aceea, decât o amintire sau două sau trei care să însemne ceva important în desenul acestei stări speciale. Vom ajunge îndată și la ele.

Ca aproape toate casele de la o periferie cuminte de orașel nemțesc, și cea a lui Hans avea parter cu geamuri cât peretele spre stradă și două camere sus, la mezanin. Într-una ne-am culcușit la iuțeală, ca oaspeți nemofturoși, noi pe canapea, tu într-un pătuț improvizat alături. Prin geamul întredeschis intra – mi-am dat seama, trezindu-mă peste noapte – boarea primăvărată a nordului, care te face să te zgribulești. Gândul îmi venise doar în ultima clipă, la poarta unde a oprit mașina, ca și cum tot timpul alergase în urma noastră să ne ajungă. Ce caut aici? L-am șters, l-am alungat însă tot atunci. Răspunsul a venit cu această întârziere de câteva ore, între două reprize de somn profund. Nu știu ce caut. Adevărul fiind că nu caut nimic special. N-am nevoie de niciun plan! Nu-mi mai doresc nimic!

Apoi a fost ziua a treia, socotind și cele două ale călătoriei...! Eu, mai lent în reacții, încă nu-mi găsisem rostul în casa prea mare de doctor neamț unde, peste zi, mă puteam lăfăi ca un boier. Faptul că nu știam limba și vorbitul de neînțelese al televizorului m-au eliberat, oricât ar părea de

nefiresc. Dar, ca să-mi pot savura noua stare, aveam absolută nevoie de această izolare etanșă a minții. Hans nu glumise când își scurtase vacanța în România: dincoace, cabinetul, de unde nu putea lipsi prea mult, nu-i lăsa aproape nicio secundă pentru noi și asta a fost chiar de a doua zi după întoarcere. Am ieșit dimineața după el ca să-l asist cât se urcă în mașină și pleacă. Era limpede că nu pot face mai mult, n-am cu ce să-l ajut. De lucrurile din jur ezitam să mă ating, deși îmi plăcea grozav fiecare. Doar la Grete s-au văzut imediat, le-am recunoscut, de fapt, dexteritatea și viteza cu care-și apropria altădată, la mare, în vacanțele noastre îndrăgostite, cămăruța închiriată pentru două săptămâni de la un țăran. Schimbarea produsă în raporturile dintre obiectele care nu erau ale ei și nelăsate pe loc era ca și insesizabilă, dar și cele scoase din bagajele noastre se integrau în ambianță de la sine. Era ca și în orele de exercițiu cu vioara de la care acceptasem că sunt exclus. Și aici verifica și repeta concentrată fiecare pas nou ca pe un acord care la prima mișcare nu sună perfect, fascinându-mă cu răbdarea colosală de a relua totul de la zero iarăși și iarăși. Deveneau sesizabile în schimb, destul de repede, doar fluidul nou și o vibrație inconfundabilă ce reprezentau luarea în stăpânire, fie și provizorie. Nu e ușor de descris și încă și mai dificil va fi de înțeles.

Constatasem de altfel din prima clipă că, deși nu apărea nicăieri în casă vreo urmă străină, cuibul lui *Herr Doktor Tamasch* nu fusese gândit pentru călugărie, dimpotrivă, și asta fie și doar ca dimensiuni. Gemenii semănau însă frapant și în această privință. Ca și Grete, Hans nu se simțea deloc dator cu explicațiile visate de mine. La aluziile mele, la câte o ironie, la întrebări, răspundea cu un zâmbet rezervat și o ridicare din umeri. Nu era nicio vizită-surpriză pentru care să ne pregătim sufletește. Invers decât în basme, nicio prințesă pe cal alb nu urma să apară în poartă. Nici măcar un singur apel telefonic la care, aflat în preajmă, să ridic eu receptorul ca să îi răspund doamnei sau domnișoarei de la celălalt capăt

al firului, după care, neștiind nemțește, să o chem pe Grete în ajutor. Treceau orele și telefonul rămânea mut. Trăiam așadar ca în vid, doar noi trei și cu tine. Nu ne tulbura nici măcar vreun vecin curios să-i cunoască pe musafirii casei Tamasch, foindu-se toată ziua, care, sărea în ochi, erau picați din altă lume, figuri fără funcționalitate stabilită în peisajul înverzit, înflorit acum, și atât de pașnic al cartierului.

Era așadar seara, după revenirea lui Hans de la treburile lui cu dinții, așteptam să se frigă cotletele de miel când a apărut cuvântul *orbire*, întâmplător legat de numele lui Livius Bucerzan. Până atunci, despre Livius, prietenul nostru comun, Hans părea să fi uitat. Fostul matematician navetist rămăsese totuși singurul sau, în tot cazul, dintre foarte puținii care nu-i ceruseră nimic la întoarcere, oferindu-i, dimpotrivă, el o sticlă de țuică bună cadou. De data asta, l-am pomenit eu, pentru că discuția era despre fericire. Una din zicerile malițioase, malițios veninoase, de fapt, ale lui Livius, ziceri ce nu menajau pe nimeni, era pe adresa îndrăgostitului fericit care fusesem eu pe atunci. Grete o știa, pentru că-i povestisem: fericirea adevărată presupune și o oarecare doză de extract de prostie...!, dar și puțină orbire, mi-am amintit acum varianta completă. Livius vorbea ca despre o reacție chimică obligatorie. Știind că nu pot să mă supăr pe el, mergea și mai departe: o probă pe care trebuie să ți-o asumi lucid și fără fasoane. Cam aceste cuvinte. Ridicasem, vorbind, paharul cu bere rece ca să ciocnim. Am mai adăugat, deși observasem încruntarea lui Hans: Fericirea proteste, orbește...! Contactul cu adevărurile realității se scurtcircuitează...!

La plită, lângă carnea care sfârâie, Grete se întorsese și ea spre mine și am remarcat aceeași încruntare de surpriză. Au fost câteva secunde de tăcere cât ne-am băut berea. Când am pus paharul pe masă, a devenit limpede că despre Livius și ce e în legătură cu el nu se mai discută. Stabiliserăm că, într-o zi, două vom merge împreună să căutăm o mașină de cumpărat. Restul cinei am făcut planuri, pentru că

de asta depindea dacă ne vom întoarce acasă cu trenul sau cu mașina noastră nemțească, bună și ieftină, pentru care luaserăm cu noi banii obținuți pe Skodiță... Grete votase din capul locului împotriva trenului. În asemenea ocazii, o iubeam. De însoțit la cumpărare renunțase însă, cedându-și locul lui Hans. Era împotriva felului ei de a fi și de a decide și am fost surprins până mi-am dat seama că geamănul era ca și cum ar fi fost ea însăși. M-am uitat de la unul la celălalt simțind că, de data asta, amețesc, ca între două oglinzi paralele. Însă n-am scos o vorbă.

— Crezi că sunt caraghios? am întrebat-o, în pat, mai târziu.

Ca și altădată, în camera de pe colț, deși Hans dormea într-o încăpere de care ne separau holul și baia, vorbeam în șoaptă, ca niște conspiratori. Era intervalul când, oricât de obosiți, stăteam încă în așteptarea semnalului, iar acesta era abia perceptibilul puls al respirației tale în întuneric. Mi s-a părut că n-a auzit și am repetat într-o șoaptă asprită:

— Nu foarte tare, doar un pic caraghios...! Spune cinstit!

Ea, sigur, înțelegea mai bine decât geamănul reacțiile mele prăpăstioase care uneori veneau mai repede decât aș fi vrut eu însumi și se obișnuise cu ele. Îi ceream să arbitreze însă în locul lui Hans și nu era prea ușor. Așa că, după o pauză, s-a eschivat.

— Caraghios? Nu înțeleg.

— Mă minunez prea mult și cu voce tare. Repet că sunt fericit de câteva ori pe zi. Dacă-mi trece ceva prin cap, trebuie să afle toți, iar de la un punct înainte, atâta sinceritate de care n-are nimeni nevoie începe să agaseze, știu și asta...

Gretei nu-i plăceau exercițiile mele sâcâitoare de autoironie, dar, oricum, iarăși nu mai era nimic de adăugat. Nimic important. Mi-a mai trecut prin cap că, în tipul lor foarte special de comunicare telepatică, reacția de respingere circula între gemeni ca o minge de ping-pong. Totuși, am insistat:

— Mi-ar face o imensă plăcere ca măcar o dată să râdem amândoi cu poftă sau să ne certăm, eu și cu

Hans. Ar fi singura probă că nu i-am devenit antipatic. Pentru că și așa îi suntem datori amândoi, însă îi sunt mai ales eu dator până peste cap.

— Dormi, șopti ea. Trebuie să mergeți cât mai repede pentru mașină. Mai avem doar câteva zile până la plecare.

După aceea a rămas mult timp nemișcată, tăcută, cu ochii deschiși fixând beznă, parcă fără să respire: n-am știut niciodată ce vede în asemenea clipe.

Aceasta e prima „fotografie“ conservată perfect din zilele petrecute în Germania. Conturul profilului ei, întunecat, pe dreptunghiul luminiscent al ferestrei din partea opusă a camerei, eu privesc într-acolo ridicat în cot, mai sunt moliciunea mângâietoare a păturii, respirația ta ca și inaudibilă la care trag cu urechea încordat, dar și convingerea că în câteva clipe vom adormi și noi. Apăruse o fisură mai subțire ca firul de păr în blindaj, totuși era imposibil s-o recunosc.

Cât au durat căutarea și apoi formalitățile cumpărării, parcă timpul s-a comprimat, căpătând și o culoare distinctă. E parcă un episod din altă poveste. Au rămas privirea ațintită spre mine peste ochelarii cu rame subțiri de metal căzuți pe vârful nasului și sentimentul că trebuie neapărat să răspund și nu știu ce, ca la examen. Asta e cealaltă „fotografie“ nevoală.

Hotărârea îi revenea, se-nțelege, lui Hans în toate preparativele cumpărării unui automobil pentru noi. Ora și direcția în care va trebui să pornim, după telefoanele de informare. Câteva drumuri rapide, dus și întors, parcă fără măcar pauză de respirație. Persoana sau, când era cazul, persoanele căutate. Discuția despre care era stabilit că nu trebuie lungită. Pentru el era ceva de rutină, ca atunci când cumperi un ziar de la chioșc. Pentru mine, cu toate că mă sileam să nu se vadă, era momentul când simți mușcătura emoției și inima începe să-ți bată un pic mai tare. Și totuși, rolul meu era simplu: să-l asist pe *Herr Doktor*, să zâmbesc aprobator când zâmbește el, să salut mușește la intrare și la ieșire. Mi-l asumam docil. Mă fascinau literalmente economia de gesturi și cuvinte, eficiența calculată milimetric, rigoarea și, desigur, politețea. De la un punct înainte, chiar răceala nemțească, descoperind că nu-i deloc o superstiție.

Lasă țigara, mă sfătui el, în acea zi, înainte de a coborî din mașină, pentru că unde ajunsesem nu era voie să se fumeze. După ce plecăm de aici o să bem și o bere. Fumezi atunci. M-am supus. O Walkirie blondă în uniformă ne preluă ca să ne ghideze. Hală enormă, pereți de sticlă. Birouașe-cuști cu pereți transparenti, acvarii mai mici în burta acvariului mare. Într-un sector bine luminat, aliniate ca la expoziție, mașinile noi, strălucitoare. Da, zise fata

blondă, undeva mai la margine se găseau și mașinile ne-noi, să le spunem așa, de asemenea expuse spre vânzare. Pentru rest, ne predă Führerului, un bătrân cărunt și uscat. Proteza mâinii drepte, din cot, i-am remarcat-o abia la scris, când a manevrat și hârtia, și stiloul cu stânga, căci interesul meu fugea în altă direcție. Am revenit însă la el și la ochelarii pe deasupra cărora mi-a aruncat o privire neutră. Avea ochii gemenilor, culoare identică până la nuanță și, am mai avut impresia, aceeași surprinzătoare sclipire de gheață din când în când. Cu ce ne putea fi de folos? Hans își însușise aici formularea mea pe care știam că o traduce fără să adauge nimic de la sine: un automobil marcă neapărat nemțească, bun și ieftin. Auzisem de altfel și o știa și Hans că un Trabant bun se poate obține la Berlin cu 500 de *Deutsche Mark*, dar pentru noi ieftin însemna altceva. Tot la dorința mea, de obicei el mai adăuga: și care să nu fie roșu. Era sugestia prinsă din aer și neuitată de la doctorul Goga. Cu asemenea date, orice joc combinatoriu se amplifică indefinit... Bătrânul pricepu asta din prima clipă, am simțit asta precis.

— De unde-i domnul?

— Din România, a zis Hans, cu o ezitare infimă.

— Știu românește, declară celălalt ridicându-se, fără să mă privească și am tresărit surprins.

A continuat tot în românește în timp ce o lua înainte, să ne conducă. Vorbea cu oarece dificultate, însă destul de cursiv, ca unul cu un lung exercițiu, și doar accentul aspru era diferit. Da, acceptă el la întrebarea mea, făcuse școala primară, liceul și închisoarea în România. Și, cu un oarece umor la care de asemenea nu mă așteptam, simți nevoia să precizeze: doar prizonieratul în Rusia, mai mulți ani la mina de cărbune unde învățase și *ruskii iazîk*. Deportarea, închisoarea și bătăile fuseseră după revenirea din prizonierat, alți cinci ani, mai zise cu aceeași seacă asprime. Se opri doar o singură dată ca să se întoarcă spre Hans.

— Nu vrea și domnul să rămână aici?

— Nu rămân, am zis. Sunt cu soția, care-i nemțoaică, și cu copilul, peste câteva zile plecăm spre casă toți trei.

— I-ai făcut o impresie bună, mi-a spus Hans la berea cu țigară pe care mi le promisese, pentru că, în timp ce mă învârtisem prin hală, căutându-mi mașina visurilor, ei doi rămăseseră spectatori. E convins că, după revoluție, pleacă din țară și vin aici să ceară azil doar securiștii și țiganii.

Era un șvab de loc dintr-un sat bănățean al cărui nume – și românesc, și nemțesc – mi l-a spus, dar l-am și uitat de atunci, emigrat în ultimii ani '70. Trecuse mai puțin de un deceniu ceea ce înseamnă că n-avusese timp să uite nimic, iar cuvântul *Transilvania*, rostit de Hans, fusese ca o parolă.

— Transilvania, de unde? s-a interesat, încruntându-se.

I-am spus orașul, și-a amintit când trecuse pe acolo și am început să discutăm de aici înainte fără translator. Rezerva oricărui neamț față de străini se simte cu ușurință și eu o învățasem de la Grete, așa cum se învață mersul pe bicicletă. La Hans, această rezervă apărea ca un exces de deferență. Pe fața uscățivă, ridată adânc a bătrânului șvab prezența mea nu se oglindise în niciun fel, dar el și pe neamțul Hans îl asculta cu răceala bătrânicioasă ce pare ursuzenie. Asta a fost exact însă până în clipa când s-a convins că am fi vrut să găsim și să cumpărăm mașina cât mai repede, întrucât trebuia să mă întorc acasă și mă grăbeam. M-a privit atunci cu aceiași ochi reci în care apăruse însă o licărire nouă, ca și cum în figura mea exista ceva de verificat, și nu un amănunt neimportant. Conta atât de mult că nu eram securist sau țigan sau unul dintre cei veniți de nu știu unde și care le stau pe cap ca o povară insuportabilă? Nu știu. N-aș merge însă nici până la a-mi face iluzii că-i inspiram brusc simpatie. Oricum, rezultatul verificării mi-era favorabil: din clipa aceea mi s-a adresat direct. Nu mai era nevoie de un al treilea ca să terminăm ce aveam de făcut. Era ceea ce ne

convenea la toți și, bucuros că scapă de corvoadă, Hans m-a lăsat pe mâna lui.

A început întrebându-mă ce știu despre Banatul „sârbesc” și am recunoscut că nu știu nimic. Se născuse acolo și a repetat numele satului, după o pauză lungă, cât a așteptat, rămas la distanță, să mă urc la volanul unei mașini și să văd cum e. Cât m-am vârat în portbagajul alteia, n-a scos o vorbă. Plecase pe front, a reluat apoi, după încă o mașină, ca adolescent șvab în vara lui '42, instruit în doar câteva săptămâni. Ar fi trebuit, cred, să folosească aici cuvântul *voluntar*, dar nu sunt sigur, nu știu exact cine și cum făcea pe atunci recrutările nemților din România. Și aproape imediat, la doar câteva săptămâni după ajungerea pe front, căzuse prizonier la ruși, care, până în 1948, l-au vârat într-o mină de cărbuni, la târnăcop și încărcat vagoneții. Deși îmi mai vorbise despre asta, am ghicit că e o poveste pe care a mai spus-o de multe ori și nu sunt eu ultimul care o aude. Românii, la întoarcerea în țară, îl băgaseră și ei la închisoare, într-o perioadă când toată familia sa, părinții, o soră, unchi, bunicii, mai bine de jumătate de sat fuseseră deportați în Bărăgan. Povestea mergea pe bucăți, cu pauze mari, în tot timpul cât mi-am căutat mașina, dar și după aceea. Nu-mi amintesc dacă mi-a spus unde își pierduse brațul drept. A avut doar un mic zâmbet rece când a precizat că învățase să repare motoare de unul singur, demontând bucată cu bucată tot ce-i cădea în unica mână și montând la loc piesele zile, săptămâni, luni în șir, până când reușea să facă toată operațiunea și cu ochii închiși. Din când în când se ridica de la birou după o hârtie sau o ștampilă sau răspundea la telefon – asta spre sfârșit, când se făceau actele – și era ca și cum povestea s-a terminat. Pauza îi servea însă ca să se decidă pentru continuare. Sentimentele n-aveau, pare-se, nicio putere asupra sa, ca să le mai invoce. Părăsise finalmente România, chemat, cum se spunea, pentru „întregirea familiei”, de sora mai mică, ce emigrase ceva mai devreme...

Cred că întrebarea mea n-avea nimic care să-i zgândărească răni vechi, era ca și „parola“ ce mijlocise discuția noastră, însă, când am ajuns la revoluția din țară, în voce am simțit o notă de agasare: da, cu exact șase luni în urmă, se uitase și el la televizor la Ceaușescu și la luptele de stradă filmate la Timișoara și București. N-am insistat, ocupat cu semnarea unor hârtii. Am tresărit când m-a întrebat pe neașteptate:

— Câți comuniști au mai împușcat românii după Ceaușescu?

Neînțelegând ce mi se cere, am ridicat din umeri. Brus, vocea lui se asprise însă și nu suna ca o ironie la care să vii și tu cu o glumă. Am încercat să mă apăr – eu, românul –, amintindu-i, deși o știa la fel de bine, că sunt mai multe procese și că, desigur, vor fi și altele. M-a întrerupt pe același ton răgușit:

— Românii nu-i știu încă pe vinovați? Încă n-au fost numărați toți morții?

În discuția noastră cu multă bere din balconul de la etajul trei, cu câteva zile înaintea plecării spre Germania, Hans explodase cam în același punct când venise vorba despre vinovății și nebunia îngrozitoare a neputințelor, care nu-s pur și simplu lașitate. În țară auzisem de sute de ori îndemnul de a privi înainte, spre viitor, lăsând naibii răfuiala cu ce a fost. Dar, dacă i-aș fi spus asta, bătrânul neamț ciung poate m-ar fi palmuit cu singura lui mână validă. Am avut o clipă și intenția să mă apăr cu cuvintele lui Livius Bucerzan despre zădărnicia dezgropării morților din jumătatea de secol trecută. În asemenea clipe îmi venea însă totdeauna în minte plânsul sălbatic al Gretei cu care ieșea din coșmarurile ei misterioase. Această amintire ar fi trebuit să-mi inspire câteva cuvinte de care să nu-mi fie după aceea rușine, dar m-am descoperit golit și cu gura încleștată și așa am și rămas tot timpul cât m-a însoțit spre ieșirea din marea hală de sticlă. Afară, la soarele fierbinte de iunie, s-a mai oprit o dată.

— În toamna lui '56, până să ajungă rușii cu tancurile la Budapesta, ungurii și-au spânzurat

comuniștii, pe toți pe câți au pus mâna și fără niciun proces. Văd că nu știi, dar au făcut și poze: copaci și stâlpi de telegraf de pe marginea drumului și de fiecare spânzură un comunist.

— Am citit, m-am grăbit eu.

— Azi, domnule, nu mai are nimeni în lumea asta curajul s-o facă. Nu se mai poate. Nu e voie.

Oricum, pusesem punct la ce aveam de făcut împreună. Intenția mea finală a fost să-i întind mâna, dar în ultima clipă mi-am dat seama că e preferabil să mă abțin. Simțeam cu radarul interior că dorea să scape de mine fără mulțumirile de complezență, fără salut și fără atingere și că îmi era recunoscător că i-o acordam.

Cu automobilul proaspăt cumpărat, ca o altă jucărie ceva mai mare, fericirea mea devenea tot mai greu de controlat să nu devină prea vizibilă, adică stânjenitoare pentru cei din jur. Asta și pentru că, imediat de la sosire, îmi mai descoperisem o puzderie de alte „jucării“. Trebuie să-ți spun însă că o frână interioară mă ținea să n-o anunț mereu în gura mare și a fost așa până la capăt.

Casa lui Hans, împrejurimile, în orice direcție ai fi mers, calitatea asfaltului, iarba și mașinuțele de tuns iarba, câte o poartă uluitoare, deschizându-se automat, silențios, și ce se putea ghici dincolo de ea, copiii cu mame, o berărie căreia îi dădusem târcoale și mai erau o puzderie de alte lucruri unde încetineam pașii și mă opream să casc gura. Cerul e cer peste tot. Se nimerise însă o vreme uscată de primăvară spre vară și până și albastrul curat al boltei cu nori parcă artificiali era un pic altfel, când ridicam privirea. În țara nemțească, eu, nescosul în lume, evadatul în fine din țarc, descopeream la fiecare pas ceva neștiut sau la care nu mă gândisem, care nu figura în repertoarul exercițiilor mele de fantezie dedicate lumii învățate la școală. Mi-am pierdut ore în șir studiind, ca unul care cunoaște cât de cât cum se face o casă, tencuielile și robinetele, încuietorile de la uși și geamuri, am inspectat și podul gol, cu doar câteva curse de șoareci, și am stat alte ore în subsol ca să mă lămuresc cum funcționează flacăra de veghe de la cazan. Era totuși o lume banală, formată dintr-o sumă de obiecte, fără niciun atom de miracol în pântecul ei. Și totuși, efectul era aceeași narcoză admirativă și aceeași prostrație de care trebuia să mă scutur ca să scap. Închideam ochii, înghițeam în sec, treceam mai departe, trăgând cu ochiul să văd dacă nu e nimeni care să zâmbească ironic.

Descoperisem însă de a doua zi că nici nu e nimeni să se năpustească și să ne îmbrățișeze și nici nu ne spiona nimeni de după perdelele geamurilor din cartier, cu toate că se știa că am venit și cine suntem. Lumea nemțească nu înregistra în niciun fel imixtiunea noastră. Vreau să spun că nu ne trata nici măcar ca pe un corp străin, cum mă temusem. Polițaiul, la care Hans ne-a dus cu pașapoartele, mi s-a părut că privește prin noi ca prin sticlă. Era rău sau bine? Oricum, era inutil să pretinzi altceva sau mai mult și asta a fost încă una din jucăriile mele la care Grete asista, lua act că există, dar fără să mă descurajeze.

Dormeam bine, obosit, ca în vilegiatură, și ea la fel, dar mă trezeam invariabil devreme, primul din casă. Hans acceptase că e vorba de încă o „jucărie“ descoperită de mine și, când i-am explicat, spre surpriza mea cea mare, a înțeles pe loc: sufletul meu nu mai avea răbdare cu corpul, cu inerțiile lui, cu ce e greoi și leneș, mai cu seamă cu amintirea impregnată în țesuturi a dimineților infernale de navetist. A priceput, dar a și ridicat din umeri, lăsându-mă cu mica mea nebunie inofensivă. Adevărul e că nu-i ușor să faci și pe altul să simtă ce înseamnă revelația egoistă a fericirii și continua ei verificare, așa cum îți iei pulsul. Sper ca tu să înțelegi.

Mă sculam așadar ca împins de un resort. Prima grijă: te verificam pe tine, deși senzorii paterni mă anunțaseră că ești bine. Dormeai și tu ca orice pui de mamifer sănătos care s-a zbunguit pe săturate o zi întreagă. Grete mă simțea din interiorul somnului ei. Deschidea o fracțiune ochii pentru aceeași procedură a verificărilor, după care fugea înapoi. În întuneric, pășeam cu grijă, o ușă, coridorul etajului cu un singur beculeț roșu la întrerupătorul din capăt pe care nu-l apăsam, încă un pas, care nu se aude, fiind desculț, în fine, scara spre parter, unde e un plus de lumină, cea a nopții de vară fără nori, cu luminile de pe stradă încă nestinse. Se încălzise acum și-n nord, iar restul era simplu: sandale pe piciorul gol,

pantaloni scurți, tricou. Tot fără niciun zgomot, ușa de la intrare.

Chiar de a doua zi învățasem că, în afară de mine, la fel de matinal era neamțul obez în halat alb, amplu, de baie, cu pălărie de pai ca în filmele de la 1900, ieșit să-și plimbe cățelul, și el alb și mic ca o vrabie. Îmi răspundea la salutul de pe celălalt trotuar totdeauna foarte surprins. Dădeam o raită pe străduțele din jur, unde încă nu era mișcare, și doar la întoarcere, când începea să se crape de zi, ochiul jubila încântat de bogăția de flori în toate culorile, proaspăt deschise, și de pajiștea udată seara, și ea parcă adusă dintr-o poză de reclamă unde regia se simte în răsucirea fiecărei frunzulițe.

Era un orașel provincial foarte ușor de învățat. N-avea nici tramvai, nici universitate, nici fabrici și nici munți albaștri în zare, iar noaptea, dacă ciuleai urechea, se auzea ceasul din turn bătând departe ora exactă. Mai exista o piațetă cu statuie și, în apropiere, edificiile butucănoase care supraviețuiseră bombardamentelor din război, primăria, o bancă și poliția și tot pe acolo, între maluri elegant taluzate, curgea un pâraiaș cu apa neverosimil de limpede. Ca dimensiuni, părea a fi ca Huedinul nostru de acasă, dar nu semăna cu nimic din locurile cutreierate înainte. De asta îmi și plăcea absolut tot, fiecare balustradă și fiecare podeț de piatră, pe care zăboveam minute în șir ca să-l studiez. Când mă știam neobservat de nimeni în câte un loc oarecare – toate erau de-o banalitate absolută, în fond –, de unde se deschidea perspectiva în adâncime și se vedea șirul acoperișurilor, aliniate perfect, de pildă, sau boschetele dintr-un scuar, cum erau tunse, parcă după desen, sau apărea câte o vitrină strălucitoare, rămâneam hipnotizat și țeapăn, neîndrăznind să mă mișc de atâta plăcere, realizând cu o jumătate a lucidității că mă comport ca un idiot fericit, dar cu cealaltă jumătate eliminând restul insignifiant de jenă și orice inhibiție, și doar foarte târziu îmi luam seama și porneam mai departe. Îmi treceau prin minte în aceste momente imagini și idei fără legătură nici cu

nemții și nici cu mine, într-o derulare accelerată, de nestăpânit. În imaginație, încercam să descriu cuiva de acasă ce văd și ce simt, dar săream de aici și inventam fraze de spus în gura mare în public, chiar și de la o tribună, să fie auzite de cât mai mulți... Vorbeam cu mine însumi, de fapt, ca acum, când îți scriu, și descopeream că e tot mai necesar să mă aud, iar asta a fost penultima mea jucărie descoperită în intervalul de fericire de care puteam abuza fără nicio restricție...

O întrebare revenea însă insistent. Pe ce drum ajunsesem aici? Din punctul zero, să zicem, stabilit arbitrar, din zona obscură, fără nicio bornă de interval a navetei sau de după aceea, din clipa încrucișării pe *corso* cu fata care duce o cutie neagră de vioară sau încă mult mai devreme, din uterul matern, când începe să se configureze soarta... nu știu!... și până în extralucida dimineată nemțească în care mă aflu, stau înșurubat în sol și-mi debitez monologul... Ce anume mă condusesse înapoi? Dus de mână precum un orb pe potecă, de cine? Și, mai ales, cu ce scop? Spre ce?

Răspunsul e că un rost trebuie să existe în toate, fie el și inaparent, ceva care adună și organizează pilitura de fier, construiește, când vine ora, ieroglifa finală. Aveam această certitudine și ea îmi dădea un frison de nerăbdare exasperată. Numai că, așteptând și așteptând, nu se întâmpla absolut nimic. Continuum să rămân ca musca în miere în starea mea de fericire, care se prelungește din ea însăși. Cam așa stăteau lucrurile, ceasul începuse să numere ultimele ore până la plecarea spre casă. (Când, mai târziu, Diana mi-a povestit călătoria ei spre România, o clipă am crezut că amândoi visaserăm același vis, cu aceleași șosele necunoscute decât de pe hartă ale Europei și același sentiment al orizontului care fuge și el în față odată cu tine.) Planul era simplu, de vreme ce hotăram noi totul. Pe drumul de întoarcere, urma să mă descurc de unul singur la volan, cu Grete în dreapta, copilot care știe nemțește, harta pregătită pe bord, și tu pe bancheta din spate, ancorat cu

centurile. Le socotisem pe toate: copil, inexperiența mea de șofer român antrenat doar cu drumuri sparte și cu bețivii și bicicliștii din sate, oboseala de care trebuie ținut cont, dar și plăcerea încă neconsumată de a fi doar noi trei într-o lume străină de care să ne mai bucurăm o dată la fiecare ocazie ieșită în cale. Rămâneau de stabilit locul de popas, undeva la jumătatea drumului, dar și încă un număr imprecis de amănunte cu care mă jucam în imaginație, încercând toate combinațiile cu puțință.

Cu toate că acceptam doar pe jumătate s-o recunosc pentru mine însumi, era alt joc. Noutatea îmi dădea o ciudată stare de dispensă – chiar și față de Grete – și eram gata să-mi tolerez, în fața oglinzilor interioare, chiar și dreptul de a fi caraghios...

Rămâneau așadar niște pregătiri de dus la capăt de unul singur. O dată, cu mașina care fusese cumpărată și cu funcțiile ei speciale încă stăpânite cu destule bâlbâieli. Și, apoi, cu regulile nemțești și cu reperele diverse unde știam prea bine că nu e loc pentru ezitări și greșeli când ești la volan.

Să vin și eu cu tine? se interesase Hans, dar, văzându-mă hotărât, n-a mai insistat. Așa au început antrenamentele mele cu mașina pe autostradă, o sută, o sută și ceva de kilometri dus și întors, de unul singur și în intervalul dintre noapte și zi, când circulația n-a ajuns încă la paroxism. În total trei zile finale.

Am început ca de obicei în șoaptă: trebuie să mergem mâine la poliție cu pașapoartele și cu copilul. Era în cea de-a doua noapte, dacă nu cumva mă înșel, și îmi mai amintesc senzația bună de pace fizică, celulară, de mușchi relaxați după duș, de ceață somnolentă. Tu adormiseși. Și totuși, întins în pat, în obscuritate, cu mâinile la ceafă, aveam o poftă grozavă de vorbit. Grete a spus *da*. Din punctul ei de vedere nu era ceva care să necesite preparative speciale, spre deosebire de mine, care exageram un pic, consideram că va fi primul nostru examen – al nostru, al românilor – în țară străină, deși Hans ne asigurase că e o formalitate simplisimă, zece minute și câte o ștampilă pe permisul de ședere. Încă și mai nedificilă, de vreme ce nu aveam nevoie de traducător.

Hans ce ți-a mai zis? am reluat. Strânsă ghem, cu genunchii la gură, poziția ei pentru adormire, Grete n-avea încă respirația care precedă somnul. Despre ce? s-a mirat ea și era firesc pentru că gemenii discutau mult și eu nu mă vâram peste ei ca să-i întrerup și să-i oblig să-mi traducă. Acum, cu Grete, vorbeam iarăși șoptit, ca pe vremuri. Am râs fără sonor. Despre mine, bineînțeles! A fost aici o mică sincopă, îmi amintesc cu precizie fâlfăitul inaudibil al perdelei la geamul întredeschis. Era ca și cum amândoi am fi inspirat simultan.

Știam – mai bine zis, simțeam – că ea urmărește vigilantă cum se manifestă relația mea cu geamănul și că în această urmărire există o foarte fină, o ca și insesizabilă neliniște, o continuă crispăre îngrijorată. Tot ce spuneam eu, fiecare gest făcut cu Hans de față era considerat prin acest filtru de veghe, dar – și iarăși eram foarte sigur – trecusem examenele cu bine. În ce mă privește, nu făcusem nicio clipă un secret din faptul că Hans îmi plăcea, chiar cu o

scânteie admirativă, zgomotos, cu câte o exagerare ici-colo, dar și insistent: țineam morțiș ca el să ia act de sentimentele mele... Era felul meu de a răspunde, după ce el făcuse primul pas. Pentru că, dintr-un impuls de sinceritate surprinzătoare, îmi mărturisise vizita secretă făcută fratelui Tămaș, misteriosul unchi de la care primise cadou în copilărie un ghiozdan, și, mai ales, despre impulsul fulgerător și nebunesc de a-l lovi și poate de a-l ucide, impuls pe care și-l dominase luând-o la fugă. Sunt lucruri despre care nu vorbești oricui; or, el îmi acordase acest privilegiu colosal. Nu pricepusem mare lucru din toată povestea, care părea să aibă și amănunte de nespus, nu-mi era deloc clar de ce a considerat că trebuie să mă ia de confident. M-am abținut însă de la a-i cere mai mult și nu știam dacă el apreciază asta într-un sens pozitiv sau nu-i pasă. Grete însăși, atoateștiutoarea, nu-mi suflase o vorbă despre o copie a Moșului. În atâția ani de când dormeam în același pat, nu simțise nicio clipită nevoia să-și deschidă și această firidă tăinuită a sufletului față de mine. Era ciudat!, dar amânasem o dată, amânam și a doua oară s-o întreb de ce. Mai era timp destul și pentru asta.

Iarăși nu e ușor de explicat. La Hans, ca să mă întorc la el, observându-l atent, citisem în atitudinea sa față de mine cam tot atâta simpatie câtă politețe nemțească, în cantități farmaceutic egale, fără nicio picătură în plus despre care să zici că merită luată în cont. În pat și în întunericul clipelor dinainte de somn, am ezitat dacă să-i spun Gretei ce-mi trece prin cap. Pentru că mă sâcăia, îmi era teamă că-i sunt antipatic lui Hans. Și nu știu de ce. Dacă e adevărat ce se spune despre gemeni, că gândesc cu același unic creier, ar fi însemnat că și zona umbroasă a afectivității se împarte între ei după aceeași regulă. Pe conductorul invizibil circulă același fluid al iubirii, cu aceeași intensitate. Ar fi fost să îi cer prea mult? Sau s-o acuz de ceva care putea fi doar halucinația mea prostească? Așa că am expirat aerul tras în piept pentru elan și am renunțat. Adevărul e că

eram atât de fericit, încât puteam să-mi acord și o fracțiune de nebunie, asta i-am spus-o totuși, iar ea, deși era o declarație cifrată, nu mi-a cerut nicio lămurire în plus.

— Știi ce cred că lipsește aici? am revenit după încă o pauză și, abia acum, Grete s-a ridicat în cot, curioasă. Lipsește grozav o Frau Tamasch. O nemțoaică tânără cu care să te văd pălăvrăgind, cantre cumnate, să mă minunez cât de faine sunteți...!

Stând cu spatele spre geamurile de unde venea zarea luminoasă a nopții de afară, nu-i vedeam ochii și nici expresia feței. Nu mă ascultase, fiind cu gândul la altceva. Pe niciunul din noi nu ne dobora somnul, numai că nu din același motiv. A șoptit:

— I-ai spus tu lui Hans că aici, în Germania, ai descoperit că se poate muri ușor și curat?

— Și a venit acasă, la tine, să mă pârască? am încercat eu, tot cu o întrebare, după câteva minute ca să mă dezmeticesc și să înțeleg despre ce e vorba

— Tot o idee a lui Livius Bucerzan?

— E adevărat. Și nu retrag.

Fusese înainte cu o zi. În drum spre reprezentanța firmei unde ne duceam să-mi caut o mașină, ne oprise poliția la câteva zeci de metri de locul unui accident. Trecere barată, mașini în fața noastră care așteaptă cuminți, o sirenă în depărtare, două ambulanțe și macaraua cu platformă. N-a durat prea mult și, când ne-am pus, în fine, în mișcare și am trecut pe acolo, nu mai era nimic de văzut. Pe asfaltul curățat de orice așchie rămăseseră doar niște pete de umezeală de la alte pete spălate cu grijă, lângă o insuliță marcată unde niște bărbați în salopete se pregăteau de spălat. Pe drum, postul de radio local transmitea deja știrea, iar Hans mi-a tradus: o sinucidere. Povestindu-i lui Grete, mi-am dat seama că uitasem complet de această neimportantă întâlnire cu moartea. Filosofasem, într-adevăr, tot atunci cu voce tare, deși era pentru mine însumi: fără durere, ușor, rapid, simplu, frumos, aproape chirurgical! N-aveam deci cu ce să mă laud. Erau banalitățile care-ți vin în minte la orice moarte, când trăiești fiorul

tranchilizant că ești doar martor de la distanță și teafăr.

— E și o formulă matematică...

— Nu înțeleg, a șoptit Grete.

— Mi-a povestit odată Livius și asta e ceea ce i-am spus lui Hans. E despre un fost coleg al lui de facultate, un tip în felul lui genial care s-a sinucis. El e inventatorul formulei de calcul pentru sensul vieții. Nu pot să-ți spun mai mult, pentru că, la fizică și matematică, sunt, ca și la muzică, afon. Important e că tipul, fostul coleg, și-a aplicat pe sine formula și, atunci când rezultatul a fost zero... deși, din punctul de vedere al celor care-l cunoșteau și-l admirau – Livius era admiratorul lui – n-avea motive, s-a sinucis.

De data asta, Grete a rămas tăcută. Peste noapte, trezindu-mă să verific cum dormi și eventual să te acopăr, am descoperit-o cu ochii deschiși.

Fac aici un alt pas înapoi. Cu Grete eram aproape lipit peste zi sau ne încrucișam în fiecă clipă, dar, dacă mă gândesc bine, niciunul din mesajele pe care ni le transmiteam reciproc nu era negativ, probabil un alt efect al fericirii, efect ca de drog. Astfel că îmi contemplam nevasta de la distanță ca pe un film sau ca pe un tablou, care-i opera altcuiva și unde nu poți interveni. Intimitatea, la rândul ei, se putea verifica printr-o atingere, echivalând privirea întrebătoare la care răspunzi încântat. Ea nu avea inițiativa, cred că dintr-o pudoare de un fel mai aparte, dar simțea că o doresc oricând se întâmpla asta și oriunde și îmi venea în întâmpinare cu ochii închiși și cu o grăbire în care exista și anticiparea epidermică a plăcerii. N-aș zice totuși că era pur și simplu banala armonie conjugală, care, atunci când apare, e ca o insulă în ocean și durează cât durează. Cred că fiecare își proteja instinctiv ceva – eu, de pildă, noua fericire de care tot vorbesc, dar pe care a o împărtăși atunci cu cei din jur era prea complicat. Comunicam doar epidermic, ca fiarele. Toate sunt cum le știi. Nu s-a schimbat și nu se va schimba nimic în partitura scrisă definitiv, iar uneori glumeam între noi: e o calitate

nemțească, deși poate fi și un defect, cel de a fi construit dintr-un material cât mai rezistent, din care nu vor sări niciodată așchii, iar forma modelată odată nu se va schimba cu una, cu două... Pare confuz? Pentru ea a contat de la bun început faptul că eram cu ceva mai în vârstă, mai degajat, mai nerigid. În tot cazul, din prima clipă mi-a acordat un atribut de autoritate pe care, după aceea, n-a simțit niciodată că e cazul să mi-l recuze. Discutaserăm despre asta în primele noastre nopți. Ea nu găsea nimic extraordinar în portretul făcut de mine cu multe cuvinte, din care lipsea doar vioara. Dar n-aș fi putut spune cum mă vede ea când închide ochii. Ca și cum, mai ales după ce murise Moșu, se descoperise într-un vid absolut, iar hazardul făcuse să fiu eu cel care m-am apropiat să o iau de mână. Cumpărarea casei, a „bârlogului“ nostru fusese, de pildă, hotărârea mea. Ea a spus *da*, fără nicio ezitare. Chiar fără să reflecteze, ceea ce nu-i o reacție nemțească. La fel cu mașina – automobilul fiind ideea mea fixă –, începând cu prima, Dacia hârbuită: eu am ales-o, eu am decis după aceea s-o mătrășim și să ne luăm, tot de ocazie, Skodița, pe care tot eu am reușit s-o vând ca să facem rost de mărci înainte de sosirea lui Hans. Știam că, în multe căsnicii, la aceste momente de răscruce sar scânteii. La noi nu! Plecarea la Hans, de asemenea. Eu spuneam și-i arătam: aceasta e poteca...! Docilă, ea îmi întindea mâna și pornea alături de mine în direcția indicată. Niciun dubiu, nicio clătinare ce între un bărbat și o femeie se transmit precum curentul electric și uneori aveam impresia că fac totul de unul singur, îmi cânt melodia la care ea asistă din loja aflată la o distanță cosmică. Să mergem la mine, îmi sugerase ea într-o noapte de iarnă, la început, și am și plecat spre camera friguroasă de pe colțul casei la care se ajungea urcând dealul pe niște străduțe labirintice, unde nu curăța nimeni zăpada, camera doar cu un dulap, pat și sobă și cu fularul galben luminând în penumbră. Dar și atunci ținându-mă de mână s-o ghidez eu. Nu se ivise așadar o schimbare de conținut. Atât că, dincoace, în țara străină, ea îi

transferase geamănului, din prima clipă și în cel mai firesc mod cu putință, aceeași neîmpotrivire, iar pentru el nu cred că se pune chestiunea acceptării. Pe mine mă lăsaseră și unul, și altul cu ultima mea fericire, cum lași copilul cu jucăriile pe covor. Ce altceva ar mai fi de explicat?

Nu mai e mult. Rândurile care urmează ar trebui să sugereze fatalitatea eliberării care se trăiește înaintea finalului.

Îndepărtata bătaie a ceasului din turn mă ghidase doar prima dată, după care, deși încă noapte, întuneric, nu i-am simțit nevoia. Era suficient tic-tacul din cap care măsoară somnul și, când, în ultima zi, am deschis ochii, știam că a sosit clipa. Dreptunghiul ferestrei se decupa încă negru-albăstriu, fără nimic din luminozitatea difuză cu care va începe o zi de vară, dar mă simțeam perfect odihnit și n-aș mai fi putut să închid ochii. Fericirea era și ea intactă, ca într-un vas plin ochi. Și nerăbdarea, la fel. Ultima zi semăna perfect cu celelalte, cu toate că de fiecare dată fusesem mai grăbit s-o iau la fugă cu mașina de unul singur.

M-am prelins ușor din pat, cât mai ușor, să n-o trezesc pe Grete și, tot pe vârfuri, am tras ușa și am ieșit. În mai puțin de cinci minute, eram la volan.

Orașul dormea scufundat în obscuritatea viorie a nopții de iunie când parcă și aerul doarme și doar în intersecții pâlpâia lumina galbenă a semafoarelor. Totdeauna mai harnic ca mine, ieșise din pat, cu siguranță, și vecinul obez în halat alb cu cățelul lui minuscul, dar nu i-am zărit nicăieri. Undeva, în zona centrului, mă încrucișasem o dată cu un alergător singuratic în șort și cu părul prins într-o basma roșie. Și el lipsea acum. Cât vezi cu ochii în jur, doar copaci întunecați pe o parte și pe alta, zidărie mascată în frunziș, asfalt luminat de faruri drept înainte. Știu că mi-am spus: liber ca pasărea paradisului...!

Din orașelul lui Hans, străbătut și pe jos, și cu mașina și știut acum pe de rost, se ieșea pe autostradă printr-o „bretea“. Cum se intră și cum se iese de pe autostradă învățasem cu o hartă rutieră în față. Vreau

să spun că pregătirile fuseseră ca la război, cu aceeași febrilitate investită de copii în jocurile lor. Tot Hans mă învățase să citesc corect anunțurile și avertizărilor: nu era mare lucru. Înfrângându-mi un rest de crispă, optasem, cu toate astea, pentru intervalul mai calm de dinaintea zorilor, când se năpustesc sutele, miile de mașini, gonind nebunește, dezlănțuit, ca la sfârșitul lumii.

Am ieșit în autostradă în alte zece minute, nu cred că mai mult. Nu mă grăbisem degeaba, era încă pace. Beția irezistibilă a vitezei vine după ce accelerezi. Învățasem însă să merg cuminte, pe culoarul meu, accelerația fiind doar ca o luare de puls, cu atenția îndreptată spre indicatoarele din față, iar de acolo, din când în când, la cadranele bordului. Norișorii de deasupra orizontului încă nu începeau să se coloreze în roz. Îți povestesc toate astea cu speranța că va reieși totuși ce înțeleg eu prin fericire și ce pretenții reduse aproape la minimum aveam în acea zi nemțească de final.

Pe toată durata, la dus și la întors, măsuram, calculam. Viteza de la zero la o sută, în câte secunde, de pildă. Sau distanțele de frânare. Asta când nu zăream pe nimeni pe aproape. Fapt e că ucenicia mea automobilistică de acasă, pe Dacia, apoi pe Skodiță, trebuia adusă la zi și ameliorată. Cele mai complicate calcule, pentru care mă ascundeam de gemeni, ar fi trebuit să stabilească timpul necesar pentru drumul până în parcare din fața blocului, acasă, dar și dacă rămânea preferabilă călătoria de noapte, cum susținea Grete. Obțineam de fiecare dată alte cifre, constatând că trebuie să iau măsurătorile de la început. Distracția mea era un pic vicioasă, un pic dementă și, cu toate că nu dăuna nimănui, continuam să o țin secretă. Doar din când în când, venind din urmă, cu o viteză care mă făcea să mă zgribulesc, mă ajungea, orbindu-mă cu farurile, și trecea pe lângă mine într-o clipită câte o mașină stingheră și asta mă obliga să-mi vin în fire.

Prinsesem, în zilele dinainte, momentul când se luminează de zi și când începe aglomerația pe

autostradă. Aproape de la o clipă la alta apare în depărtare câte unul din camioanele uriașe de marfă și, imediat după el, alte trei sau patru și, gonind cu o viteză halucinantă, însoțite de răgetul motoarelor, îmi trec prin stânga cu o explozie de aer la care mașinuța mea stă gata-gata să zboare ca o foaie de hârtie smulsă de vânt. Nebunia încă nu începuse de data asta și noaptea mai conserva încă o feliuță de pace.

La primul meu drum, dintr-un calcul superstițios pe care l-am uitat, nu deschisese radioul, deși acasă îi verificasem toate butoanele. La al doilea a început să-mi placă să mă însoțească în singurătatea mea muzicile ritmate de fundal și mormăiala răstită a crainicilor debitând – din câte se putea deduce – știrile nopții încă neîncheiate. Povestea de neînțeles a lumii în care mă inserasem curgea pe lângă mine ca un fluviu enorm, devenind și ea o muzică din care puteai reține doar variațiile de intensitate care nu înseamnă nimic... Era ora exactă cu mica ei sincopă când una din stațiile de benzină cu care eram de acum familiarizat îmi ieși înaintea, în dreapta, luminând ca un pom de Crăciun. Hans oprise odată cu mine alături și-l urmărisem atent ca să învăț procedurile nemțești de care n-aveam habar. Singur însă, până atunci, îmi lipsise curajul să mă pun la examen. Încetineam indecis, trăgeam cu ochiul, visam o secundă că mă așez la bar ca în filmele americane, că stau acolo cu o cafea contemplând defilarea vertiginoasă de afară. Dar nu mai mult de atât. Viteza, senzația de încordare care biciuie, torsul motorului, vibrația lui ca și insesizabilă, dar cu ecou în mușchi și-n schelet, ritmul muzicilor din difuzoare mă încheștau magnetic la volan și treceam mai departe.

Cum e? s-a interesat Hans, pe care, revenit acasă, l-am găsit în baie, la bărbierit. Mi-am ridicat brațele și am râs. Parcursesem sută de kilometri dus, apoi cealaltă sută a drumului de întoarcere parcă dintr-un salt. Uitasem că de fapt e o pregătire pentru călătoria cea mare, cu o femeie în dreapta și un copil mic fixat pe bancheta din spate, pe care-i aveam în

responsabilitate peste două mii de kilometri. Fericirea funcționase ca o anestezie și deturnase luminile conștiinței de la ceea ce era cu adevărat important. Privirea lui Hans, aruncată peste umăr, cred că asta-mi spunea. Mi-am adus acum aminte de ea și am frânat ca să intru pe platoul pustiu.

Nu era nimeni afară, la pompe, ca să observe dacă eventual voi face vreo prostie și asta mi-a dat curaj. Am pus benzină de nu multe mărci și am intrat să plătesc. Apoi, cu acest alibi, m-am dus la toaletă, unde m-am spălat îndelung pe ochi cu apă fierbinte. Nu aveam niciun motiv s-o fac, bineînțeles, era tot jocul meu secret în care inventam încă un gest, la întâmplare. În fața oglinzii, cât m-am șters, am trăit însă și o clipă lucidă.

Da, joc. Cu toate că recunoașterea și cuvântul precis vor veni mai târziu. Deocamdată îmi acordasem o anumită stare de dispensă. Numărându-mi mărcile rămase, la casă, puțin mai înainte, sau – în timp ce mă spălam – încercând să-mi amintesc câți bani pentru întoarcere mai avem, suma totală, calculând, cumva reflex, dacă ne ajung sau va trebui iarăși să apelăm la Hans, brusc, am roșit, cum nu mi se mai întâmplase de ani de zile. Afluxul de sânge era ca o arsură în epidermă, iar când m-am studiat în oglindă, am remarcat și schimbarea de culoare. Era ca o muștrare de la o instanță de care uitasem. Muștrare sau punere în gardă, iar acum, când îți scriu, nu vreau să mai adaug nimic. Am ieșit, m-am urcat la volan, iar nu departe am întors, renunțând la ceva mai mult de jumătatea traseului pentru care eram pregătit. Încă nu începuse să se decoloreze cerul spre est, era tot noapte și tot pustiu.

În intervalul rămas, al întoarcerii spre casă, limpezit, mi-am pus în ordine câteva gânduri simple. Mai era o zi și plecam. Ce nu stabilisem încă era doar ora. Sună ca o prostie, dar nu-mi mai doream nimic, absolut nimic. Chiar fericirea mea, de care ți-am tot pomenit, atinsese pragul de sus. Ieșisem, în fine, în lume, evadasem din cușcă, iar aventura ca atare, pentru suflet, fusese îmbogățitoare. Mai sunt de

trecut în cont că-mi însușisem deprinderi de care înainte habar n-aveam, învățasem să salut și să răspund cu zâmbet la salutul nemțesc de întâmpinare, să circul cuviincios pe autostradă, să-mi pun singur benzină în rezervor la pompă, examen trecut cu bine cu câteva minute în urmă. Și încă multe altele. Eram ghiftuit de câte învățasem. Vreau să spun că devenea obligatoriu un pas de retragere. Ce doream acum, și cu acest sentiment de urgență reveneam din plimbarea mea prescurtată, o plimbare de doar 50 de kilometri, era să mă întorc cât mai rapid în vizuina mea din țară, în carapacea mea, ca să fiu mai exact, cea marcată – ca la fiare – cu urină, cu fire de păr din blană... unde existau cotloanele de adăpost și apărare doar pentru noi trei. Grete cunoștea visele mele mediocre, ale unui spirit mulțumit cu puținul pe care viața i-l oferă fără prețul coșmarurilor. Poți fi instrumentist într-o orchestră și nimic altceva? Poți fi profesor de liceu într-un oraș frumos de provincie și doar atât? Nu vorbesc aici de scop în viață, ci de un barem natural pentru o fericire burgheză, cu copil, apartament la etajul trei și mașină... Am visat, de pildă, atunci, la volan, cu farurile aprinse, căci încă era beznă, că e toamna și au început cursurile. Dorul veni aproape ca o durere fizică. Catalogul sub braț, după ritualul special de preluare, mirosul de parfum din sala profesorilor și cel de dezinfectant de la closetele elevilor, purtate de curenți până departe. Să defilez nepăsător – dar e o nepăsare jucăușă – prin aceste efluvii foarte familiare. Apoi, eventual, să-mi ies din fire la o prostie flagrantă și să perorez indignat într-o recreație, pentru că pofta de controversă inhibată în spațiul teutonic va renaște acasă, unde-i sol ferm sub picioare. Poate, și mi-am amintit pronosticul lui Livius Bucerzan, se va înființa și partidul intelectualilor, despre care auzisem și uitasem în aceeași secundă, căci nu mă interesa pe atunci: iată la ce mi-ar fi făcut o plăcere grozavă să mă înham...! Etc.

Gândul reușea și să scape din strânsoare și fugea te miri unde și țin minte că am rumegat și chestiunea

școlii de găsit pentru tine și a pilelor ce trebuiau puse în mișcare, a telefoanelor de dat în dreapta și stânga imediat ce ajungem... Pentru că vor începe și repetițiile pentru noua stagiune de la Operă. Un loc la o școală bună nu era foarte simplu de obținut!

Descoperirea că acesta e conținutul vieții mele o mai avusesem și alte dăți, dar niciodată cu atâta feroce luciditate. Acesta eram în oglinzile mele interioare: inapt de vise grandioase cu care apoi să mă grozăvesc, fost navetist plin de cicatricile secrete ale vanității rănite, unele uitate de tot și de care – o recunosc cinstit – nici nu suferisem prea mult sau nu mi-a păsat de ele, n-am construit o tragedie din ele sau le-am acceptat ca pe o benignă fatalitate, ca pe o lingură grețoasă de untură de pește pe care destinul ți-o toarnă pe gât... Eram adică tipul de personaj pe care un Alin Sârbu îl ia de braț și-i dă de lucru, creându-i un rost. Însă în fericirea prezentă se dizolvaseră toate, substanța lor se pierduse... Și nici nu mă simțeam deloc în stare să mă apuc de spânzurat comuniști de felinarele de pe străzile orașului...!

Dacă fac bilanțul, constat că n-am uitat nimic din ultimele mele ore nemțești. Văd, da, văd și azi, cum, de pildă, la întoarcere mi-a apărut în față alergătorul din cartier, ieșit punctual să-și facă rondurile din zori. Am frânat ușor și, pentru că mă văzuse, i-am făcut un semn de recunoaștere care era și salut. Mi-a răspuns fără să se oprească și a dispărut după colț. O sută de metri mai încolo, sub lampa de la stradă care încă ardea, stabiliserăm că va fi locul unde să-mi parchez mașina, ceea ce am și făcut, lăsându-i loc de ieșire lui Hans. Observam toate astea cu pilotul automat.

Ușa de la intrare o lăsasem neîncuiată, după legea casei, și așa am și găsit-o, intrând pe vârfuri tot ca de obicei. În lipsa mea, televizorul de jos fusese deschis, dreptunghi luminiscent în obscuritate. Când tu dormeai, regula era să fie un sonor minim, șoptit. Cine aprinsese televizorul nu se vedea însă, după cum invizibile erau și preparativele programului matinal. Începuse ceva? Trei tabieturi și trei ființe fiecare cu viteza sa cer spații care aici, slavă Domnului, existau în așa fel încât să nu ne înghesuim la baie sau la bucătărie, la ora cafelei de dimineață. Nu începuse însă nimic, mi-am spus după prima ochire. Nu pornise niciunul din zgomotele de la deșteptare, liniștea avea aceeași culoare de peste noapte, o liniște în straturi-straturi sedimentate de-a lungul nopții. Două minute? Mai mult? Am urcat treptele spre etaj desculț și tot fără zgomot, rapid, găsind doar luminițele roșii de veghe și ușa noastră întredeschisă, cum o și lăsasem. Intenționeam să arunc o privire de control înăuntru și am împins-o lin: tu, în pătuț, strâns cocoloș, ca în uter, cearșaful mototolit în patul mare. Încet, cât mai încet cu putință, am tras ușa la loc. Și aici cred că au mai fost câteva secunde cât am ciulit urechea indecis. Dacă trebuie să-ți mărturisesc care era starea mea din acest infim

interval, voi nota că regăsisem pe neașteptate frisonul ghiduș, uitat de secole, ce-mi amintea jocurile de-a ascunsul din copilărie și o încordare specială, o pregătire în care se adună ceva de situat mai mult în mușchi decât în creier și nervi.

Bănuială? Aș spune: mai degrabă nu. Și nici n-a durat atât încât să conteze.

Intervalul care rămâne trebuie măsurat în alte unități decât secunda. Cu aceeași grijă de a nu face zgomot, am mai făcut încă trei pași. Ușa, la Hans, era, bineînțeles, închisă, deși nu știu de ce spun „bineînțeles“. Am apăsat ușor pe clanță, am împins-o neauzit. Lumina incertă a zorilor de vară, când bezna începe să se dilueze, geamurile întredeschise, curentul abia simțit care înfioară perdelele.

Nu cred că îți va fi necesară descrierea amănunțită, cu toate că această soluție mi-a stat multă vreme în minte. Ar folosi însă la ceva? Vrei să-ți povestesc despre cum vibrează aerul moale într-o încăpere semiluminată, unde ceva se zbate, alb pe alb, în zarea de lumină mai mult bănuită? Despre cum, deodată, ai conștiința că inima a încetat să-ți mai bată? Și cum asta durează parcă la nesfârșit până când, fără nicio tranziție, reîncepe bubuitul ei asurzitor?

Sar totuși peste celelalte detalii, mici sau mari, ale tabloului. În spațiul afectat memoriei din creierul meu, ele, aceste detalii, sunt incizate precis și imposibil de șters, însă nu sunt și pentru altcineva.

E important că au urmat și câteva secunde de paralizie totală, de încremenire, dar nedureroasă. După care, cu o mână străină, am închis ușa. Totul, fără efort, gesturi care au loc în vid. Bănuiesc însă că a existat un moment când ea s-a mișcat în așa fel încât m-a zărit. Atunci, într-o fulgerare, privirile noastre s-au întâlnit.

*

Jos, privirea mi-a rămas lipită de ecranul televizorului, luminiscent ca o fereastră în noapte, pe care îl fixasem tot timpul cât am coborât scara de la

etaj. Cu acest infim recul de orbire, am recunoscut ceea ce îmi era familiar, văzut și altădată, în imaginile colorate în derulare sub care curgea continuu șoapta aspră a comentariului.

Trenul filmat abia intrase în gară în aceeași lumină gri-murdar de început de zi când sunt încă aprinse becurile electrice. O garnitură interminabilă în mișcare încetinită, glisând parcă și filmată de pe peronul gării. Comentariul era inaudibil, dar n-aveam nevoie de el: de câteva ori, acasă, văzusem tot la televizor trenuri identice cu aceiași ciorchini umani pe trepte și la geamurile vagoanelor, aceleași salopete-uniformă și același semn distinctiv al căștii de miner. Era ca la o chermeză uriașă spre care se pleacă în pripă și unde se aglomerează mulțimi enorme. Șir nesfârșit de vagoane fără culoare, un șarpe căruia nu i se distinge coada, un milion de priviri îndreptate de sus, de la înălțimea vagoanelor în mișcare, spre obiectivul aparatului de filmat. În liniștea călduță a dimineții nemțești care-ți înfundă urechile și unde continua fără întrerupere vocea șoptită a crainicului, undeva deasupra, la etaj, am distins zgomotul grăbit al tălpilor desculțe și o ușă care se închide, dar putea fi și o amăgire.

Între timp, cadrul filmat s-a schimbat. Un autobuz arde în mijlocul străzii și e ca o torță cu flăcări roșii și galbene și mult fum negru, simultan cu îndepărtarea în goană a celor din preajmă. Alt autobuz, abandonat în flăcări și el. Ceva arde și în depărtare, de unde se văd trâmbele verticale de fum ale incendiului. Mulțimea fuge de la stânga la dreapta ecranului. Apar, tot alergând, dar în dezordine, și soldații. Identificați după uniforma albastră, se văd și câțiva polițiști. Imediat după aceea am recunoscut locul pe unde trecusem și eu de zeci de ori, capătul de bulevard și rondoul dintre Hotelul *Intercontinental* și Universitatea din București.

Am făcut un pas înainte de pe ultima treaptă, dar instinctul a acționat ca o frână, oprindu-mă să mai ating ceva din ce e în jur, mobilă, întrerupător, telecomandă, o ușă oarecare... M-am lăsat pe vine,

sprijinindu-mă cu spinarea de capătul balustradei. Simțeam nevoia să-mi strâng cât mai tare stomacul cu ambele brațe, să mă îmbrățișez și să previn sfărâmarea în o mie de cioburi. De dreptunghiul lucios al ecranului pe care erau în continuare vâlvătai roșii cu nori de fum oricum nu mă putea dezlipi nimeni.

Camioanele urmează imediat după secvența pieței cu siluete minuscule care aleargă în toate părțile. Între cele două secvențe legătura nu era cronologică, dar se înțelegea ușor că fac parte din aceeași poveste. Ca și vagoanele trenului dinainte, avansau fără grabă, cu o lentoare majestuoasă, ca la o defilare, și după câteva clipe am recunoscut și direcția. Veneau dinspre Guvern, pe bulevard, și se îndreptau într-un șir al cărui capăt ieșea din cadru spre Universitate. Erau basculante noi, de foarte mare tonaj, cum știam că mai sunt pe șantierele Canalului, cu oameni înghesuiți și în cabină, și pe scări, și în benă, în spate, dar și pe capotă, iar imaginile nu puteau fi mai vechi de o zi. Farurile aprinse cu faza mare, dar și straniile lanterne ale caschetelor erau ca un semnal licăritor de avertizare, anunțând că au sosit din nou minierii în Capitală, probabil exact în momentele mele nemțești de euforie.

Când ajung aici, în câte o noapte de insomnie, fac pauza obligatorie pentru un pahar plin. Reluat de atâtea ori, fotogramă cu fotogramă, frontierele realității s-au estompat și mi s-a întâmplat în câte un vis cu alt șir de mașini ieșite la defilare fără sonor să apară, cocoțați claie peste grămadă, copiii în uniforme galbene aduse de Diana din Anglia. Și niciodată nu sunt în stare să ghicesc deznodământul ca să mă eliberez de teroare.

Mai țin minte prim-planul cu o aură de artistic, de regizat al unuia dintre minierii de pe acoperișul cabinei camionului din față, cu picioarele spânzurând pe parbriz. Față nerasă și ridată, cu ochii umbriți de viziera caschetei, dar și cu țigara lipită neglijent pe buza de jos. Lângă el, complementar sau geamăn, înghesuit în același spațiu îngust care face ca umerii

să fie sudați unul de celălalt, băiatul cu plete blonde răvășite pe frunte de sub aceeași caschetă și cu același aer de nepăsare sfidătoare. Încă puținii pietoni matinali opriți să caște gura apar și ei ici-colo în cadru. Reporterii televiziunilor, căci trebuie să fi fost și alții, nu doar cel trimis din Germania, filmau pe lângă coloană și unul sau doi se și văd, alergând îndoți de greutatea aparatelor. Triumful puterii depline a celor de sus trebuie să fi existat, dar asta nu apare în expresia lor, n-aveau nici gesticulația victorioșilor. Băta am sesizat-o în ultimă instanță, pentru că operatorul nu-i dădea importanță ca s-o focalizeze. Băiatul blond o ținea între genunchi, cu o mână, neglijent, având aerul celui care a uitat că duce ceva. O coadă de lopată din lemn șlefuit...

Imaginea se schimbă apoi pe neașteptate, dovadă că relatarea se complică: acum e zi, soare. Fusesse filmată partea din bulevard dintre Hotelul *Ambasador* și Universitate, care-mi era familiară, ca oricărui provincial: șirul de copaci cu vrăbii de pe dreapta, cum vii dinspre Piața Romană, în stânga teatrul, nu departe terasa unui restaurant cu umbrelele scoase pe trotuar, unde, în altă vară, băusem și eu bere rece urmărind animația multicoloră a străzii. Cu o săptămână în urmă, cu Hans și cu tine pe umeri, vizionasem celălalt film de televiziune realizat tot acolo, cu mulțimea tălăzuind în ritmul melodiei și cu chitaristul deasupra pieței străluminat de reflectoare.

Cu ochii lipiți de ecran, am avut și o secundă de reverie. Parcă trecuseră de atunci câteva secole.

Pietonul se ivi acum în cadru după aceeași logică a surprizei reportericești. Ciudat e însă că, în jur, marele bulevard se golise, ceea ce, pare-se, îl și făcea pe operator să-și fixeze cu atâta atenție unicul personaj. Era un bărbat în cămașă albă, particularitate imediat sesizabilă, cu ochelari și barbă colier. Geantă de funcționar, mers cu pași mari, grăbit, spre o țintă precisă, și, m-am gândit apoi, aerul preocupat, absorbit, care te face să nu iei în seamă ce e în jur. Porțiunea de stradă pe unde trece e

în plin soare. Siluetă albă așadar, desenată pe interminabilul perete orb, tot alb, pustietate neverosimilă. Când imaginea s-a apropiat, s-a văzut și că e vorba de un pieton foarte tânăr.

La un moment dat, camera înregistrează privirea pe care acesta o aruncă în urmă, dovedind cu asta că pustietatea e înșelătoare. Nu poți fi singur într-o zonă a unui mare oraș unde, în miezul zilei, n-ai loc să arunci un ac. Sugestia e că asta gândește și pietonul, al cărui mers marchează o infimă ezitare, fără totuși să se oprească. Încă nu se știe ce e în zona din afara câmpului vizual al camerei de filmat. Dar tocmai această cezură face ca în aer să plutească neliniștea. De la un punct înainte, corpul pietonului trădează și el fără niciun echivoc dorința de a grăbi pașii, de a o lua la goană, a face colțul. Ca sub o presiune enormă, ca și cum fiecare talpă i-ar fi cântărit sute de kilograme, nu reușește. Încleiat, tot mai încleiat în asfaltul trotuarului, continuă să se prelingă pe sub același perete alb și orb care nu se mai termină. În schimb, grupul care vine din urmă e negru, siluete trase cu tuș.

Partea următoare de film a fost realizată cu numeroase planuri de detaliu, dar în câte un loc e surprinsă și strada, cu pietonii văzându-și de drum în fundal. Ambianța golită de viață dinainte trebuie citită deci ca o iluzie tranzitorie. Nu-i exclus să se fi lucrat pe materialul filmat și la montaj. Oricum, nu se filmează ceea ce se cheamă o urmărire. Nu reiese nici dacă cei din urmă îl ajung pe bărbosul cu geantă sau dacă i-au ieșit alții înainte, barându-i calea. Imaginea e concludivă și îl prezintă, cu cămașa lui albă, înconjurat din toate părțile de bărbații cu cască și salopete gri-murdar, uniforma în legătură cu care nu e nevoie de nicio altă explicație.

Cumva parcă în joacă, prima lovitură, de sus în jos, ținti creștetul capului și cu asta în imaginea filmată apar bâta sau bâtele, pentru că erau mai multe și, ca și căștile, făceau parte din uniformă: ceva mai scurte decât un baston, lemn alb de grosimea cozii de lopată, despre care doar mai târziu, ajuns acasă, am

aflat din ziare că fuseseră fabricate anume, din timp, pentru a servi ca arme de atac. Lemn pe osul craniului, fără sunetul impactului și nu ca să-l doboare pe cel lovit. Mi s-a părut că aud strigătul de durere, dar era un strigăt imaginat.

La a doua lovitură, care veni din lateral, peste șale, fără a-i lăsa nicio șansă să se ferească, bărbosul se îndoi, ridicând și geanta ca un scut. Dar era prea târziu. Fuseseră lovituri seci de bătă, primele două sau trei. Abia după asta apărură cablul electric cu izolație groasă, folosit ca nuiă sau cravașă, cu care unul se desprinse din grup ca să-l croiască peste spinare cu sete. A urmat momentul când, mușcat de durere, dar și speriat, bărbosul se năpusti orbește să spargă încercuirea, cu capul înainte. Îl respinseră cu ușurință și, împleticindu-se, el căzu în genunchi și scăpă din mână și geanta-scut.

Abia acum, în timp ce curgeau și alte lovituri, corpul îngenuncheat se îndoi și se strânse, neputincios să se mai protejeze. Geanta scăpată din mână incurcă și unul din mineri o îndepărtă cu un șut, ca pe o minge. Îi căzuseră și ochelarii, pe care i-am ghicit după licărul lentilelor într-o rază de soare. Se jucau. Păreau a fi cu toții prinși în joc, cuceriți de o nouă plăcere, experimentată în tot felul de variante. Din cauza planului îndepărtat expresia fețelor era ilizibilă pe ecran, dar nu-i exclus că se și amuzau, râdeau, inventând „figuri“ noi, ca într-o competiție. Bănuiesc că, la fel ca și pentru mine, și pentru cameramanul neluat în seamă efectul trebuie să fi fost bizar: de paralizie și neputință, căci nu mai știu cât am stat acolo, pe ultima treaptă a scării, urmărind hipnotizat derularea mută a imaginilor care, prin violența lor sălbatică, îți tăiau respirația.

Tăietură bruscă, altă secvență. E un pieton minuscul, un punct de fapt, în depărtare, pe care obiectivul îl surprinde apropiindu-se. Vine spre aceeași zonă golită din lungul peretelui orb, luminat din plin de soarele amiezii de vară. O femeie? Silueta se desenează încă neclar, dar peste puțin se vede că, într-adevăr, e o femeie. Vine exact pe direcția locului

unde, pare-se, bătaia continuă și se poate deduce că operatorul vrea să construiască o relație între cele două realități ale străzii filmate succesiv. Asta durează câteva secunde, pauză pentru respirație.

Cutia neagră a viorii dusă în stânga apare ca element figurativ de departe, dar – așa cum se întâmplă în vise – am considerat-o cu îndoială. Dar și restul detaliilor îmi sunt familiare, din ce în ce mai familiare: pașitul, mai ales, și cadența lui muzicală, poșeta ca o cutiuță dreptunghiulară spânzurată de un șnur pe umărul drept, pielea încă nebronzată, alb-văros și fragilitatea care disimulează destulă forță. Ca și cutia neagră, ținuta văratică, simplificată, adolescentină, brațe și picioare goale, tricoul alb și fusta scurtă, făcea parte din desenul care se citește într-o clipită. Însă portretul mai avea un element fixat de insistența camerei de filmat. Era spațiul dintre sânii mici de sportivă și literele imprimate acolo cu negru pe albul tricoului. Bănuiala mi-a trecut prin minte fulgerător când încă nu se ghicea ce anume scrie și s-a confirmat când am văzut că sunt doar câteva litere. Era alt detaliu familiar, cuvântul pe care, acasă, îl arborasem și eu, inscripționat pe o insignă rotundă de tablă emailată, de prins cu ac la rever. Dincoace, cele cinci litere erau majuscule imprimate cu caractere grase, provocatoare, să poată fi citite fără dubii, de la distanță: GOLAN. Știa toată lumea, toată Europa, că astfel fuseseră botezați greviștii foamei și protestatarii bucureșteni cu chitarele lor și cu sloganurile lor strigate în gura mare. Sunt sigur că o știa și omul care filma. Era ca și cum fata cu vioara aducea, la vedere, sfidător, și o bombă cu ceas.

Aveam sub ochi toată scena, cu trotuarul pustiu, lungul perete alb într-o latură, mișcările în desfășurare. Grupul cu bâte din jurul celui căzut înainte era în afara cadrului, dar nu se clintise din locul filmat și știut. La fel ca mine, o zăriseră cu certitudine absolută pe fată și probabil că se opriseră remarcând că vine direct spre ei. Nu mai e mult și, filmat cu același scrupul nemțesc nedeazămințit,

continua mersul ei cu pas elansat, parcă anume pentru a-i sublinia vulnerabilitatea îngrozitoare. Încotro te grăbești? Întoarce-te! Fugi! mi-a stat o clipă pe buze să strig. Dar n-a durat. M-a oprit o descătușare sălbatică și odată cu ea gustul fierbinte, simțit parcă pe limbă, al plăcerii de a lovi și de a sfărâma orbește tot ce-ți stă în cale. Atunci când nu mai există nici cale de întoarcere și nici vreun judecător.

FINE

Cuprins

<u>1</u>
<u>2</u>
<u>3</u>
<u>4</u>
<u>5</u>
<u>6</u>
<u>7</u>
<u>8</u>
<u>9</u>
<u>10</u>
<u>11</u>
<u>12</u>
<u>13</u>
<u>14</u>
<u>15</u>
<u>16</u>
<u>17</u>
<u>18</u>
<u>19</u>
<u>20</u>
<u>21</u>
<u>22</u>
<u>23</u>
<u>24</u>
<u>25</u>
<u>26</u>
<u>27</u>
<u>28</u>

Table of Contents

1	6
2	14
3	25
4	37
5	50
6	58
7	67
8	73
9	85
10	98
11	110
12	114
13	135
14	148
15	154
16	170
17	177
18	187
19	195
20	200
21	207
22	219
23	237
24	242
25	248
26	253
27	259

